

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 30 Απριλίου 2023 • Έτος 15° • Αρ. φύλλου 765

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

Το μεταναστευτικό ανοιχτός φάκελος για την Κύπρο

Ο ΥΠΕΣ Κωνσταντίνος Ιωάννου ιεραρχεί το μεταναστευτικό ως ανοιχτό φάκελο και εξηγεί τους κινδύνους που υπήρχαν στο σχέδιο με τις άδειες μετανάστευσης για επενδυτές. Λέει επίσης πως με τη σημερινά δεδομένα δεν αλλάζει ο σχεδιασμός για τις εκλογές του 2024. **Σελ. 7**

ΜΙΧΑΛΗΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Να άγει και όχι να ποδηγετείται ο ΔΗΣΥ

«**Η απόσταση** της βάσης από την ηγεσία δημιουργήθηκε διότι σχεδόν εξαφανίστηκε ο δομημένος διάλογος της παράταξης με τη βάση μας» λέει στην «Κ» ο υποψήφιος για τη θέση του αναπληρωτή προέδρου του ΔΗΣΥ Μιχάλης Σοφοκλέους. **Σελ. 9**

ΓΡΑΦΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

- ✓ **ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ**
Η εικόνα της Κύπρου δεν είναι θέμα επικοινωνίας. **Σελ. 5**
- ✓ **ΞΕΝΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**
Ο ΔΗΣΥ του σήμερα. **Σελ. 8**
- ✓ **ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**
Ο ρόλος του ΔΗΣΥ. **Σελ. 10**
- ✓ **ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**
Συμπτώματα Υπαρκτού Σουρεαλισμού. **Σελ. 12**

ΝΟΥΡΙΕΛ ΡΟΥΜΠΙΝΙ

Ο ασθενής σουλτάνος και η οικονομία

Ο Νουριέλ Ρουμπινί σε συνέντευξή του στην «Κ» προβλέπει ότι, όποιος και αν εκλεγεί (Ερντογάν ή Κιλιτάντάρογλου), θα χρειαστεί να προσφύγει στο ΔΝΤ. **Σελ. 20, 21**

ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Φόβος η πολιτική «προσάρτηση»

Ο Νίκος Μοΐδουρος μιλάει στην «Κ» για το πώς το Κυπριακό συν τω χρόνω άλλαξε στην ατζέντα του ΑΚΡ. **Σελ. 10**

- ✓ **Φρένο στο Κυπριακό λόγω εκλογών.** **Σελ. 5**

Κυβερνο-ανασφάλεια ζώνει το Δημόσιο

Πώς οι ανεπάρκειες, οι ελλείψεις και ο ερασιτεχνισμός οδήγησαν στις συνεχείς επιθέσεις από χάκερς

Το 2019, το υπουργείο Εξωτερικών βρισκόταν σε ιδιαίτερα δύσκολη θέση, καθώς μία κυβερνοεπίθεση είχε πλήξει καίρια τις υποδομές ασφαλείας του. Στη σύσκεψη που είχε γίνει τότε εκφράστηκαν έντονες ανησυχίες ότι

Ρώσοι και Κινέζοι χάκερς είχαν ως στόχο να υποκλέψουν απόρρητα έγγραφα της Κομισιόν. Ένα ζήτημα που έστειλε το μήνυμα στις Βρυξέλλες πως η Κύπρος αποτελεί μία επικίνδυνη και για τα υπόλοιπα κράτη-μέλη,

ανοχύρωτη πολιτεία. Σε αυτό το πλαίσιο είχε ληφθεί η απόφαση για μία ολιστική στρατηγική στην κυβερνοασφάλεια. Από το 2019 μέχρι και σήμερα, που εντείνονται οι κυβερνοεπιθέσεις, διαφαίνεται πως επι-

κρατεί ακόμα έλλειψη εμπειρογνομόνων, αλλά και πραγματικής βούλησης από την Πολιτεία, ώστε να ενισχύσει το ψηφιακό κράτος, οχυρώνοντάς το επαρκώς από τις επιθέσεις χάκερς. **Σελ. 5**

Πώς βλέπει τον Πούτιν ο πλανήτης

Αν μελετήσει κανείς τις χώρες που στράφηκαν προς τη Μόσχα μοιάζουν πολλές. Αν ρίξει επίσης μια ματιά στα γραφήματα θα διαπιστώσει ότι ένα χρόνο μετά την εισβολή έχει περιοριστεί ο αριθμός των χωρών που καταδικάζουν ανοιχτά τη ρωσική επιθετικότητα. Μελέτη του ερευνητικού τμήματος EUI του ομίλου του Economist, που εκπονεί και τις ετήσιες εκθέσεις και προβλέψεις για την επόμενη χρονιά, κάνει λόγο για μείωση από 132 σε 122 χώρες σε όλο τον κόσμο μέσα σε 12 μήνες. Πληθυσμιακά οι χώρες που κλίνουν προς τη Ρωσία υπερτερούν, σε επίπεδο οικονομικής δύναμης, όμως, όσες στηρίζουν την Ουκρανία με επικεφαλής τις ΗΠΑ είναι συντριπτικά ισχυρότερες. **Σελ. 22**

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Η πίεση προς τον ΣΥΡΙΖΑ και τα αντίμετρα της Ν.Δ.

Στη Ν.Δ. εκφράζονται ανησυχίες μήπως η εντύπωση ότι το κυβερνών κόμμα έχει εξασφαλίσει άνετη επικράτηση οδηγήσει σε χαλαρή ψήφο. Στον ΣΥΡΙΖΑ, βλέπουν ότι τα ποσοστά τους είναι στάσιμα. **Σελ. 17, 18**

Ανησυχίες για νέα λίστα κυρώσεων

Το αμαρτωλό παρελθόν και τα βήματα για την αξιοπιστία της Κύπρου

Η πρόσφατη λίστα κυρώσεων απέδειξε πως η Κύπρος δεν είναι οχυρωμένη επαρκώς αναφορικά με τις βιομηχανίες που εξυπηρετεί. Από τις δεκαετίες του 1990-2000 αναπτύχθηκε ένα τεράστιο «industry» με τους δικηγόρους, λογιστές, fiduciary servicers και τράπεζες το οποίο εξυπηρετούσε και συνεχίζει να εξυπηρετεί—με πε-

ριορισμούς—εύρωστους ξένους. Έχει, λοιπόν, δημιουργηθεί καχυποψία προς τις ενέργειες της χώρας που σχετίζονται με την παροχή υπηρεσιών. Μεγάλος «ντόρος» γίνεται και έντονες ανησυχίες εκφράζονται για πιθανές νέες λίστες με «κυπριακά» ονόματα. Ωστόσο, το ζήτημα είναι ποσοτικό και όχι ποιοτικό. **Οικονομική, σελ. 3**

ΔΗΣΥ

Μέσα στο μυαλό της Αννίτας Δημητρίου

Η εκλογή της Αννίτας Δημητρίου στην προεδρία της Βουλής κατάφερε να εκτοξεύσει τη δημοτικότητα της στα ύψη. Η εκλογή της πλέον στην προεδρία του ΔΗΣΥ τη βάζει αναπόφευκτα σε έναν δύσκολο ρόλο, καθώς έχει να διαχειριστεί ένα κόμμα γεμάτο πληγές. **Σελ. 8**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Σχέδια για τίτλους τέλους στο Ουκρανικό

Όπως πληροφορείται η «Κ» συζητήθηκε ανεπίσημα μεταξύ μικρού αριθμού ανώτατων Ευρωπαίων αξιωματούχων η επιδίωξη για κατάπαυση του πυρός και εκκένωση στην Ουκρανία. Ευρωπαίος αξιωματούχος διεμήνυσε πως «ό,τι είναι να γίνει στο επιχειρησιακό κομμάτι πρέπει να γίνει εντός του 2023». **Σελ. 6**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Τολμηρές αποφάσεις

Για ακόμη μία φορά η χώρα καλείται να βρει τρόπους για να «καθαρίσει» το όνομά της, αυτή τη φορά με αφορμή το ζήτημα των κυρώσεων που επέβαλαν ΗΠΑ και Ηνωμένο Βασίλειο σε δικηγόρους Κύπριους πολίτες. Οι αντιδράσεις του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου και μερίδας δικηγόρων δείχνουν ότι μάλλον δεν έχουν αντιληφθεί τις προεκτάσεις που μπορεί να έχουν ενέργειες και πράξεις μελών του δικηγορικού σώματος σε ολόκληρη τη χώρα. Χρειάζονται επιτέλους τολμηρές αποφάσεις για από γωνιάς καθαρίσμα του στάβλου του Αυγείου.

Η κάρτα που σε ταξιδεύει.

ΑΕΓΕΑΝ

credit

Bank of Cyprus

mastercard

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΛΕΒΕΝΤΕΙΟΣ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Μύθων Αποκάλυψη: Αριάδνη - Ανδρομέδα

«**Μύθοι** όπως αυτοί της Αριάδνης και της Ανδρομέδας μάς γοητεύουν γιατί έχουν μέσα τους θέματα τα οποία είναι πολύ ανθρώπινα, έχουν να κάνουν με τον έρωτα, με την προδοσία, με τη θυσία, με την αυτοθυσία, με τη θέση της γυναίκας σε αυτό τον αέναο κύκλο ανάμεσα στη ζωή και στον θάνατο» λέει η Μυρτώ Χατζάκη, μία εκ των επιμελητριών της έκθεσης «Μύθων Αποκάλυψη: Αριάδνη - Ανδρομέδα». **Τέχνες, σελ. 1**

ΠΡΟΣΩΠΑ

Από την Μπουμαλάνκα στο Παλάτι

Η Νοτιοαφρικανή σοπράνο Πρίτι Γέντε θα τραγουδήσει στη στέψη του Καρόλου στις 6 Μαΐου και μιλάει στην «Κ» για την πορεία της ζωής της. **Τέχνες, σελ. 4**

HUBLOT

BIG BANG INTEGRAL
TIME ONLY
YELLOW GOLD

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Really?

Τίποτα δεν προμήνυε τη θύελλα που θα ξεσπούσε. Στην οικία της Ρενέ Κυπαρίσι οι κυρίες είχαν καθίσει γύρω από τη ροτόντα και μοίραζαν τα χαρτιά της πρώτης παρτίδας. Όσοπου ξεκίνησε μια ζωηρή συζήτηση για το GPT-4 και την επέλαση της τεχνητής νοημοσύνης... «Το ποιο;» ρώτησε δειλά η Καλαμαρού, όταν κατάλαβε πως οι εξελίξεις στην τεχνολογία τη βρήκαν αδιάβαστη. «Δεν υπάρχει λόγος να αισθάνεσαι άσχημα επειδή δεν γνωρίζεις, χρυσή μου. Είναι άλλωστε και θέμα ηλικίας...». «Really? Seriously? Δεν πρόκειται να ανεχώω τον ηλικιακό ρατσισμό!» ξέσπασε η Ευγενία.

«**Η Καλαμαρού** έπαθε Αννίτα» είπε η Ιουλία και το περιστατικό, όπως ήταν αναμενόμενο, έκανε τον γύρο της αστικής Λευκωσίας. Με την ευκαιρία να θυμίσουμε την πικάντικη λεπτομέρεια ότι ηλικιακή άβυσσος χωρίζει τη Ρενέ από το υπόλοιπο καρέ. Συγκεκριμένα 15 ολόκληρα χρόνια, γεγονός που τροφοδότησε, το πάλοι ποτέ, τα κουτσομπολιά για «την μισοιάν που ετύλιξε τον Κυπαρίσι». Ο υπαινιγμός λοιπόν για το γήρας ου γαρ έρχεται μόνον, θεωρήθηκε casus belli κατά τη μαινόμενη Καλαμαρού.

«**Μπορείτε** να γίνετε λίγο πιο περιγραφική, κυρία Ουίλσον;» παρακάλεσα την Πηνή μου. «Ευχαρίστως, αγαπητέ. Πώς γύρισε το μάτι της Αννίτας στην Πράγα; Αυτό! Το υπονοούμενο του προέδρου της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης για το νεαρό της ηλικίας της την εξόργισε τόσο πολύ, που απάντησε με σθένος, ως αγνή ελληνοπούλα, κάτι σαν το δημόδες: Εγώ είμαι η Λένω Μηόταρπη, η αδερφή του Γιάννη, και ζωντανή δεν πιάνομαι εις των Τουρκών τα χέρια. Του ήρθε μια παραζάλη του Τουρκαλά, καθώς έτσι κερδίζονται οι επικοινωνιακές μάχες στου TikTok τα μαρμαρένια αλώνια».

Στην πανέμορφη Πράγα δόθηκε η μάχη των (επικοινωνιακών) μαχών, μιας μάλλον βαρετής εβδομάδας, με πρωταγωνίστρια την Αννίτα Δημητρίου.

Η συζήτηση για τη μάχη της Πράγας αλάφρυνε κάπως το βαρύ κλίμα. Ήταν πολλά εξάλλου τα παραλείποντα σχετικά με την είδηση που μονοπώλησε το ενδιαφέρον τη βδομάδα που πέρασε. Από τις ειρωνείες της αγγλόφωνης Αριστεράς, επειδή της έφταιξαν τα αγγλικά της Αννίτας, μέχρι τους διθυράμβους στο φεμινιστικό στρατόπεδο. «Έχουμε νικήτρια!» ανακοίνωσε στο καρέ η Ιουλία και τους διάβασε το σκόλιο της Αντρούλας Βασιλείου κάτω από φωτογραφία της Αννίτας Δημητρίου με προέδρους άλλων Κοινοβουλίων της Ε.Ε.: «Πάντως η δική μας είναι η πιο σικάτη!». Οι κυρίες έσπευσαν να συμφωνήσουν

ότι «η Αντρούλα το τερμάτισε», γιατί δεν γνώριζαν προφανώς την κορυφαία των αναρτήσεων διά χειρός Άθου Αντωνιάδη.

«**Είναι** η δεύτερη φορά σε λίγους μήνες που η Πρόεδρος της Βουλής Αννίτα Δημητρίου βρίσκεται αντιμέτωπη σε θεσμικό επίπεδο ως εκπρόσωπος της Κυπριακής Δημοκρατίας με εκπρόσωπο της κατοχικής Τουρκίας και απαντά με ξεκάθαρο τρόπο. Οφείλουμε να το αναγνωρίσουμε και να το υπερθεματίσουμε». «Να το υπερθεματίσουμε ακούω!» είπε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού και οι κυρίες χαμογέλασαν συγκαταβατικά.

«**Εως** τώρα πιστεύαμε οι αδαείς ότι μπορούσαμε να το τηγανίσουμε, να το κάψουμε ή να το καουρτίσουμε... Σύμφωνα με τα εθνοκοπιαστικά ελληνικά του (Α)άθως Αντωνιάδη μπορούμε πλέον και να το υπερθεματίσουμε, κοπέλες!».

Έπειτα από καιρό πάντως είχαμε τη ευκαιρία να απολαύσουμε χορταστικές δόσεις ΔΗΚΟ. Από το θεματικό πάρτι γενεθλίων του Νικόλα, με τον εύγλωττο τίτλο Circus, μέχρι την πλειοδοσία πατριωτισμού για το δημοψήφισμα του 2004. Τις εντυπώσεις στο πάρτι έκλεψε ο ιδιοσυγκρασιακός (sic) Χριστόφορος -ne-

ver surrender- Τορναρίτης, ο οποίος διαμήνυσε προς κάθε ενδιαφερόμενο: «Συνεχίστε να πατάτε πάνω μου μήπως βρείτε το μονοπάτι της ελευθερίας». Στο πολιτικό πεδίο ξέχωρισε η ηρωική ανάρτηση του Χρύση Παντελίδη και η δεικτική απάντηση του Κωνσταντίνου Πετρίδη για τις φωτογενείς πολιτικές καριέρες που κτίστηκαν με φρόντο τα συντρίμια του Κυπριακού.

Με τούτα και με κείνα η συζήτηση έφτασε και σε ένα από τα ορφανά του ΔΗΚΟ, τον πληθωρικό Κυριάκο Κενεβέζο, ο οποίος πήρε παράταση στην πολυτελή εξορία της πρεσβείας μας στην Αθήνα έως τον Οκτώ-

βριο. «Έναντι του ευτελούς ποσού των 122.400 ευρώ» ενημέρωσε το καρέ η Ιουλία. «Really? Θα πληρώσουμε δηλαδή οι φορολογούμενοι πολίτες εκατόν είκοσι δύο χιλιάδες ευρώ και κάτι φιλά σε πιτόγυρα;» ξέσπασε η Ευγενία η Καλαμαρού κατακεραυνώνοντας την καθεστωτική Κυπαρίσι.

Όχι μόνο δεν υπέκυψε η Ρενέ στα ξεσπάσματα οργής της Καλαμαρούς αλλά της τη βγήκε και από τα δεξιά. «Ας παίξουμε μπαλίτσα, Ευγενία» την προκάλεσε, καθώς στο γήπεδο των εντυπώσεων οι οπαδοί του Νίκου Χριστοδουλίδη αισθάνονται ότι έχουν σαφές προβάδισμα. «Δεν ισχυρίζομαι ότι είναι αμελητέα αντίπαλος η Αννίτα αλλά... really? Μπορεί τώρα να συγκριθεί με τον φάκτορα της επικοινωνίας;» έθεσε το ακανθώδες ερώτημα η Κυπαρίσι στο βαθιά προβληματισμένο καρέ.

Ο αγώνας ανάμεσα στην Πρόεδρο του Συναγερμού και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας δεν κρίθηκε ακόμα. Κάποιοι μιλούν για «μάχη των αιώνων», αφού οι νίκες κερδίζονται selfie με selfie και post με post. «Την ώρα που η Αννίτα έκανε τη μικρή της επανάσταση στην Πράγα, ο εξωστρεφής Νίκος φωτογραφίζονταν στο Προεδρικό με τον Iron Man της Κύπρου Ανδρέα Τρικωμίτη. Αυτή η μάχη θα κριθεί στα σημεία» αποφάνθηκε η Ιουλία εν τη σοφία της. Και για να το υπερθεματίσει, όπως λέει και ο Άθως, έδειξε στο καρέ το διαμάντι του στέμματος των social media με την υπογραφή του Μιχάλη Π. Μιχαήλ, υποψήφιου για τη θέση του Αντιπροέδρου στον πολυπάθο Συναγερμό: «Επιλογή μου η ταπεινή σιωπή για τις εκλογές στον ΔΗΣΥ. Η προσφορά θέλει Πάγα όχι λόγια». «Really?» ψέλλισε η Καλαμαρού, αφού μετά απ' αυτό ήπανε βέβαιη πως τα είδε όλα.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
30.4.1933

ΒΙΒΛΙΑ: Εις την Βρέμνην ωργανώθη προ ημερών υπό των εθνικοσοσιαλιστών μία μεγάλη επίδειξις προωρισμένη να συμβολίση τον θρησκευτικών χαρακτήρα του αγώνος των κατά του μπολσεβικισμού. Όπως άλλοτε ο Λούθηρος έκαie τα χρυσόβουλα του Πάπα, έκαμαν και αυτοί αληθινόν ολοκαύτωμα με τα έργα του μαρξισμού. Το «Κεφάλαιον» του Μαρξ, το Κομμουνιστικόν Μανιφέστο του 1848, τα συγγράμματα του Λένιν, της Ρόζας Λούξεμπουργκ κ.ά., εκάψαν δημοσία εν μέσω μεγάλης συρροής κόσμου. Εις το Κίελον οι σπουδασταί απε-

κήρυσαν διά ψηφίσματος τα εγχειρίδια και τα επιστημονικά συγγράμματα αρκετών εκ των καθηγητών των, τους οποίους χαρακτηρίζουν ως αριστερίζοντας ή ως Εβραίους, δηλώντες ότι δεν έχουν καμμίαν εμπιστοσύνην εις αυτούς. Εις το Μπρεσλάου μια ομάδα φασιστών, υπό την ηγεσίαν ενός φοιτητού της φιλολογίας, περιήλθε τα μεγάλα βιβλιοπωλεία της πόλεως και προέβη εις την κατάσχεσιν αρκετών έργων της νεωτέρας φιλολογίας. **ΡΑΣΟ:** Ο εισηγητής της καταργήσεως του ράσου ιεροδιάκονος θα διακασθή σήμερον ενώπιον του Συνοδικού Δικαστηρίου. Όσον και αν το ράσον δεν κάνει τον καλόηρον, η διατήρησις του ιερατικού σχήματος εν τη Ορθοδοξία αποτελεί όχι μόνον παράδοσιν, αλλά και φραγμόν διά τους κληρικούς, λίαν ωφέλιμον περισσότερον από κάθε άλλην εποχήν σήμερον εν τη κοινωνία. **ΦΥΓΑΔΕΥΣΗ:** Κατά τον πλουν προς τον Αγιον Δημήτριον ο Παπάζογλου συνομιλών εις τους ναύτας τούς εξομολογήθη ότι θα παρελάμβανον και θα μετέφερον εις Λωδεκάνησα «ένα βάρος εβδομήντα οκάδων» και ότι ο «καπετάν Γασκουμής» ο ιδιοκτήτης του πετρελαιοκινήτου συνεφώνησεν ως ναύλον εκατόν χιλιάδας δραχμών. «Τι είναι αυτό το βάρος; Μήπως κανένα λαθρεμπόριο ναρκωτικά και μπλέξουμε;». «Οχι, άνθρωπος», εδήλωσεν ο κυβερνήτης. «Μήπως κανένας ληστής;», πρώτως ο ναύτης, ο οποίος είχε τρομοκρατηθή διότι ήθελον να τον αναμίσουν εις μιαν ύποπτον υπόθεσιν. «Οχι, είναι ο Πλαστήρας», εδήλωσεν ο Παπάζογλου.

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Αλήθεια, τώρα;

Εσύ δείξε μου κάποιον που έγινε πλούσιος από την ανάμειξή του με την πολιτική και εγώ θα σου δείξω έναν απатеώνα. *Χάρι Τρούμαν*

σιακά στοιχεία φαίνεται να είναι ο υπουργός Εσωτερικών, πρώην Υγείας, Κωνσταντίνος Ιωάννου. Δήλωσε μέχρι και καλύτερο. Αν μη τι άλλο ο άνθρωπος δεν κατέφυγε στα γελοία τεχνάσματα άλλων ώστε να υποδυθεί το φτωχαδάκι για να κερδίσει συμπάθειες ή για να αποφύγει την Εφορία. Respect. Και φυσικά ο υπουργός με τα περισσότερα χωράφια είναι, όπως θα ήταν λογικό και αναμενόμενο, ο υπουργός Γεωργίας. I really love Cyprus!

My age Really? Αναφώνησε απευθυνόμενη στον Τούρκο η πρόεδρος – ινφλουενσερ, και όλη η Κύπρος στάθηκε στο πλευρό της μαχητικής προέδρου, η οποία δέχθηκε «σεξιστική» επίθεση από τον αιμοβόρο Τούρκο πολιτικό. Η στήλη απορρίπτει κατηγορηματικά τις εικασίες και

ερμηνείες των αστών της μπουρζουαζίας που επιχειρηματολογούν πως η αναφορά στην ηλικία της προέδρου, «δεν είναι σεξιστική επίθεση». Και βέβαια είναι, γιατί η όποια λεκτική επίθεση εναντίον της Αννίτας μας είναι κατά βάση σεξιστική, επειδή τη βλέπουν ξανθιά, όμορφη, έξυπνη νεαρή και τους έρχονται αλλά πράγματα στο μυαλό.

Επίσης, οφείλουμε να στηρίξουμε την πρόεδρο και για άλλους λόγους. Μαθαίνω πως δέχεται καθημερινά επιθέσεις, λογικά και αυτές «σεξιστικές», από τον τέως. Ο τέως ως απλός βουλευτής πλέον, αμφισβητεί στην ομάδα του ΔΗΣΥ, ΟΛΕΣ τις αποφάσεις της νυν με το πολιτικό μπούλινγκ να είναι καθημερινό. Ευτυχώς βέβαια στέκεται δίπλα της ο Τόρνο και σαν βράχος σπάνε τα κύ-

ματα της τρικυμισμένης θάλασσας της Αργάκας πάνω του.

Ο τέως βέβαια την προηγουμένη βδομάδα έκανε μια κίνηση – ματ, δείχνοντας πως δεν έχει σκουριάσει κοινοβουλευτικά. Κατέθεσε στην Επιτροπή Εμπορίου και προέδρευσε της συζήτησης για το νομοσχέδιό του, για τα επισκέψιμα αγροκτήματα. Μάλιστα, σε μια κίνηση πολιτικού πολιτισμού (sic) ζήτησε να εξαιρεθεί ο Ακάμας από τα επισκέψιμα αγροκτήματα «επειδή κατάγεται από την περιοχή». Το ότι ο τέως είναι ιδιοκτήτης ενός εκ των μεγαλύτερων αγροκτημάτων της χώρας είναι small talk, το ότι απέκλεισε τον Ακάμα, άρα τα χωράφια του που είναι όλα εκτός θα πάρουν έξτρα αξία, το γνωρίζουν μόνο οι εκτιμητές γης. Τέως κερνά, τέως πίνει.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

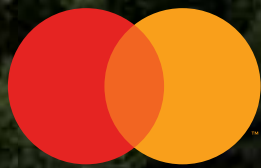
Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτιπόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Αποκατάσταση 100 εκατομμυρίων δέντρων μέχρι το 2025. Μπορούμε να το καταφέρουμε.

Στην **Ελληνική Τράπεζα**, συνεχίζουμε τη συνεργασία μας με
το **Priceless Planet Coalition™** της **Mastercard®** για ακόμα μία χρονιά.

Κάνε τις αγορές σου με κάρτες Mastercard της Ελληνικής Τράπεζας
από **24/04/23** έως **14/05/23**, και εμείς θα προσφέρουμε μέρος των
χρημάτων των αγορών σου ως στήριξη στην παγκόσμια προσπάθεια για
αποκατάσταση 100 εκατομμυρίων δέντρων μέχρι το 2025 με στόχο έναν
καλύτερο πλανήτη για τις επόμενες γενιές. Παράλληλα, ενισχύουμε την
αναδάσωση της Κύπρου μας.

Μαζί για κάτι καλό.

Μάθε περισσότερα για το **Priceless Planet Coalition**
στο <https://www.hellenicbank.com/ppc>

In collaboration with

WORLD
RESOURCES
INSTITUTE

CONSERVATION
INTERNATIONAL

Η κυβερνοασφάλεια στον γύψο

Χρόνιες παθήσεις, ανεπάρκειες και έλλειψη εμπειρογνομόνων που θα μπορέσουν να αντιμετωπίσουν επαρκώς τις κυβερνοεπιθέσεις

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Λίγες μέρες μετά τον σχηματισμό της κυβέρνησης, ο νέος υφυπουργός Έρευνας και Καινοτομίας Φίλιππος Χατζηζαχαρία καλείτο στο ραδιόφωνο του «Πολίτη» και από τη δημοσιογράφο Κατερίνα Ηλιάδη να εξηγήσει τι είναι το GPT και να εκφράσει την άποψή του για το θέμα. Η αμνηνία του ήταν εμφανής, ενώ διάχυτη ήταν και η αίσθηση πως ο νέος υφυπουργός πρώτη φορά άκουγε γι’ αυτές τις «μηχανές διαλόγου», τα chatbots τεχνητής νοημοσύνης που απασχολούσαν από καιρό τα διεθνή ΜΜΕ και θα κυριαρχούσαν λίγες μέρες αργότερα στις συζητήσεις πολλών στην Κύπρο. Ήταν μία κακή στιγμή για τον νεοδιορισμένο υφυπουργό Έρευνας και Καινοτομίας ή η απόδειξη ότι το εν λόγω υφυπουργείο εξακολουθεί να είναι υποσημείωση για την Πολιτεία; Η αίσθηση ότι η έρευνα και η καινοτομία αποτελεί υποση-

Το υπουργείο Οικονομικών επί Κωνσταντίνου Πετρίδη είχε συνάψει μνημόνιο συναντίληψης με τη Γερμανία, η οποία θα παρείχε εξειδικευμένη βοήθεια για τις κυβερνοεπιθέσεις. Το υφυπουργείο Καινοτομίας επέμενε στην πρόσληψη συγκεκριμένου αριθμού λειτουργών.

μείωση χωρίς καμία πρόθεση ενίσχυσης και προώθησης μιας ολιστικής στρατηγικής, όπως εξαγγελλόταν όλο αυτό το διάστημα, είχε ενισχυθεί από την πρώτη στιγμή βεβαίως που ο Φίλιππος Χατζηζαχαρίας, ένας λογιστής χωρίς καμία προηγούμενη εμπειρία που να δικαιολογεί τον διορισμό του στο εν λόγω πόστο, αναλάμβανε το συγκεκριμένο υφυπουργείο. Όσα εκτυλίχθηκαν τελευταίως, με τους server του κράτους να πλημμυρίζουν, επιβεβαίωσαν την απουσία της όποιας υποδομής και κατέδειξαν πως η Έρευνα και Καινοτομία αντιμετωπίζεται λίγο πολύ ερασιτεχνικά. Με αυτό ως δεδομένο ενισχύονται οι ανησυχίες για το πως η Πολιτεία, με τις συγκεκριμένες υποδομές αλλά και την απείρία των ανθρώπων που ηγούνται της κατάστασης μπορούν να διασφαλίσουν την ασφάλεια από τις αλληπάλλινες κυβερνοεπιθέσεις που δέχεται το κράτος.

Αίτημα για στελέχωση

Υπό τη σκιά του τι προηγήθηκε στο υπουργείο Εξωτερικών, τον Φεβρουάριο του ίδιου χρόνου, το υπουργείο Εξωτερικών κατέθεσε

Η επιθεση Ρώσων/Κινέζων χάκερς στο υπουργείο Εξωτερικών το 2019 για υποκλοπή εγγράφων από την Κομισιόν έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου για να ετοιμαστεί μια ολιστική στρατηγική ασφάλειας των υποδομών του δημοσίου τομέα.

πρόταση στο Υπουργικό Συμβούλιο για την αντιμετώπιση περιστατικών παραβίασης ασφάλειας στις υποδομές του δημόσιου τομέα στο πλαίσιο των αυξανόμενων γεωπολιτικών εντάσεων. Με αφορμή το εν λόγω συμβάν αποφασίστηκε από το Υπουργικό μία ολιστική προσέγγιση για την αντιμετώπιση του θέματος. Το υφυπουργείο Έρευνας και Καινοτομίας ζήτησε έγκριση δομής ομάδας CISO (Chief Information Security Officer) με 35 θέσεις. Μία απόφαση που εκκρεμεί, σύμφωνα με αλληλογραφία που έχει στην κατοχή της η «Κ», μεταξύ του γενικού διευθυντή του υφυπουργείου Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής Στέλιου Χειμώνα και του γενικού διευθυντή του υπουργείου Οικονομικών Γιώργου Παντελή τον Νοέμβριο του 2022. Στη συνεδρία του εθνικού συμβουλίου κυβερνοασφάλειας που πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Σεπτέμβριο ο τώως υφυπουργός Έρευνας και Καινοτομίας Κυριάκος Κόκκινος σημείωνε πως έχει εγκριθεί μία θέση διευθυντή κυβερνοασφάλειας (A15+1) και μία θέση ανώτερου λειτουργού κυβερ-

Το σοβαρό συμβάν

Το 2019, το υπουργείο Εξωτερικών βρισκόταν σε ιδιαίτερα δύσκολη θέση, καθώς μία κυβερνοεπίθεση είχε πλήξει καιρια τις υποδομές ασφαλείας του και το κύρος της χώρας στο εξωτερικό. Στη σύσκεψη που είχε γίνει, εκφράστηκαν έντονες ανησυχίες ότι Ρώσοι και Κινέζοι χάκερς είχαν ως στόχο να υποκλέψουν απόρρητα έγγραφα της Κομισιόν. Ένα ζήτημα που εξέθετε το κράτος για την απουσία στρατηγικής κυβερνοασφάλειας και που έστειλε παράλληλα το μήνυμα στις Βρυξέλλες πως η Κύπρος αποτελεί μία επικίνδυνα και για τα υπόλοιπα κράτη-μέλη, ανοχύρωτη πολιτεία.

νοασφάλειας στη διοίκηση του υφυπουργείου, οι οποίες είναι υπό διαδικασία πλήρωσης, αλλά σύμφωνα με τον ίδιο η εξασφάλιση ικανοποιητικού επιπέδου κυβερνοασφάλειας θα ήταν αδύνατη. Στο πλαίσιο αυτό ζητούσε άμεση έναρξη διαδικασίας για υλοποίηση της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου για πρόσληψη 35 ατόμων αλλά και την άμεση έναρξη διαδικασίας για αγορά υπηρεσιών κυβερνοασφάλειας από τον ιδιωτικό τομέα περίοδο 3+2 ετών, «αφού η διαδικασία πλήρους στελέχωσης, εκπαιδευσης και λειτουργίας του εσωτερικού τμήματος είναι χρονοβόρα και θα διαρκέσει 3-4 έτη». Ήδη λειτουργοί από το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής έχουν ήδη εκδώσει ανακοίνωση με την οποία εκφράζουν τη δυσφορία τους για την υποστελέχωση, σημειώνοντας πως ένα άτομο είναι υπεύθυνο για έργα εκατομμυρίων ευρώ και συστήματα δεκάδων χιλιάδων χρηστών.

Οι διαφωνίες

Το ζήτημα των προσλήψεων υπήρξε αντικείμενο διαφωνίας μεταξύ του υφυπουργείου Καινοτομίας

και Έρευνας και του υπουργείου Οικονομικών. Ανώτεροι κύκλοι του υπουργείου Οικονομικών με τους οποίους μίλησε η «Κ» υποστήριξαν πως οι κυβερνοεπιθέσεις δεν αντιμετωπίζονται με την πρόσληψη ατόμων από το Δημόσιο ούτε με την υπερμεγέθυνση του δημοσίου τομέα. Η θέση του υπουργείου Οικονομικών ήταν πως το θέμα των κυβερνοεπιθέσεων αντιμετωπίζεται με εξειδικευμένες εταιρείες που παρέχουν τέτοια προστασία. Βλέποντας το παράδειγμα της Γερμανίας που χρησιμοποιείται ισραηλινή εταιρεία που είναι εξειδικευμένη στο αντικείμενο, όταν πραγματοποιήθηκε συνάντηση του τώως υπουργού Οικονομικών Κωνσταντίνου Πετρίδη με τον Γερμανό ομόλόγο του, το Μάρτιο του 2022, ο κ. Πετρίδης υπέγραψε Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και του κρατικού οργανισμού PD – Berater der öffentlichen Hand Gmb, αρμόδιου, μεταξύ άλλων, για την πρόωθηση μεταρρυθμιστικών δράσεων, διαχείριση έργων και ψηφιοποίηση διαδικασιών του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα. Σύμφωνα με τους

αρμόδιους κύκλους, η Γερμανία προσέφερε στο εν λόγω μνημόνιο συνεργασίας προστασία από τις κυβερνοεπιθέσεις από εταιρεία εξειδικευμένη, τους λεγόμενους «white hackers» που δουλεύουν για τις κρατικές υπηρεσίες.

Βεβαίως, οι κυβερνοεπιθέσεις δεν είναι το μόνο ζήτημα που κατέδειξε τις ανεπάρκειες του υφυπουργείου Έρευνας και Καινοτομίας. Ένα από τα ζητήματα που εξέθεσαν το κράτος ήταν το τελευταίο ατυχές περιστατικό διαρροής νερού στο Κέντρο Υπολογιστών που βρίσκεται στο υπόγειο του υπουργείου Οικονομικών. Για την παρουσία του Κέντρου Υπολογιστών στο υπόγειο του υπουργείου Οικονομικών υπήρχαν εξ αρχής πολλές αντιδράσεις, ενώ σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» η ανώτερη λειτουργός πληροφορικής Μαρία Ξυδά, προειδοποιούσε από το 2014 ότι πολύ λανθασμένα έβαλαν το Κέντρο Υπολογιστών στο υπόγειο του υπουργείου Οικονομικών, σημειώνοντας πως οι επιπτώσεις θα ήταν πολύ μεγάλες στο ενδεχόμενο που το υπόγειο πλημμυρίσει.

Παρά τις προειδοποιήσεις της δεν είχε υλοποιηθεί καμία απόφαση. Σήμερα, το υφυπουργείο Έρευνας και Καινοτομίας είχε εξαγγείλει έρευνα για το συμβάν, για να φανεί γιατί δεν μετακινήθηκε ο εξοπλισμός στις εγκαταστάσεις της CYTA, όπως λήφθηκε απόφαση από τον Νοέμβριο 2022. Αυτό που προκύπτει, βεβαίως, είναι ότι ο Κωνσταντίνος Πετρίδης είχε αναλάβει την πρωτοβουλία μετακίνησης του εν λόγω εξοπλισμού. Τότε, είχε υπογραφεί μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ υπουργείου Οικονομικών και Cyta για τη μετακίνηση των server. Η απόφαση που λήφθηκε δεν προνοούσε, όπως αναφέρουν κύκλοι που βρίσκονταν στο υφυπουργείο Καινοτομίας, άμεση μετακίνηση του εξοπλισμού στις εγκαταστάσεις της Cyta, αλλά την επένδυση της Cyta σε ανάπτυξη κατάλληλου Κέντρου Υπολογιστών και υποδομών Data Center που να μπορεί δυναπτικά να φιλοξενήσει τις υπολογιστικές ανάγκες του κράτους. Συγκεκριμένο βεβαίως χρονοδιάγραμμα δεν είχε τεθεί από το υφυπουργείο Καινοτομίας, μέχρι και τη διαρροή νερού. Σήμερα, εκπρόσωπος από το υφυπουργείο Έρευνας και Καινοτομίας έχει αναφέρει στην «Κ» πως μέχρι το φθινόπωρο αναμένεται η μεταφορά των κυβερνητικών servers από το υπουργείο Οικονομικών σε εγκαταστάσεις της Cyta. Ερώτημα το οποίο θα πρέπει να απαντήσει παράλληλα το υφυπουργείο Καινοτομίας και Έρευνας είναι για ποιο λόγο δεν λειτουργήσε η πρόνοια για «Disaster Recovery and Business Continuity», το οποίο είχε επιβληθεί με ευθύνη εφαρμογής από το ΤΥΠ, όπως επίσης για ποιο λόγο δεν είχαν επισημανθεί οι κίνδυνοι από την ύπαρξη δεξαμενής νερού.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΓΟΥΛΑΤΟΥ**

Η γαλλική αλογόμυγα της Ευρώπης

Η Ευρώπη υπολείπεται ως ενιαίος στρατηγικός δρων και ο πρόεδρος Μακρόν δεν χάνει την ευκαιρία να το υπενθυμίζει. Ενίοτε με τρόπο ελάχιστα διπλωματικό. Οι πρόσφατες δηλώσεις του προκάλεσαν έντονες συζητήσεις. Δεν ήταν τόσο το περιεχόμενό τους όσο η χρήση συγκεκριμένων λέξεων, όπως «υποτελής» και «ακόλουθος», που χρησιμοποίησε για να προσδιορίσει τι δεν θέλει να είναι η Ευρώπη.

Αν εξαιρέσουμε την προκλητική διατύπωση, επί της ουσίας ο Γάλλος πρόεδρος δεν είπε κάτι που θα έπρεπε να εκπλήσσει. Η αναζήτηση της περιφημης «ευρωπαϊκής κυριαρχίας» παραμένει εκκρεμής. Ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει άμεσες επιπτώσεις για την Ευρώπη. Κι όμως, στα κρίσιμα ζητήματα του πολέμου, το βάρος των αποφάσεων βρίσκεται στη Ουάσινγκτον – όχι στις Βρυξέλλες, στο Βερολίνο ή στο Παρίσι. Ευλόγως,

αφού οι ΗΠΑ είναι ο μεγαλύτερος πάροκος στρατιωτικής βοήθειας στην Ουκρανία. Ο Μακρόν πιέζει την Ε.Ε. να αναλάβει περισσότερες ευθύνες για την άμυνά της. Υπενθυμίζει επίσης ότι η εξωτερική και αμυντική πολιτική της Ε.Ε. πρέπει να θωρακιστεί απέναντι σε μια πιθανή επιστροφή του τραμπισμού το 2024. Δεν ξεχνιέται εύκολα η τετραετία του Τραμπ, που εκτόξευε απειλές προς την Ευρώπη, τη χαρακτηρίζε «αντίπαλο», φλέρταρε με τον Πούτιν και διερωτάτο εάν έχει νόημα η Αμερική να χρηματοδοτεί το ΝΑΤΟ. Ο Τραμπ υπήρξε κινιπτήρια δύναμη του εγχειρήματος της ευρωπαϊκής στρατηγικής αυτονομίας.

Υποστήριξε επίσης ο Μακρόν ότι η Ε.Ε. δεν πρέπει να συντάσσεται τυφλά με τις ΗΠΑ όταν κανείς δεν ξέρει ποιες πολιτικές δυνάμεις θα χαράσσουν αμερικανική πολιτική έναντι της Κίνας. Κοιτώντας την κατάσταση πλειοδοσίας στο στρα-

Στην εξωτερική πολιτική, σημασία δεν έχει μόνο η διανοπτική ισχύς, αλλά κυρίως τι πόρους βάζεις στο παιχνίδι.

τόπεδο των Ρεπουμπλικανών, θεωρεί κανείς πραγματικά ότι πρέπει η Ε.Ε. να παραχωρήσει τη χάραξη της πολιτικής της σε οποιαδήποτε πολιτική πλειοψηφία προκύψει στην Ουάσινγκτον; Η συμμαχία της Ευρώπης με τις ΗΠΑ, στην Ευρώπη ή στα Στενά της Ταϊβάν, δεν τέθηκε ποτέ εν αμφιβόλο. Αλλά η Ε.Ε. δεν μπορεί να παραιτηθεί από την ευθύνη της, ως ιστορικός σύμμαχος των ΗΠΑ, να συγκρατεί τη ρητορική της κλιμάκωσης με την Κίνα όποτε αυτή ξεφεύγει επικίνδυνα. Συμπληρώνοντας το σκεπτικό του Μακρόν, ο Ζοσέπ Μπορέλ κάλεσε τις ευρωπαϊ-

κές χώρες να στείλουν πλοία να επιτηρούν τα Στενά της Ταϊβάν, προστατεύοντας την ελευθερία της ναυσιπλοΐας. Πρέπει ταυτόχρονα να είμαστε σε εγρήγορση απέναντι σε προκλήσεις και πλειοδοσίες, υπενθύμισε. Η ενδυνάμωση της ευρωπαϊκής αυτονομίας δεν είναι μηδενικού αθροίσματος σε σχέση με τις ΗΠΑ. Μια Ε.Ε. ισχυρότερη και «κυρίαρχη» θα ήταν λιγότερο ευάλωτη στην επιρροή της Κίνας, άρα προς το συμφέρον των ΗΠΑ. Μια Ενωμένη Ευρώπη θα ήταν καλύτερος και πιο προβλέψιμος εταίρος και σύμμαχος των ΗΠΑ από μια Ευρώπη στρατηγικά κατακερματισμένη.

Ο Μακρόν είναι ο πιο ευρωπαϊστής πρόεδρος της Γαλλίας επί δεκαετίες. Όμως η Γαλλία κατηγορείται ότι η ευρωπαϊκή στρατηγική αυτονομία είναι απλώς ένα μέσον για την επέκταση της δικής της εθνικής ατζέντας και ηγεμονικής στρατηγικής. Ο φόβος των ακραιφνών ατ-

λαντιστών είναι ότι η ευρωπαϊκή στρατηγική αυτονομία επιδιώκει να κλείσει την πόρτα στην αμερικανική αμυντική εμπλοκή στην Ε.Ε. – κι αυτό τρομοκρατεί τους ανατολικούς και βόρειους, που έχουν διαρκή την αίσθηση της ρωσικής απειλής. Εύλογη η αίσθηση της απειλής, αλλά μάλλον υπερβολικός ο φόβος.

Το πρόβλημα του Μακρόν είναι ότι η Κίνα είναι κι αυτή οπαδός της ευρωπαϊκής στρατηγικής αυτονομίας. Τα (κρατικά κατευθυνόμενα) κινεζικά ΜΜΕ πανηγύρισαν δεόντως τις δηλώσεις του Γάλλου προέδρου. Αυτό καθιστά την ατζέντα Μακρόν ύποπτη στα μάτια των ακραιφνών ατλαντιστών. Η διανοπτική επιρροή του Μακρόν είναι αναντίστοιχη της διπλωματικής του ισχύος στο εσωτερικό της Ευρώπης: οι ιδέες του έχουν ηγετικό δυναμισμό, το πάθος του για την Ευρώπη εμπνέει, αλλά δεν είναι πολλές οι ευρωπαϊκές χώρες που συντάσσονται στρατη-

γικά μαζί του. (Η Ελλάδα είναι μία από αυτές, ως χώρα-υποστηρικτής της ευρωπαϊκής στρατηγικής αυτονομίας και ταυτόχρονα ενθέρμως και με συνέπεια ατλαντιστική.) Στην εξωτερική πολιτική, σημασία δεν έχει μόνο η διανοπτική ισχύς αλλά κυρίως τι πόρους βάζεις στο παιχνίδι. Στην απολογία του ο Σωκράτης είχε παρομοιάσει τον εαυτό του με την αλογόμυγα που τσιμπά τους εφσησασμένους πολίτες, ξυντώντας τους από τον λήθαργο. Με τρόπο ενίοτε διπλωματικά ασυνήθιη, ίσως και αντιπαραγωγικό, ο Μακρόν λειτουργεί συχνά ως κορυφαίος δημόσιος διανοούμενος για την Ευρώπη. Ξαν αλογόμυγα, επιδιώκει να σπάσει την αιδήμονα σιωπή.

Ο κ. Γιώργος Παγουλάτος είναι καθηγητής Ευρωπαϊκής Πολιτικής και Οικονομίας στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Φρένο στο Κυπριακό λόγω εκλογών

Οι κάλπες στην Τουρκία θα διαμορφώσουν νέες δυναμικές στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και στις σχέσεις με την Ε.Ε.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Με την Τουρκία (και την Ελλάδα, ακολούθως, στις 21 Μαΐου) να εισέρχεται στην πιο κρίσιμη εκλογική διαδικασία των τελευταίων χρόνων, σε λιγότερο από 15 ημέρες, η θέα του Κυπριακού και εν γένει της Ανατολικής Μεσογείου από τις μεγάλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες είναι αυτή του όταν βλέπεις κάτι σε κατάσταση αναμονής: Η έκβαση των εκλογών στην Τουρκία μπορεί να μην κάνει την ειδοποιό διαφορά σε σχέση με το Κυπριακό αλλά σε κάθε περίπτωση η επόμενη ημέρα στη χώρα δείχνει να κρίνει μια σειρά μεγάλων θεμάτων όπως η ευρω-τουρκική σχέση, η κατάσταση στην τουρκική οικονομία, οι βαθμοί εντάσεων στην Ανατολική Μεσόγειο και –στον βαθμό που έχει τη σημασία του υπό το βάρος του συνεχιζόμενου πολέμου στην Ουκρανία– την επόμενη ημέρα στο τρίγωνο Δύσης - Τουρκίας - Ρωσίας.

Η Τουρκία στη μεγάλη εικόνα της επόμενης ημέρας του Ουκρανικού για την αρχιτεκτονική της Δύσης δείχνει να έχει και ρόλο και λόγο –τόσο για το Βερολίνο, το Παρίσι και το Λονδίνο όσο και σε σχέση με τις δυναμικές στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού. Σε αυτό το πλέγμα ισχύος, το Κυπριακό δείχνει να παραμένει στον πάγο και να διαμορφώνονται, με σημασία για τη Λευκωσία, οι προσλαμβάνουσες της επόμενης ημέρας.

Ανεξαρτήτως σεναρίων

Για το Βερολίνο και το Παρίσι, τους σημαντικότερους δρώντες εντός της Ε.Ε., αυτό που φαίνεται να διαμορφώνεται την επόμενη ημέρα σε σχέση με το αποτέλεσμα των τουρκικών εκλογών δεν βασίζει την ανάλυσή του στο αποτέλεσμα ως προς την πολιτική επιβίωση του Ερντογάν ή την αλλαγή παραδείγματος, αλλά σε ένα παράδοξο: Στο αν την επόμενη ημέρα η Τουρκία θα μπορεί να διαπραγματευθεί εκ νέου όλα τα καυτά ζητήματα (την ευρωτουρκική της σχέση, τη συμφωνία για το μετανάστευτικό, την ένταση στην Ανατολική Μεσόγειο στην οποία εντάσσονται ελληνο-τουρκικά και Κυπριακά) δεδομένου του κορεσμού που επιβάλει σε πολλά εξ αυτών τα τελευταία χρόνια. Καλά ενημερωμένες ξένες διπλωματικές πηγές ανέφεραν στην «Κ» πως η παραδοξότητα εδράζεται στο γεγονός πως παρά τα προβλήματα με τον Ερντογάν τα τελευταία χρόνια υπήρξε (προφανώς λόγω εμπλεκόμενων συμφερόντων) μια λειτουργική σχέση η οποία ωστόσο έδειξε και τα όρια της εξερεύνησης λύσεων σε ζητήματα στα οποία υπάρχει σοβαρή διάσταση απόψεων. Φυσικά, τόσο για το Βερολίνο όσο και για το Παρίσι το σενάριο επικράτησης

Η Τουρκία στη μεγάλη εικόνα της επόμενης ημέρας του Ουκρανικού για την αρχιτεκτονική της Δύσης δείχνει να έχει και ρόλο και λόγο τόσο για το Βερολίνο, το Παρίσι και το Λονδίνο, όσο και σε σχέση με τις δυναμικές στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού.

Η γενική αίσθηση που υπάρχει μεταξύ εμπειρών παρατηρητών της περιοχής είναι πως στο Κυπριακό δεν θα υπάρξει κινητικότητα πριν από τα μέσα του πρώτου εξαμήνου του 2024.

του Κιλιςντάρογλου μετά από δεκαετίες εξουσίας του Ερντογάν υπό το ΑΚΡ δημιουργεί δύο σημαντικά παράθυρα ευκαιρίας:

- Τον επανακαθορισμό της ευρωτουρκικής σχέσης με μια φρέσκια νέα αρχή στο κομμάτι της υποψηφιότητας προς ένταξη της Τουρκίας –στο οποίο εντάσσονται μέσα από συμβολικά ζητήματα, όπως ο Οσμάν Καβαλά, μέχρι ουσιαστικά όπως η εφαρμογή του Κράτους Δικαίου και η βελτίωση του ζητήματος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Τουρκία και

- Την περαιτέρω ξεκάθαρη ένταξη της Τουρκίας στη νέα αρχιτεκτονική ασφάλειας για την Ευρώπη, ζήτημα που αναπόφευκτα θα προκύψει μετά το πέρας του πολέμου

στην Ουκρανία. Σε αυτό το επίπεδο τόσο το Βερολίνο όσο και το Παρίσι επιδιώκουν μια ξεκάθαρη στάση εκ μέρους της Τουρκίας σε σοβαρά άλλα προβλήματα στα οποία άμεσα εμπλέκεται (ελληνοτουρκικά, Κυπριακό, Συρία, σχέσεις της με τη Μόσχα).

Τις επόμενες εβδομάδες η Λευκωσία θα εκτεθεί σε αυτόν τον τρόπο σκέψης των δύο σημαντικών ευρωπαϊκών πρωτευουσών, μιας και ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης θα βρεθεί τόσο στο Παρίσι όσο και στο Βερολίνο στο πλαίσιο όχι μόνο των διμερών σχέσεων της ΚΔ με τις δύο χώρες αλλά και αναφορικά με την πρόταση για αναμόχλευση του Κυπριακού μέσω της ευρωπαϊκής διαμεσολάβησης. Συνεπώς σε αυτό το επίπεδο θα διαφανεί και πρακτικά σε ποιο βαθμό κάτι τέτοιο μπορεί να καταστεί εφικτό τους επόμενες μήνες σε σχέση με την προσπάθεια της Λευκωσίας για επανεκκίνηση των διαπραγματεύσεων.

Σε στάση αναμονής

Αυτό που γίνεται εύκολα αντιληπτό είναι πως το Κυπριακό, για τους επόμενους μήνες, μπαίνει σε στάση αναμονής που δεν διαφοροποιείται, ουσιαστικά, από το μεγάλο κενό που έχει επέλθει την πε-

ρίοδο 2017-2023 μετά την κατάρρευση των συνομιλιών στο Κραν Μοντανά. Ωστόσο, το αποτέλεσμα των εκλογών και το πολιτικό σκηνικό της επόμενης ημέρας στην Τουρκία αναπόφευκτα θα δείξει και την κατεύθυνση σε σχέση με την προοπτική επανέναρξης του διαλόγου. Σημασία εδώ έχουν δύο στοιχεία ανεξαρτήτως αν την επόμενη ημέρα στο τιμόνι της τουρκικής προεδρίας βρίσκεται ο Ερντογάν ή οι Κεμαλιστές: Το αν θα επανέλθει η ρητορική ή και η πολιτική πρακτική της περιόδου 2018-2020 (σταθερή προσήλωση στη λύση δύο κρατών, εντάσεις με έκνομες γεωτρήσεις στην ΑΟΖ και τετελεσμένα στο Βαρώσι) και αν η επόμενη ημέρα στις σχέσεις Ε.Ε. – Τουρκίας αφήνει περιθώριο να ανοίξουν εκ νέου τα ελληνοτουρκικά και το Κυπριακό, με την προοπτική στο πρώτο να εξαρτάται και από την επόμενη ημέρα στο πολιτικό σκηνικό της Ελλάδας, δεδομένου πως δεν κρίνεται εύκολα η αυτοδυναμία και ίσως η χώρα πάει σε εκλογές και τρίτου γύρου.

Φυσικά το αν ο επόμενος Πρόεδρος της Τουρκίας είναι ο Κιλιςντάρογλου ή ο Ερντογάν παίζει κι αυτό τον ρόλο του, όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά στην «Κ» ξένες

ανώτερες διπλωματικές πηγές, μιας και αναλόγως της περίπτωσης υπάρχουν ξεχωριστά ποιοτικά χαρακτηριστικά στο τρίγωνο Ελλάδα - Τουρκία - Κύπρος. Η γενική αίσθηση πάντως που υπάρχει μεταξύ εμπειρών παρατηρητών της περιοχής είναι πως στο Κυπριακό δεν θα υπάρξει κινητικότητα πριν από τα μέσα του πρώτου εξαμήνου του 2024 με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τον πολιτικό και διπλωματικό μετασχηματισμό τόσο της ανατολικής Μεσογείου όσο και σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο –σε μια χρονική συγκυρία που ο πόλεμος στην Ουκρανία επιταχύνει διάφορες εξελίξεις και δυναμικές.

Απαραίτητη η αξιοπιστία

Η προσπάθεια για επανεκκίνηση του Κυπριακού μέσω της ευρωπαϊκής διαμεσολάβησης δεν αποτελεί μόνο μια δύσκολη διπλωματική εξίσωση που επηρεάζεται από εξωγενείς παράγοντες όπως οι εκλογές στη Τουρκία ή τις σχέσεις Ε.Ε. - Άγκυρας. Εδράζεται, σε μεγάλο βαθμό, και στην αξιοπιστία της Κυπριακής Δημοκρατίας σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο. Το σκεπτικό της Λευκωσίας ότι άλυτα ζητήματα όπως το Κυπριακό ευνοούνται από τη διεθνή συγκυρία λόγω της ρω-

σικής εισβολής, μετά τις 24 Φεβρουαρίου του 2022 στην Ουκρανία δεν είναι επί της αρχής λανθασμένη. Ο σχεδιασμός της αρχιτεκτονικής της Ευρώπης της επόμενης ημέρας μετά το Ουκρανικό θα επιχειρήσει να βρει λύσεις σε χρόνια προβλήματα, στο πλαίσιο των οποίων εντάσσεται και το Κυπριακό. Ωστόσο η αξιοπιστία σε αυτό το επίπεδο κρίνεται ως πτωχή με κρίσιμες προεκτάσεις, ιδίως υπό το βάρος της περιόδου 2018-2023 όταν η Κύπρος βρέθηκε στο επίκεντρο υποθέσεων που αφορούν τη Ρωσία (τον εισβολέα δηλαδή) που κατέστρεψαν το κύρος της και το brand hexagon της χώρας, τρωτό. Η πρόσφατη συμπεριληψη Κύπριων σε κυρώσεις από το Η.Β. και τις ΗΠΑ πρέπει να ιδωθεί ως ένα ιδιαίτερο πεδίο σε σχέση τόσο με την ανάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος όσο και αναφορικά με την προσπάθεια να αναμολάσει του Κυπριακού. Και σε αυτό το επίπεδο η απόσταση μεταξύ της αποτελεσματικότητας και πολύ δυσάρεστων εξελίξεων που περαιτέρω θα βλάψουν την κυπριακή αξιοπιστία είναι μικρή. Τουλάχιστον αυτήν την αντίληψη αποκομίζει κανείς πως προσλαμβάνουν πολλές πρωτεύουσες σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ**

Η εικόνα της Κύπρου δεν είναι θέμα επικοινωνίας

Η αναπάντεχη κίνηση Αμερικανών και Βρετανών να συμπεριλάβουν Κύπριους στις κυρώσεις κατά Ρώσων oligarchών επανάφερε στην επικαιρότητα το θέμα της εικόνας της χώρας μας στο εξωτερικό. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας φαίνεται να πιστεύει ότι η εξέλιξη αυτή «είναι η ευκαιρία μας, σε εισαγωγικά και χωρίς εισαγωγικά, για να τελειώσουμε με αυτό το θέμα, να καθαρίσει μια και καλή το όνομα της χώρας μας». Φιλόδοξος στόχος, αν κρίνουμε από τη δική του διαπίστωση ότι «γίνεται μια προσπάθεια εδώ και πολλά χρόνια» για να καθαρίσει η φήμη της χώρας, αλλά προφανώς για να χρειάζεται εκ νέου να ασπρίσουμε το όνομά μας, ό,τι κι αν κάναμε δεν ήταν αρκετό, οι προσπάθειές μας δεν απέδωσαν.

Δεν απέδωσαν, διότι τα προβλήματα εικόνας πολύ συχνά δεν έχουν να κάνουν με την επικοινωνία, αλλά με την αδυναμία μας να καθορίσουμε τους στόχους μας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, κάθε φορά που βρισκόμαστε αντιμέτωποι με

μια δυσμενή εξέλιξη γύρω από την Κύπρο ως διεθνές κέντρο χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, αντί να αντιμετωπίζουμε την αιτία του προβλήματος, σκουπίζουμε βιαστικά τους λεκέδες που άφησε στην εικόνα της χώρας. Συγκαλούμε πολυπληθείς συσκέψεις που δεν καταλήγουν πουθενά και εκτοξεύουμε μεγαλόστομες προειδοποιήσεις, γενικώς και αορίστως, όπως αυτή του Προέδρου Χριστοδουλίδη: «δεν θα επιτρέψουμε σε κανέναν να θεωρεί ότι μπορεί να παραβιάζει [κυρώσεις], δημιουργώντας πρόβλημα, την ίδια στιγμή, και στο όνομα της χώρας μας». Αυτά όμως είναι για εσωτερική κατανάλωση.

Για τα εξωτερικά ακροατήρια η εικόνα μας είναι ότι συνεχίζουμε να υποσχόμαστε περισσότερα απ' όσα υλοποιούμε, τη στιγμή που θα έπρεπε να υλοποιούμε περισσότερα απ' όσα υποσχόμαστε. Συνεχίζουμε να έχουμε την ψευδαίσθηση ότι με πομπώδεις εξαγγελίες και αυστηρές προειδοποιήσεις θα τους πείσουμε ότι κάτι αλλάζει. Αδυστυχώς δεν λειτουργεί έτσι, διότι όταν έχει πληγεί

Ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης πρέπει να αποφασίσει τι κέντρο υπηρεσιών θέλει να γίνει η Κύπρος: Με αυστηρή εποπτεία, όπως της Κεντρικής Τράπεζας ή επιεική, όπως του ΠΔΣ και του ΣΕΛΚ;

η αξιοπιστία σου, ουδείς πιστεύει τις εξαγγελίες. Σε πιστεύουν μόνο όταν σε δουν να τις υλοποιείς.

Ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης έχει αποφασίσει να πάρει προσωπικά πάνω του το θέμα και να μην αφήσει τον χειρισμό του σε κάποιον από τους υπουργούς του. Αυτό είναι ενθαρρυντικό, ιδιαίτερα εάν έχει πλάνο βάσει του οποίου κινείται, αυτοβούλως, προς κάποια κατεύθυνση. Μέχρι σήμερα επαναλαμβάνει ότι περιμένει ΗΠΑ και Βρετανία να μας δώσουν στοιχεία. Αυτό

δεν αρκεί. Τα στοιχεία το πολύ-πολύ να καταδείξουν εάν έχει παραβιαστεί κάποια νομοθεσία ώστε το κράτος να κινηθεί νομικά. Ας μην εξετάσουμε, τώρα, την πασιγώνη αποτυχία του κράτους, από το 2013, να κερδίσει σχετικές υποθέσεις στα δικαστήρια. Η χασοδικία ουδόλως συμβάλλει στο άσπρισμα της εικόνας, το αντίθετο μάλιστα. Συνεπώς, εάν ο Πρόεδρος εννοεί αυτά που λέει, θα πρέπει να ασχοληθεί με την ουσία. Και ουσία είναι να αποφασίσει τι είδους κέντρο χρηματοοικονομικών υπηρεσιών θέλει να είναι η Κύπρος. Αυτή του η απόφαση θα καθορίσει την ποιότητα της εποπτείας που ασκούν οι αρμόδιοι φορείς: Θέλει επιεική εποπτεία, όπως αυτή του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου (ΠΔΣ), του ΣΕΛΚ ή της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς ή αυστηρή όπως της Κεντρικής Τράπεζας;

Ο τραπέζικός τομέας από το «άτακτο» παιδί που μας οδήγησε στο κούρεμα του 2013, σήμερα έχει αλλάξει κουλτούρα και πρακτικές, απέκτησε σοβαρή εποπτεία από

την Κεντρική Τράπεζα και η αξιοπιστία του είναι πλέον τέτοια ώστε η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας Κριστίν Λαγκάρντ επισκεψήθηκε δύο φορές πέρυσι στην Κύπρο. Αν ο Πρόεδρος κατέβει στο παζάρι θα ακούσει παράπονα από δικηγόρους, ελεγκτές/λογιστές και τους ξένους πελάτες τους για τις τράπεζες. Για το πόσο δύσκολο είναι πλέον να ανοίξεις τραπεζικό λογαριασμό στην Κύπρο, πόσο αυστηρά τηρούνται οι κανόνες συμμόρφωσης, για την «ανάκριση» στην οποία υποβάλλονται για να δικαιολογηθεί να είναι η Κύπρος. Αυτή του η απόφαση θα καθορίσει την ποιότητα της εποπτείας που ασκούν οι αρμόδιοι φορείς: Θέλει επιεική εποπτεία, όπως αυτή του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου (ΠΔΣ), του ΣΕΛΚ ή της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς ή αυστηρή όπως της Κεντρικής Τράπεζας;

Από την άλλη, μάλλον δεν θα ακούσει πολλούς δικηγόρους να τα έχουν με τον ΠΔΣ ή ελεγκτές με τον ΣΕΛΚ. Είμαι σίγουρος ότι ο ΠΔΣ και ο ΣΕΛΚ μπορούν να τεκμηριώσουν πόσο τυπικοί είναι με τις εποπτικές τους υποχρεώσεις. Η διαφορά ίσως να έγκειται στο δίλημμα μεταξύ του γράμματος και του πνεύματος του νόμου. Ό,τι και να 'ναι, ο Προ-

έδρος της Δημοκρατίας καλείται να αποφασίσει ποια από τις δύο μορφές εποπτείας θέλει: αυστηρότητα ή επιεικεία; Όποια κι αν είναι η απόφαση, θα πρέπει να ληφθεί σύντομα, διαφορετικά θα μας επιβληθεί, κακόν κακώς, απ' έξω, απ' αυτούς που κρατούν και το πεπόνι και το μαχαίρι. Και ό,τι κι αν αποφασίσει θα έχει σημαντικό κόστος στην οικονομία. Συνεπώς, η όποια απόφαση πρέπει να ληφθεί όχι με βάση το κόστος που θα επιφέρει, αλλά την προοπτική που θα δημιουργήσει στη χώρα. Αυτή η απόφαση θα καθορίσει την εικόνα της Κύπρου ως διεθνούς κέντρου χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Ο νέος Πρόεδρος πολύ νωρίς καλείται να φανεί χρήσιμος, αλλά μάλλον όχι αρεστός. Καλείται να πάρει μια άκαρη απόφαση, που θα δυσχερύνει σημαντικούς παράγοντες και ίσως κοστίζει σημαντικές θέσεις εργασίας χωρίς κάποιο αντίβαρο.

Ο κ. Ανδρέας Κατζηκυριάκος είναι διευθυνών σύμβουλος της «ΓΝΩΡΑ Σύμβουλοι Επικοινωνίας».

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Τίτλους τέλους στο Ουκρανικό ζήτημα εμφανίζονται να επιδιώκουν οι Ηνωμένες Πολιτείες στο Ουκρανικό, ενώ στην ίδια κατεύθυνση σπεύδει σημαντικός αριθμός δυτικών συμμάχων, που θεωρούν ότι μέχρι τα τέλη του 2023, θα πρέπει να συμφωνηθεί ένα πλαίσιο εκκευρίας, μεταξύ Ουκρανίας και Ρωσίας, θεωρώντας απίθανο μέχρι τότε τα ουκρανικά στρατεύματα να καταφέρουν να απωθήσουν τις ρωσικές δυνάμεις εισβολής. Όπως πληροφορείται η «Κ», η επιδίωξη για κατάπαυση του πυρός και εκκευρία, συζητήθηκε ανεπίσημα μεταξύ μικρού αριθμού ανώτατων Ευρωπαίων αξιωματούχων, ένας εκ των οποίων, διεμήνυσε πως «ό,τι είναι να γίνει στο επιχειρησιακό κομμάτι στην Ουκρανία, πρέπει να γίνει εντός του 2023». Υπόδειξη η οποία, όπως πληροφορούμαστε, λαμβάνει υπόψη κατά κύριο λόγο τις αμερικανικές εκλογές το 2024 και δευτερευόντως τις ευρωεκλογές, στα μέσα του ίδιου έτους, κάτι που όπως λέγεται, θα προκαλέσει εγγενείς αδυναμίες κυρίως στις ΗΠΑ, αλλά και στην Ε.Ε., να ασχοληθούν με το ουκρανικό ζήτημα και να συνεχίσουν να είναι επικεντρωμένες σε αυτό. Στην εξίσωση αυτή, προστίθεται, όπως έλεγαν κοινοτικές πηγές, και ένα νέο ενδεχόμενο κύμα ενεργειακής κρίσης, με αβέβαιες οικονομικές αλλά και εκλογικές επιπτώσεις. Ως επίσης και ένα νέο ενδεχόμενο επισιτιστικής κρίσης, με

Ο «ρεαλισμός» που επικαλέστηκε ο Βρετανός ΥΠΙΑΜ είναι ενδεικτικός του προβληματισμού που υπάρχει γύρω από την προοπτική τελεσφόρησης των προσπαθειών της Ουκρανίας για απώθηση των ρωσικών στρατευμάτων μέχρι το προσεχές φθινόπωρο.

ανάλογες συνέπειες για την Ουάσινγκτον και τις Βρυξέλλες. Το παζλ συμπληρώνει και η διαφαινόμενη πρόθεση των ΗΠΑ να ασχοληθούν με την περιοχή του Ινδο-Ειρηνικού, θεωρώντας προφανώς ότι «μετά τη Ρωσία, έπεται η Κίνα», την οποία επιδιώκουν να «φρενάρουν».

Σε κάθε πάντως περίπτωση και πριν από την επιδίωξη εκκευρίας στο Ουκρανικό, τόσο οι ΗΠΑ όσο και η Ε.Ε. εμφανίζονται να επενδύουν στην «αντεπίθεση» που αναμένεται να επιδιώξει η Ουκρανία, για ανακατάληψη όσο το δυνατόν μεγαλύτερου μέρους των εδαφών της, κυρίως στον Ντονμπάς. Ωστόσο, απόρρητο αμερικανικό έγγραφο,

το οποίο επικαλείται η Washington Post, προσγειώνει τις δημοσιώς δηλωμένες προσδοκίες της Δύσης, κάνοντας λόγο για ουσιώδεις «ελλείψεις» και αδυναμίες των Ουκρανών στην προσπάθειά τους να ανακαταλάβουν σημαντικό μέρος των εδαφών που βρίσκονται υπό ρωσική κατοχή. Δεν είναι προφανώς τυχαία η δημόσια αναφορά του Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων των ΗΠΑ, Mark Milley (Defense One), που υποστήριξε ότι είναι απίθανη μια ουκρανική νίκη εφέτος, στο σύντομο μέλλον και χαρακτήρισε «πολύ δύσκολη στρατιωτική αποστολή» την προσπάθεια απώθησης δεκάδων χιλιάδων Ρώσων στρατιωτών από

τις κατεχόμενες περιοχές της Ουκρανίας. Θέση η οποία συγκλίνει με τις εκτιμήσεις της Βρετανίας και του ΥΠΙΑΜ Ben Wallace, ο οποίος διαμήνυσε ότι «πρέπει να είμαστε ρεαλιστές, δεν θα υπάρξει η στιγμή ενός μαγικού ραβδιού, στην οποία η Ρωσία θα καταρρεύσει».

Αυτός λοιπόν ο «ρεαλισμός», που επικαλέστηκε και σέρβιρε ο Βρετανός ΥΠΙΑΜ, πριν από μερικές μέρες, ενώ επισκεπτόταν τις Ηνωμένες Πολιτείες, είναι προφανώς ενδεικτικός του προβληματισμού που υπάρχει γύρω από την προοπτική τελεσφόρησης των προσπαθειών της Ουκρανίας, για απώθηση των ρωσικών στρατευμάτων

μέχρι το προσεχές φθινόπωρο και θεωρείται η απαρχή μιας προσπάθειας για προετοιμασία της κοινής γνώμης προς την κατεύθυνση ενός συμβιβασμού, ο οποίος εκ των πραγμάτων αναμένεται να είναι περισσότερο οδυνηρός για την ίδια την Ουκρανία.

Εάν λοιπόν οι εκτιμήσεις των ΗΠΑ και της Βρετανίας αποδειχθούν ορθές, τότε εκτός συγκλονιστικού απροόπτου, οι φωνές για μια συμφωνία εκκευρίας μεταξύ Κιέβου και Μόσχας, θα ενταθούν και αναμένεται να οδηγήσουν σε μια επίσημη προσπάθεια προς αυτήν την κατεύθυνση, πιθανότατα το προσεχές φθινόπωρο.

Σε μια τέτοια ενδεχόμενη περίπτωση, οι λεπτομέρειες εκτιμάται ότι θα καθοριστούν από την κατάσταση επί του εδάφους, όπως θα έχει μέχρι τότε διαμορφωθεί. Με στόχο, την κατάπαυση του πυρός ή μια «διαρκή εκκευρία», εν αναμονή μιας πιο μακροπρόθεσμης διευθέτησης, συνεπεία διαπραγματεύσεων, η οποία πάντως μπορεί να πάρει χρόνια (frozen conflict).

Δυτικοί διπλωμάτες εκφράζουν την πεποίθηση ότι η αναμενόμενη «αντεπίθεση Ζελένσκι», αν και δεν αναμένεται να απωθήσει τα ρωσικά στρατεύματα, θα είναι σε θέση να πειθαναγκάσει τον Πούτιν να προχωρήσει σε μια συμφωνία για κα-

τάπαυση του πυρός. Η οποία θα συνεπάγεται και την έναρξη συζητήσεων για μια διαρκή ειρήνη, περιλαμβανομένου και του μέλλοντος της κατεχόμενης ουκρανικής γης. Την οποία έχει παράνομα προσαρτήσει η Ρωσία και την οποία δικαίως διεκδικεί η Ουκρανία.

Αυτό που δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής μας, είναι το γεγονός ότι μια τέτοια εξέλιξη, υπό τις παρούσες συνθήκες, δημιουργεί τρία τουλάχιστον ρήγματα στο δυτικό αφήγημα.

• Το πρώτο, είναι ότι οι υποσχέσεις που δόθηκαν προς την Ουκρανία για την ευρωπαϊκή της προοπτική, δεν θα είναι σε θέση να διασφαλίσουν τη χώρα σε πολιτικό επίπεδο, ως μέλος δηλαδή της Ε.Ε. με συνοπτικές διαδικασίες. Όπως όλα δείχνουν, θα ακολουθηθεί η πεπατημένη των γνωστών ενταξιακών διαδικασιών, οι οποίες απαιτούν χρόνο και την πολιτική βούληση όλων των κρατών-μελών.

• Το δεύτερο είναι η αμυντική διασφάλιση της Ουκρανίας, μέσω μιας ενδεχόμενης ένταξης στο ΝΑΤΟ. Ο γ.γ. της Συμμαχίας Γενς Στόλτενμπεργκ μπορεί να έριξε την ιδέα, προσκαλώντας τον Ζελένσκι στη Σύνοδο Κορυφής του ΝΑΤΟ, στο Βίλνιους, τον Ιούλιο. Αλλά το Βερολίνο τη «γείωσε», διά του ΥΠΙΑΜ Μπορίς Πιστόριους, λέγοντας ότι η απόφαση για ένταξη της Ουκρανίας στη Συμμαχία, δεν μπορεί να ληφθεί με γνώμονα την αλληλεγγύη. Ο Γερμανός αξιωματούχος επέδειξε ότι δεν είναι η ώρα για μια τέτοια απόφαση, η οποία όπως είπε, θα «πρέπει να ληφθεί με καθαρό κεφάλι και όχι εν βρασμό ψυχής». Κοινοτική πηγή με άριστη γνώση των εξελίξεων, επεσήμανε ότι ανάλογοι ενδοιασμοί με αυτούς της Γερμανίας, επικρατούν σε αρκετά δυτικά κράτη, που θεωρούν ότι ακόμη και μετά την παρέλευση ικανού χρόνου, η ένταξη της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ, θα εξακολουθήσει να είναι ένα εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα.

• Το τρίτο είναι η επιστροφή της ουκρανικής γης στα χέρια του νομίμου κράτους, κάτι που εκτιμάται ότι δεν θα είναι απλή υπόθεση και αναμφισβήτητα θα συνεπάγεται απώλειες για την Ουκρανία.

Σε περίπτωση εκκευρίας και έναρξης συζητήσεων για μια συμφωνία διαρκούς ειρήνης, γίνεται κατανοητό ότι ο Βλαντιμίρ Πούτιν θα επιδιώξει ξεπλύμα του ονόματός του και τερματισμό των κυρώσεων. Κυρώσεις, οι οποίες ωστόσο αναμένεται να εξακολουθήσουν να υφίστανται για αρκετά ακόμη χρόνια, τόσο από τις ΗΠΑ όσο και από την Ε.Ε.

Άλλωστε, στόχος της Ουάσινγκτον ήταν η αξιοποίηση της εισβολής και των ρωσικών εγκλημάτων πολέμου για να επέλθει ένα μόνιμο και συντονισμένο οικονομικό πλήγμα κατά της Ρωσίας, από το σύνολο των δυτικών συμμάχων και όχι μόνο.

Διεκδικεί ρόλο μεσολαβητή η Τουρκία

Η Τουρκία δεν έκρυψε ποτέ το ενδιαφέρον της για ανάληψη ρόλου «μεσολαβητή» σε μια ενδεχόμενη έναρξη συζητήσεων μεταξύ Κιέβου και Μόσχας, για διαρκή εκκευρία που θα οδηγήσει σε συμβιβασμό και ειρήνη.

Κύκλοι στις Βρυξέλλες έλεγαν στην «Κ» ότι το ενδιαφέρον της Άγκυρας θεωρείται «δεδομένο», υπενθυμίζοντας ότι οι δύο πλευρές, Ουκρανία και Ρωσία, έχουν διαμνυνθεί επανειλημμένα ότι εμπιστεύονται την Τουρκία ως

«μεσολαβητή», στις μεταξύ τους διαφορές.

Δεν είναι προφανώς τυχαίο, ότι ο Ταγίπ Ερντογάν έχει αποσπάσει εγκωμιαστικά σχόλια από τη διεθνή κοινότητα, περιλαμβανομένου του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες, για τον ρόλο που διαδραματίζει στις συμφωνίες Μόσχας και Κιέβου, αναφορικά με την εξαγωγή των ουκρανικών σιτηρών. Άλλωστε, η διεθνής κοινότητα βασίζεται επί του προκειμένου και πάλι στην

τουρκική μεσολάβηση, για ανανέωση της εν λόγω συμφωνίας, υπό το φως της άρνησης της Μόσχας να συναινέσει σε επέκτασή της, μετά τον Ιούνιο.

Ένα πάντως ερωτηματικό υπάρχει σε σχέση με τη συνέχιση αυτού του μεσολαβητικού ρόλου της Τουρκίας στο Ουκρανικό, εάν στο τιμόνι της χώρας βρεθεί ο Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου, εκτοπίζοντας τον Ερντογάν, στις επικείμενες προεδρικές εκλογές, στη χώρα.

Η επίκληση του «φόβου» της Κίνας

Η διαφαινόμενη στροφή της δύσης που δειλά-δειλά σχηματοποιείται, προς την κατεύθυνση εκκευρίας στο Ουκρανικό, παραπέμποντας στο φθινόπωρο του 2023, επιστρατεύει και την Κίνα, στην οποία δυτικοί διπλωμάτες αποδίδουν συμφέρον από μια ενδεχόμενη διάνοιξη του πολέμου. Στις συζητήσεις που λαμβάνουν χώρα, ανεπίσημα, υποδεικνύεται ότι η συνέχιση της εμπόλεμης κατάστασης στην Ουκρανία, συνεπεία της ρωσικής εισβολής, θα εξυπηρετήσει αφενός

τα συμφέροντα των εμπόρων όπλων και αφετέρου το Πεκίνο, για οικονομικούς κυρίως λόγους. Η Κίνα που προφανώς γνωρίζει τις σκέψεις της Δύσης, έβαλε από τον Φεβρουάριο στο τραπέζι ένα «ειρηνευτικό σχέδιο», 12 σημείων, το οποίο καλεί Μόσχα και Κίεβο σε συνομιλίες, κάνοντας λόγο για σεβασμό της εθνικής κυριαρχίας, χωρίς όμως να καλεί ευθέως τη Ρωσία να αποχωρήσει από την Ουκρανία. Αφήνει με τον τρόπο αυτό, ευρύ πεδίο δράσης στον Πούτιν, ο οποίος στα τέλη

Μαρτίου συναντήθηκε με τον Πρόεδρο της Κίνας Xi Jinping και δήλωσε ότι το «ειρηνευτικό σχέδιο» του Πεκίνου, μπορεί να λειτουργήσει ως βάση για το τέλος του πολέμου. Ο Κινέζος Πρόεδρος είχε πριν από μερικές μέρες και την πρώτη του συνομιλία με τον Ζελένσκι, στο πλαίσιο της οποίας φέρεται να επανέλαβε τη θέση για σεβασμό της κυριαρχίας της Ουκρανίας, αλλά και τη πρόθεση του Πεκίνου να προωθήσει «ειρήνη και συνομιλίες» στο Ουκρανικό.

Προωθούν τίτλους τέλους στο Ουκρανικό ζήτημα

Εκλογές σε ΗΠΑ και Ε.Ε. καθορίζουν τη στάση της Δύσης για εκκευρία το 2023– Χαμηλά ο πήχης αντεπίθεσης Ζελένσκι

Δυτικοί διπλωμάτες εκφράζουν την πεποίθηση ότι η αναμενόμενη «αντεπίθεση Ζελένσκι» θα είναι σε θέση να πειθαναγκάσει τον Πούτιν να προχωρήσει σε μια συμφωνία για κατάπαυση του πυρός. Στη φωτογραφία ο πρωθυπουργός της Ουκρανίας Denys Shmyhal και η πρωθυπουργός της Ιταλίας Giorgia Meloni κατά τη διάρκεια της Διμερούς Διάσκεψης για την ανοικοδόμηση της Ουκρανίας, στη Ρώμη.

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

1880 εργαζόμενοι παγκοσμίως | 22 γραφεία παγκοσμίως | πωλήσεις σε 110 χώρες | 29% των κυπριακών εξαγωγών

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Το μεταναστευτικό παραμένει ανοικτός φάκελος για την Κύπρο και από πρώτα θέματα του υπουργείου Εσωτερικών, αναφέρει ο Κωνσταντίνος Ιωάννου σε συνέντευξή του στην «Κ». Για τις πρόσφατες αλλαγές που έγιναν στα κριτήρια για τις άδειες μετανάστευσης σε επενδυτές, ο κ. Ιωάννου ανέφερε πως υπήρχε κίνδυνος να εμφανισθούν παρόμοια φαινόμενα με το ΚΕΠ, το οποίο λόγω λαθών και παραλείψεων δυσφύμισαν την Κύπρο. Για τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης και το κατά πόσο θα γίνουν ξεχωριστές εκλογές το 2024, ο κ. Ιωάννου αναφέρει πως δεν υπάρχουν σκέψεις, προς το παρόν. Απαντά γιατί δέχθηκε το ΥΠΕΣ, για τις αλλαγές που συντελούνται στον ΔΗΣΥ, καθώς και για την απουσία στελεχών της παλιάς φρουράς του κόμματος.

–Με το σχέδιο «ΚτίΖΩ» μπορεί να ισχυρισθεί κάποιος πως επιλύεται το στεγαστικό στους προσφυγικούς οικισμούς;

–Πρόκειται για ένα φιλόδοξο σχέδιο, κοστολογημένο και εφαρμόσιμο, το οποίο δεν αποτελεί το τέλος της προσπάθειας αλλά την αφετηρία της. Είναι μια δραστική παρέμβαση, με την οποία φιλοδοξούμε να επιλύσουμε οριστικά όλα τα ζητήματα που προκλήθηκαν στα σχεδόν 50 χρόνια που μεσολάβησαν μετά την τουρκική εισβολή του 1974 και της επείγουσας ανάγκης ανέγερσης των πολυκατοικιών για στέγαση των χιλιάδων προσφύγων. Είναι νομίζω αποδεκτό από όλους και τεκμηριώνεται επιστημονικά, ότι ένα σπίτι ή μια πολυκατοικία έχει κατά μέσο όρο 40-50 χρόνια ζωής προτού κριθεί μη ασφαλές κτίριο για τους δικαιούχους και η επιδιόρθωση καταστεί οικονομικά ασύμφορη. Γι’ αυτό θεωρούμε δικαίο το διαχρονικό αίτημα των δικαιούχων για μια οριστική λύση. Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη προσεγγίζει το θέμα του στεγαστικού ευρύτερα, θέτοντάς το ως ύψιστη προτεραιότητα της. Ως κυβέρνηση χαράζουμε στεγαστική στρατηγική μέσα από συγκεκριμένες δράσεις για τον εκσυγχρονισμό θεσμών, προγραμμάτων και σχεδίων, με άξονα τη δημιουργία Ενιαίου Φορέα Στέγασης. Αναμφίβολα, η επίλυση του στεγαστικού προβλήματος αποτελεί τεράστια πρόκληση με πολλαπλές κοινωνικές και οικονομικές προεκτάσεις. Ωστόσο, έχουμε την αποφασιστικότητα και τη βούληση να αναλάβουμε πρωτοβουλίες για ουσιαστική άμβλυνση του προβλήματος.

–Το σχέδιο θα υλοποιηθεί από τον ιδιωτικό τομέα. Μπορείτε να διαβεβαιώσετε ότι δεν θα εμφανισθούν κακοτεχνίες ή φαινόμενα κακοδιαχείρισης των κονδυλίων;

–Επιτρέψτε μου αρχικά να ευχαριστήσω το ΕΤΕΚ και τους οργανωμένους επαγγελματίες της οικοδομικής/κατασκευαστικής βιομηχανίας για τη μεγάλη συνεισφορά τους στον καταρτισμό και την υλοποίηση ενός τόσο μεγάλου Σχεδίου. Παρόλη τη μεγάλη εμπλοκή που θα έχει ο ιδιωτικός τομέας, ο έλεγχος και η διασφάλιση της ορθής διαχείρισης και αξιοποίησης των κονδυλίων παραμένει στις αρμόδιες αρχές του κράτους.

–Γιατί αναθεωρήσατε τα κριτήρια για τις άδειες μετανάστευσης σε επενδυτές;

–Η μέχρι σήμερα εφαρμογή του εν λόγω Σχεδίου έχει καταδείξει ότι ορισμένες πρόνοιες του έρχονταν επαναξιολόγησης, ενώ άλλες περιείχαν στρεβλώσεις που έπρεπε να ρυθμιστούν. Οι αλλαγές στοχεύουν στη θωράκιση του Σχεδίου και στην απάλειψη αδυναμιών που πιθανόν να αφήνουν και περιθώρια εκμετάλλευσής του. Η αναθεώρηση θεωρήθηκε επιβεβλημένη για τη θεσμοθέτηση μηχανισμού ελέγχου διατήρησης της επένδυσης. Σύμφωνα με το νέο Σχέδιο, ο αιτών υποχρεούται να προσκομίζει σε ετήσια βάση, από την ημερομηνία απόκτησης της Άδειας Μετανάστευσης, στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι διατηρεί την επένδυση και το απαιτούμενο εισόδημα που έχει καθοριστεί για τον ίδιο και την οικογένεια.

–Υπήρχε κίνδυνος το συγκεκριμένο σχέδιο να εξελιχθεί όπως το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα (ΚΕΠ);

–Το Σχέδιο αυτό είναι για κορή-

Δεν υπάρχει οποιαδήποτε σκέψη στο παρόν στάδιο για διεξαγωγή των εκλογών σε διαφορετικές ημέρες, αναφέρει στη συνέντευξη του στην «Κ» ο υπουργός Εσωτερικών Κωνσταντίνος Ιωάννου.

Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΗΝ «Κ»

Λάθη και παραλείψεις δυσφύμισαν τη χώρα

Na διαφυλαχθεί η αξιοπιστία της Κύπρου, αναφέρει ο υπουργός Εσωτερικών – Το μεταναστευτικό ανοικτός φάκελος.

γηση άδειας μόνιμης διαμονής και όχι υπηκοότητας, όπως ίσχυε στο ΚΕΠ. Η εν λόγω άδεια διαμονής δίνει περιορισμένα δικαιώματα στους αιτούντες, όπως η διαμονή και εισοδό τους στην Κύπρο. Η έγκαιρη αντίδρασή μας για εισαγωγή προληπτικών προνοιών προστασίας στο Σχέδιο έχει ακριβώς σκοπό να το θωρακίσει έναντι συμπεριφορών που θα μπορούσαν να εκθέσουν τη Δημοκρατία.

–Θεωρείτε πως άδικα η Κύπρος δακτυλοδεικνύεται για ζητήματα διαφθοράς, τα τελευταία 15 χρόνια;

–Θα περιοριστώ να πω ότι εξαιτίας λαθών και παραλείψεων, ένα πρόγραμμα που βοήθησε την οικονομία σε μια κρίσιμη περίοδο, υπήρξε η αιτία για τη δυσφήμιση της χώρας. Ασφαλώς δεν ευθύνεται το πρόγραμμα αλλά τα φαινόμενα κατάχρησής του.

–Θέλω το πολιτικό σας σχόλιο. Υπάρχει ενδεχόμενο η ιστορία με τις κυρώσεις Αμερικανών και

Βρετανών να διογκωθεί σε ό,τι αφορά την Κύπρο;

–Εκείνο που μπορώ να αναφέρω είναι ότι η κυβέρνηση ιεραρχεί ως επείγουσα προτεραιότητα την αποκατάσταση της φήμης της χώρας, ώστε, ανάμεσα σε άλλα, να διαφυλάξουμε την αξιοπιστία που απαιτείται για να λειτουργεί ως κέντρο παροχής επαγγελματικών υπηρεσιών υψηλού επιπέδου.

Μια μεγάλη πρόκληση

–Πώς ιεραρχείτε το μεταναστευτικό ως πρόβλημα;

–Το μεταναστευτικό είναι ένας φάκελος που δεν κλείνει ποτέ. Δεν είναι ένα απλό πρόβλημα, είναι ένα ζήτημα με πολλαπλές όψεις και προεκτάσεις ανθρωπιστικές, κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές. Για να απαντήσω όμως στην ερώτηση, θα χαρακτήριζα τη μετανάστευση ως μια μεγάλη πρόκληση. Η παράμετρος της που θεωρείται ως μείζον πρόβλημα είναι η ανεξέλεγκτη παράτυπη ροή μετανα-

στών από την πράσινη γραμμή. Και αυτή είναι η προτεραιότητα στους χειρισμούς μας σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και με λήψη μέτρων εσωτερικά.

–Μπορούν τα κέντρα υποδοχής και φιλοξενίας να επιλύσουν το ζήτημα;

–Κανένα μέτρο από μόνο του δεν μπορεί να επιλύσει το μεταναστευτικό ζήτημα. Παρόλα αυτά, όπως έχω ξαναπεί, θεωρώ μεγάλη αδυναμία την έλλειψη χώρων φιλοξενίας για τους υπηκόους τρίτων χωρών, η αίτηση των οποίων έχει απορριφθεί, και είναι σε αναμονή για επαναπατρισμό τους. Το Κέντρο Φιλοξενίας Αιτούντων Διεθνή Προστασία «Λίμνες» και το Προαναχωρησιακό Κέντρο στην περιοχή Μετόχι, των οποίων η κατασκευή έχει δρομολογηθεί, θα συμβάλουν σε μεγάλο βαθμό στην αποτελεσματικότερη διεκπεραίωση των διαδικασιών ασύλου και στην επίσταχυνση των επιστροφών. Πρόκειται για μεγάλα έργα αξίας περίπου

€70 εκατομμυρίων, που θα είναι έτοιμα σε δύο περίπου χρόνια.

–Ο προκάτοχός σας λόγω κατασταλτικών μέτρων που έλαβε σε κάποιες περιπτώσεις επικρίθηκε ακόμα και για ρατσιστική συμπεριφορά. Θεωρείτε πως ορθώς λήφθηκαν τα μέτρα αυτά (συρματοπλέγματα, Πουρνάρα);

–Αυτό που μπορώ να πω είναι πως ο προκάτοχός μου είχε έρθει αντιμέτωπος με μια πρωτόγνωρη κατάσταση, εν μέσω αυξημένων παράτυπων μεταναστευτικών ροών, για την οποία έπρεπε να ληφθούν άμεσα ενέργειες. Τόσο πολιτικές όσο και μέτρα που λήφθηκαν, αξιολογούνται από μέρους μας.

–Στην περίπτωση που η Ε.Ε. δεν μας συνδράμει στον βαθμό που επιθυμούμε, πώς σκέφτεστε να κινηθείτε;

–Η Ε.Ε. έχει αντιληφθεί το μέγεθος του προβλήματος, γι’ αυτό και τα τελευταία χρόνια συνδράμει με εμπειρογνώμονες επί κυπριακού εδάφους από ΕΥΑΑ, Frontex, Ευτοροί, με συγχρηματοδοτήσεις έργων και κάλυψη μεγάλου μεριδίου από το καθημερινό κόστος διαχείρισης του μεταναστευτικού. Είμαι αισιόδοξος ότι με τον ίδιο τρόπο θα συνδράμει και την προσπάθειά μας για να ανακόψουμε τις αυξημένες παράτυπες μεταναστευτικές ροές που στην πλειοψηφία τους προέρχονται από τις κατεχόμενες περιοχές, μέσω Πράσινης Γραμμής, ως αποτέλεσμα των πρακτικών εργαλειοποίησης που υιοθετεί η Τουρκία. Γι’ αυτό εστιάζουμε και στο Σχέδιο Δράσης της Ανατολικής Μεσογείου, το οποίο συμφωνήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον περασμένο Φεβρουάριο και βρίσκεται σε στάδιο συζήτησης. Αυτή τη βδομάδα είχα συνάντηση με Ευρωπαίους αξιωματούχους στις Βρυξέλλες, όπου παρουσίασα τις θέσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας, με δράσεις και ενέργειες που θα επιτυγχάνουν απτά και μετρήσιμα αποτελέσματα στον τομέα της παράτυπης μετανάστευσης. Η προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήταν θετική.

Τοπική αυτοδιοίκηση

–Το ΥΠΕΣ είναι έτοιμο για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης της τοπικής αυτοδιοίκησης;

–Το νέο πλαίσιο λειτουργίας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα ξεκινήσει από τον Ιούλιο του 2024 και επομένως έχουμε μπροστά μας ένα πολύ συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για να ολοκληρώσουμε την προετοιμασία. Υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις ενώπιόν μας. Παρακολουθούμε στενά τον οδικό χάρτη και έχω ζητήσει να ενημερωνόμα συνεχώς, προκειμένου να παρεμβαίνουμε άμεσα σε ζητήματα που χρήζουν χειρισμού. Παραμένοντας προσπλωμένοι στη φιλοσοφία και στις αρχές που τη διέπουν, επιδιώκουμε μικρές παρεμβάσεις σε συνεργασία με τους εμπλεκόμενους για να βελτιώσουμε το πλαίσιο της, με στόχο την εύρυθμη λειτουργίας της.

–Έχετε αναφερθεί σε προβλήματα στη διεξαγωγή της εκλογικής διαδικασίας τον Μάιο του 2024. Ποια είναι τα προβλήματα που έχετε εντοπίσει;

–Στις εκλογές της Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Μαΐου του 2024 προστίθενται ακόμη τρεις εκλογικές αναμετρήσεις, γεγονός που τις καθιστά πιο πολύπλοκες. Συγκεκριμένα, θα έχουμε την εκλογή αντιδημάρχων, προέδρων Επαρχιακών Οργανισμών Αυτοδιοίκησης και ανάδειξη μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Αντισταθμίζοντας ότι ουσιαστικά ο συνολικός αριθμός των εκλογικών αναμετρήσεων αυξάνεται στις οκτώ, αντί πέντε που ήταν προηγούμενως. Αυτό αυξάνει και τον βαθμό δυσκολίας. Η ταυτόχρονη διεξαγωγή των δύο εκλογών σημαίνει και την ταυτόχρονη χρήση τριών διαφορετικών εκλογικών καταλόγων, ενώ ο τρόπος κατανομής των εκλογών στα εκλογικά κέντρα, καθώς και η διαδικασία διαλογής και καταμέτρησης των ψήφων, αποτελούν μέρος των προβληματισμών μας. Τα πρακτικά και τεχνικά φύσεως προβλήματα, τυγχάνουν αξιολόγησης από το υπουργείο Εσωτερικών, με στόχο την όσο το δυνατό πιο ομαλή διεξαγωγή των εκλογών, τόσο για τους ψηφοφόρους όσο και για το προσωπικό που θα εργαστεί.

–Υπάρχει σκέψη για δύο ξεχωριστές εκλογές;

–Δεν υπάρχει οποιαδήποτε σκέ-

ψη στο παρόν στάδιο για διεξαγωγή των εκλογών σε διαφορετικές ημέρες. Είμαστε σε επαφή και με τα πολιτικά κόμματα για να βρούμε τις καλύτερες δυνατότες λύσεις.

–Περάσατε από το υπουργείο Υγείας και διαχειριστήκατε το δυσκολότερο κομμάτι της πανδημίας. Το φυσιολογικό θα ήταν να επιστρέψατε. Γιατί στο υπουργείο Εσωτερικών;

–Έχω πει αρκετές φορές ότι το 2018 ανταποκριθήκα στην τιμητική πρόταση του Προέδρου Αναστασιάδη και ανέλαβα το υπουργείο Υγείας με όρο εντολής την εφαρμογή του ΓεΣΥ. Ήταν μια μεγάλη πρόκληση, ένας στόχος ζωής, μπορώ να πω. Η πανδημία ήταν κάτι που προέκυψε στην πορεία και έπρεπε να την διαχειριστούμε. Θα έλεγα πως ήμουν συναισθηματικά δεμένος με τον τομέα της υγείας, λόγω και οικογενειακών καταβολών. Παρόλα αυτά, δεν νομίζω ότι θα επέστρεφα σε ένα συγκεκριμένο υπουργείο εάν δεν ένιωθα ότι έχω κάτι να προσφέρω. Το Εσωτερικών είναι ένα υπουργείο με πολλά ανοικτά μέτωπα και, ως εκ τούτου, απο-

“

Η έγκαιρη αντίδρασή μας για εισαγωγή προληπτικών προνοιών προστασίας στο Σχέδιο έχει ακριβώς σκοπό να το θωρακίσει έναντι συμπεριφορών που θα μπορούσαν να εκθέσουν τη Δημοκρατία.

“

Θεωρώ μεγάλη αδυναμία την έλλειψη χώρων φιλοξενίας για τους υπηκόους τρίτων χωρών, η αίτηση των οποίων έχει απορριφθεί, και είναι σε αναμονή για επαναπατρισμό τους.

τελεί μια δεύτερη μεγάλη πρόκληση και προσωπικό στοιχείο για εμένα. **–Εάν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας σάς πρότεινε ένα άλλο υπουργικό χαρτοφυλάκιο από αυτό του ΥΠΕΣ, θα το αποδεχόσασταν;**

–Αντισταθμίζοντας ότι δεν μπορώ να απαντήσω στη βάση υποθέσεων. Η πρόταση από τον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη ήταν για τη συγκεκριμένο υπουργείο, αυτό των Εσωτερικών, και τον ευχαριστώ για την τιμή που μου έκανε να μου εμπιστευθεί ένα τόσο σημαντικό αξίωμα. Είναι ένα υπουργείο με ευρείες αρμοδιότητες και ζητήματα που χρήζουν άμεσου χειρισμού, όπως είναι η εφαρμογή της μεταρρύθμισης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το μεταναστευτικό και η δημιουργία αρμόδιου υπουργείου, η διαχείριση των τ/κ περιουσιών, η στεγαστική πολιτική και πολλά άλλα, για τα οποία θα προσπαθήσω να προσφέρω όσα περισσότερα μπορώ.

–Είστε από τα λίγα μέλη της κυβέρνησης με εμπειρία. Μπορείτε να μας κάνετε μια πρώτη αξιολόγηση του κυβερνητικού σχήματος;

–Δεν είμαι ο αρμόδιος να αξιολογήσω κανέναν και θέλω να σας θυμίσω ότι κι εγώ όταν ανέλαβα υπουργικό αξίωμα δεν είχα εμπειρία. Όλοι αξιολογούμεστε από τους πολίτες. Αυτός είναι ο ουσιαστικός κριτής. Έχουμε αναλάβει να υλοποιήσουμε το πρόγραμμα διακυβέρνησης του Προέδρου, αυτός νομιμοποιείται να μας αξιολογεί, γιατί εξάλλου, οι δικές μας πράξεις ή παραλείψεις έχουν αντίκτυπο στο σύνολο της κυβέρνησης. Από εκεί και πέρα, όλοι δικαιούνται μια περίοδο προσαρμογής και θεωρώ ότι στο σύνολό τους τα μέλη του Υπουργικού δίδουν τον καλύτερό τους εαυτό.

Μέσα στην αιζέντα της Αννίτας Δημητρίου

Η πρόεδρος της Βουλής δίνει πλέον τη μάχη από τον ισχυρό αλλά άχαρο ρόλο της αρχηγού ενός κόμματος με πολλές πληγές

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Την εβδομάδα που πέρασε, ένα βίντεο με την πρόεδρο της Βουλής Αννίτα Δημητρίου κυριαρχούσε στην επικαιρότητα και αποτελούσε αντικείμενο πληθώρας συζητήσεων. Και αυτό, γιατί στο πολύ προσεγμένο και επαγγελματικά επιμελημένο βίντεο το οποίο η ίδια φρόντισε να προωθήσει αμέσως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στα ΜΜΕ, κατ'αγγέλλε τον πρόεδρο της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης για σεξιστικά συμπεριφορά απέναντί της. Η καταγγελία για σεξισμό υιοθετήθηκε αφίπτράριστα από μερίδα των ΜΜΕ, ενώ χρήστες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης υποστήριζαν πως η πρόεδρος της Βουλής και πρόεδρος του ΔΗΣΥ «αποστόμωνε» τον Τούρκο ομολόγό της. Ήταν λοιπόν μία κίνηση που προσέθετε πολιτικό κεφάλαιο στην πρόεδρο του ΔΗΣΥ ή η αποδειχθεί της πολιτικής της απειρίας; Η πρόεδρος της Βουλής και πρόεδρος του μεγαλύτερου πλέον κόμματος είχε κάθε λόγο να ενοχληθεί από την ηλικιακή –και όχι σεξιστική– διάκριση που δέχτηκε από τον Πρόεδρο της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, ωστόσο έκασε την ευκαιρία να τον εκθέσει με πολιτικά επιχειρήματα, να ψέξει την πολιτική της Άγκυρας και να απαντήσει επί της ουσίας για τη Συνθήκη Εγγυήσεως. Η απόφασή της να περιοριστεί στο θυμικό με το «αλήθεια, η ηλικία μου;» κατεβάζοντας θυμωμένα το μικρόφωνο και προτάσσοντας το προσωπικό έναντι του πολιτικού, έκανε πολιτικούς κύκλους να εντοπίσουν απουσία πολιτικού βάρους και γνώσεων κι άλλους να εκτιμήσουν πως η Αννίτα Δημητρίου έχει ήδη βάλει πλώρη για το 2028. Χρησιμοποιώντας, μάλιστα, την ίδια τακτική –της πολιτικής για εσωτερική κατανάλωση– που χρησιμοποίησε ο νυν Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης.

Χρονικό αμφισβήτησης

Η αλήθεια βεβαίως είναι πως η Αννίτα Δημητρίου είχε να αντιμετωπίσει από την αρχή της πολιτικής της σταδιοδρομίας και την αμφισβήτηση αλλά και σεξιστικές αναφορές, πρώτα και κύρια από το ίδιο το κόμμα της. Ίσως γι' αυτό, όπως εκτιμούν πολιτικοί κύκλοι, αντέδρασε ενστικτωδώς τόσο έντονα για το εν λόγω συμβάν στην Πράγα. Για άλλους κύκλους ο υποβόσκων σεξισμός που δέχτηκε ήταν ακριβώς ο λόγος που αγκαλιάστηκε και προστατεύθηκε από τη βάση του ΔΗΣΥ. Μία σύντομη διαδρομή στο 2016, μιας θυμίζει την απόφαση του Αβέρωφ Νεοφύτου να την βγάλει από το ψηφοδέλτιο του ΔΗΣΥ το 2016, για να ενταχθεί στο ψηφοδέλτιο της επαρχίας Λάρνακας ο Γιάννης Γιαννάκ. Μία κίνηση που ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων από τη βάση, επικρίνοντας το κόμμα για σεξισμό, με αποτέλεσμα η Πινδάρου

να αναδιπλωθεί ατάκτως και να την επανατοποθετήσει στο ψηφοδέλτιο. Η κρίση αυτή δεν κόπασε αμέσως, οδήγησε στο ιστορικό πλέον «δεν είναι καλλιστεία αλλά εκλογές» του τότε εκπροσώπου Τύπου του ΔΗΣΥ Πρόδρομου Προδρόμου. Μία τοποθέτηση που ενίσχυσε τις αντιδράσεις στη βάση, απογείωσε τη δημοτικότητα της και κλείδωσε την έδρα της στη Βουλή λίγους μήνες αργότερα. Από τότε, βεβαίως, η ίδια δεν επαναπαύτηκε με την εκλογή της, δούλεψε σκληρά εντός του κοινοβουλίου με συναδέλφους της να σημειώνουν πως ήταν πάντοτε καλά προετοιμασμένη για τα θέματα της Βουλής και πανταχού παρούσα σε όλες τις εκδηλώσεις του κόμματος, κτίζοντας ισχυρούς δεσμούς με τη συναγερμική βάση. Η δημοτικότητα της σε συνδυασμό με τις καλές πα-

Η πρόσφατη αντιπαράθεση της Αννίτας Δημητρίου με τον Τούρκο ομολόγό της επί προσωπικού και η προώθηση του επαγγελματικού βίντεο στα ΜΜΕ από την ίδια έστειλε σε κάποιους το μήνυμα πως ακολουθεί μία επικοινωνιακή πολιτική για εσωτερική κατανάλωση.

ρουσίες που είχε τηλεοπτικώς σε πάλει συζητήσεων, δεν πέρασαν απαρατήρητα από τον τώως Πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Αναστασιάδη –με τον οποίο εξ αρχής διατηρούσε άριστες σχέσεις– και την επέδξε ως εκπρόσωπο και κατ' επέκταση ως εικόνα της υποψηφιότητάς του το 2018. Σε αυτό το πλαίσιο, με την Αννίτα Δημητρίου να κερδίζει συνεχώς πόντους δημοτικότητας, η υποψηφιότητά της για την Προεδρία της Βουλής αγκαλιάστηκε και η εκλογή της θεωρήθηκε για πολλούς ως μία ιστορική στιγμή για την πολιτική ζωή του τόπου και την πολιτική νοοτροπία. Μία νέα πολιτικός «έσπαζε τη γυάλινη οροφή» σύμφωνα με ΜΜΕ και χρήστες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Ήταν μία εκλογή με σοβαρούς συμβολισμούς, που έστειλε το μήνυμα πως το μεγαλύτερο κόμμα, ο ΔΗΣΥ, άνοιγε τον δρόμο της ανώτατης πυραμίδας σε νέα ηλικιακά πρόσωπα ανεξαρτήτως φύλου και ανεξαρτήτως ταξικής προέλευσης.

Στα βήματα Χριστοδουλίδη

Όσο όμως και αν ο συμβολισμός της εκλογής της Αννίτας Δημητρίου ήταν πολύ σημαντικός από μόνος του, αυτό που συζητήθηκε εντόνων είναι πως από την εκλογή της στην Προεδρία της Βουλής και μετά επέ-

Η **Αννίτα** Δημητρίου έχει καταφέρει να κτίσει ένα ισχυρό δεσμό με την κοινωνία, αξιοποιώντας πλήρως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τις κοινωνικές δραστηριότητές της. Ερωτήματα είναι αν θα συνεχίσει στο ίδιο μοτίβο από τη νέα της ιδιότητα ως αρχηγός κόμματος και αν αυτό θα αποδώσει.

λέξε να παραμείνει στην ασφαλή ζώνη των συμβολισμών. Απέφυγε επιμελώς, λοιπόν, το οποίο πολιτικό κόστος ενδεχομένως να είχε με παράθεση καθαρά πολιτικών τοποθετήσεων και αντιπαράθεσεων. Η ίδια αντιλήφθηκε να μην την δύναμη των μέσων κοινωνικής δικτύωσης με μία στρατιά followers ακόμα και στο πρωτοποριακό για τους πολιτικούς Tik Tok και δημιούργησε μία ομάδα γύρω της (φωτογράφοι, κινηματογραφιστές, εταιρεία που χειρίζεται μέσα κοινωνικής δικτύωσης) για την προβολή βίντεο και πληθώρας φωτογραφήσεων από τις συναντήσεις που πραγματοποιούσε με ομολόγους της, ξένους αξιωματούχους αλλά και απλούς πολίτες. Πολλές ήταν και οι παρουσίες της σε εκδηλώσεις, σχολικές γιορτές, συναντήσεις με μαθητές στη Βουλή, μνημόσυνα και εθνικές επετείους, όμως λίγες οι πολιτικές της παρεμβάσεις σε ζητήματα που είχαν κόστος και αφορούσαν τα μεγάλα θέματα όπως το εθνικό ζήτημα την οικονομία ή το μεταναστευτικό. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο δεν χρειάστηκε να ξεδώσει πολιτικό κεφάλαιο σε αντιπαράθεσεις με τα υπόλοιπα κόμματα της αντιπολίτευσης. Ούτε όμως τα στελέχη της αντιπολίτευσης, παρά τη δυναμική που αποκτούσε απότομα, μπόκαν ποτέ στη διαδικασία να αντιπαρατεθούν

μαζί της για οποιονδήποτε λόγο. Είτε γιατί τους είχε κερδίσει με τη μετριοπαθή στάση της, είτε γιατί υποβάθμιζαν πρώτα και κύρια τις φιλοδοξίες της και στη συνέχεια την δυναμική που είχε αναπτύξει με τη βάση.

Χωρίς πολιτικό κόστος

Όμως για να αντιπαρατεθεί κάποιος πολιτικά με ένα πολιτικό πρόσωπο, θα πρέπει να γνωρίζει και τι προεβεί και πού στοχεύει πολιτικά. Κανείς μέχρι τώρα στον ΔΗΣΥ δεν μπορεί να πει με ασφάλεια ποιο είναι το πολιτικό της αποτύπωμα, και γι' αυτό ακριβώς ενισχύονται οι φωνές που μιλούν για απολιττική φιγούρα και δίδουν έμφαση στο ποιος τελικά θα είναι ο δεύτερος τη τάξει για να διαφανεί το πολιτικό αποτύπωμα του κόμματος. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι κατά τον σύντομο προεκλογικό για την προεδρία του ΔΗΣΥ, επικεντρώθηκε στο γενικό σύνθημα της ενότητας, απέφυγε το ντιμπέιτ ανταλλαγής απόψεων με τον ανθυποψήφιό της, επικαλούμενη την έλλειψη χρόνου και επικεντρώθηκε σε γενικότατες για το πώς οραματίζεται τον Συναγερμό του ΔΗΣΥ. Μόνο λίγες μέρες πριν από την εκλογική μάχη, έγραψε μία μακροσκελή ανάρτηση για σεξιστικές επιθέσεις που δεχόταν, πωσώς πλατες μαχαιριές και ψιθύρους με

αφορμή fake news που είχαν κυκλοφορήσει σε ένα group στο Facebook και έκαναν λόγο για τον αδελφό της. Σε αντίθεση με τους προκατόχους της –ο Νίκος Αναστασιάδης ήταν ο κατεξοχόν εκπρόσωπος της λαϊκής Δεξιάς και ο Αβέρωφ Νεοφύτου, μέχρι και τον προεκλογικό, εκπρόσωπος της φιλελεύθερης τάσης– η ίδια δεν έχει ξεκαθαρίσει πού ανήκει, πλην των γενικών αναφορών περί κληριδικής σχολής, σκέψης και κληρονομιάς. Οι πολλές παρουσίες της σε εκκλησίες, σε εθνικά μνημόσυνα, σε εκδηλώσεις εθνοκοφρόνων σωματείων και η επικρίσή της στα έργα του γνωστού ζωγράφου Γαβριήλ –που πρόσβαλλαν την ορθόδοξη πίστη– έκαναν πολλούς να την κατατάσουν στη συντηρητική σχολή σκέψης (καθόλου τυχαία και η στήριξη που είχε από το ΕΑΑΜ, την οποία επικρίνεις της σε νέα πολιτικό με ξύλινη ρητορική).

Την ίδια στιγμή πολλοί εντός του ΔΗΣΥ εκτιμούν πως ανήκει στη φιλελεύθερη τάση, με πρώτο τον Κωνσταντίνο Πετρίδη να σημειώνει δημοσίως πως συμφωνούν μαζί στο Κυπριακό. Έστω κι αν αυτές οι θέσεις στο Κυπριακό, με τις οποίες συμφωνεί ο κ. Πετρίδης, δεν έχουν ποτέ δημοσιοποιηθεί.

Οι βάρκες των τώως

Η σύγχυση για το τι ακριβώς σπρίζει η κα Δημητρίου ενισχύθηκε και από το γεγονός ότι είναι από τα ελάχιστα στελέχη που διατηρεί εξαιρετικές σχέσεις τόσο με τον Νίκο Αναστασιάδη όσο και με τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Η Αννίτα Δημητρίου ουδέποτε έψεξε κυβερνητικούς χειρισμούς της κυβέρνησης Αναστασιάδη, όπως έκαναν άλλα συναγερμικά στελέχη, όπως για παράδειγμα οι Μιχάλης Σοφοκλέους και Ξένια Κωνσταντίνου για το Κυπριακό, ή ο Δημήτρης Δημητρίου για θέματα διαφάνειας. Παράλληλα, εργάστηκε με σθένος υπέρ της υποψηφιότητας Αβέρωφ Νεοφύτου, ακολουθώντας τον σε όλες του τις εκδηλώσεις. Καθόλου τυχαίο λοιπόν που και οι δύο τώως –παρά τη σαφή μεταξύ τους σύγκρουση– εργάστηκαν για την υποψηφιότητά της στην προεδρία του κόμματος, είτε γιατί πίστευαν στις δυνατότητές της είτε γιατί, όπως σημειώνουν στελέχη, θεωρούσαν πως θα μπορούν μέσω της και των καλών σχέσεων που διατηρούν μαζί της να έχουν τη δική τους επιρροή στα εσωκομματικά του ΔΗΣΥ.

Το ζήτημα που τίθεται είναι πως η Αννίτα Δημητρίου ως Πρόεδρος της Βουλής είχε την ευχέρεια να τοποθετείται για ό,τι ήθελε και όσο ήθελε. «Ένα είναι να φοράς τη φανέλα της Εθνικής και άλλο τη φανέλα συγκεκριμένων ομάδας» λένε πολιτικοί αναλυτές, σημειώνοντας πως η μακρά περίοδος χάριτος για την Αννίτα Δημητρίου τελειώνει με την εκλογή και της υπόλοιπης

ηγετικής πυραμίδας του ΔΗΣΥ. Το ερώτημα λοιπόν που εγείρεται στα κομματικά παγαδάκια είναι για ποιο λόγο εγκατέλειψε τη θαλπωρή και την ευκολία να υπηρετεί έναν θεσμό από τον οποίο δεν έχει κανένα απολύτως κόστος, μπαίνοντας στα κομματικά λασιόνερα με κίνδυνο να λερωθεί. Η ίδια έχει πει επανειλημμένα πως έμαθε να δίνει μάχες και να τις κερδίζει. Υπάρχουν, ωστόσο, και οι κύκλοι που υπογραμμίζουν πως παρά τις δηλώσεις της ότι μόνο η ίδια θα μπορούσε στην εν λόγω χρονική συγκυρία να φέρει την ενότητα, υπάρχει παράλληλα και μία υποσημείωση. Το υπαρκτό μέχρι τότε σενάριο εκλογής του σχεδόν συνομιλικού της Δημήτρη Δημητρίου θα της έκλεινε τον δρόμο για την όποια μετέπειτα φιλοδοξία. Ενδεχομένως να την άφηνε και στις βουλευτικές εκλογές του 2026 χωρίς κανένα ρόλο και αξίωμα. Ήταν λοιπόν για την ίδια και την πολιτική της επιβίωση μονόδρομος η διεκδίκηση της προεδρίας. Το επόμενο διάστημα, ωστόσο, με τη συμπλήρωση της ηγετικής πυραμίδας θα κληθεί να ισορροπήσει σε ένα τεταμένο σκηνικό:

- **Να κλείσει** τις πληγές που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια των προεδρικών και τη δημιουργία δύο στρατοπέδων (Αβερωφικών και Αναστασιαδικών).
- **Να δώσει** σαφές ιδεολογικό αποτύπωμα στο κόμμα.
- **Να δημιουργήσει** τη δική της ομάδα στην Πινδάρου (επί του παρόντος δεν έχει ληφθεί καμία απόφαση για τη μετά Αβέρωφ εποχή).
- **Να αποφορτίσει** αν ο ΔΗΣΥ είναι κόμμα αντιπολίτευσης ή συγκυβέρνησης.

- **Να μείώσει** τις διαρροές προς τον Νίκο Χριστοδουλίδη και τα κόμματα της αντιπολίτευσης.

Μία νέα εποχή ανοίγει για τον Δημοκρατικό Συναγερμό, αλλά και για την πολιτική σταδιοδρομία της Αννίτας Δημητρίου. Πλέον η ίδια θα κριθεί ως κομματικός αρχηγός και πρόσωπο με σαφείς επιδιώξεις για το 2028. Η διαφορά είναι πλέον πως, σε αντίθεση με τον Νίκο Χριστοδουλίδη του οποίου την τακτική ακολουθεί κατά γράμμα, θα διεκδικήσει την προεδρία, όχι με την ατσάλωτη εικόνα ενός θεσμού όπως είναι η Προεδρία της Βουλής, αλλά ως κομματάρχης, του οποίου ο ρόλος είναι συχνά άχαρος και πολλές φορές μη αρεστός. Και για τα στελέχη του αλλά και για την υπόλοιπη κοινωνία. Στοιχημα είναι λοιπόν αν με την παρουσία της στον πέμπτο όροφο της Πινδάρου θα μπορέσει να διαψεύσει και τους σκληρότερους επικριτές της, κλείνοντας τις βαθιές εσωκομματικές πληγές, ή αν η Προεδρία του ΔΗΣΥ θα αποτελέσει τη χειροπρόβιδα που θα σκάσει στα χέρια της και ενδεχομένως να διακόψει απότομα την πολύ πετυχημένη αλλά και ομολογούμενως απότομη πολιτική της ανέλιξη.

ΑΡΘΡΟ / Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Ο Δημοκρατικός Συναγερμός του σήμερα

Στις 6 Μαΐου τα μέλη του Δημοκρατικού Συναγερμού καλούνται και πάλι να προσέλθουν στις κάλπες για να αναδείξουν με την ψήφο τους τα άτομα της υπόλοιπης ανώτατης ηγεσίας της Παράταξης. Το μεγάλο ενδιαφέρον διεκδίκησης μιας θέσης, η μεγάλη συμμετοχή στις εκλογές ανάδειξης προέδρου και οι εκατοντάδες νέες εγγραφές μελών φανερώνουν το ενδιαφέρον που συγκεντρώνει η παράταξη του Δημοκρατικού Συναγερμού ανάμεσα στα μέλη του αλλά και στην ευρύτερη κοινωνία. Ιδιαίτερα, δε, από τη στιγμή που αυτό συμβαίνει σε ένα κόμμα που δεν βρίσκεται στη συμπολίτευση αλλά στην αντιπολίτευση. Δεν είναι μυστικό, εξάλλου, ότι τα ιστορικά κόμματα της Κύπρου παρουσιάζαν εδώ και χρόνια σημάδια εσωτερικής κόπωσης και γήρανσης της βάσης τους. Ότι οι νέοι, και ιδιαίτερα οι

ηλικίες των παραγωγικών ομάδων του πληθυσμού, αντιμετώπιζαν με επιφύλαξη έως και με αρνητισμό την εμπλοκή τους με κομματικές διαδικασίες και σώματα. Σήμερα παρατηρείται να επισυμβαίνει μία θετική αλλαγή η οποία όμως δεν θα κρατήσει για πολύ, εάν η νέα ηγεσία δεν μπορέσει να την συντηρήσει.

Περίπου μισό αιώνα από την ίδρυση του Δημοκρατικού Συναγερμού το 1976 παρατηρούνται σημαντικές αλλαγές στην ανθρωπογεωγραφία της Παράταξης. Μετά το αποτέλεσμα των προεδρικών εκλογών η ανανέωση εν πολλοίς αποτέλεσε μία λαϊκή απαίτηση της βάσης και πραγματοποιήθηκε με δημοκρατικές διαδικασίες και με την επικύρωση της λαϊκής ψήφου. Επιπλέον, μέσα από τον διάλογο με τα μέλη της Παράταξης προκύπτει η ανάγκη ο Συναγερμός υπό

τον νέο του ρόλο να δώσει καθαρές πολιτικές προτάσεις για μία σειρά καιριών ζητημάτων με κυρίαρχο το μεταναστευτικό, το εθνικό και μέτρα στήριξης νεών και συνταξιούχων. Τέλος, η εποχή κατά την οποία οι δημόσιες σχέσεις αξιολογούνταν ως βασικό θετικό χαρακτηριστικό πολιτικής δράσης άρχισε να ξεφτίζει. Αποδίδεται πολύ μεγαλύτερη έμφαση στα ανθρώπινα χαρακτηριστικά της ειλικρίνειας και της ευγένειας, δεν ανέχονται τον ελιτισμό, και ιεραρχούν τις πολιτικές ικανότητες ως απαραίτητο γνώρισμα. Επζητούν όμως να ξαναβρείς ιδεολογικά η Παράταξη με τις αρχές της ιδρυσις της. Θέλουν να βλέπουν αυτό το νοητό δέσιμο των αξιών που τους οδήγησαν να ενθουσιασμό αλλά και με θυσίες να ιδρύσουν την Παράταξη να περιλαμβάνεται στον σημερινό σύγχρονο πολιτικό λόγο.

Μπορεί η νέα ηγεσία του Συναγερμού να ανταποκριθεί σε αυτό το κάλεσμα και να το δει ως μία ευκαιρία για να μεγαλώσει την Παράταξη και να την δυναμώσει; Πιθανό πως ναι, εφόσον κρατήσει την Παράταξη ενωμένη στις αμέσως επόμενες πολιτικές και εκλογικές μάχες. Αξιοποιώντας όλα της τα στελέχη, παλιά και νέα. Ανασχηματίζοντας και εμπλουτίζοντας τις Τοπικές Επιτροπές με στελέχη από τη ΝΕΔΗΣΥ και την ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ. Αναβαθμίζοντας τα Επαρχιακά της Συμβούλια και δίνοντας χαρτοφυλάκια ανά τομέα ευθύνης σε αντιπροέδρους και μέλη του Πολιτικού Γραφείου. Ένας Δημοκρατικός Συναγερμός ανανεωμένος και σε πλήρη αναδιάρθρωση θα αποτελέσει πλέον ελκυστικό πολιτική επιλογή εφόσον όλο αυτό περικλείει και ένα ουσιαστικό πολιτικό περιεχόμενο. Ο Συναγερμός έχει τη

δυνατότητα παραγωγής πρωτογενούς πολιτικής αλλά και τον μεγαλύτερο αριθμό εμπειριών στελεχών, που υπηρέτησαν από εκτελεστικές θέσεις ευθύνης, που μπορούν να αξιοποιηθούν για να διαθέτει τα πολιτικά αντανακλαστικά.

Βεβαίως, όλα τα πιο πάνω υποθέτουν συλλογικότητα και αφοσίωση. Κανείς δεν υποχρεώνει κανέναν να βρίσκεται στον Δημοκρατικό Συναγερμό. Η συμμετοχή είναι ελεύθερη συνειδητή πολιτική επιλογή η οποία εμπειρικλίνει δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις. Κυρίως την ηθική υποχρέωση, όταν διαφωνείς να διαχωρίζεις μεν τη θέση σου και να αποχωρείς, ή να παραμένεις και να δείχνεις σεβασμό στην απόφαση της πλειοψηφίας. Μόνο έτσι προχωρά μπροστά ένα δημοκρατικό σώμα και μια συλλογικότητα. Διαφορετικά δεν θα είμαστε Παράταξη, αλλά μια ευκαι-

ριακή σημαία προς όφελος ατομικών φιλοδοξιών.

Εν κατακλείδι, διανοίγεται μία μεγάλη ευκαιρία στο μακρύ βιβλίο του Δημοκρατικού Συναγερμού, το γεμάτο από μεγάλες στιγμές, ιστορικά ορόσημα, νίκες και απογοητεύσεις, για να ξεκινήσει μία νέα σελίδα αισιόδοξη και νικηφόρα. Δεν θα είναι μια εύκολη πορεία, ούτε και θα έρθει η επιτυχία από τη μία μέρα στην άλλη. Απαιτείται σκληρή δουλειά και δύσκολες αποφάσεις, ενόπτη και αφοσίωση. Αλλά, αν είναι μία παράταξη που διαθέτει την τόλμη να βγαίνει μπροστά, να διεκδικεί και να γράφει ιστορία, είναι αυτή του Δημοκρατικού Συναγερμού, και σε αυτή τη νέα σελίδα θέλω να δηλώσω ξανά, παρούσα.

Η κα Ξένια Κωνσταντίνου είναι μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου ΔΗΣΥ και υποψήφια αντιπρόεδρος ΔΗΣΥ.

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«**Η απόσταση** της βάσης από την ηγεσία δημιουργήθηκε διότι σχεδόν εξαφανίστηκε ο δομημένος διάλογος της παράταξης με τη βάση μας. Αυτών είναι που θέλω να συνδράμω, για να επανέλθει σε όλα τα επίπεδα, γιατί μόνο εκεί μπορεί κάποιος να εκφραστεί και να ληφθεί υπόψη» λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο υποψήφιος για τη θέση του αναπληρωτή προέδρου του ΔΗΣΥ Μιχάλης Σοφοκλέους. «Δεν στερήθηκαν οι συναγερμικοί χειραψίες και κοινωνικές συνενυρέσεις με αξιωματούχους, βουλευτές, υπουργούς κοκ. Αυτό που στερήθηκαν είναι την πραγματική ζύμωση και τον διάλογο» αναφέρει χαρακτηριστικά. Κληθείς να σχολιάσει τι οδήγησε στη μεγάλη κρίση του κόμματος που είχε ως αποτέλεσμα την ήττα στις προεδρικές εκλογές, αναφέρει πως πρώτα και κύρια σε αυτό συνέβαλε η εντύπωση που δημιουργήθηκε ότι ο ΔΗΣΥ, αντί παράταξη αρχών και αξιών, μετατράπηκε σε οργανισμό εξυπηρέτησης οικονομικών, πελατειακών ή μικροπολιτικών συμφερόντων. «Από την άλλη επιτράπηκε να αιωρείται για καιρό ότι θα μπορούσε ο Συναγερμός να συμβιβαστεί με τη δικτοτόμηση, ή ότι ατόνησε στην αποστολή του να προάγει την εθνική ταυτότητα των Ελλήνων της Κύπρου, γεγονόςτα απαράδεκτα που συγκρούσαν με τους λόγους ύπαρξης του Συναγερμού. Το δεύτερο πρόβλημα, ήταν η μεγάλη απόσταση που δημιουργήθηκε μεταξύ ηγεσίας και βάσης» υποστήριξε ο κ. Σοφοκλέους. Μιλώντας για τη σύγκρουση που υπάρχει μεταξύ Νίκου Αναστασιάδη και Αβέρωφ Νεοφύτου, ο ίδιος αναφέρει ότι ασφαλώς έχουν κάνει λάθη. «Η παράταξη δεν έχει όμως την πολυτέλεια να μην αξιοποιεί τη γνώση και την εμπειρία ενός πολιτικού που γηθήκε του κόμματος και της δημοκρατίας με αξιοθαύμαστο έργο για την οικονομία, τις μεταρρυθμίσεις, την ανάπτυξη, όπως ο Νίκος Αναστασιάδης. Ούτε και ενός πρώην προέδρου της που με αυτοθυσία πολλές φορές υπερασπίστηκε τη χώρα και την παράταξη, όπως ο Αβέρωφ Νεοφύτου» σημειώνει.

–**Λένε πως η συχνή αναφορά στο παρελθόν είναι μία πρώτης τάξεως δικαιολογία για να καλύψει κάποιος τη γύμνια του σήμερα. Με τον ίδιο τρόπο δεν είναι και η συνεχής επίκληση στον Κληρίδη ένδειξη της σημερινής πολιτικής γύμνιας του ΔΗΣΥ;**
–Ο Συναγερμός περνάει μια κρίση εξαιτίας της εκλογικής ήττας των προεδρικών, με τις αιτίες που την προκάλεσαν να ξεκινούν από πολύ πριν. Όταν ένας μεγάλος πολιτικός οργανισμός, όπως είναι ο ΔΗΣΥ, περνάει μια εκτεταμένη διεργασία ανασυγκρότησης όπως τη σημερινή, είναι αναγκαία να αναβαπτίζεται στα θεμέλιά του, στις αρχές και τις αξίες που τον έκαναν αυτό που είναι. Ο Γλαύκος Κληρίδης δεν είναι ούτε εικόνη, ούτε άγαλμα για να προσκυνούμε, ούτε και σύνθημα κενό περιεχομένου. Η κληριδική φιλοσοφία, όμως, η ιδεολογία μας και οι αρχές μας, αποτελούν το νήμα που ενώνει εμάς τους συναγερμικούς. Το νήμα που ξεκινά από τον Ιούλιο του 1976, φτάνει στο σήμερα και προεκτεί-

“
Δεν στερήθηκαν οι συναγερμικοί χειραψίες και κοινωνικές συνενυρέσεις με αξιωματούχους, βουλευτές, υπουργούς. Αυτό που στερήθηκαν είναι την πραγματική ζύμωση και τον διάλογο.

“
Σήμερα, την Κύπρο θα την πάρει πίσω ακόμη και η αναποφασιστικότητα και η αδράνεια. Οι μεγαλύτεροι φόβοι μου γι’ αυτήν την κυβέρνηση.

Θλίβομαι όταν ακούω ότι η ανώτατη ηγεσία του ΔΗΣΥ δεν πρέπει να έχει άποψη, διότι αυτή εκφράζεται από την πρόεδρο και τον εκπρόσωπο Τύπου του κόμματος. Ο ΔΗΣΥ πρέπει να γίνει ξανά το κόμμα των πολλών προσωπικοτήτων, λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο υποψήφιος για τη θέση του αναπληρωτή προέδρου του ΔΗΣΥ.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ, υποψήφιος για τη θέση του αναπληρωτή προέδρου του ΔΗΣΥ

Χρειαζόμαστε ηγεσία που να ηγείται, όχι να ποδηγετείται

Ο ΔΗΣΥ θα πρέπει να είναι αυτόνομος, να καθοδηγεί ή και να τραβάει το σχοινί όταν βλέπει ότι η πορεία των εξελίξεων είναι λανθασμένη

νεται στο μέλλον, είναι η μόνη συγκολλητική μας ουσία. Μόνο σ’ αυτό το νήμα είναι που μπορεί να κτιστεί η πραγματική ενότητα. Για να θεμελιώνονται στις αρχές μας ακόμη και οι πιο σύγχρονες μας πολιτικές. Η κληριδική φιλοσοφία είναι πλούτος και όχι γύμνια για τον Δημοκρατικό Συναγερμό.

–**Η πολυφωνία στον ΔΗΣΥ θεωρείτο για χρόνια το δυνατό σημείο του κόμματος. Δεν συμφωνείτε πως αυτή ακριβώς η πολυφωνία οδήγησε στην παρουσία δύο συναγερμικών υποψηφιοτήτων για τις προεδρικές εκλογές και κατ’ επέκταση στην ήττα;**
–Η ύπαρξη τάσεων και η πολυφωνία πράγματι είναι δύναμη για την παράταξη, που καμία σχέση δεν έχει με τη διάσπαση που προκλήθηκε στις προεδρικές. Κατά τη δική μου τη γνώμη, τα δύο μεγάλα προβλήματα που καλλιεργήσαν το έδαφος για να φτάσουμε εκεί ήταν άλλα. Το πρώτο ήταν η εντύπωση που δημιουργήθηκε ότι ο ΔΗΣΥ, αντί παράταξη αρχών και αξιών, μετατράπηκε σε οργανισμό εξυπηρέτησης οικονομικών, πελατειακών ή μικροπολιτικών συμφερόντων. Σε αυτό συνέτειναν από τη

μιά, κακές συμπεριφορές που έδιναν την εντύπωση της αλαζονείας και αδίκισαν το τεράστιο κυβερνητικό έργο. Από την άλλη, επιτράπηκε να αιωρείται για καιρό ότι θα μπορούσε ο Συναγερμός να συμβιβαστεί με τη δικτοτόμηση, ή ότι ατόνησε στην αποστολή του να προάγει την εθνική ταυτότητα των Ελλήνων της Κύπρου, γεγονόςτα απαράδεκτα που συγκρούσαν με τους λόγους ύπαρξης του Συναγερμού. Το δεύτερο πρόβλημα ήταν η μεγάλη απόσταση που δημιουργήθηκε μεταξύ ηγεσίας και βάσης. Χωρίς να παραγνωρίζω τις μεγάλες και ουσιαστικές προκλήσεις που είχαμε να αντιμετωπίσουμε, εντούτοις η βάση του κόμματος ενίσχυσε ότι η γύμνη της δεν λαμβανόταν υπόψη και ότι η προσφορά της δεν αναγνωριζόταν. Αυτά τα φαινόμενα ήταν που, σε συνδυασμό με το ότι χάσαμε την προνομιακή μας σχέση με την κοινωνία και ειδικά τους νέους, καλλιεργήσαν το έδαφος για να μπορέσει ο Νίκος Χριστοδουλίδης να συμπεριφερθεί με τον τρόπο που συμπεριφέρθηκε.

–**Το αποτέλεσμα των προεδρικών εκλογών, σε συνδυασμό με τη θέση πρωτοκλασάτων στελεχών για στήριξη Ανδρέα Μαυρογιάννη**

στον β’ γύρο, έστειλε και το μήνυμα πως το Κέντρο βρίσκεται σε πλήρη απόσταση από τη βάση.
–Πρωτοκλασάτα στελέχη στηρίζαν και τον Ανδρέα Μαυρογιάννη και τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Η έκφραση δημοσίως της προτίμησης οποιουδήποτε δεν ήταν το πρόβλημα, από την ώρα της κατάσυνεidsης απόφασης. Πρόβλημα όμως ήταν η ένταση και οι δημόσιες αψιμαχίες μεταξύ ορισμένων από αυτά τα στελέχη, που έδωσαν προς στιγμήν την εικόνα ότι ο Συναγερμός διαλύεται. Γι’ αυτό και οι δικές μου παρεμβάσεις εκείνες τις ημέρες.
–Πώς προκλήθηκε αυτή η απόσταση και αν εκλεγείτε με ποιο τρόπο θα φέρετε τον συναγερμικό κόσμο πιο κοντά;
–Η απόσταση της βάσης από την ηγεσία δημιουργήθηκε διότι σχεδόν εξαφανίστηκε ο δομημένος διάλογος της παράταξης με τη βάση μας. Αυτών είναι που θέλω να συνδράμω για να επανέλθει σε όλα τα επίπεδα, γιατί μόνο εκεί μπορεί κάποιος να εκφραστεί και να ληφθεί υπόψη. Δεν στερήθηκαν οι συναγερμικοί χειραψίες και κοινωνικές συνενυρέσεις με αξιωματούχους, βουλευτές, υπουργούς κοκ. Αυτό που στερήθηκαν είναι την πραγματική ζύμωση και τον διάλογο.

Ο ΔΗΣΥ δεν μπορεί να γίνει ΔΗΚΟ ούτε ουρά του

–**Ακούμε συχνά τα περί σοβαρής αντιπολίτευσης. Τι ακριβώς υποθέτει η σοβαρή αντιπολίτευση; Με το χέρι στην καρδιά, εσείς θα παραμείνετε μέχρι τέλους στη θέση ότι ο ΔΗΣΥ θα πρέπει να μείνει στην αντιπολίτευση; Υπάρχουν προϋποθέσεις που μπορεί να σας κάνουν να αλλάξετε γνώμη;**
–Δεν υπάρχει καμία προϋπόθεση που μπορεί να με πείσει εμένα ότι ο ΔΗΣΥ θα πρέπει να δεχθεί την αλλοτρίωση του χαρακτήρα, της φιλοσοφίας και της ιστορίας του για να έχει 2 ή 3 υπουργεία σε μια κυβέρνηση. Ο ΔΗΣΥ δεν μπορεί να είναι ουρά κανενός, ούτε να γίνει ΔΗΚΟ, ουρά μάλιστα του ίδιου του ΔΗΚΟ. Σοβαρή και υπεύθυνη αντιπολίτευση σημαίνει ότι ο Συναγερμός θα υπερασπίζεται με σθένος κάθε πολιτική αυτής της κυβέρνησης με την οποία συμφωνεί. Ακόμη και αν τα κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση θα λιποψυχούν, γιατί θα φοβούνται το πολιτικό κόστος. Από την άλλη, έχουμε εξίσου μεγάλη ευθύνη να αντιστεκόμαστε σε οτιδήποτε θα πάρει τη χώρα πίσω. Σήμερα, την Κύπρο θα πάρει πίσω ακόμη και η αναποφασιστικότητα και η αδράνεια, οι μεγαλύτεροι φόβοι μου για αυτήν την κυβέρνηση. Ιδιαίτερα στα μεγάλα θέματα, το Κυπριακό, την οικονομία, αλλά και στα υπόλοιπα, ο ΔΗΣΥ θα πρέπει να είναι εκεί αυτόνομος, να μπορεί να καθοδηγεί, να σταματά ή και να τραβάει το σχοινί, όταν βλέπει ότι η πορεία των εξελίξεων είναι λανθασμένη.

–**Στο ενδεχόμενο εκλογής σας, ποιες θα είναι οι κύριες θέσεις που θα προτάξετε ούτως ώστε να ενισχυθεί το κόμμα και να επανακτήσει την εμπιστοσύνη των ψηφοφόρων;**
–Θέλω να συμβάλω ώστε ο Συναγερμός να γίνει ξανά μεγάλος, σοβαρός και αυθεντικός. Αυθεντικός για να έχει ξανά ως προμετωπίδα τις αρχές και τις αξίες του που με συνέπεια θα αποτελούν το θεμέλιο των σύγχρονων πολιτικών του. Σοβαρός στην πολιτική του παρέμβαση, το πολιτικό του βάθος, το όραμα και τις προτάσεις μας για το μέλλον της χώρας. Μεγάλος, φέρνοντας ξανά πίσω όλους έχουν απομακρυνθεί από την παράταξη, αλλά και απευθυνόμενος στην ευρύτερη κοινωνία. Ο Συναγερμός πρέπει να επανέλθει στο σημείο που θα ξεκινά τη διεκδίκηση κάθε εκλογικής αναμέτρησης με σημείο εκκίνησης το ένα τρίτο της κυπριακής κοινωνίας. Θέλω να αισθάνεται μαζί μου ο κάθε συναγερμικός σιγουριά και ασφάλεια στην εκπροσώπηση, στον δημόσιο διάλογο και τη σωστή αντιπαράθεση, στην πολιτική κατεύθυνση, στην υπηρέτηση των αρχών και των αξιών, της πραγματικής αποστολής αυτής της παράταξης.

Και ο Αναστασιάδης και ο Αβέρωφ έχουν κάνει λάθη

–**Μία μεγάλη πηγή για το κόμμα θεωρείται η σχέση του Νίκου Αναστασιάδη και Αβέρωφ Νεοφύτου. Με ποιο τρόπο μπορείτε να χειριστείτε τις αντιρροπές δυνάμεις που υπάρχουν στον ΔΗΣΥ μεταξύ Αβερωφικών και Αναστασιαδικών;**
–Υπάρχει αυτό το ζήτημα, ιδιαίτερα όσο είναι νωπές οι πληγές των προεδρικών εκλογών, όποιος δεν το παραδέχεται εθελουφλεί. Ο μόνος όμως τρόπος να λυθεί είναι να προχωρήσει η νέα ηγεσία με αποφασιστικότητα μπροστά στην επόμενη μέρα της παράταξης. Νίκος Αναστασιάδης και Αβέρωφ Νεοφύτου ασφαλώς έχουν κάνει λάθη. Η παράταξη δεν έχει όμως την πολυτέλεια να μην αξιοποιεί τη γνώση και την εμπειρία ενός πολιτικού που γηθήκε του κόμματος και της δημοκρατίας με αξιοθαύμαστο έργο

για την οικονομία, τις μεταρρυθμίσεις, την ανάπτυξη, όπως ο Νίκος Αναστασιάδης. Ούτε και ενός πρώην προέδρου της που με αυτοθυσία πολλές φορές υπερασπίστηκε τη χώρα και την παράταξη, όπως ο Αβέρωφ Νεοφύτου. Τους χρειαζόμαστε όλους για να μας συνδράμουν, όχι όμως για να μας ποδηγετούν. Γι’ αυτό είναι που χρειαζόμαστε ηγεσία που θα ηγείται και όχι να ποδηγετείται.

–**Θυμάμαι προεκλογικά να λέτε πως η πολιτική δεν είναι Instagram και likes, φωτογραφίζοντας τον Νίκο Χριστοδουλίδη για πολιτική της επικοινωνίας. Η σημερινή ηγεσία του ΔΗΣΥ ωστόσο ακολουθεί κατά γράμμα αυτή τη –βάσει και του αποτελέσματος– πετυχημένη συνταγή... Αυτό γιατί δεν το επικρίνετε;**

–Θεωρώ την Αννίτα Δημητρίου πολιτικό με περιεχόμενο και δεν είναι δίκαιο να κρίνεται χωρίς να έχει καν συμπληρώσει ένα μήνα στην ηγεσία. Η Αννίτα Δημητρίου πράγματι έχει δημοφιλία μεγάλη και αυτό είναι καλό για τον Συναγερμό. Μας δίνει την ευκαιρία να μιλήσουμε ξανά στην ευρύτερη κοινωνία. Μια ευκαιρία που θα αξιοποιήσουμε σωστά εάν με τις επιλογές που θα γίνουν στις 6 Μαΐου διαμορφωθεί η νέα ηγεσία με τρόπο που θα ενισχύει ακόμη περισσότερο το πολιτικό βάθος της παράταξης και θα εξασφαλίζει ασφάλεια στην ηγεσία προκειμένου να έχουμε προοπτική στην κοινωνία.

–**Πάντως, εσείς προσωπικά διδείτε ιδιαίτερη έμφαση στη σοβαρότητα και την ανάγκη παραγωγής πολιτικής, ωστόσο σε**

αυτό τον εσωκομματικό προεκλογικό δεν είδαμε να γίνεται ένα καθαρά πολιτικό ντιμπέιτ ιδεολογικής προσέγγισης ή πολιτικών θέσεων ανάμεσα στους υποψηφίους που διεκδικούν θέση για την ηγεσία του κόμματος... Για ποιο λόγο;
–Έχετε δίκιο στην παρατήρησή σας και λυπάμαι που δεν έχει γίνει αυτός ο δημόσιος διάλογος. Προσωπικά τον είχα προτείνει από την ημέρα υποβολής των υποψηφιοτήτων. Όλοι αντιλαμβάνονται ότι αυτές οι εσωκομματικές εκλογές θα καθορίσουν τον χαρακτήρα και τη φιλοσοφία με την οποία η παράταξη θα κινηθεί στο μέλλον. Ο ΔΗΣΥ είναι πολιτικά παράταξη και στο τέλος της ημέρας πολιτικές θα είναι οι προτάσεις και οι ιδέες μας. Θλίβομαι που κάποιοι θεωρούν τον διάλογο τραύμα αντί οξυγόνο ζωής

για τον Συναγερμό. Και θλίβομαι ακόμη περισσότερο όταν ακούω ότι η ανώτατη ηγεσία του ΔΗΣΥ δεν πρέπει να έχει άποψη, διότι αυτή εκφράζεται από την πρόεδρο και τον εκπρόσωπο Τύπου του κόμματος. Ο ΔΗΣΥ πρέπει να γίνει ξανά το κόμμα των πολλών προσωπικοτήτων. Και εγώ, προσωπικά, πάντοτε είχα την άποψη και το θάρρος της γνώμης μου, την οποία κατέθετα χωρίς ποτέ να προκαλώ ζημιά στην κομματική συνοχή.

–**Ένα από τα κύρια ζητήματα που έπληξαν τη διακυβέρνηση Αναστασιάδη και κατ’ επέκταση τον ΔΗΣΥ είναι το ζήτημα της διαφθοράς. Με ποιο τρόπο θα αλλάξει η αίσθηση μιας ομάδας ψηφοφόρων που πιστεύουν ότι ο ΔΗΣΥ εξυπηρετεί τα μεγάλα συμφέροντα και έκλεισε τα μά-**

τια μπροστά σε φαινόμενα διαφθοράς;
–Μόνο αν επαναφέρουμε στην προμετωπίδα της δράσης μας τις αρχές και τις αξίες μας θα το πετύχουμε αυτό. Και αν αποδεικνύουμε καθημερινά ότι κάθε τι που κάνουμε καθοδηγείται αποκλειστικά από αυτές. Επαναλαμβάνω, ο ΔΗΣΥ δεν είναι μαγαζί εξυπηρέτησης συμφερόντων. Είναι η πολιτική παράταξη που και τις δύο φορές που κυβέρνησε έφερε μεγάλη ωφέλεια στην Κύπρο και τους πολίτες της. Καμιά συμπεριφορά εκτός πλαισίου δεν επιτρέπεται να αμαυρώνει αυτήν την ιστορική παράταξη. Κυρίως, δεν μπορούμε να υπονομεύουμε τον ρόλο μας ως ο πυλώνας της σταθερότητας, της ασφάλειας και της προόδου αυτής της χώρας. Ρόλο που μας αναγνωρίζουν ακόμη και οι ψηφοφόροι των άλλων κομμάτων.

Από αποδέχτης σε πάροχο ασφάλειας οι Τ/κ

Προτεραιότητα ο απεγκλωβισμός από την πολιτική «προσάρτησης» – Το διακύβευμα των τουρκικών εκλογών για τους Τ/κ

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Χωρίς ιδιαίτερες προσδοκίες από τον Κίλιτσντάρογλου, τα μέρη εκεί-
να των Τουρκοκυπρίων που παρα-
δοσιακά εξέφραζαν αντιρρήσεις
ενάντια στην πολιτική της Άγκυρας
θέτουν ως προτεραιότητα σε αυτή
τη φάση την κατάρρευση της “αυ-
τοκρατορίας του φόβου” και της
καταπίεσης» λέει ο Νίκος Μούδου-
ρος, λέκτορας Τουρκικών και Με-
σανατολικών Σπουδών στο Πανε-
πιστήμιο Κύπρου, για το διακύβευμα
των τουρκικών εκλογών στα Κα-
τεχόμενα. Ο κ. Μούδουρος μιλάει
για την «πολιτική» πορεία του Κυ-
πριακού και την αντίκρισή του από
το Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανά-
πτυξης του Ταγίπ Ερντογάν και
λέει πως η απόπειρα πραξικοπή-
ματος του 2016 και η κατάρρευση
των συνομιλιών στο Κραν Μοντάνα,
φαίνεται ότι «οριστικοποίησαν» το
κλείσιμο ενός συγκεκριμένου κύ-
κλου διαδικασιών και οικοδόμησαν
τη βάση για την έναρξη ενός νέου,
με σαφέστατα αρνητικότερες επι-
πτώσεις στο Κυπριακό. Αναφέρει
επίσης πως σε ό,τι αφορά στις επι-
κείμενες εκλογές, το Κυπριακό, οι
σχέσεις Ελλάδας – Τουρκίας, αλλά
και γενικά η εξωτερική πολιτική,
δεν λειτουργούν ως τροχοδεικτικά
των εκλογικών τάσεων. «Αντίθετα
το ζήτημα των κοινωνικοοικονο-
μικών προβλημάτων και της οικο-
νομικής πολιτικής απέκτιψε σχεδόν
“μονοπωλιακό” ενδιαφέρον».

–Μετά το 2002 και το Σχέδιο Ανάν,
το 2004, φαίνεται ότι αρχίζει μία
ρητορική από τη μία κρατική δι-
οίκηση στα δύο χωριστά κράτη...
ενώ σταδιακά μπαίνει και η πα-
ρουσία της ΤΔΒΚ στην Ανατολική
Μεσόγειο... Ισχύει;

–Είναι γεγονός ότι το Κόμμα Δι-
καισύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ),
στα αρχικά στάδια της εμφάνισής
του, υιοθέτησε σε ένα ευρύτερο
πλαίσιο τη θέση για ομοσπονδιακή
επίλυση του κυπριακού προβλή-
ματος. Έστω και αν την περίοδο
2002-2004 υπήρχαν διαφορές με-
ταξύ της προσέγγισης του ΑΚΡ για
μία ομοσπονδιακή λύση με τις προ-
σεγγίσεις ενός μεγάλου μέρους των
Ελληνοκυπρίων, είναι γεγονός ότι
για τα ιστορικά πλαίσια της Άγκυρας
η συγκεκριμένη αλλαγή αποτέλεσε
ένα είδος ρήξης. Ήταν σε εκείνα
τα πλαίσια άλλωστε που εντατικο-
ποιήθηκε και η αντιπαράθεση με-
ταξύ της τότε νέας κυβέρνησης
ΑΚΡ και του στρατού. Ωστόσο, είναι
επίσης γεγονός ότι μετά τα δημο-
ψηφίσματα του 2004, αλλά ιδιαίτερα
από το 2013 και μετά, καταγράφ-
καν πολύ σημαντικές αλλαγές που
είχαν ως μια από τις εκφράσεις
τους και την αλλαγή στάσης στο
Κυπριακό. Οι αλλαγές αυτές δεν
αφορούσαν μόνο στην εξωτερική
πολιτική της χώρας, αλλά και στο
εσωτερικό της. Η απόπειρα πραξι-
κοπήματος του 2016 και η κατάρ-
ρευση των συνομιλιών στο Κραν
Μοντάνα, φαίνεται ότι «οριστικο-
ποίησαν» το κλείσιμο ενός συγκεκρι-
μένου κύκλου διαδικασιών και

Μεγάλο μέρος της τουρκοκυπριακής κοινότητας παρακολουθεί με αγωνία, καθώς θεωρεί κομβικό σημείο στη διαδικασία περιθωριοποίησης της κοινοτικής της ταυτότητας μια πιθανή επανεκλογή Ερντογάν.

Το Κυπριακό συνεχίζει
να γίνεται αντιληπτό ως
ένα πρόβλημα, ωστόσο
η λύση του παρουσιάζε-
ται μέσα από τις έννοιες
της αναγνώρισης του
ψευδοκράτους και της
κυριαρχικής ισότητας
μεταξύ δύο λαών.

οικοδόμησαν τη βάση για την έναρ-
ξη ενός νέου, με σαφέστατα αρνη-
τικότερες επιπτώσεις στο Κυπριακό.
Μία πολύ χαρακτηριστική εξέ-
λιξη ήταν η σταδιακή επαναφορά
της αντίληψης ότι οι κατεχόμενες
περιοχές της Κύπρου δεν θα πρέπει
να αποτελούν μόνο το «αντικείμε-
νο» - αποδέκτη της ασφάλειας από
την Τουρκία, αλλά ένα «υποκείμενο»
- πάροχο ασφάλειας προς την Τουρ-
κία. Εάν θα μπορούσαμε να ορί-
σουμε χρονολογικά αυτή την εξέ-
λιξη, τότε η περίοδος από το 2015
μέχρι και σήμερα ίσως να είναι η
πιο καθοριστική. Γιατί αυτή η πε-
ρίοδος συνδέεται με παράλληλες
εξελίξεις όπως η ένταση της απο-
σταθεροποίησης εντός Τουρκίας,
η εμπάθνωση της οικονομικής κρί-
σης, η αύξηση των προβλημάτων
στην περιφέρεια και στην Ανατο-
λική Μεσόγειο, αλλά και η αναθέρ-
μανση των διαφωνιών της Άγκυρας
με ένα μεγάλο μέρος της τουρκο-

Η απουσία συνομιλιών γενικά αφαιρεί την επιδραση που μπορεί να έχει στις
εξελίξεις η ελληνοκυπριακή κοινότητα. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, η «ΤΔΒΚ»
μετατράπηκε σε δομικό κομμάτι της γνωστής προσέγγισης περί της «Γαλά-
ζιας Πατρίδας» λέει ο Νίκος Μούδουρος.

κυπριακής κοινότητας. Υπό μία έν-
νοια αυτή η περίοδος εντατικοποιεί
τη μετατροπή του κυπριακού προ-
βλήματος ως ένα πρόβλημα μεταξύ
Τουρκίας – Τουρκοκυπρίων, ενώ
η απουσία συνομιλιών γενικά αφαι-
ρεί την επιδραση που μπορεί να
έχει στις εξελίξεις η ελληνοκυπριακή
κοινότητα. Σε ένα τέτοιο περιβάλ-
λον, η «ΤΔΒΚ» μετατράπηκε σε δο-
μικό κομμάτι της γνωστής προσέ-
γγισης περί της «Γαλάζιας Πατρίδας».

–Πώς επηρέασε αυτό;

–Με τη σειρά της αυτή η εξέλιξη

επηρέασε σε καθοριστικό βαθμό
το «βλέμμα» της Τουρκίας προς το
τουρκοκυπριακό πολιτικό σύστημα.
Πλέον οι διαφορετικές φωνές των
Τουρκοκυπρίων – μεταξύ των οποί-
ων και ο πρώην ηγέτης της κοινό-
τητας Μουσταφά Ακιντζί – αντι-
μετωπίζονται ως ένα είδος «εθνικής
απειλής». Το συγκεκριμένο σημείο
είναι σημαντικό, γιατί δείχνει το
ιδεολογικό υπόβαθρο της στροφής
του ΑΚΡ προς μια πολιτική περισ-
σότερου ελέγχου της καθημερινής
ζωής στα Κατεχόμενα και μιας πιο

σκληρής καταστολής των αντιπο-
λιτευτικών δυνάμεων. Συνεπώς το
πρόσφατο προεκλογικό πρόγραμμα
του ΑΚΡ ενόψει των επικείμενων
εκλογών της 14ης Μαΐου 2023, αν-
τικατοπτρίζει το απόσταγμα των
εξελίξεων των τελευταίων χρόνων.
Το Κυπριακό συνεχίζει να γίνεται
αντιληπτό ως ένα πρόβλημα, ωστό-
σο η λύση του παρουσιάζεται μέσα
από τις έννοιες της αναγνώρισης
του ψευδοκράτους και της κυριαρ-
χικής ισότητας μεταξύ δύο λαών.
Παράλληλα παρουσιάζεται ως ένα
πρόβλημα που σχετίζεται σχεδόν
αποκλειστικά και μόνο με τις με-
ταβαλλόμενες ισορροπίες στην
Ανατολική Μεσόγειο, μέρος των
οποίων φυσικά αποτελούν και οι
ενεργειακές εξελίξεις.

–Πώς αλλάζει η εικόνα του κυ-
πριακού προβλήματος διαχρο-
νικά ως εκλογικό «διακύβευμα»
στις τουρκικές εκλογές; Είναι
αυτό που λέγεται για τη σταθερή
αλλά και ευέλικτη εξωτερική πο-
λιτική γραμμή της Τουρκίας;

–Εδώ και αρκετά χρόνια το κυ-
πριακό πρόβλημα δεν αποτελεί
θέμα το οποίο παράγει αντιπαρά-
θεση σε βαθμό που να επηρεάζει
καθοριστικά την αλλαγή πολιτικών
και εκλογικών τάσεων εντός Τουρ-
κίας. Στο σημείο αυτό ωστόσο εμ-
φανίζεται μια αντίφαση. Ενώ υπάρ-
χει μια γενική σιωπή και αδιαφορία
για το Κυπριακό ως θέμα προεκλο-
γικό αντιπαράθεσεων, την ίδια
στιγμή υπάρχει και αποδοχή του
ως «εθνική υπόθεση» και από τους
δύο μεγάλους συνασπισμούς που
διεκδικούν την εξουσία στην Τουρ-
κία. Το δεδομένο αυτό ωστόσο δεν
παραπέμπει σε μια στατική πραγ-
ματικότητα. Ούτε και σε μια από-

λυτη ταύτιση θέσεων των κομμά-
των στην Τουρκία για το Κυπριακό.
Φαίνεται ότι είναι αποτέλεσμα –
μεταξύ άλλων – και μιας μακρό-
χρονης απουσίας ουσιαστικών συ-
ζητήσεων που φτάνει μέχρι και το
σημείο ένα μεγάλο μέρος της κοινής
γνώμης να θεωρεί ότι το Κυπριακό
«έχει κλείσει». Η αναπαράγωγή της
προαναφερθείσας αντίφασης εν-
τείνεται από τις περιστασιακές ανα-
φορές στο Κυπριακό μόνο ως ζή-
τημα επικρίσεων από τη μια συμ-
μαχία πολιτικών δυνάμεων προς
την άλλη. Τυχαίως σε ό,τι αφο-
ρά στις επικείμενες εκλογές, το Κυ-
πριακό, οι σχέσεις Ελλάδας – Τουρ-
κίας, αλλά και γενικά η εξωτερική
πολιτική, δεν λειτουργούν ως τρο-
χοδεικτικά των εκλογικών τάσεων.
Αντίθετα το ζήτημα των κοινωνι-
κοοικονομικών προβλημάτων και
της οικονομικής πολιτικής απέκτι-
σε σχεδόν «μονοπωλιακό» ενδια-
φέρον. Ακριβώς γι’ αυτό τον λόγο
τα λεγόμενα ανοικτά εθνικά ζητή-
ματα μάλλον χρησιμοποιούνται ως
«συμπληρώματα» στις βασικές πο-
λιτικές θέσεις και προσανατολι-
σμούς που προωθούν τα κυριότερα
κόμματα προς τους ψηφοφόρους.

**Αναβαθμισμένο ενδιαφέρον
–Η τ/κ κοινότητα, η κοινωνία
εν γένει, και τα τ/κ κόμματα πώς
αντιμετωπίζουν τις τουρκικές
εκλογές, εμπλέκονται με κάποιον
πολιτικό τρόπο, ώστε να ανα-
δείξουν το Κυπριακό, ως εκλο-
γικό διακύβευμα;**

–Σε αυτές τις εκλογές καταγρά-
φεται αναβαθμισμένο και εντονό-
τερο ενδιαφέρον της τουρκοκυ-
πριακής κοινωνίας γενικά για τις
εκλογές στην Τουρκία. Μάλιστα,
θα μπορούσε να λεχθεί ότι αυτό
το ενδιαφέρον είναι πολλαπλό,
εάν συγκριθεί με τη γενική σιωπή
των πολιτικών κομμάτων. Η εξέλιξη
αυτή είναι αποτέλεσμα κυρίως της
σαφέστατης επιδείνωσης των σχέ-
σεων Τουρκίας – Τουρκοκυπρίων
την τελευταία δεκαετία και της ξε-
καθάρις εντατικοποίησης της αν-
τιπαράθεσης. Μεγάλο μέρος της
τουρκοκυπριακής κοινότητας πα-
ρακολουθεί με αγωνία, καθώς θε-
ωρεί κομβικό σημείο στη διαδικασία
περιθωριοποίησης της κοινοτικής
της ταυτότητας μια πιθανή επανε-
κλογή Ερντογάν. Χωρίς ιδιαίτερες
προσδοκίες από τον Κίλιτσντάρογ-
λου, τα μέρη εκείνα των Τουρκο-
κυπρίων που παραδοσιακά εξέφρα-
ζαν αντιρρήσεις ενάντια στην πο-
λιτική της Άγκυρας θέτουν ως προ-
τεραιότητα σε αυτή τη φάση την
κατάρρευση της «αυτοκρατορίας
του φόβου και της καταπίεσης»
που συμβολίζει η τελευταία φάση
της διακυβέρνησης Ερντογάν. Υπό
μία έννοια το δίλημμα που κυριαρχεί
σε αυτούς του κύκλους της κοινό-
τητας, δεν είναι η προσδοκία ότι ο
Κίλιτσντάρογλου θα υιοθετήσει
ολοκληρωτικά τις δικές τους θέσεις,
αλλά η προτεραιότητα απεγκλω-
βισμού από την πολιτική πολιτι-
σμικής και οικονομικής «προσάρ-
τησης» που προκάλεσε ο Ερντογάν
τα τελευταία χρόνια.

ΑΡΘΡΟ / Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Ο ρόλος του ΔΗΣΥ

Το κείμενο αυτό γράφτηκε
πριν από το χθεσινό Παγκύ-
πριο Συνέδριο του Δημοκρα-
τικού Συναγερμού, είναι μέρος της
τοποθέτησης που (μάλλον) έκανα
χθες, τοποθέτηση που έγραψα πα-
ράλληλα με αυτό το άρθρο. Όπως
και να 'χει, επειδή τα γραπτά μέ-
νουν, ανεξαρτήτως του τι είπα ή
δεν είπα χθες, αυτή είναι η προ-
σέγγισή μου για το πώς πιστεύω
πως πρέπει να πορευτεί ο Δημο-
κρατικός Συναγερμός στα επόμενα
χρόνια.

Χρειάζεται να έχουμε σαφή
απάντηση για το πού στεκόμαστε
σε σχέση με τη κυβέρνηση Χρι-
στοδουλίδη. Αν είμαστε στην αν-
τιπώτευση, αν δεν είμαστε, ή αν
είμαστε κάπου στο μεταξύ. Η δική
μου προσέγγιση είναι πως είμαστε
στην αντιπώτευση. Χάσαμε τις
εκλογές. Δεν συμμετέχουμε στην

κυβέρνηση, δεν καθόμαστε στο
υπουργικό τραπέζι. Τα επίθετα,
περί υπεύθυνος, δημιουργικής,
σοβαρός, εποικοδομητικής αντι-
πώτευσης θεωρώ πως είναι σχήμα
πλεονασμού. Είναι αυτονόητο πως
ο Δημοκρατικός Συναγερμός ήταν,
είναι και θα συνεχίσει να είναι και
υπεύθυνος και δημιουργικός και
σοβαρός. Είναι στο DNA μας. Αυτό
που πρέπει, στη δική μου αντίλη-
ψη, να υπογραμμίσουμε είναι πως
είμαστε στην αντιπώτευση. Τε-
λεία. Και προγραμματίζουμε στο
πώς θα κερδίσουμε τις εκλογές.
Όλες τις αναμετρήσεις που μεσο-
λαβούν, το 2024, το 2026 και τις
προεδρικές το 2028. Πρέπει να εί-
μαστε «προγραμματική αντιπώ-
τευση». Άλλωστε, τα κόμματα με-
γαλώνουν, δημιουργούν χαρακτή-
ρα, όταν βρίσκονται στην αντιπο-
λίτευση. Ταυτόχρονα βεβαίως και

παράλληλα, πρέπει να είμαστε
στην ηγεσία του πολιτικού σκηνι-
κού της χώρας. Δεν αγόμαστε,
δεν σερνόμαστε από άλλες πολι-
τικές δυνάμεις. Ηγούμαστε. Έχου-
με θέσεις, πρέπει να έχουμε θέσεις,
και με θάρρος, με παρρησία να τις
καταθέτουμε. Σε όλη αυτή τη λο-
γική εμπίπτει και η πρότασή μου,
που είναι και πρόταση της προ-
έδρου Αννίτας Δημητρίου, για δη-
μιουργία σκιάδους κυβερνήσεων.
Πέραν από όλα τα άλλα που ανέ-
λυσα πιο πάνω, έχουμε μια πλειάδα
στελεχών, κυρίως τέως υπουργούς,
που οφείλουμε να τους αξιοποιή-
σουμε.

Για να μπορέσουμε να λειτουρ-
γήσουμε με αυτόν τον τρόπο, να
είμαστε δηλαδή μπροστά και να
μην ακολουθούμε, να ηγούμαστε
και να μην αγόμαστε, πρέπει να
έχουμε σωστά αντανakλαστικά.

Να καθορίζουμε εκεί και όπου πρέ-
πει την ατζέντα, να αντιδρούμε
άμεσα σε πολιτικές, κυρίως σε τα-
κτικισμούς, σε «πονηριές» και να
ανοίγουμε τον δρόμο, να σπρώ-
χνουμε ή να εγκλωβίζουμε και άλ-
λες πολιτικές δυνάμεις, στο να
ακολουθήσουν. Η σκιάδης κυβέρ-
νηση με πολιτικούς προϊστάμενους
σε κάθε σκιάδης υπουργείο θα ενι-
σχύσει αυτά τα απαραίτητα αντα-
νακλαστικά.

Βεβαίως, χρειάζεται να γίνει
και η αποτίμηση των εκλογών.
Είχα και έχω την άποψη πως η
ανάλυση του τι πήγε λάθος στις
εκλογές έπρεπε να προηγηθεί του
συνεδρίου και των εκλογών. Αυτό
προφανώς δεν έγινε. Είχα επίσης
την άποψη, την οποία μεταβίβασα
και στην πρόεδρο Αννίτα Δημη-
τρίου, μέσω επιστολής μου στα
τέλη Μαρτίου, πως έπρεπε να δη-

μιουργείτο μια επιτροπή, που θα
κατέληγε σε συμπεράσματα που
θα μας είναι χρήσιμα στο μέλλον.
Ούτε αυτό έγινε. Κατανοώ και τους
λόγους που δεν έγινε. Το να πώ
που αποτελείσματος, η ένταση, τα
έντονα συναισθήματα ίσως να μην
υποβοηθούσαν σε αυτό το βήμα
μέχρι σήμερα. Και τώρα δεν είναι
αργά. Ίσως να είναι και μία από
τις πρώτες αποφάσεις της νέας,
ολοκληρωμένης ηγεσίας που θα
προκύψει το Σάββατο. Το ζητού-
μενο δεν είναι να μοιράσουμε ευ-
θύνες. Το ζητούμενο, στη δική
μου αντίληψη, είναι να μπορέσου-
με να σκιαγραφήσουμε τους λό-
γους που ένας στους τρεις ψηφο-
φόρους του κόμματός μας έκανε
άλλες επιλογές στον πρώτο γύρο
των προεδρικών εκλογών. Και αυτό
οφείλουμε να το κάνουμε. Θέλουμε
να επιστρέψουν αυτοί οι ψηφο-

φόροι στον Δημοκρατικό Συνα-
γερμό. Αυτό θα γίνει πολύ πιο δύ-
σκολο, αν δεν κατανοήσουμε τους
πραγματικούς λόγους που απομα-
κρύνθηκαν.

Σήμερα, δεν έχουμε την πολυ-
τέλεια να μην κοιτάμε μόνο μπρο-
στά. Το πεδίο πολιτικής δράσης,
εκτός κυβερνήσεων, είναι στο κοι-
νοβούλιο. Εκεί θα πρέπει να δί-
νουμε, με αυτοπεποίθηση, τις πο-
λιτικές μάχες, να καταθέτουμε το
αποτύπωμά μας και να δημιουρ-
γούμε χαρακτήρα. Τα κόμματα,
άλλωστε, δημιουργούν χαρακτήρα
στην αντιπώτευση. Αυτό as μην
το ξεχνάμε ποτέ.

Ο κ. Δημήτρης Δημητρίου είναι βουλευ-
τής Λεωκωσίας Δημοκρατικού Συναγερ-
μού, πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επι-
τροπής Θεσμών.
twitter: @dmdemetriou

Πικρό, αλλά αναγκαίο «σίκουελ»

Η επανάληψη της μονομαχίας Μπάιντεν εναντίον Τραμπ και η στάση των Δημοκρατικών απέναντι στον 80χρονο πρόεδρο

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

«**Σπάνια** ένα κινηματογραφικό σίκουελ είναι τόσο καλό όσο η αρχική ταινία. Όλοι μας είμαστε σε θέση να θυμηθούμε κάποιες ταινίες “Νούμερο 2” που θα ήταν καλύτερο να μην είχαν γυριστεί ποτέ. Οι Αμερικανοί ψηφοφόροι μπορεί να έχουν ανάλογες επιφυλάξεις για τις επόμενες προεδρικές εκλογές, καθώς διαγράφεται ολοένα και περισσότερο πιθανή η προοπτική να εξελιχθούν σε επανάληψη του 2020, όπου τα ίδια πρόσωπα θα παίξουν τους πρωταγωνιστικούς ρόλους».

Με αυτά τα λόγια υποδέχτηκε η δημοσιογράφος Σάρα Σμιθ στην ιστοσελίδα του BBC την επίσημη αναγγελία της υποψηφιότητας Μπάιντεν, την περασμένη Τρίτη. Καθώς ο Ντόναλντ Τραμπ έχει ήδη κατέβει στον στίβο και προηγείται κατά πολύ όλων των ανθυποψηφίων του, το σενάριο μιας νέας αναμέτρησης μεταξύ των δύο μονομάχων του 2020 εμφανίζεται ως το κατά πολύ πιθανότερο. Μια εξέλιξη που βρίσκει αντίθετη τη μεγάλη πλειονότητα των Αμερικανών: σύμφωνα με τις τελευταίες δημοσκοπήσεις, μόλις ένας στους 20 πολίτες θα ήθελε μια δεύτερη μονομαχία Μπάιντεν - Τραμπ, ενώ δύο στους πέντε θα προτιμούσαν να μην κατέβει κανένας από τους δύο. Ειδικά για τον εν ενεργεία πρόεδρο, το 70% των Αμερικανών και το 51% των Δημοκρατικών απειχεται μια δεύτερη θητεία.

Ο βασικός λόγος, τουλάχιστον για τους ψηφοφόρους των Δημοκρατικών, είναι βέβαια η ηλικία του. Στα 80 του χρόνια είναι ήδη ο πιο ηλικιωμένος πρόεδρος που γνώρισε ποτέ το αμερικανικό έθνος. Αν νικήσει το 2024, θα είναι 82 χρόνων στην αρχή της δεύτερης θητείας του και 86 στο τέλος της. Λίγο προτού ανακοινώσει την υποψηφιότητά του με ένα τρίλεπτο βίντεο, οι New York Times, μια εφημερίδα σταθερά στο πλευρό των Δημοκρατικών, δημοσίευαν ένα δηλητηριώδες κύριο άρθρο που έλεγε, εν ολίγοις, ότι η ηλικία του Μπάιντεν θέρθε απολύτως δικαιολογημένες ανησυχίες των ψηφοφόρων. Δεν δίστασαν μάλιστα να σαρκάσουν τη στερεότυπη απάντησή του πρόεδρου σε όσους γείρουν παρόμοιες ανησυχίες («το μό-

Η αντιπρόεδρος Κάμαλα Χάρις και άλλοι ανερχόμενοι αστέρες του κόμματος μάλλον απογοήτευσαν τα δυόμισι τελευταία χρόνια.

Είναι ήδη ο πιο ηλικιωμένος πρόεδρος που γνώρισε ποτέ το αμερικανικό έθνος» αν νικήσει το 2024, θα είναι 82 ετών.

νο πράγμα που μπορώ να σας πω είναι: Παρακολουθήστε με»), υπενθυμίζοντας ότι ο Μπάιντεν δεν δίνει, στην πραγματικότητα, στους Αμερικανούς τη δυνατότητα να τον «παρακολουθήσουν»: είναι ο πρόεδρος που απάντησε σε λιγότερες ερωτήσεις δημοσιογράφων κατά τον τελευταίο αιώνα, με μόνες εξαιρέσεις τον Ρίτσαρντ Νίξον και τον (επίσης γηραιό και πάσχοντα από Αλτσχάιμερ, στη δεύτερη προεδρία του) Ρόναλντ Ρέιγκαν.

Στην προηγούμενη προεκλογική εκστρατεία του, ο Τζο Μπάιντεν είχε αφήσει να εννοηθεί ότι σκεφτόταν να είναι πρόεδρος μιας μόνο θητείας: ότι αποφάσισε να κατέβει υποψήφιος σε προχωρημένη ηλικία μόνο και μόνο για να αποτραπεί μια εφιαλτική επανεκλογή του Τραμπ και ότι εννοούσε να παίξει τον ρόλο γέφυρας ώστε να έρθει στον Λευκό Οίκο η Κάμαλα Χάρις ή κάποιος άλλος Δημοκρατικός από τις νεότερες γενιές. Ωστόσο ο Τραμπ αποδεικνύεται, για την ώρα, πολύ σκληρός για να πεθάνει πολιτικά. Την επομένη των ενδιάμεσων εκλογών για το Κογκρέσο, τον περασμένο Νοέμβριο, ύστερα από την αποτυχία πολλών προβεβλημένων τραμπικών υποψηφίων, θεωρείτο πολύ πιθανό να κερδίσει το προεδρικό χρίσμα των Ρεπουμπλικανών ο 44χρονος κυβερνήτης της Φλόριντα, Ρον ντε Σάντις. Σήμερα, οι μετοχές του τελευταίου πνέουν τα λοίσθια, ενώ ο Τραμπ υπερσχύει δημοσκοπικά όλων των

Ο πρόεδρος Μπάιντεν την περασμένη Τρίτη στον κήπο των ρόδων του Λευκού Οίκου. Ακόμη και οι μισοί ψηφοφόροι του κόμματός του τον θεωρούν, σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις, πολύ ηλικιωμένο για να διεκδικήσει ξανά το αξίωμα του προέδρου.

ανθυποψηφίων του με τεράστια διαφορά. Μάλιστα, η δημοτικότητά του ανεβαίνει ύστερα από κάθε καινούργια ποινική δίωξη που του ασκούν εκλεγμένοι, Δημοκρατικοί, εισαγγελείς.

Είναι ακριβώς το φάντασμα της επιστροφής Τραμπ που οδηγεί τους Δημοκρατικούς να αποδεχθούν την υποψηφιότητα Μπάιντεν ως αναγκαίο κακό, ένα πικρό και ίσως επικίνδυνο φάρμακο, που είναι υποχρεωμένος κάποιος να καταπιεί με κλειστή τη μύτη. Επιτέλους, ο πολύπειρος πολιτικός κέρδισε τον Τραμπ το 2020 και πιστώθηκε την πέραν του αναμενομένου καλή επίδοση των Δημοκρατικών στις ενδιάμεσες εκλογές, επομένως μπορεί

και να ελπίζει ότι θα κερδίσει ξανά το 2024. Με δεδομένο ότι η αντιπρόεδρος Κάμαλα Χάρις και άλλοι ανερχόμενοι αστέρες του κόμματος μάλλον απογοήτευσαν τα δυόμισι τελευταία χρόνια, καμία άλλη υποψηφιότητα δεν εμφανιζόταν περισσότερο υποσχόμενη.

Η λέξη-κλειδί

Αν και στο τρίλεπτο βίντεο της περασμένης Τρίτης δεν εμφανιζόταν καθόλου ο προκάτοχος του Μπάιντεν, το αντι-Τραμπ στοιχείο ήταν το κυρίαρχο. Η λέξη-κλειδί ήταν «ελευθερία», με τον εν ενεργεία πρόεδρο να εμφανίζει τους τραμπικούς ως «εξτρεμιστές», που απειλούν θεμελιώδη ατομικά δι-

καιώματα. Αποδέκτες αυτού του μηνύματος ήταν κυρίως δύο κρίσιμες ομάδες του εκλογικού σώματος: οι μαύροι και οι γυναίκες. Στους πρώτους απευθυνόταν η εικόνα της Κετάντζι Μπράουν-Τζάκσον, της πρώτης έγχρωμης που διορίστηκε στο Ανώτατο Δικαστήριο από τον Μπάιντεν. Όσο για τις γυναίκες, οι αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου και πολιτειών που ελέγχονται από τους Ρεπουμπλικανούς για τις αμβλώσεις, έκαναν πιο εύκολη τη δουλειά του προέδρου: όπως έδειξαν και οι ενδιάμεσες εκλογές, οι Ρεπουμπλικανοί πληρώνουν μεγάλο πολιτικό τίμημα για τις όποιες «επιτυχίες» τους στην απειλούνη θεμελιώδη ατομικά δι-

καιώματος των γυναικών να αποφασίζουν οι ίδιες για το σώμα τους.

Στα ατού των Δημοκρατικών συγκαταλέγεται και η παράδοση, καθώς ο κανόνας θέλει τον εκάστοτε πρόεδρο να επανεκλέγεται για δεύτερη θητεία. Ο απολογισμός των δυόμισι προηγούμενων χρόνων ενισχύει τις ελπίδες τους ότι ο Μπάιντεν δεν θα αποτελέσει εξαίρεση: αστρονομικό πρόγραμμα 1,9 τρις. δολαρίων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας, άλλο ένα τρις, για την ενίσχυση των υποδομών, φθηνότερα φάρμακα για τους ηλικιωμένους και ελάφρυνση φοιτητικών χρεών, μεγάλη αύξηση του ομοσπονδιακού κατώτατου μισθού με παράλληλη αύξηση της φορολογίας στις επιχειρήσεις, φιλική πολιτική προς τα συνδικάτα. Στο μεταξύ, ο πληθωρισμός αποκλιμακώνεται ενώ η ανεργία βρίσκεται στο ναδίρ των τελευταίων 100 χρόνων. Με αυτά και με αυτά, φαίνεται να κυριαρχεί και πάλι στις κρίσιμες, βιομηχανικές πολιτείες των Μεγάλων Λιμένων (Ουισκόνσιν, Πενσιλβάνια, Μίσιγκαν) που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στις δύο προηγούμενες αναμετρήσεις.

Βέβαια, τίποτα δεν έχει ακόμη κριθεί οριστικά. Εάν οι Ρεπουμπλικανοί βρουν τελικά έναν νεότερο, δυναμικό υποψήφιο στη θέση του Τραμπ (οι δίκες του οποίου μπορεί να εγκυμονούν απρόοπτα), η θέση του Μπάιντεν θα είναι πιο δύσκολη. Αρνητικό ρόλο θα έπαιζαν επίσης ενδεχόμενες επιτυχίες της Ρωσίας στον πόλεμο της Ουκρανίας ή μια δυσμενής οικονομική συγκυρία, σαν κι εκείνη που στέρησε, προς γενική έκπληξη, τη νίκη στον «πλανητάρχη» Μπους το 1992. Αλλάωστε και σήμερα, που τίποτα από αυτά δεν διαγράφεται στον ορίζοντα, τα προγνωστικά είναι αμφιλεγόμενα: Η Wall Street Journal δίνει μικρό προβάδισμα στον Μπάιντεν, ενώ ο Economist και το Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ βλέπουν να προηγείται ο Τραμπ. Στον ενάμιση χρόνο που υπολείπεται μέχρι τις εκλογές, όλα τα ενδεχόμενα μένουν ανοικτά. Ακόμη και μια επανεκλογή Τραμπ, η οποία, για να αντιστρέψουμε τον γνωστό αφορισμό του Μαρξ, θα επιβεβαιώνει ότι την πρώτη φορά η Ιστορία εκτυλίσσεται ως φάρσα και τη δεύτερη ως τραγωδία.

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Ένα κατοστάρικο, παρακαλώ Φτώχεια, καταραμένη φτώχεια και κυρίως αυτή του Προέδρου της Δημοκρατίας, φάνηκε να υπάρχει στα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου, μετά την κατάθεση των Πόθεν Έσχες τους. Τι να πεις; Έτσι είναι η ζωή. Βέβαια, από πού τα έχουν δεν μας το πολυλένε και έχουμε και την υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης να δηλώνει στην κατηγορία «Άλλα εισοδήματα» το λακωνικό «Ενοίκια», έτσι γενικά και αόριστα. Όπως κάποιος που όταν τους ρωτήσεις τι δουλειά κάνουν σου απαντούν «Εισοδηματίας». Φυσικά, αν το καλοσκεφτείτε, φτωχοί μήκαν οι περισσότεροι/ες και έτσι θα δούμε πώς θα βγουν. Φτωχότεροι, πλουσιότεροι ή θα έχουν τις ίδιες βιοποριστικές ανάγκες και το 2028; Καλό αυτό, να ξέρουμε. Αναμένουμε και από εκείνους που δεν έχουν καταθέσει «Πόθεν Έσχες».

Βαρώσια, ακούν; (I)

«**Προ πάντων** να μη γελασθείς, μην πεις πως ήταν ένα όνειρο, πως απατήθηκε η ακοή σου». Τελικά, εκείνο το πυροτέχνημα του ανοιγματος του Βαρωσιού, όσο περνάει ο καιρός γίνεται φωτιά, που η φλόγα της καίει... Ανοίγει ένας τουριστικός παράδεισος, και όλα μοιάζουν να αλλάζουν και εμείς να αναζητάμε πυροσβέστες στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Όπως διαβάζω στην επισκόπηση του τ/κ Τύπου που κάνει το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών «Επιχειρηματίας ανοίγει τρία ξενοδοχεία στην περικλειστη Αμμόχωστο - θα αγοράσει άλλα έξι» στο πρωτοσέλιδο της η Yeni Bak s και βλέποντας και το ρεπορτάζ του καλού συναδέλφου Ιάκωβου Ιακώβου στην εκπομπή της Κάτια Σάββα «Alpha Ενημέρωση» στον Alpha αντιλαμβάνεται κανείς ότι έχουμε πρόβλημα. Αν τα συνδυάσετε με την ανεξέλεγκτη αγο-

Ανοίγει ένας τουριστικός παράδεισος, και όλα μοιάζουν να αλλάζουν και εμείς να αναζητάμε πυροσβέστες στην Ευρωπαϊκή Ένωση...

ρά γης από διάφορες εταιρίες σε όλη την κατεχόμενη Κύπρο θα καταλάβετε πόσο μεγάλο πρόβλημα έχουμε. Άλλωστε και η Καθημερινή είχε γράψει και τον Αύγουστο του 2019 για αγορές ξενοδοχείων... βέβαια, ήταν η αρχή των πυροτεχνημάτων.

Βαρώσια, ακούν; (II)

Βέβαια, για να δείτε ότι η «ΤΔΒΚ» έχει μουσειακή πολιτική άνοιξε μέρος των Βαρωσιών, έβαλε όμορφα κάγκελα μπροστά από τα «αξιοθέατα» και τα «εκθέματα» της πόλης, έβαλε σημαίες και κόντρα πλακέ και έσβησε ενοχλητικές επιγραφές και τώρα έφτιαξε και εφευρεμένη, η οποία δεν είναι και ό,τι πιο εύχρηστο, αλλά εντάξει, για την περιήγηση στην κλειστή πόλη, που όσο πάει θα γίνεται και πιο ανοικτή, ώπου να ανοίξει τε-

λείως για να γίνουν πιο εύκολα οι κρατήσεις, το 2025... Όλα μοιάζουν να κινούνται σε μία διάθεση φταλισμού και εντυπωσιασμού, ώπου μια μέρα θα ξημερώσει και θα δούμε κατάματα την πραγματική εικόνα και θα λέμε «κι αποκαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που χάνεις».

Ανακοινώσεις, γιοκ

Τελικά, στο site του υφυπουργείου Πολιτισμού πότε θα βάλουν νέο υλικό; Διότι, εκτός από την ανακοίνωση για τον θάνατο του Κυριάκου Μαρπούρα, τα άλλα όλα είναι της προηγούμενης διοίκησης. Τόσες και τόσους είδε ο κ. Χατζηγιάννης, πήγε παντού, έκανε ομιλίες, χαιρετισμούς... τίποτε δεν είναι αξιοποιήσιμο στο site του υφυπουργείου; Ή μήπως και για εκεί δεν έχουν κωδικούς για να μπαίνουν; Εκτός και αν με αυτό τον τρόπο μας

λένε ότι πρέπει να ακολουθούμε τον υφυπουργό στα μέσα κοινωνικής του δικτύωσης και να κάνουμε like στις αναρτήσεις του. Ίσως πάλι να είναι έλλειψη προσωπικού στα κεντρικά του υφυπουργείου, και δεν υπάρχει χρόνος. Όπως και να 'χει, καλό θα είναι να επικαιροποιηθεί η ενότητα «Ενημέρωση», όχι τίποτε άλλο, για να δικαιολογεί την ύπαρξή της.

Outsourcing, κύριοι

Μαθαίνουμε από συνεργάτη της στήλης πως η αδελφή του Μάριου Κουλούμα, προέδρου της Ομοσπονδίας Συνδέσμων Ασθενών Κύπρου, θα εργαστεί ως συνεργάτης στη μηχανογράφηση νοσοκομείων, μετά τη συνταξιοδότησή της, ενώ η εργασία αυτή θα μπορούσε να γίνει εσωτερικά, χωρίς να επιβαρυνθούν τα οικονομικά του εν λόγω νοσηλευτηρίου.

Νομίζω θα ήταν καλό να δοθεί μια απάντηση, διότι αυτό το παραμύθι με το παίρνω σύνταξη, αλλά συνεχίζω να εργάζομαι, σαν και πρώτα, κάπου πρέπει να τελειώσει.

Μια απάντηση, παρακαλώ

Τελικά, η πρόεδρος απάντων των αξιωμάτων, κα Αννίτα Δημητρίου, έχει τον δικό της τρόπο να δημιουργεί εντυπώσεις. Πιάστηκε από το σχόλιο του προέδρου της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, και δεν το άφησε το σχόλιο να πέσει κάτω. Πάντως, αν πέτυχε τον στόχο της και αν απάντησε το αφήνω ασχολίαστο, αλλά αισθάνομαι πως δεν απάντησε στον Τούρκο ομόλόγό της. Μάλλον δεν του απάντησε και έμεινε στην οργισμένη απάντησή της περί σεξιστικής επίθεσης, που δεν ήταν!

Το Μεγάλο Όχι

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Κάνεις μια ανάρτηση στην οποία προσαρμόζεις τα γεγονότα στα μέτρα σου και θεωρείς πως έτσι ξεπερδεύεις με την Ιστορία. Απλό, βολικό και εύκολο. Αυτό έπραξε και ο κ. Χρύσος Παντελίδης, ο οποίος με αφορμή τη 19η επέτειο από το δημοψήφισμα για το Σχέδιο Ανάν, είπε να μοιραστεί στα ΜΚΔ τον «πανηγυρισμό» του για το Μεγάλο Όχι. «Αυτήν την απόφαση του 76% των Κυπρίων που διέσωσε (κατά τον κ. Παντελίδη) την Κυπριακή Δημοκρατία και που επέτρεψε (κατά τον κ. Παντελίδη) την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση και που επέτρεψε (κατά τον κ. Παντελίδη) την υποβάθμιση της Κύπρου σε τουρκικό προτεκτοράτο». Η εν λόγω ανάρτηση έπεσε και στην αντίληψη του κ. Κωνσταντίνου Πετρίδη, ο οποίος φρόντισε να διορθώσει πως «η ένταξη στην Ε.Ε. δεν έγινε λόγω του Όχι», αλλά λόγω των χειρισμών Κληρίδη και της προσδοκίας της Ε.Ε. για λύση με βάση το σχέδιο Ανάν». Η διόρθωση ωστόσο του κ. Πετρίδη δεν έφτασε μέχρι το βάθος του προβλήματος, διότι το βαθύτερο πρόβλημα είναι πως η σκληρή αλήθεια για το τι είχε συμβεί με το Σχέδιο Ανάν και την τότε περιρρέουσα ατμόσφαιρα που δημιούργησε η κυβέρνηση Τάσσου Παπαδόπουλου προκειμένου να δυναμτίσει την αποδοχή του, δεν λήχθηκε ποτέ μέχρι σήμερα. Όπως δεν λήχθηκε ποτέ πόσο βαριές παραμένουν οι ευθύνες του ΑΚΕΛ, το οποίο ουδέποτε τις αναγνώρισε ως τέτοιες, στην απόρριψη του Σχεδίου Ανάν. Μήπως λοιπόν ο κ. Παντελίδης, καθώς και όσοι ελαφρά τη καρδία διακρίζαν τότε τους πολίτες σε πατριώτες και προδότες, αντί να κάνουν πανηγυρικές αναρτήσεις θα ήταν πιο χρήσιμο να διερωτηθούν κατά πόσο η κοινή γνώμη έτυχε πράγματι αντικειμενικής, σφαιρικής και δίκαιης πληροφόρησης σχετικά με το εν λόγω Σχέδιο και κατά πόσο η απόρριψή του ήταν τελικά σε μεγάλο βαθμό προϊόν πολιτικής χειραγώγησης;

Λίγες μέρες μετά την ανάρτηση του κ. Παντελίδη, καλεσμένος στο podcast «Pints of Politics» ήταν ο κ. Παπαπέτρου με θέμα το Ανάν και το Κυπριακό σήμερα. Ο κ. Παπαπέτρου περιγράφοντας την τότε περιρρέουσα ατμόσφαιρα είπε ξεκάθαρα πως «επρόκειτο για πενιορισμό της ελευθερίας της έκφρασης και πως μόνο μια φωνή ακουγόταν. Οποιαδήποτε άλλη φωνή τασόταν υπέρ του Σχεδίου, έπρεπε να σπλωθεί, να τη συσκοφαντήσουν και να παρουσιαστεί ως προϊόν προδοσίας ή εξαγοράς». Ανέφερε μάλιστα ως παράδειγμα το «κόψιμο» ακόμα και του Αλβάρο Ντε Σότο από το ΡΙΚ, όταν ο ίδιος πρότεινε να πάει στο κρατικό κανάλι για να επεξηγήσει το περιεχόμενο του Σχεδίου. Είναι λοιπόν μέσα σε αυτή την ατμόσφαιρα των συναισθηματικών «εκβιασμών», των καθοδηγούμενων ερμηνειών και μιας «εθνικιστικής υστερίας» που κλήθηκε ο απλός κόσμος να αποφασίσει τι θα ψηφίσει στο δημοψήφισμα; Και είναι αυτό το Μεγάλο Όχι που γιορτάζει με πανηγυρικές αναρτήσεις σήμερα ο κ. Παντελίδης; Το ενδεχόμενο της χειραγώγησης του κόσμου προς την κατεύθυνση του Όχι προφανώς δεν του έχει περάσει ποτέ από το μυαλό ώστε να οδηγηθεί σε κάποιους βαθύτερους προβληματισμούς που να αφορούν στις γενεσιουργούς του αιτίες. Το Σχέδιο Ανάν ήταν για πολλούς λόγους –κυρίως για την υποστήριξή του από τον διεθνή παράγοντα, την κατοχύρωσή του μέσω των ευρωπαϊκών θεσμών, τη δυναμική αντίδραση των Τουρκοκυπρίων εναντίον του Ντενκτάς και τον παραμερισμό εν τέλει του Ντενκτάς– μια ιστορική συγκυρία το momentum της οποίας το χάσαμε οριστικά. Και δυστυχώς οι λόγοι για τους οποίους το χάσαμε όχι μόνο δεν έτυχαν της πρέπουσας ανάλυσης, αλλά εξακολουθούν, αν κρίνουμε από την ανάρτηση του κ. Παντελίδη, να καθορίζουν την τύχη μας. «Τίποτα δεν άλλαξε από το Ανάν» είπε ο κ. Παπαπέτρου. «Παραμένουμε το ίδιο αρνητικό» εξήγησε «το ίδιο “ηρωικό” και περιμένουμε να πάνε οι πολιτικοί μας νγήτες στο εξωτερικό για να κατακεραυνώσουν τους Τούρκους αντιπάλους μας, αναρτώντας σχετικά βίντεο. Χωρίς ωστόσο στο βάθος να υπάρχει πραγματική διάθεση για ουσιαστικές τομές που θα ανοίξουν τον δρόμο» κατέληξε. Υπάρχει μήπως νοήμων πολίτης που θα διαφωνήσει μαζί του; Really;

elenixenou11@gmail.com

Διαδηλωτές διαμαρτύρονται κατά της επίσκεψης της Ιταλίδας πρωθυπουργού Τζιόρτζια Μελόνι στο Λονδίνο στις 27 Απριλίου. Η κα Μελόνι είχε συνομιλίες με τον Βρετανό πρωθυπουργό Ρίσι Σούνακ.

Οι κανόνες των debates

Του **ΠΑΣΧΟΥ ΜΑΝΔΡΑΒΕΛΗ**

Ο χαμένος τα debates δεν τα φοβάται, εξ ου και η εμμονή του κ. Αλέξη Τσίπρα για μια επιπλέον «τηλεοπτική μονομαχία». Θυμίζει λίγο τους χαμένους στην πόκα, που πιστεύουν ότι την επόμενη φορά θα γυρίσει ο τροχός... Από την άλλη πλευρά, ο πρώτος στις δημοσκοπήσεις κ. Κυριάκος Μητσοτάκης δεν έχει κανέναν λόγο να εκτεθεί σε μια επιπλέον δοκιμασία. Μάλλον δεν φοβάται την αντιπαράθεση με τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης: το έκανε πολλάκις στη Βουλή την προηγούμενη τετραετία και, μάλιστα, με έκδηλη χαρά. Η άρνηση στην εμμονική έκκληση του ΣΥΡΙΖΑ για το τετ α τετ τον βολεύει διττώς. Πρώτον, ελαχιστοποιεί το ρίσκο για κάποια στραβή – όσα φέρνει η ώρα, δεν τα φέρνει η τετραετία όλη. Δεύτερον, αφήνει τον κ. Τσίπρα να εκτίθεται στα μάτια των δυνάμει μετεκλογικών εταιρών του. Λογικώς ο κ. Νίκος Ανδρουλάκης θα σκεφθεί, «αφού δεν θέλει να μιλάμε στα debates, θα μας αφήνει να μιλάμε στο υπουργικό συμβούλιο».

Παρ' όλα αυτά, υπάρχει πρόβλημα με τις «τηλεοπτικές μονομαχίες». Κατ' αρχάς, με έξι πολιτικούς αρχηγούς, δεν είναι μονομαχίες, αλλά πολυμαχίες. Δεύτερον: στη μεταφορά του debate από την Εσπερία παρείσφρησε ο δαίμων της μετάφρασης και ο «διάλογος» ή η «συζήτηση» έγινε «μονομαχία». Συνεπώς, είναι λογικό να τα μπερδεύει ο κ. Τσίπρας, και λόγω της γνώσης αγγλικών, και λόγω της «πολεμικής παράδοσης» που έχει το κόμμα του.

Το τρίτο και βασικό πρόβλημα είναι ότι τα debates γίνονται για εικόνα της πολιτικής και όχι για την ουσία της. Για μία μέρα όλες οι ενπαιρωτικές εκπομπές γίνονται κάτι σαν το «My Style Rocks»· τι φορούσαν οι πολιτικοί και οι τηλεπαρουσιαστές, πώς κοίταξε ο ένας την άλλη, τι μπικντές άφησαν κ.λπ. Λογικό, διότι σε δύο ώρες δεν μπορούν να αναλυθούν τα πολλά και πολύπλοκα προβλήματα του τόπου, και σε 90 δευτέρα ουδείς πολιτικός αρχηγός μπορεί να εξηγήσει τι ακριβώς θα κάνει με την Τουρκία, ακόμη και αν κατέχει τις «επιστολές του Ιησού»

με ακριβείς οδηγίες. Υπάρχει όμως κι ένα τέταρτο ζήτημα, το οποίο ουδέποτε διανοηθήκαμε να ρωτήσουμε: σε αυτά τα debates, ποιος είναι ο προσκαλών και ποιος ο προσκεκλημένος; Το ερώτημα δεν είναι φιλολογικό, ούτε αφορά κάποια υποπαράγραφο των σπουδών επικοινωνίας. Έχει να κάνει με το ποιος ορίζει τους κανόνες του παιχνιδιού.

Μέχρι τώρα τα debates είναι κάτι σαν τον νόμο περί ευθύνης υπουργών. Πολιτικοί κερνούν, πολιτικοί πίνουν και οι δημοσιογράφοι καλούνται ως δευτεραγωνιστές σε ένα έργο που έχουν γράψει, σκηνοθετήσει και έχουν κάνει κάστινγκ κι πρωταγωνιστές. Συνεδριάζει μια διακομματική επιτροπή, η οποία δέχεται τα αιτήματα και των πολιτικών αρχηγών (π.χ. ο ΣΥΡΙΖΑ ζήτησε δύο), αλλά και των... δημοσιογράφων, όπως έγινε το 2015 όταν οι συμμετέχοντες δημοσιογράφοι ζήτησαν και το... αφεντικό αποδέχθηκε μία επιπλέον ενότητα ελεύθερων ερωτήσεων.

Κατά τα άλλα, η διακομματική αποφασίζει: πότε θα γίνουν τα debates: τα όρια χρόνου των απαντήσεων, αλλά και των ερωτήσεων των κύκλων «συζήτησης» ποιοι θα προσκληθούν κ.λπ. Οι Ενώσεις Συντακτών είναι απούσες. Βρίσκονται στο κοινό που παρακολουθεί και πάλι καλά που δεν εκδίδουν κάποια ανακοίνωση λέγοντας «δεν μάθαμε τίποτε από την περίφημη τηλεμαχία...». Μήπως πρέπει, επιτέλους, να αποκτήσουν λόγο; Στο κάτω κάτω της γραφής, τα debates δεν αφορούν μόνο τους πολιτικούς που συμμετέχουν. Αφορούν και τη δημοσιογραφία.

Την περασμένη Κυριακή, ο Αλέξης Παπαχελάς έγραφε ότι εμείς οι δημοσιογράφοι έχουμε κακομάθει τους πολιτικούς, επειδή πολλοί συνάδελφοι δείχνουν «κατανόηση» στις «αγωνίες» τους: «“Να κάνουμε συνέντευξη, αλλά μόνο γραπτή”, “να βάλετε αυτόν τον τίτλο που σας προτείνουμε”, “μα είναι ερωτήσεις αυτές που θέλετε να κάνετε; Είναι όλες πολύ επιθετικές, τι θέλετε, να με καταστρέψετε;”» («Καθημερινή», 23.4.2023). As θεωρήσουμε, λοιπόν, τα debates κορωνίδα αυτής της διαδικασίας.

Σεξιστική συμπεριφορά: «Η συμπεριφορά που βασίζεται στην πεποίθηση ότι ένα από τα δύο φύλα είναι κατώτερο από το άλλο, ειδικότερα, η υποτιμητική μεταχείριση γυναικών από τους άνδρες» αναφέρει χαρακτηριστικά ο Μπαμπινιώτης. Έχοντας λοιπόν υπόψη την έννοια της «σεξιστικής συμπεριφοράς» εύλογα κάποιος θα μπορούσε να διερωτηθεί εάν τα ειρωνικά σχόλια του προέδρου της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης Μουσταφά Ζεντόπ για την ηλικία και τις γνώσεις της προέδρου της Βουλής Αννίτας Δημητρίου, στο πλαίσιο μιας εμπροστικής τοποθέτησης για το Κυπριακό, εμπίπτουν σε αυτό που ονομάζουμε «σεξιστική συμπεριφορά» ή σεξισμό.

As δούμε τι έγινε:

Ο πρόεδρος της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης Λεϊτουργώντας ως «άγιος» εκπρόσωπος του Αττίλα, επεχείρησε να νομιμοποιήσει την τουρκική εισβολή, ενώπιον των προέδρων κοινοβουλίων 42 κρατών, περιλαμβανομένων της Ε.Ε. Παρέπεμψε

στο 1959-1960 και ισχυρίστηκε ότι «με βάση τις συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου» η Τουρκία είναι εγγυητρια δύναμη και ως εκ τούτου το 1974, «επενέβη στο νησί για να αποτρέψει αιματοκυσία του τουρκικού ‘λαού’». Στο πλαίσιο αυτής της προκλητικής, πολιτικής του παρέμβασης, ο Τούρκος αξιωματικός φρόντισε να ειρωνευτεί την Αννίτα Δημητρίου, υποστηρίζοντας ότι «ίσως η ηλικία της δεν είναι αρκετά μεγάλη», ώστε να γνωρίζει το δόθεν «επεμβατικό δικαίωμα» της Τουρκίας (intervention όπως χαρακτήρισε την τουρκική εισβολή).

Η Αννίτα Δημητρίου, δεύτερη τη τάξει πολιίτης της Κυπριακής Δημοκρατίας και πρόεδρος του ΔΗΣΥ, απάντησε στις εμπροστικές τοποθετήσεις, υπενθυμίζοντας ότι είναι πρόεδρος της Βουλής της Κυπριακής Δημοκρατίας και όχι της ε/κ κοινότητας. Ωστόσο, δεν άρθρωσε λέξη επί της επικειρηματολογίας που ανέπτυξε ο Τούρκος αξιωματικός. Επέλεξε να εστιάσει την προσοχή της στα ειρωνικά του σχόλια για το νεαρό της ηλικίας και για τις γνώσεις της, τα οποία ερμήνευσε ως σεξιστική συμ-

περιφορά, σημειώνοντας χαρακτηριστικά: «Η ηλικία μου; Αλήθεια; Έχουμε σεξιστική συμπεριφορά σε αυτήν την αίθουσα και το αποδεχόμαστε;» διερωτήθηκε, εκφράζοντας απογοήτευση.

Είναι βεβαίως γεγονός ότι ο πρόεδρος της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης ειρωνεύτηκε την Αννίτα Δημητρίου και επεχείρησε να την εκθέσει για άγνοια σε σχέση με ουσιώδεις πτυχές του Κυπριακού, επικαλούμενος το νεαρό της ηλικίας της. Όπως είναι, όμως, επίσης γεγονός, ότι η πρόεδρος της Βουλής της Κυπριακής Δημοκρατίας έλασε την ουσία, άφησε αναπάντητους τους ισχυρισμούς του Τούρκου αξιωματικού σε σχέση με το Κυπριακό και εστίαστηκε αποκλειστικά στα ειρωνικά του σχόλια για την ηλικία της, χαρακτηρίζοντάς τα «σεξιστική συμπεριφορά». Γιατί η πρόεδρος της Βουλής επέλεξε να εξαντλήσει την παρέμβασή της στα ειρωνικά σχόλια Σεντόπ και να του επιτεθεί για σεξισμό, αποφεύγοντας να αγγίξει καν την ουσία των ισχυρισμών του προέδρου της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, μόνο η ίδια το

γνωρίζει. Αυτό που είναι βέβαιο είναι ότι εισέπραξε συγκαρπητήρια από το απολιττικ ακροατήριο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, το οποίο συνηθίζει να χειροκροτεί την εικόνα, ανεξαρτήτως περιεχομένου. Και δυστυχώς κατέδειξε, κι αυτό είναι το χειρότερο, ότι σε αυτό το απολιττικ ακροατήριο επενδύει για το μέλλον.

Τι θα ανέμενε κανείς από την πρόεδρο της Βουλής; Ουσιαστικό, σοβαρό και τεκμηριωμένο πολιτικό λόγο. Να είναι σε θέση να απαντήσει και επί της ουσίας στους αβάσιμους ισχυρισμούς της Άγκυρας, επικεντρωνόμενη στο ακροατήριο των προέδρων του κοινοβουλίων και όχι στο απολιττικ ακροατήριο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Να είναι σε θέση να εξηγήσει ότι το καθεστώς εγγυητρίας δυνάμης που επικαλείται η Τουρκία δεν νομιμοποιεί σε καμία περίπτωση δόθεν «επεμβατικά» δικαιώματα. Πόσο μάλλον την κατοχή ενός κράτους για μισό αιώνα. Να γνωρίζει και να είναι σε θέση να επισημαίνει τη γνωμοδότηση του νομικού τμήματος του Σ.Α. ΟΗΕ, σύμφωνα με την οποία η Συνθήκη Εγγυήσεως

Συμπτώματα Υπαρκτού Σουρεαλισμού

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Αν υπήρχαν Χρυσά Βατόμουρα για την κυπριακή πολιτική πραγματικότητα (όπως τα αντι-Όσκαρ για τις χειρότερες ταινίες της χρονιάς) δύο πρόσωπα θα διεκδικούσαν με αξιώσεις το βραβείο αυτή τη βδομάδα: Ο πρόεδρος του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου και ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ. Ο πρώτος γι' αυτό που δήλωσε, εντελώς ανευθυρίαστα, με αφορμή τις κυρώσεις που επέβαλαν οι ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο σε Κυπρίους. «Με ψύλλου πήδημα δεν πρέπει να αμαυρώνεται το όνομα της Κύπρου» ήταν η δήλωσή του, η οποία στην καλύτερη περίπτωση δηλώνει στενομυαλιά και στη χειρότερη κυνισμό. Είναι εντυπωσιακό, πάντως, ότι ένας νομικός εγγνωσμένου κύρους παραμένει εγκλωβισμένος σε μια συντεχνιακή λογική, ανίκανος να δει τη μεγάλη εικόνα. Να μην μπορεί ν' αντιληφθεί δηλαδή ότι το διακύβευμα δεν αφορά στο τεκμήριο της αθωότητας κι ούτε βεβαίως στην έννοια του δικαίου. Προφανώς οι κυρώσεις δεν είναι καταδικαστικές αποφάσεις αλλά μονομερείς ενέργειες, οι οποίες ελέγχονται για την αλήθεια των ισχυρισμών τους. Πέρα όμως από αυτή τη στενή νομική ανάγνωση, εδώ υπάρχει ένα μεγάλο πολιτικό θέμα: οι μειωμένες ηθικές αντιστάσεις. Αυτό, που με πολιτικούς όρους, ονομάσαμε ηθικό έλλειμμα και αφορά τόσο στο εμπόριο διαβατηρίων όσο και σε άλλες υπηρεσίες που κόλλησαν στην Κύπρο την ταμπέλα του «πλυντηρίου». Ο κύριος Χρίστος Κληρίδης οφείλει να γνωρίζει ότι μια χώρα με σημαία ευκαιρίας (στη συνείδηση των Ευρωπαίων εταίρων και όχι μόνο) δεν νομιμοποιείται να μιλά για στοχοποίηση ή για κυνήγι μαγισσών. Οπωσδήποτε, δε, είναι ανεπίτρεπτο ο πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου να αναφέρεται σε «ψύλλου πήδημα», όταν στο επίκεντρο της ιστορίας βρίσκεται το κύρος της χώρας μας και η αξιοπρέπεια του λαού μας.

Το Χρυσό Βατόμouro δικαιωματικά έπρεπε να αποδοθεί στον κ. Χρίστο Κληρίδη, πλην όμως ο εχθρός του γελούου είναι το γελιοιωδέστερο. Έτσι, στη χώρα του Υπαρκτού Σουρεαλισμού προέκυψε μια εξίσου ισχυρή υποψηφιότητα, του Νικόλα Παπαδόπουλου, ο οποίος τελικά μόνο για λίγο καιρό ξαποσταίνει και ξανά προς τη δόξα τραβά. Ιδού το απαύγασμα της πολιτικής σκέψης ενός πολιτικού που διεκδίκησε την προεδρία της Δημοκρατίας και σήμερα κυβερνά από το παρασκήνιο: «Το μοντέλο τεχνητής νοημοσύνης GPT-4, με πληροφόρηση που χρονολογείται ως το Σεπτέμβριο του 2021, καταλαβαίνει ξεκάθαρα ότι η Τουρκία προωθεί λύση δύο κρατών στο Κυπριακό. Ίσως πρέπει να συμβουλευτούν αυτό το εργαλείο ορισμένοι κύκλοι, εντός και εκτός Κύπρου, που ακόμα και σήμερα κάνουν πως δεν το καταλαβαίνουν». Πρόκειται αναμφίβολα για σύμπτωμα ακραίου πολιτικού σουρεαλισμού. Αν ο χαρακτηρισμός είναι βαρύς ευχαρίστως να τον αποσύρω, με την προϋπόθεση φυσικά ότι ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ θα ξεκαθαρίσει πως ήταν ένα (ατυχές έστω) αστείο στο Twitter σε κάποια φάση που βαριόταν και έψαχνε κάτι νόστιμο να πει. Διαφορετικά, εάν επιμένει στην ανεκδιήγητη θεωρία του, ισχύει μάλλον αυτό που έγραψε ένα Troll με βιτριολικό χιούμορ: «Φίλε Νικόλα, είτε σε κακάραν είτε ήταν πόμπες τα ποτά στο πάρτι σου και ακόμα δεν έφερες το νου σου». Γελάμε, γιατί αν πάρουμε σοβαρά αυτά που συμβαίνουν θα κτυπάμε το κεφάλι μας στον τοίχο. Είναι δυνατόν σε μια χώρα που βιώνει την αναπηρία της κατοχής επί σχεδόν μισό αιώνα, ο ηγέτης ενός ιστορικού κόμματος να χρησιμοποιεί το GPT-4 για ν' αντλήσει πολιτικά επιχειρήματα; Αν αυτό δεν είναι κατάντια, αναρωτιέμαι πόσο μακριά είναι ακόμα ο πάτος της κατηφόρας;

Όσα συμβαίνουν στη δημόσια σφαίρα δηλώνουν την κρίση της πολιτικής στην Κύπρο. Μιας χώρας που αποθεώνει το χρήμα και ξετιλένει μέσα από την κοινωνική κολυμβήθρα όσους καταφέρνουν να «αξιοποιήσουν» τις ευκαιρίες για πλουτισμό. Ενός κράτους που αποθεώνει τη λογική «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα» αρκεί τα μέσα να αποδίδουν ζεστό χρήμα. Ενός λαού με ελλειμματικά παιδεία, που χειροκροτεί πολιτικούς μικρού βεληνεκούς αρκεί να του χαϊδεύουν τα αφτιά. Δεν ξέρω ποια είναι η απάντηση του GPT-4 στο ερώτημα «τι είναι η πατρίδα μας;» αλλά πολύ φοβάμαι πως βρισκόμαστε ενώπιον μιας δυστοπικής πραγματικότητας, η οποία μας δίνει συχνά αφορμές για να κάνουμε πλάκα, αλλά δεν έχει δυστυχώς καθόλου πλάκα.

stavros.christodoulou@gmail.com

Η πολιτική επάρκεια, γένους θηλυκού, δεν μετριέται με το φύλο

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Σεξιστική συμπεριφορά: «Η συμπεριφορά που βασίζεται στην πεποίθηση ότι ένα από τα δύο φύλα είναι κατώτερο από το άλλο, ειδικότερα, η υποτιμητική μεταχείριση γυναικών από τους άνδρες» αναφέρει χαρακτηριστικά ο Μπαμπινιώτης. Έχοντας λοιπόν υπόψη την έννοια της «σεξιστικής συμπεριφοράς» εύλογα κάποιος θα μπορούσε να διερωτηθεί εάν τα ειρωνικά σχόλια του προέδρου της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης Μουσταφά Ζεντόπ για την ηλικία και τις γνώσεις της προέδρου της Βουλής Αννίτας Δημητρίου, στο πλαίσιο μιας εμπροστικής τοποθέτησης για το Κυπριακό, εμπίπτουν σε αυτό που ονομάζουμε «σεξιστική συμπεριφορά» ή σεξισμό.

As δούμε τι έγινε:

Ο πρόεδρος της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης Λεϊτουργώντας ως «άγιος» εκπρόσωπος του Αττίλα, επεχείρησε να νομιμοποιήσει την τουρκική εισβολή, ενώπιον των προέδρων κοινοβουλίων 42 κρατών, περιλαμβανομένων της Ε.Ε. Παρέπεμψε

στο 1959-1960 και ισχυρίστηκε ότι «με βάση τις συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου» η Τουρκία είναι εγγυητρια δύναμη και ως εκ τούτου το 1974, «επενέβη στο νησί για να αποτρέψει αιματοκυσία του τουρκικού ‘λαού’». Στο πλαίσιο αυτής της προκλητικής, πολιτικής του παρέμβασης, ο Τούρκος αξιωματικός φρόντισε να ειρωνευτεί την Αννίτα Δημητρίου, υποστηρίζοντας ότι «ίσως η ηλικία της δεν είναι αρκετά μεγάλη», ώστε να γνωρίζει το δόθεν «επεμβατικό δικαίωμα» της Τουρκίας (intervention όπως χαρακτήρισε την τουρκική εισβολή).

Η Αννίτα Δημητρίου, δεύτερη τη τάξει πολιίτης της Κυπριακής Δημοκρατίας και πρόεδρος του ΔΗΣΥ, απάντησε στις εμπροστικές τοποθετήσεις, υπενθυμίζοντας ότι είναι πρόεδρος της Βουλής της Κυπριακής Δημοκρατίας και όχι της ε/κ κοινότητας. Ωστόσο, δεν άρθρωσε λέξη επί της επικειρηματολογίας που ανέπτυξε ο Τούρκος αξιωματικός. Επέλεξε να εστιάσει την προσοχή της στα ειρωνικά του σχόλια για το νεαρό της ηλικίας και για τις γνώσεις της, τα οποία ερμήνευσε ως σεξιστική συμ-

περιφορά, σημειώνοντας χαρακτηριστικά: «Η ηλικία μου; Αλήθεια; Έχουμε σεξιστική συμπεριφορά σε αυτήν την αίθουσα και το αποδεχόμαστε;» διερωτήθηκε, εκφράζοντας απογοήτευση.

Είναι βεβαίως γεγονός ότι ο πρόεδρος της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης ειρωνεύτηκε την Αννίτα Δημητρίου και επεχείρησε να την εκθέσει για άγνοια σε σχέση με ουσιώδεις πτυχές του Κυπριακού, επικαλούμενος το νεαρό της ηλικίας της. Όπως είναι, όμως, επίσης γεγονός, ότι η πρόεδρος της Βουλής της Κυπριακής Δημοκρατίας έλασε την ουσία, άφησε αναπάντητους τους ισχυρισμούς του Τούρκου αξιωματικού σε σχέση με το Κυπριακό και εστίαστηκε αποκλειστικά στα ειρωνικά του σχόλια για την ηλικία της, χαρακτηρίζοντάς τα «σεξιστική συμπεριφορά». Γιατί η πρόεδρος της Βουλής επέλεξε να εξαντλήσει την παρέμβασή της στα ειρωνικά σχόλια Σεντόπ και να του επιτεθεί για σεξισμό, αποφεύγοντας να αγγίξει καν την ουσία των ισχυρισμών του προέδρου της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, μόνο η ίδια το

γνωρίζει. Αυτό που είναι βέβαιο είναι ότι εισέπραξε συγκαρπητήρια από το απολιττικ ακροατήριο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, το οποίο συνηθίζει να χειροκροτεί την εικόνα, ανεξαρτήτως περιεχομένου. Και δυστυχώς κατέδειξε, κι αυτό είναι το χειρότερο, ότι σε αυτό το απολιττικ ακροατήριο επενδύει για το μέλλον.

Τι θα ανέμενε κανείς από την πρόεδρο της Βουλής; Ουσιαστικό, σοβαρό και τεκμηριωμένο πολιτικό λόγο. Να είναι σε θέση να απαντήσει και επί της ουσίας στους αβάσιμους ισχυρισμούς της Άγκυρας, επικεντρωνόμενη στο ακροατήριο των προέδρων του κοινοβουλίων και όχι στο απολιττικ ακροατήριο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Να είναι σε θέση να εξηγήσει ότι το καθεστώς εγγυητρίας δυνάμης που επικαλείται η Τουρκία δεν νομιμοποιεί σε καμία περίπτωση δόθεν «επεμβατικά» δικαιώματα. Πόσο μάλλον την κατοχή ενός κράτους για μισό αιώνα. Να γνωρίζει και να είναι σε θέση να επισημαίνει τη γνωμοδότηση του νομικού τμήματος του Σ.Α. ΟΗΕ, σύμφωνα με την οποία η Συνθήκη Εγγυήσεως

(άρθρο 3) «δεν δύναται λογικώς να ερμηνευθεί ως παρέχον εις τους εγγυητάς απόλυτον δικαίωμα επεμβάσεως διά της χρήσεως ενόπλου δυνάμεως εις περιπτώσεων παραβιάσεως των διατάξεων της Συνθήκης». Αυτά θα ανέμενε κανείς από την πρόεδρο της Βουλής. Και να μην εξαντλείται αποκλειστικά στην επιστράτευση της συμπεριφοράς ενός Τούρκου αξιωματικού ως «σεξιστικής». Γιατί, σε κάθε περίπτωση, η εντύπωση που δημιουργήσε η Αννίτα Δημητρίου είναι ότι η «σεξιστική συμπεριφορά» αποτελεί το φύλλο συκής της δικής της περιορισμένης πολιτικής επάρκειας, να απαντήσει ουσιαστικά και τεκμηριωμένα. Μιας πολιτικής επάρκειας, η οποία αν και γένους θηλυκού, δεν μετριέται με το φύλο. Είτε την έχεις, είτε δεν την έχεις.

Υγ. Κι αν δεν την έχεις, (την πολιτική επάρκεια), φροντίζεις να την αποκτήσεις. Σύντομα. Γιατί το 2028, για όσους επενδύουν σε αυτό, δεν είναι μακριά.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Τα καθαρά μηνύματα είναι αυτά που πείθουν

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Λίγοι είναι οι ψηφοφόροι των κομμάτων εξουσίας, και όχι διαμαρτυρίας, που θέλουν να παίξουν «μπιλιάρδο» όταν πάνε στην κάλπη να ψηφίσουν. Οι περισσότεροι θέλουν να ξέρουν τι ακριβώς θα τους προκύψει το βράδυ της Κυριακής: αυτοδύναμη κυβέρνηση, κυβέρνηση συνεργασίας, κυβέρνηση ανοχής, οικουμενική, τι; Τα καθαρά μηνύματα είναι αυτά που πείθουν. Ειδικά σε μια χώρα που έχει περάσει πολλά. Ένα μεγάλο μέρους της μεσαίας τάξης φοβάται πολύ την αστάθεια, την περιπέτεια.

Η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ δεν εκπέμπει ένα σαφές μήνυμα. Δεν είναι, βέβαια, στην κουλούρα της, γιατί έχει βγει από ένα περιβάλλον όπου τα θέματα συζητούνται και ξανασυζητούνται μέχρι η ζήμωση να κινδυνεύει να μοιάζει με αποσύνθεση. Το 2015 το μήνυμα ήταν καθαρό, γιατί στηριζόταν στον θυμό και στο «Οχι» στα μνημόνια, στην τρόικα και σε όλα τα συναφή. Σήμερα υπάρχει θυμός, αλλά όχι όσος τότε. Ούτε και η ελπίδα ότι μπορεί τα πράγματα να αλλάξουν με ένα μαγικό ραβδί· αυτή η χίμαιρα πέθανε το καλοκαίρι του 2015.

Λείπει το καθαρό μήνυμα. Οι ψηφοφόροι έχουν μπερδευτεί. Η ιδέα μιας κυβέρνησης συνεργασίας με τον κ. Βαρουφάκη μοιάζει με επιστροφή στην περιπέτεια, στον τυχοδιωκτισμό και στην αβεβαιότητα. Η ιδέα μιας κυβέρνησης ανοχής δεν φαίνεται ιδιαίτερα στιβαρή και πειστική. Πώς θα μπορεί ένα τέτοιο σχήμα να παίρνει αποφάσεις και να χειρίζεται κρίσιμες υποθέσεις όταν η τύχη του θα κρίνεται κάθε μέρα στη Βουλή; Ποιοι και με τι όρους θα έδιναν την ανοχή τους;

Η πολυφωνία στον ΣΥΡΙΖΑ απει-

κονίζει, πάντως, και το γεγονός ότι ο πρόεδρος του δεν θέλησε ποτέ να καθαρίσει το τοπίο μέσα στο ίδιο του το κόμμα. Ο ίδιος ξέρει ότι για το κόμμα του είναι (τηνρουμένων των αναλογιών) ό,τι ήταν ο Ανδρέας για το ΠΑΣΟΚ. Είναι πολύ δύσκολο να φανταστεί κανείς τον ΣΥΡΙΖΑ ως πρόταση εξουσίας χωρίς τον Τσίπρα. Και όμως, έχοντας μεγαλώσει μέσα σε ένα περιβάλλον κομματικών ισορροπιών και συνάξεων, του είναι πολύ δύσκολο να φερθεί... ανδρείκ·α απέναντι στους συντρήφους του. Με ανατέλεσμα να υπάρχει μια πολυφωνία, που κατά την προεκλογική περίοδο μοιάζει με την απόλυτη κακοφωνία. Ο καθένας έχει από μία άποψη, την οποία εκφράζει χωρίς να συνυπολογίζει το κόστος και τις συνέπειες.

Δεν μοιάζει, δε, να υπάρχει κάποιος που να μπορεί να κτυπήσει το χέρι του στο τραπέζι και να πει «φτάνει, ένας θα μιλάει εδώ μέσα». Είπαμε, άλλωστε, αυτό δεν ταιριάζει στην κουλούρα του ΣΥΡΙΖΑ.

Βρισκόμαστε λίγες εβδομάδες πριν από τις εκλογές. Τα χρονικά περιθώρια στενεύουν και μπαίνουμε στην περίοδο που οι ψηφοφόροι αρχίζουν να λειτουργούν λίγο πιο εγκεφαλικά, να βάζουν τον θυμό στην άκρη. Το χειρότερο που μπορεί να κάνει ένα κόμμα σε αυτή την κρίσιμη περίοδο είναι να δώσει την εικόνα ότι δεν έχει έτοιμη την επόμενη ημέρα, ότι δεν έχει απαντήσεις με ποιος και πώς θα κυβερνήσει αν εξασφαλίσει την πρωτιά. Ο χρόνος κυλάει και αποδεικνύει ότι ο βασικός κανόνας της πολιτικής ισχύει πάντοτε: αν δεν καθαρίσεις εγκαίρως και αποφασιστικά το κόμμα σου πολύ πριν από τις εκλογές, τα βαρίδια του θα σε καθλώσουν την κρίσιμη στιγμή, όταν θα είναι πολύ αργά για να τα ξεφορτωθείς.

Η στέψη του 21ου αιώνα

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Μια μεγαλοπρεπής πομπή γεμάτη με συμβολισμούς και εμβλήματα αιώνων, που συνθέτουν την ιστορία του Ηνωμένου Βασιλείου, θα ξεκινήσει το ερχόμενο Σάββατο από τα ανάκτορα του Μπάκιγχαμ για το αββαείο του Ουέστμινστερ, όπου σε μυστηριακή ατμόσφαιρα θα πραγματοποιηθεί η τελετή της στέψης του βασιλέα Καρόλου Γ’.

Παρέλκει, βέβαια, η επισήμανση πως μόνο στα νησιά αυτά μπορούσε να συμβεί το γεγονός αυτό που ίσως κάποιος θα έσπευδε να το χαρακτηρίσει εξωπραγματικό. Ιδιαίτερα σε μια εποχή –όπως η σημερινή– που κυριολεκτικώς κλονίζονται οι «σταθερές» της παγκοσμίου τάξεως πραγμάτων, δίχως να είναι δυνατόν να εκτιμηθεί πού, επιτέλους, οδηγούμαστε.

Το επικρυσωμένο στέμμα, λόγου χάριν, πάνω στην άμαξα που θα μεταφέρει το βασιλικό ζεύγος στο αββαείο είναι από ξύλο δρυός της ναυαρχίδας του λόρδου Νέλσονα, «HMS Victory», στη ναυμαχία του Τραφάλγκερ. Μέσα στην άμαξα υπάρχει ένα κομμάτι από φόρεμα της θρυλικής Φλόρενς Νάιτενγκέιλ, που περιέθαλπε στην Κωνσταντινούπολη τους τραυματίες του Κριμαϊκού Πολέμου στα μέσα του 19ου αιώνα.

Η άμαξα με την οποία το ζεύγος θα επιστρέψει στα ανάκτορα από το αββαείο χρησιμοποιήθηκε πρώτη φορά από τον βασιλέα Γεώργιο Γ’ το 1762, όταν μετέβη για να παραστεί στην έναρξη των εργασιών του Κοινοβουλίου.

Λίγα χρόνια αργότερα, ο φόρος που επέβαλε το Κοινοβούλιο στο τσάι που θα εισήγαν οι άποικοι της Αμερικής, στάθηκε η αιτία της Αμερικανικής Επανάστασης εναντίον της «τυραννίας» του Γεωργίου, ο οποίος όμως απλώς υπέγραψε την απόφαση του Κοινο-

βουλίου, δημοκρατικότερου πολιτικού θεσμού της εποχής εκείνης σε επίπεδο παγκόσμιο.

Αλλά οι συμβολισμοί δεν σταματούν εδώ. Στην πρώτη φάση της τελετής ο Κάρολος θα φέρει το στέμμα του Αγίου Εδουάρδου, που κατασκευάσθηκε για τη στέψη του Καρόλου Β’ της δυναστείας των Στιούαρτ. Στη συνέχεια, ο Κάρολος θα φέρει το αυτοκρατορικό στέμμα, που κατασκευάσθηκε το 1937 κατά το πρότυπο του στέμματος της Βικτωρίας. Και φυσικά θα έρθει η ύψιστη στιγμή του χρίσματος, που λαμβάνει ο βασιλιάς από τον Αρχιεπίσκοπο του Καντέρμπερι.

Όλα αυτά, βεβαίως, δεν έχουν καμία σχέση με τις πραγματικές εξουσίες του Καρόλου Γ’. Διότι ήδη από 1748 ο Γάλλος Μοντεσκιέ περιέγραφε τη Βρετανία ως χώρα «ρεπουμπλικανική μεταμφιεσμένη σε μοναρχία».

Και αυτό γιατί μετά την καρόληση του Καρόλου Α’ το 1649, η εξουσία πέρασε στο Κοινοβούλιο. Ο μονάρχης ενορκώνει τη μεγαλοπρέπεια, κατοικεί σε ακανία ανάκτορα και ως φορέας του Στέμματος συνέχει σε μία ενότητα τα τέσσερα έθνη του Ηνωμένου Βασιλείου.

Την εξουσία ασκεί ο εκάστοτε πρωθυπουργός, ο οποίος κατοικεί σε ένα «ετοιμόρροπο και πρόχειρο, χτισμένο σπίτι κάποιου κερδοσκοπού εργολάβου» (του Τζορτζ Ντάουνινγκ), όπως έγραφε ο Τσώρτσιλ. Ο μόνος πρωθυπουργός που άσκησε τα καθήκοντά του από το ανάκτορο της οικογένειάς του στο Χάτφιλντ ήταν ο λόρδος Σόλσμπερι.

Παρεμπιπτόντως, ο πρόεδρος της ρεπουμπλικανικής Γαλλίας κατ’εξοχή στο Μέγαρο των Ηλυσίων με τα 365 δωμάτια και ασκεί εξουσία μεγαλύτερη από εκείνη του προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών. Ορθώς, λοιπόν, Άγγλος ιστορικός είχε χαρακτηρίσει τη Γαλλία «ρεπουμπλικανική μοναρχία».

Ντιμπέιτ αντί για εκλογές

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Αυτή η υπόθεση με το «ντιμπέιτ» έχει αρχίσει να προβληματίζει. Και επειδή τα προβλήματα που θέτει ο ανθρώπινος νους οξύνουν τη σκέψη μου, σκέφτομαι ότι θα μου λείψει όταν με το καλό γίνουν οι εκλογές. Ευτυχώς ότι για το κόμμα του είναι (τηνρουμένων των αναλογιών) ό,τι ήταν ο Ανδρέας για το ΠΑΣΟΚ. Είναι πολύ δύσκολο να φανταστεί κανείς τον ΣΥΡΙΖΑ ως πρόταση εξουσίας χωρίς τον Τσίπρα. Και όμως, έχοντας μεγαλώσει μέσα σε ένα περιβάλλον κομματικών ισορροπιών και συνάξεων, του είναι πολύ δύσκολο να φερθεί... ανδρείκ·α απέναντι στους συντρήφους του. Με ανατέλεσμα να υπάρχει μια πολυφωνία, που κατά την προεκλογική περίοδο μοιάζει με την απόλυτη κακοφωνία. Ο καθένας έχει από μία άποψη, την οποία εκφράζει χωρίς να συνυπολογίζει το κόστος και τις συνέπειες.

Πα καιρό αναρωτιόμουν για ποιον λόγο δεν έχουμε βρει μια ελληνική λέξη για το «ντιμπέιτ». Κι ως μην είναι ακριβής μετάφραση. Θα μπορούσαμε να το πούμε «δημόσια αντιπάρεση απόψεων», φέρ’ ειπείν. Είναι λίγο μακρύ, δεν έχω αντίρρηση. Και έχει και ένα μειονέκτημα: Παράγει σημασία και δημιουργεί προσδοκίες στον ψηφοφόρο. Περιμένει να αντιπαρεθεθούν οι απόψεις των υποψηφίων. Κάτι που τους δυσκολεύει, ιδιαίτερα αν δεν έχουν απόψεις. Ενώ το «ντιμπέιτ» είναι μια λέξη που δεν έχει άμεσο εννοιολογικό αντίκρισμα. Ακούγεται σαν κάτι ελαφρώς εξωτικό, σχεδόν μαγικό. Παραπέμπει σε αμερικανικές εκλογές. Κοινώς ανεβάζει το επίπεδο της χώρας.

Και δίνει την ευκαιρία στους υποψηφίους να διαφωνούν για τον

τρόπο που θα γίνει το «ντιμπέιτ». Ημέρες τώρα, προσπαθούν να ερμηνεύσουν τη σημασία της λέξης. Και τρεις εβδομάδες πριν από τις εκλογές είναι το μεγάλο θέμα, σημαντικότερο κι από τις ίδιες τις εκλογές. Τόσο που σκέφτομαι μήπως μετά την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων θα έπρεπε να ακολουθήσει ένα «ντιμπέιτ», ώστε όσοι εξ αυτών βρουν μια θέση στη Βουλή να μπορούν να κρίνουν τους ψηφοφόρους τους.

Ο κ. Τσίπρας ζητάει μια μονομαχία με τον κ. Μητσοτάκη. Ελπίζει ότι θα κερδίσει κάτι από το χαμένο έδαφος; Ή μήπως δισοσθάνεται ότι είναι η τελευταία του ευκαιρία να εμφανιστεί στο πανελλήνιο ως αξιόπιστος διεκδικητής της εξουσίας; Με την τέχνη του διαλόγου, σε οποιαδήποτε γλώσσα, δεν έχει καλές σχέσεις. Για να κάνει διάλογο θα πρέπει να έχεις καλές σχέσεις με την πραγματικότητα, που είναι ο τελικός κριτής των επιχειρημάτων. Ελπίζει όμως να παρασύρει τον κ. Μητσοτάκη σε μια ανταλλαγή εξυπνακισμών, οι οποίοι αδικούν τη νοημοσύνη του κοινού.

Ο κ. Μητσοτάκης αντιπροτείνει ένα «ντιμπέιτ» με όλους τους πολιτικούς αρχηγούς –όχι και των πενήντα σκημάτων, βέβαια. Αυτό δεν το θέλει ο κ. Τσίπρας, διότι έτσι θα

αποκαλυφθεί ότι δεν μπορεί να συνομιλήσει με τις πολιτικές δυνάμεις με τις οποίες ελπίζει ότι θα συγκροτήσει την «προοδευτική» συμμαχία. Ο Βαρουφάκης τον βδελύσσεται, ο Κουτσομπάς απολαμβάνει το γκούλαγκ της ιδεολογίας του. Περιοσέυει ο Ανδρουλάκης με τον φτωχοπροδρομισμό της σοσιαλδημοκρατίας. Οι αριθμοί μπορεί να μη βγαίνουν, όμως οι αριθμοί δεν μετρούν στο «ντιμπέιτ». Μετράει η ικανότητα των πολιτικών να έχουν μελετήσει τις ερωτήσεις των δημοσιογράφων, για τις οποίες έχουν συμφωνήσει, και να δώσουν τη σωστή απάντηση. Κάτι σαν πανελλήνιες εξετάσεις.

Όλη αυτή η υπόθεση με τα «ντιμπέιτ» με κάνει να νοσταλγώ το υπερθέαμα που υπήρξαν κάποτε οι εκλογές στη δημοκρατία μας. Τότε τουλάχιστον το διασκεδάζαμε. Τσακωνόμασταν για τους αριθμούς της λαοθάλασσας. Θυμάμαι το τέρας του Λοχ Νες που είχε συγκεντρώσει στην Αθήνα ο Ανδρέας Παπανδρέου. Το πλήθος έφτανε ως τους Αμπελοκήπους από τη μία και το Πεδίον του Αρεως από την άλλη. Δεν με συγκίνησε ποτέ η ρητορεία του. Το ταλέντο του ήταν ότι την ξύλινη γλώσσα του την έκανε να μοιάζει χλωρή. Ήταν «μπαλκονάτος». «Μπαλκονάτος» δεν ήταν ο Γεώργιος Ράλλης. Όμως το «δεν θέλω

ου...», που είπε στο Ηράκλειο Κρήτης, έμεινε ιστορικό. Θυμάμαι τον Κύρκο στην Ομόνοια με τη σχεδόν τραγουδιστή φωνή του να λέει ότι «δεν έχουμε καταφέρει να παράγουμε ούτε ένα ελληνικό ρουλεμάν». Ήταν καλός ρήτορας ο Κύρκος. Απλώς δεν εξέλεγη βουλευτής. Αφρησα τελευταίο τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, τον Κανονικό. Δεν ήταν καλός ρήτορας, με τη σερραϊκή προφορά του έπρεπε να αποκρυπτογραφήσεις τα συνθήματα. Όμως ήταν ο Καραμανλής. Όλοι ξέραμε, ακόμη κι αν δεν τον ψηφίζαμε, πως σ’ αυτόν οφείλουμε τη δημοκρατία μας.

Δεν θέλω να συγκρίνω το επίπεδο των πολιτικών τού ό·κι και πολύ μακριν·ού τότε με το τώρα. Οι τότε ήσαν χαρακτήρες, ένας κι ένας. Και παρότι ή επειδή είχαν ζήσει την εμπειρία του Εμφυλίου και της δικτατορίας, είχαν αποκτήσει την καλλιέργεια που τους επέτρεπε να χειραγωγούν τη δύναμη του χαρακτήρα τους. Και αυτή, ο σεβασμός στη δημοκρατία, τους επέτρεπε να συνεννοηθούν. Σήμερα η συνεννόηση μοιάζει με ουτοπία. Εδώ δεν μπορούν να συμφωνήσουν για το «ντιμπέιτ». Πώς θα συμφωνήσουν για να μας κυβερνήσουν, αυτοί τουλάχιστον που μας προτείνουν κυβερνήσεις συνεργασίας.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Χρήσεις γης, ο διαχρονικός ασθενής

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ**

Με αφορμή την αρνητική δημοσιότητα των τελευταίων εβδομάδων γύρω από τα φαινόμενα βίας εις βάρος δημοτών λειτουργών, αλλά και καταστάσεις ανομίας και αυθαιρεσίας που έχουν λάβει τεράστιες διαστάσεις στο νησί της Μυκόνου, προκαλώντας την παρέμβαση του ειδικού του Αρείου Πάγου αλλά και του ίδιου του πρωθυπουργού, θα πρέπει, δυστυχώς, να επαναλάβουμε κάποιες αυτονόητες αλήθειες.

Κατ’ αρχάς, οι αυθαιρεσίες που έχουν δει το φως της δημοσιότητας, στην Μύκονο δεν είναι σημερινά φαινόμενα. Δεν «κτίστηκαν» σε μία ημέρα οι παραλίες του νησιού. Ούτε φυσικά συμβαίνει μόνο στη Μύκονο. Συμβαίνουν και σε άλλες περιοχές της χώρας, ίσως όχι στον ίδιο βαθμό, αλλά σίγουρα δεν «πουλάνε» όσο πουλάει το brand Μύκονος.

Τρία τα προβλήματα και αντίστοιχες οι λύσεις που πρέπει να αναζητήσουμε: χρήσεις γης, στελέχωση πολεοδομιών, αλλά και χωρτικότητα των τουριστικών μας προορισμών.

Οι χρήσεις γης αποτελούν αναμφίβολα τον μεγάλο ασθενή διαχρονικά, με δεδομένη και την αγάπη μας στην Ελλάδα για την εκτός σχε-

δίου δόμηση, σχέση λατρείας που ανατροφοδοτείται και από εμάς, ως πολίτες.

Τι κτιζουμε, πού το κτιζουμε και πώς το κτιζουμε, είναι κάτι που συστηματικά, ίσως και εκούσια αγνοούσαμε, ενώ οι δυσκαμψίες, οι καθυστερήσεις στις εγκρίσεις πολεοδομικών μελετών και οι ιδεοληψίες συγκεκριμένων ομάδων (εντός και εκτός υπουργείου) οδήγησαν πολλές περιοχές σε καταστροφές. Σε αυτές όπου η «ανάπτυξη» δεν περιέμενε τα αργά αντανakaστικά της δημόσιας διοίκησης και βρήκε τρόπους να προχωρήσει μόνη της, τις περισσότερες φορές χωρίς καμία ορθολογική και βιώσιμη διαχείριση. Αλλωστε η πολυνομία, ειδικά στην πολεοδομική της... έκδοση, είναι γνωστή στη χώρα.

Θα μπορούσαμε να αισιοδοξούμε, πάντως, έστω και τώρα, με την πολύ σημαντική πρωτοβουλία του ΥΠΕΝ για ένταξη στο Ταμείο Ανάκαμψης των τοπικών πολεοδομικών σχεδίων για όλη την Ελλάδα, αν και αυτά δεν πήγαιναν με τους ρυθμούς που τέτοια εμβληματικά για τη χώρα έργα προχωράνε, πέρα και πάνω από τις όποιες προαπαιτήσεις υπουργείου, ΤΕΕ ή του Δήμου Μυκόνου που έχει κινήσει τις διαδικασίες για το δικό του ειδικό πολεοδομικό σχέδιο.

Και δεν είναι μόνον οι τουριστικοί προορισμοί, αλλά και οι περιοχές στις οποίες αναπτύχθηκαν άναρχα, έλλειψε σχεδίων και υποδομών, βιομηχανικές ζώνες. Και εκεί τα αδιέξοδα είναι προ των πυλών, αν δεν έχουν ήδη διαβεί τις πύλες αυτές.

Δεύτερο ζήτημα, η προφανής, διαχρονική υποστελέχωση (έως και καθόλου στελέχωση) των πολεοδομιών στη χώρα. Και το πρόβλημα γίνεται ακόμη πιο δυσεπίλυτο, όταν μιλάμε για τέτοια νησιά, στα οποία ακόμη και οι νεοδιορισμένοι μηχανικοί της πρόσφατης προκήρυξης 13Κ αδυνατούν στην πράξη να ζήσουν λόγω των γνωστών προβλημάτων στέγασης, κόστους ζωής κ.λπ.

Γιατί αν είχαμε ικανούς μηχανισμούς ελέγχου τόσο στη φάση υποβολής των αδειών όσο και στη φάση της κατασκευής, θα μπορούσαμε να προλάβουμε καταστάσεις, οι οποίες όμως δύσκολα μαζεύονται αφού κατασκευαστούν. Συνεπώς, οι πολεοδομίες θέλουν προσωπικό και ιδίως σε τέτοιες περιοχές, θα πρέπει να έχουν την έδρα τους εκεί, τοπικά και όχι κεντρικοποιημένα.

Τρίτο ζήτημα, η φέρουσα ικανότητα κάθε τόπου. Τελικά, πόσο τουρισμό χωράει η Μύκονος, η Σαν-

τορίνη, αλλά ακόμη και η Αθήνα ή τα Τρίκαλα; Πώς μπορούμε να διασφαλίσουμε τη διατήρηση της φυσιογνωμίας των νησιών ή και των πόλεων μας από τον υπερτουρισμό, τα υπεράριθμα τουριστικά καταλύματα βραχυχρόνιων μισθώσεων και την υπερβολική κίνηση, δόμηση, κατανάλωση, που όλα τα παραπάνω δημιουργούν; Τελικά, αντέχουν τόσα «ένταση» αυτές οι περιοχές αλλά και οι υποδομές τους; Αποψή μου είναι πως όχι, αλλά με αφορμή τη νομοθετική αρχή που έγινε για τον παρεμβατικό ρόλο και λόγο των δημοτικών αρχών στο θέμα των βραχυχρόνιων μισθώσεων, θεωρώ πως κάτι αντίστοιχο πλέον πρέπει να εφαρμοστεί και σε τέτοιους προορισμούς. Να βάλουμε ένα όριο που συσχετίζεται με τον πληθυσμό, την έκταση, τη φυσιογνωμία, αλλά βασικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη κάθε περιοχής. Και τότε η Αυτοδιοίκηση μπορεί και θα αναλάβει τις ευθύνες της, στεκόμενη στο ύψος των περιστάσεων.

Εχουμε δουλειά μπροστά μας, αλλά πρέπει να την κάνουμε προκειμένου να μην παριστάνουμε τους έκπληκτους, με αντίστοιχες καταστάσεις στο μέλλον.

Ο κ. Δημήτρης Παπαστεργίου είναι δήμαρχος Τρικαίων, πρόεδρος της ΚΕΔΕ.

Η κληρονομιά του 2004

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η ευτυχηγορία του λαού, που απέρριψε το 2004 το σχέδιο Ανάν, είναι σεβαστή. Αυτή είναι η επιτομή της Δημοκρατίας, αν πιστεύουμε πραγματικά σε αυτήν. Σχεδόν μια εικοσαετία όμως μετά, η κληρονομιά του 2004 και της πώλωσης της περιόδου 2003-2004 που ακολούθησε την τελική διαμόρφωση του σχεδίου Ανάν και της περιόδου του δημοψηφίσματος είναι τραγική για την κοινωνία και την πολιτική κουλτούρα αυτού του τόπου.

Αρχικά για την ίδια την πώλωση που χάρισε τους πολίτες σε υπέρμαχους του «ναι» και του «όχι» αλλά, κυριότερα, για την ίδια την υποκρισία του πολιτικού συστήματος που το αποκορύφωμά της έφτασε στην —όπως μάλλον θα αποδειχθεί— τελευταία ευκαιρία επίλυσης του Κυπριακού, το 2017 στο Κραν Μοντανά της Ελβετίας. Η περίοδος που ακολούθησε μέχρι το 2023 περιείχε τα πάντα: Διαφθορά, καταρράκωση της αξιοπιστίας της ΚΔ διεθνώς, καθημερινή, σχεδόν, απόδειξη ότι ζούμε σε ένα κράτος που δεν υπάρχει ούτε θεσμική θωράκιση ούτε σοβαρή απονομή Δικαιοσύνης και μια αέναη συζήτηση για τη διασφάλιση της Κυπριακής Δημοκρατίας που αποτελεί το άλλοθι για τον κάθε απατεώνα —πολιτικό ή επιχειρηματία, προκειμένου να κερδίζει σε βάρος των πολιτών και του κράτους.

Την ίδια στιγμή, η κοινωνία χάνει τις αξίες της, τον ηθικό της μπουσούλα, και περιορίζεται σε μια ταυτοτική αντιπαράθεση από την οποία δεν προκύπτει κάποιο σοβαρό αποτέλεσμα που να αφορά την πρόοδο και την προκοπή του τόπου. Εξάλλου στο Κυπριακό οι εξελίξεις δείχνουν και να μας ξεπερνούν αλλά και να εισερχόμαστε σε μια περίοδο που κανείς, πλέον, και πουθενά δεν μας παίρνει και πολύ σοβαρά ως κοινότητα σε σχέση με την προοπτική επανέναρξης του διαλόγου και επίλυσης του Κυπριακού.

Κι εδώ έρχεται η κληρονομιά του 2004 στην πλήρη της ισχύ: 19 χρόνια μετά, αυτοί που απορρίπτουν τη λύση της διζωνικής/ δικονομικής ομοσπονδίας αποτυγχάνουν να προτείνουν τη δεύτερη καλύτερη λύση. Και οι υπέρμαχοί της, αντίστοιχα, εμμένουν στο Ανάν ή στο Κραν Μοντανά χωρίς να έχουν μια καλή προσέγγιση ως προς το πώς σε μια κατάσταση συμφωνημένης λύσης, τα γεγονότα της περιόδου 2013-2023, ναι, ιδίως αυτά, θα λειτουργούσαν ως προς την εφαρμογή της. Μήπως πρέπει τελικά να ξεβρωμίσει αυτός ο τόπος και μετά να μιλήσουμε για λύση; Μετά το 2004, ως κοινωνία αποτύχαμε να δημιουργήσουμε τις συνθήκες μιας εθνικής στρατηγικής για το Κυπριακό που θα γίνονταν και (α) κοινωνικό συμβόλαιο και (β) νόμος του Κράτους. Θες απελευθέρωση; Θες ΔΔΟ; Θες δικτοήηση; Θες «αμπεντεβδιστική Δημοκρατία του Ουράνιου Τόξου της 5ης Λάρνακας»; Θες το ισχύον στάτους κβο; Ας αποφασίσουμε. Ας καταλήξουμε και ας δουλέψουμε όλοι για αυτό. Όχι να χρησιμοποιούμε το 2004 ως μια βολική συνθήκη πώλωσης και στο «ναι» και το «όχι» να στήνουμε την πολιτική καριέρα των επόμενων 50 ετών άλυτου Κυπριακού.

Η Κύπρος των πρώτων ημερών της νέας διακυβέρνησης δείχνει να έχει εγκολπώσει πλήρως την κληρονομιά του 2004. Από ανιστόρητα tweets όπως αυτό του κ. Παντελίδη μέχρι την καθημερινή παράθεση χαρακτηρισμών όπως «νενέκος» και «τουρκόφιλος». Ο Τιτανικός της Κύπρου οδεύει ολόδια προς νέα παγύβωνα. Και η ορχήστρα στο κατάρστωμα παίζει τη σύνθεση «Η κληρονομιά του 2004». Ας ελπίσουμε πως θα δούμε το παγύβωνα ως κοινωνία και πως η νέα διακυβέρνηση Χριστοδουλίδη θα προτιμήσει το κομάντο του καραβιού από την καλύτερη, ινσταγκραμική, πόζα στην κουपाσιτή της γέφυρας.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Οδική πινακίδα με την ένδειξη «Καλώς ήρθατε στη Δημοκρατία της Σέρπσκα» στα περίχωρα του Σεράγεβο, στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Αν και επί του παρόντος χρησιμοποιείται αποκλειστικά ως οδική πινακίδα, ο Σερβοβόσνιος ηγέτης Μίλοραντ Ντόντικ έχει προειδοποιήσει ότι μπορεί να γίνει πραγματικό όριο μεταξύ των οντοτήτων της Βοσνίας.

Είκοσι χρόνια σημειωτόν!

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Συνιστώ μύθο ότι ο Τ. Παπαδόπουλος «αιφνιδιάστηκε» στις 23 Απριλίου 2003. Το άνοιγμα σημείων διέλευσης το ανακοίνωσε δημόσια ο

Σερντάρ Ντενκτάς στις 29 Μαρτίου 2003. Είπε: «ΜΟΕ είναι αναγκαία μεταξύ Τ/κ και Ε/κ πριν από την επίλυση του Κυπριακού. Επειδή δεν είναι δυνατόν να λυθεί το Κυπριακό έως τις 16 Απριλίου 2003 —την ημέρα της ανακοίνωσης για την ένταξη της Νότιας Κύπρου στην Ε.Ε.— η ελεύθερη διακίνηση και το εμπόριο πρέπει να είναι η αρχή για να πιάσουμε την ευκαιρία για λύση στο μέλλον. Έτσι οι Τ/κ θα μπορούσαν να πηγαίνουν στο Νότο και οι Ε/κ να πηγαίνουν στο Βορρά». Η «Τζουμχουριέτ» είχε την ειδηση κάτω από τον τίτλο «Ανλώσεις σοκ από τον Σερντάρ Ντενκτάς» (περισσότερα: <https://larkoslarkou.org.cy/kati-trechei/>)

Αλήθεια η σιωπή: η ε/κ ηγεσία βρέθηκε στο κενό. Τι να κάνει; Να διαφωύσε όπως ήθελε; Πώς θα αντιδρούσε η Ε.Ε.; Τι μήνυμα θα έστελνε στα Η.Ε.; Σιώπησε, γιατί δεν μπορούσε να το παρεμποδίσει.

Μύθος ότι οι διελύσεις συνιστούν αναγνώριση του ψευδοκράτους. Υπεγράφη η Συνθήκη Προσχώρησης στην Ε.Ε. στις 16/4/03, αλλά η ένταξη την 1η Μαΐου 2004. Έτσι βρήκε την πασίγνωστη φόρμουλα της «σιωπής», καθ' την στιγμή η Κύπρος από τις 23/4/03 ήταν σε πιο ισχυρή θέση από πριν. Μόνη αλήθεια, η υποκρισία: Καμιά αναγνώριση δεν προέκυψε, αντίθετα, τα

εκατομμύρια από διελύσεις συνέβαλαν ώστε να «ξαναδούμε» τη νήσο με τον φακό της περισσότερης προσπάθειας για την επίλυση.

Μύθος ότι ο Ραούφ Ντενκτάς θα τα αναποδογύριζε. Ο Ρ. Ντενκτάς γνώριζε ότι το μερικό άνοιγμα ακύρωνε τον εαυτό του, αλλά δεν ήταν σε θέση να ελέγξει την κυριαρχία του ΚΑΔ στην Τουρκία -Τ. Ερντογάν με Α. Γκιουλ, πρωθυπουργό και τώρα (2003), ΥΠΕΕ. Ο Α. Γκιουλ υπήρξε η πιο συνεπής φιλοευρωπαϊκή δύναμη μέσα στο ΚΑΔ.

Αλήθεια είναι ότι οι ε/κ πολιτικές δυνάμεις που ενδιαφέρονται για την επίλυση, δεν έχουν εκδώσει μια ανακοίνωση που να λέει δημόσια τα οφέλη από τις διελύσεις -επανασύνδεση με τον τόπο, πολιτικές, συνδικαλιστικές πρωτοβουλίες, εκδηλώσεις, προσωπικές επαφές κ.λπ. Πάνω σε μια στρατηγική: όπως η ενίσχυση της προσπάθειας των ηγετών στο τραπέζι των συνομιλιών. Όπως η ενίσχυση της διπλωματίας των πολιτών. Όπως γέφυρες που να κτίζουν την προοπτική της επίλυσης.

Ό,τι δεν έχει καταρρεύσει μέχρι σήμερα, οφείλεται στη συμμετοχή της Ε.Ε. στα κοινά μας (Διελύσεις, 2003, Κανονισμός της Πράσινης Γραμμής, 2004, ΔΕΑ, 2006, ΤΕ για τη Διατήρηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, 2008, Πρόγραμμα Βοήθειας στην Τ/κ Κοινότητα, 2022 κ.ά.). Αλλά η συνολική ιστορία του κυπριακού διαπλέκεται γύρω από μια διπολική αντιπαλότητα: Επιχειρήματα Vs σλόγκαν! Τα επιχειρήματα έχουν λογική βάση, εξηγούν, δίνουν προοπτική σε έναν συλλογισμό. Τι είναι το αντίθετο; Τα σλόγκαν! Δεν έχουν

ανάγκη την εξήγηση, επιχειρούν να κερδίσουν τις εξωτερικές εντυπώσεις, αλλά κυρίως κρύβουν πραγματικές επιδιώξεις! Όπως:

Α. «Διέσωσε την Κυπριακή Δημοκρατία». Ή «Η Κύπρος θα γινόταν προτεκτοράτο της Τουρκίας». Αλλά βέβαια η ΚΔ με όλο τον νομικό της πλούτο θα εντασσόταν στο νέο συνταγματικό πλαίσιο, σε μια Ενωμένη, Ομοσπονδιακή Κύπρο! Άρα, αφού απορρίπτουμε την λύση/ μετεξέλιξη της ΚΔ, τότε μένουμε με αυτό που έχουμε. Η ΚΔ με την παρούσα μορφή της! Τα σλόγκαν εδώ δεν μιλούν!

Β. Η Ε.Ε. συγκροτεί μια πολυεθνική οργάνωση με κανόνες που όλοι μαζί έχουν συμφωνήσει (Επιτροπή, Ευρωκοινοβούλιο, Συμβούλιο κ.λπ.). Σε αυτήν την Ε.Ε. πήρε εισιτήριο για να γίνει μέλος και η Τουρκία. Ποιος άναψε το πράσινο φως για να πάρει η Τουρκία το εισιτήριο; Ο ίδιος πολιτικός που κατασκεύασε τα σλόγκαν της διολίσθησης. Στην πιο ισχυρή θέση της Κύπρου μετά την εισβολή, άναψε πράσινο φως στην Τουρκία για να αρχίσει ενταξιακές συνομιλίες, έτσι, χωρίς κανένα αντάλλαγμα!

Γ. Τόσος κόπος (Κρανιδιώτης, Σημίτης, Βασιλείου, Πάγκαλος, Κληρίδης, Φερχόιγκεν κ.ά.) για να έρθει αυτή η στιγμή, 3 Οκτωβρίου 2005. Η Κύπρος κρατά το ευρωπαϊκό χαρτί, η Τουρκία στο κατώφλι. Πέταξε αυτή τη μοναδική ιστορική συγκυρία στον γκρεμό! Το μόνο βέτο με αξία, που μπορούσε να αλλάξει το πεπρωμένο της νήσου με την κατάλληλη αξιοποίησή του, με στοχευμένα ανταλλάγματα. Όπως με πιυχές

στην ασφάλεια, όπως με τις θεμελιώδεις ελευθερίες.

Δ. Η επίλυση του Κυπριακού μέσα στη διετία 2004-05 δεν ήταν μια μεμονωμένη κίνηση πάνω σε «προτεκτοράτο». Εντασσόταν στο σχέδιο της Ε.Ε. στην Α. Μεσόγειο, Διερεύνηση, λύσεις κάτω από την εποπτεία της. Σε τρία πόδια:

α) Επίλυση του Κυπριακού
β) Εισιτήριο για να ξεκινήσει η Τουρκία ενταξιακές συνομιλίες (εκδημοκρατισμός, αποχώρηση του στρατού από το παιχνίδι, δυτικός προσανατολισμός κ.λπ.)

γ) Συμφωνημένο χρονοδιάγραμμα πέντε ετών ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία (1999-2004) για να βρουν λύσεις στις διαφορές τους και, αν δεν συμφωνούσαν, πράγμα πιθανότερο, να προσφύγουν από κοινού στο Δ.Δ. της Χάγης. Τα σημεία β και γ αφορούσαν πλήρως την Ε.Ε. Το σημείο α μαζί ΟΗΕ. και Ε.Ε.

Ε. Τα σλόγκαν είναι κατασκευάσματα για να παραμείνουμε έτσι, για να «πετά» η λεηλασία πάνω στις προσόδους της μισης Κύπρου. Η ε/κ ηγεσία εκτροχίασε την πιο φιλόδοξη στρατηγική της Ε.Ε. στην περιοχή. Είκοσι χρόνια μετά κάνει δηλώσεις για «ενεργότερο ρόλο» της! Όλοι βέβαια γνωρίζουν πως τα αδιέξοδα που αντιμετωπίζει σήμερα η Ε.Ε. στην περιοχή (Κυπριακό, Ενέργεια, ευρωπαϊκές περιπέτειες, εντάσεις στο Αιγαίο) έχουν εξήγησι. Οι Βρυξέλλες σιωπούν. Θέλουν αποδείξεις, πείστε μας ότι (αυτή τη φορά) θα είσαστε σοβαροί!

www.larkoslarkou.org.cy

Μυρίζει ευρωπροεκλογικός

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Καθώς η άνοιξη φτάνει κουτσά στραβά και στις Βρυξέλλες, μετά από έναν δύσκολο, κρύο και υγρό Απρίλη, που για ακόμα μια φορά κάνει όσους βρίσκονται εδώ εξαιτίας της Ε.Ε. να εύχονται οι θεσμοί να είχαν εγκατασταθεί στη Ρώμη ή στη Μαδρίτη, η «ευρωπαϊκή συνοικία» της πόλης αρχίζει να ζει σε ρυθμούς προεκλογικούς. Έναν χρόνο περίπου από τώρα, όταν Κύπρος θα δοκιμάζει για πρώτη φορά σε εκλογές τις νέες δομές τοπικής αυτοδιοίκησης, θα κληθεί μαζί με την υπόλοιπη Ευρώπη στις κάλπες και για να εκλέξει τους 705 ευρωβουλευτές.

Σε εμάς αναλογούν έξι, και οι κλίκες της κυπριακής κομματοκρατίας έχουν λίγο-πολύ μοιράσει τα κουκιά τους διαχρονικά (δύο ο ΔΗΣΥ, δύο το ΑΚΕΛ, έναν το ΔΗΚΟ,

έναν η ΕΔΕΚ), γι' αυτό η προεκλογική που ξεκινά στην Κύπρο φαίνεται προς το παρόν να μένει στο βαρετό διακύβευμα του πίσω από ποιον θα σταθεί στην εξέδρα ο Μάριος Καρογιάν ώστε το ΕΛΑΜ να μην κανιβαλίσει (χωρίς ανταγωνισμό) την ετοιμοθάνατη ευρωπαϊκή ΕΔΕΚ, παίρνοντάς της τη θέση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Το παιχνίδι στις Βρυξέλλες είναι φυσικά μεγαλύτερο καθώς οι προεκλογικές μηχανές ξεκινούν σε μεγάλες χώρες και μικρές, φέρνοντας τα θέματα της Ε.Ε. στα μέτρα των εθνικών προεκλογικών. Μόλις τις προάλλες, το Ελεύθερο Δημοκρατικό Κόμμα της Γερμανίας, που συμμετέχει στον κυβερνητικό συνασπισμό, ήρθε κοντά στο να φέρει ανάποδα τη μεταρρύθμιση για τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα από τα αυτοκίνητα, που στην πράξη βάζει τέλος στα παραδοσιακά οχήματα

και ανοίγει τον δρόμο για τα ηλεκτροκίνητα.

Η ανάγνωση της στάσης της γερμανικής κυβέρνησης στις Βρυξέλλες ήταν πως η αντίρρηση αφορούσε τα συμφέροντα των παραδοσιακά ισχυρών γερμανικών αυτοκινητοβιομηχανιών, αναπόφευκτα συνδέοντάς την με την επόμενη εκλογική αναμέτρηση. Κάπως έτσι θα μπορούσε να διαβάσει κανείς και τις αντιρρήσεις της Γερμανίας στις μεταρρυθμίσεις της οικονομικής διακυβέρνησης της Ε.Ε. που προτείνει η Κομισιόν, αντιρρήσεις που διατυπώνονται παρά το γεγονός πως η Κομισιόν έχει κάνει υποχωρήσεις απέναντι στο Βερολίνο για αρκετά θέματα στο συγκεκριμένο ζήτημα.

Τους επόμενους μήνες τα ζητήματα αυτά θα πολλαπλασιάζονται, καθώς τα πάντα μπορούν να αξιοποιηθούν πολιτικά μέσα από τον

εθνικό φακό. Αν θέλουμε, μπορούμε να δούμε ως (πρώιμα) προεκλογικές και τις δηλώσεις Μακρόν για το πώς πρέπει να σταθεί η Ευρώπη μεταξύ Κίνας και ΗΠΑ σε σχέση με την Ταϊβάν —δηλώσεις που εκνευρίζουν άλλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες και την Ουάσινγκτον, όμως που λούν στο γαλλικό αφήγημα για μια γεωπολιτική αυτονομία της Ε.Ε. με... γαλλικά χαρακτηριστικά.

Σε αυτό το πλαίσιο θα μπορούσαμε να εντάξουμε ακόμα και την επιμονή της Γαλλίας όπως οι ρυθμίσεις για κοινές στρατιωτικές προμήθειες να δίνουν προτεραιότητα στην ευρωπαϊκή (βλέπε γαλλική) αμυντική βιομηχανία. Οι εθνικές προεκλογικές τάσεις δεν αποτελούν μόνο ανασταλτικό παράγοντα για την πανευρωπαϊκή ατζέντα —όπως γράφαμε την περασμένη Κυριακή, πολλές κυβερνήσεις, ιδίως που σχετίζονται με το Ευρωπαϊκό Λαϊκό

Κόμμα ή τους Σοσιαλδημοκράτες, ή που έχουν ειδικό ενδιαφέρον όπως η ισπανική που αναλαμβάνει την Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε. τον Ιούλιο, θέλουν τη μεταρρύθμιση της διαχείρισης της μεταναστευσης να κλείσει πριν από τις ευρωεκλογές, για να αφαιρεθεί ένα ισχυρό επιχείρημα από τα όπλα της πανευρωπαϊκής ακροδεξιάς.

Τις επόμενες εβδομάδες και μήνες, οι κυβερνήσεις από μεγάλες, μεσαίου μεγέθους και μικρές χώρες θα αναζητήσουν τους τρόπους να προβάλουν τις επιδιώξεις και το πρόγραμμά τους στο ευρωπαϊκό πλαίσιο. Οι διαμάχες θα πολλαπλασιάζονται σε υπερθετικό βαθμό και θα έρχονται από παντού, και ανάλογα με την πολιτική κουλτούρα της κάθε χώρας ή θα δίνουν έναυσμα για χρήσιμες συζητήσεις ή θα πέφτουν σε μια περιδίνηση ασχήμιας και λαϊκισμού.

Ήδη, λόγω της προεκλογικής περιόδου που ξεκίνησε ξεχωριστά στην Ελλάδα για τις εθνικές εκλογές του Μαΐου, τα πολιτικά κόμματα και τα ΜΜΕ στη χώρα έχουν βυθιστεί χωρίς ηθικούς φραγμούς στο κοινοσιμπολιό και την πολιτικοφανή εξήγησή του, εκσκαδίζοντας πλήρως μια σοβαρή καταγγελία για βιασμό και σεξουαλική παρενόχληση κατά ευρωβουλευτή.

Δυστυχώς, λόγω γλωσσικής εγγύτητας, τις ανοπίες γύρω από την υπόθεση τις αναπαράγουμε και στην Κύπρο. Αυτήν την παγίδα θα την βρούμε ξανά μπροστά μας με αφορμή κάποια άλλη ιστορία στην Ελλάδα που θα κατακλύσει τα ΜΜΕ μας μόνο και μόνο λόγω μεγέθους και ευκολίας αναπαραγωγής. Πριν, βέβαια, αναπτύξουμε και τις δικές μας προεκλογικές ανοπίες.

ykakouris@gmail.com

Υπερυπουργείο «κοινής λογικής»

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Πριν από μερικές δεκαετίες, όταν το Δημόσιο ξεκινούσε τη μηχανογράφηση, η τότε βουλευτής του ΔΗΣΥ Μαρία Κυριακού κατήγγελλε ότι αντί να χρησιμοποιθούν οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές για να μειωθεί η γραφειοκρατία, οι «ειδήμονες» του Δημοσίου πήραν το γραφειοκρατικό σύστημα και το μετέφεραν στους υπολογιστές. Από τότε μέχρι σήμερα το αποτέλεσμα είναι να αυξάνεται, αντί να μειώνεται, η γραφειοκρατία. Τότε είχαμε και τα τρελά με διευθυντές του Δημοσίου, οι οποίοι ανηρόνταν να μάθουν τη χρήση των υπολογιστών, ακόμη και των ηλεκτρονικών ταχυδρομείων. Και φθάσαμε στο τραγελαφικό, τότε νεαρές γραμματείς ν' αποκτήσουν υπερεξουσίες, αφού «έβλεπαν πλήκτρα». Οι «τυφλοί» διευθυντές, για να τα έχουν καλά με τις «ανοικτόμυαλες» γραμματείς, έδιδαν συνεχώς προσαυξήσεις, με αποτέλεσμα σε κάποιες περιπτώσεις να φθάσουν και σε διευθυντικές κλίμακες.

Τα χρόνια περνούν, οι νέοι γεννιούνται με τους υπολογιστές στο χέρι, αλλά η νοστορπία παραμένει η ίδια. Από το κακό στο χειρότερο, και τώρα φθάσαμε στις «σκοτεινές κλοπές» δεδομένων, από άγνωστους χάκερς, στο κτηματολόγιο, στα πανεπιστήμια και αλλού. Οι διαβεβαιώσεις υπουργών και άλλων αρμοδίων ότι υπήρχαν αντίγραφα ασφαλείας δεν φαίνεται να πείθουν πολλούς ειδικούς στον τομέα της κυβερνοασφάλειας. Τα «μισόλογα» για τον τρόπο διαχείρισης της κατάστασης επιτείνουν τους φόβους, ότι μάλλον το «κουλουβάχατο» του κράτους πητήθηκε κατά κράτος.

Το χειρότερο απ' όλα είναι ότι άλλαξε η νοστορπία στο Δημόσιο τα τελευταία χρόνια. Αντί η δημόσια υπηρεσία να γνοιάζεται για τους πολίτες, οι πολίτες τρέχουν να κάνουν δουλειές δημοσίων υπαλλήλων. Πολλαπλασιάζονται τα πιστοποιητικά τα οποία χρειάζονται να μαζέψουν οι πολίτες για να υποβάλουν μια αίτηση, ενώ παραμένει ο «παραλογισμός» των πιστοποιούντων υπαλλήλων. Τρέχουν οι πολίτες για ραντεβού, πληρώνουν σημαντικά ποσά για έντυπα και χάνονται πανάκριβες εργατοώρες, οι οποίες δεν αναπληρώνονται. Και όλα αυτά, για να μην μπουν στον κόπο οι διευθυντές του Δημοσίου και οι δημόσιοι υπάλληλοι να πατήσουν ορισμένα κουμπάκια στον υπολογιστή και να εντοπίσουν ηλεκτρονικά, όλα αυτά τα οποία ζητούν με έγγραφα από τους «απελπισμένους» πολίτες.

Ο νέος Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Νίκος Χριστοδουλίδης, καλό είναι να υιοθετήσει τη ρήση, η οποία αποδίδεται στον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, ο οποίος ζήτησε να δημιουργηθεί μια επιτροπή, για να διαλύσει όλες τις επιτροπές, ώστε να πάει μπροστά ο τόπος. Μέσα στα πολλά υφυπουργεία και «επιτροπάτα» να δημιουργήσει και

ένα υπερυπουργείο «Κοινής Λογικής» το οποίο να αγγίζει αυτά τα οποία δυσκολεύονται να αγγίσουν οι πολιτικοί και οι τεχνοκράτες. Να κάνει αρχή με τις αλληλεπικαλυπτόμενες αρμοδιότητες. Έχουμε ολόκληρη Ελεγκτική Υπηρεσία και ελεγκτές σε όλες τις δημόσιες και ημιδημόσιες υπηρεσίες. Όποιος διαβάσει τις εκθέσεις του Οδυσσέα Μιχαηλίδη αντιλαμβάνεται αμέσως ότι οι εκατοντάδες ελεγκτές στο Δημόσιο, μάλλον «τσάμπα» πληρώνονται, αφού η κακοδιαχείριση αυξάνεται αντί να μειώνεται. As ακολουθήσουν το αμερικανικό παράδειγμα, όπου ανεξάρτητες ιδιωτικές υπηρεσίες ελέγχουν το Δημόσιο και αμέσως λαμβάνονται αυστηρότατες διορθωτικές αποφάσεις.

Στο Δημόσιο, πολλές υπηρεσίες έχουν περίπου τις ίδιες ευθύνες. Τα παραδείγματα ατέλειωτα. Νομική Υπηρεσία και Αρχή κατά της Διαφθοράς. Υπουργείο Οικονομικών και Δημοσιονομικό Συμβούλιο. Τμήμα Περιβάλλοντος Υπουργείου Γεωργίας και Επίτροπος Περιβάλλοντος. Στη Βουλή, Επιτροπές με αλληλεπικαλυπτόμενες αρμοδιότητες. Επιτροπή Νομικών και Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Επιτροπή Περιβάλλοντος και Επιτροπή Γεωργίας. Επιτροπή Ελέγχου και Επιτροπή Θεσμών. Στα δημόσια Πανεπιστήμια ίδιες σχολές και στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και στο ΤΕΠΑΚ. Το Ανοικτό Πανεπιστήμιο δεν διασυνδέεται με τα άλλα δημόσια Πανεπιστήμια. Εντός των υπουργείων και των ημικρατικών οργανισμών γίνεται το έλα να δεις με τις λεγόμενες διευθύνσεις, οι οποίες το μόνο που κάνουν είναι να ρίχνουν την ευθύνη η μία στην άλλη.

Το Υπερυπουργείο «Κοινής Λογικής» καλό είναι να αγγίζει και τις σπατάλες του Δημοσίου, τις οποίες πληρώνουν οι πολίτες, προς το παρόν χωρίς επαναστάσεις. Γέμισαν οι πόλεις με θέατρα, τα οποία ουσιαστικά συντηρούνται με χορηγίες. Το Δημόσιο πληρώνει εδώ και δύο δεκαετίες, δεκάδες ή και εκατομμύρια ευρώ, για να πηγαίνουν καμικάκι άδεια τα λεωφορεία. Σίγουρα υπάρχει λάθος και μάλλον θα πρέπει να γίνουν και σκέψεις, αν συμφέρει να πληρώνουμε ταξί, παρά λεωφορεία. Επιτέλους, κάποτε πρέπει να ελεγχθεί το πλάτος των δρόμων, τα καταστροφικά κυρώματα, τα ατέλειωτα φώτα τροχαίας και οι άλλοι παραλογισμοί στους δρόμους, οι οποίοι μολύνουν και το περιβάλλον. Επιτέλους, πρέπει κάποιος να αγγίζει την κατάσταση στα νοσοκομεία με τις Πρώτες Βοήθειες, όπου στο Ισραήλ ο χρόνος αναμονής είναι μέχρι 15 λεπτά, ενώ εδώ μερικές ώρες. Άσε το ΓεΣΥ, το οποίο τείνει να καταστεί ο Πίθος των Δανάδων. Αλλά και οι στενάχωρες διαπιστώσεις και στον χώρο της Δικαιοσύνης. Πάντως, το μόνο σίγουρο, είναι ότι ουδείς δεν είναι αναντικατάστατος και η θεία δίκη πάντα παραμονεύει.

kaparispan@yahoo.gr

Τεκμηριωμένη πολιτική εισήγηση

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ

Ο Δημοκρατικός Συναγερμός καλείται να αποδείξει, στο άμεσο μέλλον, πως παίρνει στα πολύ σοβαρά τον ρόλο της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Ο χρόνος, τα χρόνια, περνάνε σαν αστραπή. Ο χρόνος δεν είναι χρήμα, είναι όμως ανεκτίμητης αξίας. Κανείς δεν τον κατέχει και δεν μπορεί να τον αποταμιεύσει. Μπορεί μόνο να τον αξιοποιήσει χρήσιμα ή να τον ξοδέψει άσκοπα. Στον ανήφορο που λέγεται ζωή, όταν ο χρόνος χαθεί, ποτέ δεν γυρίζει πίσω. Μακροχρόνια, κρινόμαστε όλοι από τις πράξεις και τις παραλείψεις μας.

Αυτόν τον χρόνο, το 2023, ο ΔΗΣΥ έχει μοναδική ευκαιρία να εμπεδώσει και να προβάλει πολιτικές θέσεις και αντιθέσεις. Αντιθέσεις σε κομμουνιστικές και φασιστικές αντιλήψεις. Οι ακραίες τοποθετήσεις κάποιων τούς οδηγούν σε ιδεολογική σύγχυση. Το γεγονός αυτό δίνει στον ΔΗΣΥ ένα σημαντικό πολιτικό πλεονέκτημα και τη δυνατότητα να προβάλει τις θέσεις του μέσα από μία αμφίδρομη επικοινωνία με τα μέλη του. Στο πλαίσιο αυτής της επικοινωνίας καταθέτω, λακωνικά, πέντε πολιτικές, ιδεολογικές θέσεις. Επιστέγασμα της πείρας που απέκτησα ως βουλευτρια της Κερύνειας και της πολυετούς ανάμιξης

μου στα κοινά. Παραθέτω θέσεις και είμαι έτοιμη να ακούσω αντιθέσεις, ώστε όλοι μαζί να δημιουργήσουμε μια καλύτερη σύνθεση πολιτικών θέσεων για το καλό της πατρίδας.

1. Τουρκική Αδιαλλαξία. ΔΔΟ. Θεωρώ απαραίτητη την τουρκική αδιαλλαξία και τη συνεχιζόμενη κατοχή και τον εποικισμό της Κύπρου. Απάνθρωπα είναι

Αυτόν τον χρόνο, το 2023, ο ΔΗΣΥ έχει μοναδική ευκαιρία να εμπεδώσει και να προβάλει πολιτικές θέσεις και αντιθέσεις.

τα δεινά που η Τουρκία προξένησε και συνεχίζει να προξενεί, σε εκτοπισθέντες, πρώην αιχμαλώτους, εγκλωβισμένους, κοκοποιηθέντες, πολίτες και των δύο κοινοτήτων. Υποστηρίζω τη διζωνική/ δικοινοτική ομοσπονδία. Σας καλώ να κάνετε το ίδιο, μακριά από φανατισμούς και αφορισμούς.

2. Άμβλυση επιπτώσεων. Κτήματα σε δικαιούχους και απώλεια χρήσης

Πιστεύω πως ήρθε ο καιρός

να ξεπεράσουμε κενά συνθήματα όπως «ισότιμη κατανομή». As εργασθούμε να επιτευχθεί άμβλυση επιπτώσεων από τις αδικίες που προκαλεί η τουρκική κατοχή. Ο κηδεμόνας τουρκοκυπριακών περιουσιών πρέπει να ανακαλέσει όλες τις άδικες αποφάσεις και να αποδώσει κτήματα σε άτομα που είναι ιδιοκτήτες περιουσιών στα Κατεχόμενα. Επιπλέον αυτού, και το θέμα της «απώλειας χρήσης» απαιτεί ουσιαστική μελέτη και βιώσιμες διευθετήσεις.

3. Τίτλοι ιδιοκτησίας σε συνοικισμούς

Πιστεύω -έστω και καθυστερημένα- θα πρέπει να ενισχυθούν όλοι οι κάτοικοι σε συνοικισμούς. Η νόμιμη παραχώρηση τίτλων ιδιοκτησίας σε όλους είναι εφικτή. Τρόπος υπάρχει. Χρειάζεται βούληση. Υπενθυμίζω πως όταν εγώ και άλλοι βουλευτές χαράξαμε το μονοπάτι παραχώρησης τίτλων, ακούγαμε πολλά υβριστικά συνθήματα και εμείς και ο Γλαύκος Κληρίδης. Προχωρήσαμε όμως και δικαιωθήκαμε.

4. Παιδεία και υγεία Θεωρώ καθήκον της Πολιτείας να ενισχύσει τη δημόσια παιδεία και υγεία. Είναι απαραίτητο το 20% των μαθητών, στην Μέση Παιδεία να φοιτούν

σε πολυδάπανα ιδιωτικά σχολεία. Απαράδεκτο είναι επίσης να υποσκάπτεται το Γενικό Σχέδιο Υγείας από γιατρούς, πολιτικούς, ασφαλιστές ή άλλους. Δημόσιο συμφέρον είναι η δημόσια υγεία.

5. Δικαιώματα γυναικών - Ενίσχυση πολυτέκνων

Πιστεύω πως οι γυναίκες, το 51,4% του κυπριακού πληθυσμού των 920 χιλιάδων, θα πρέπει να διεκδικήσουν δυναμικά τα δικαιώματά τους. Ενδεικτικά αναφέρω την ενίσχυση των πολυτέκνων μανάδων. Είναι εθνική ανάγκη. Αδήριτη ανάγκη είναι επίσης και η άμβλυση των επιπτώσεων από αυτό που ονομάζεται «η άσχημη μορφή του ανήθικου καπιταλισμού» που επιρραζει μέγιστα κάθε γυναίκα, οικοκυρά και μάνα.

Τελειώνω, με μια ρήση του Καζαντζάκη, αλλάζοντας μία μόνο λέξη: «Η Κύπρος επιζητεί ακόμα, επιζητεί νομίζω μέσα από διαδοχικά θαύματα». Όλοι μαζί as αγωνιστούμε για το πολύ μεγάλο θαύμα. Μία Κύπρο ενωμένη, δημοκρατική, πολιτισμένη, ευημερούσα και φυσικά ελεύθερη.

Η κα Κατερίνα Παντελίδη είναι πρώην βουλευτρια, και υποψήφια για μία θέση στο Πολιτικό Γραφείο του Δημοκρατικού Συναγερμού.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Απορείν

Όλο και περισσότερο απασχολούν τον λόγο τύπο ερωτήματα σχετικά με τις δυνατότητες των προγραμμάτων τεχνητής νοημοσύνης, τα διάφορα ChatGPT και άλλα OpenAI. Ένα από τα πιο περίεργα ερωτήματα που διατυπώθηκαν ήταν το αν στην εποχή των ανοικτών προγραμμάτων τεχνητής νοημοσύνης και της δυνατότητάς τους να συνδιαλέγονται με τους χρήστες έχουν νόημα οι πανεπιστημιακές σπουδές. Τι να τους κάνουν με πλέον τους ακαδημαϊκούς δασκάλους, όταν τα προγράμματα αυτά μπορούν να κάνουν διαλέξεις επί παντός επιστητού; Όταν είναι σε θέση να απαντούν εμπεριστατωμένα σε πάσης φύσεως ερωτήματα σε σχέση με οποιοδήποτε προς ανάπτυξη ζήτημα; Όταν μπορούν να ανταπεξέλθουν επαρκώς στις διευκρινιστικές ερωτήσεις έχοντας πρόσβαση σε εκατομμύρια δεδομένα μέσα σε κλάσματα δευτερολέπτου; Όταν, τέλος, μπορούν να προσαρμόζουν τον λόγο τους στον εκά-

στοτε χρήστη, αξιοποιώντας τις πλέον εξελιγμένες πολιτικές ξύλιου λόγου (politically correctness); Άραγε τι δεν μπορεί να κάνει μια τέτοια μηχανή; Για να απαντήσουμε σε αυτή την ερώτηση, ίσως χρειαστεί να καταλάβουμε πρώτα τι ακριβώς κάνει μια τέτοια μηχανή. Όλα τα παραπάνω δεν απαντούν στο ερώτημα «τι κάνει» η έξυπνη μηχανή, αλλά «πώς το κάνει». Στην ουσία, το μόνο που κάνει και που μπορεί να κάνει ένα τέτοιο πρόγραμμα τεχνητής νοημοσύνης είναι να απαντάει. Και αντίστροφα, τι δεν μπορεί να κάνει; -Να ερωτά! Δεν είναι τυχαίο ότι κανείς φιλόσοφος δεν θεώρησε ποτέ σημαντικές τις οποίες απαντήσεις. Όλοι, δε, αρχής γενομένης από τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη, θεώρησαν ότι αρχή της σκέψης και της φιλοσοφίας είναι το «θαυμάζειν» ή το «απορείν», λέξεις συνώνυμες της υπαρκτικής ικανότητας γέννησης ερωτημάτων, της ικανότητας δηλαδή να αντικρίζουμε τα όντα που μας περιβάλλουν ως ερωτήσεις και ως προβλήματα.

Διότι, για να το πούμε πιο απλά,

ένα μικρό παιδί που ρωτάει τους γονείς του επίμονα γιατί αυτό και γιατί το άλλο είναι πιο ευφυές από την ευφύτερη μηχανή τεχνητής νοημοσύνης. Δεν πρόκειται απλώς για διαφορετικές μορφές ευφυίας και νοημοσύνης, μιας υπολογιστικής μηχανής κι ενός βιολογικού όντος. Πρόκειται για τη μόνη μορφή ευφυίας και νοημοσύνης, την οποία ο άνθρωπος μπορεί να κατανοήσει, του βιολογικού δηλαδή όντος όταν επιβιώνει. Σε σχέση με ένα βιολογικό ον, οι μηχανές τεχνητής νοημοσύνης μόνο κατ' ευφημισμόν αποκαλούνται μηχανές «νοημοσύνης». Παραμένουν πολύπλοκες υπολογιστικές μηχανές και το αποτελεσματίς τους δεν ονομάζεται «ευφυΐα» ή «νοημοσύνη», αλλά «υπολογιστική δύναμη ή ισχύς». Το ερώτημα που προκύπτει, τελικά, είναι γιατί εμείς, οι άνθρωποι, κάνουμε ερωτήσεις; Η ικανότητά μας να θέτουμε ερωτήματα έγκειται σε ένα στοιχείο της βιολογικής μας ύπαρξης, τη θνητότητά μας και τη συνειδητοποίηση του υπαρκτού γεγονότος του επικείμενου θανά-

του μας. Συνεπώς, η ικανότητα για σκέψη δεν βρίσκεται στο ζην, αλλά, όπως έγραφε και ο Ζακ Ντεριντά, στο επιζην. Μια μηχανή δεν έχει ανησυχίες, υπαρξιακά προβλήματα ή αναζητήσεις. Δεν έχει καμία βιολογική θέληση για ζωή. Δεν νιώθει ευχαρίστηση ή πηδνή, δεν έχει ορέξεις, ένστικτα ή ορμές, όλα όσα σχετίζονται δηλαδή με τη βιολογική ανάγκη για επιβίωση και κυριαρχία. Ακόμη και αυτή η σκέψη, η λογική ή η φιλοσοφία, είναι πρωτίστως βιολογικά γεγονότα που προσφέρουν πηδνή στον στοχαστή! Αν δεν νιώσουμε την πηδνή του Πλάτωνα, όταν έκανε τις λογικές του ασκήσεις, λέει ο Νίτσε, δεν θα κατανοήσουμε ποτέ τον Πλάτωνα. Το ανθρώπινο ον γίνεται «έξυπνο» τη στιγμή που συνειδητοποιεί τη θνητότητά του. Η ευφυΐα του στηρίζεται στην αναζήτηση και τη γνώση των δυνατοτήτων του και των ορίων του. Το να καταφέρνει να υπερβεί τα όριά του, είτε ατομικά, είτε συλλογικά, αυτό ονομάζεται «ευφυΐα».

Η ισχυρότερη μηχανή τεχνητής

νοημοσύνης δεν θα μπορούσε να αντικαταστήσει ποτέ τον χειρότερο ακαδημαϊκό δάσκαλο, διότι ο ακαδημαϊκός δάσκαλος μιλάει την ίδια γλώσσα με τις μαθήτριες και τους μαθητές του, δηλαδή την ανθρώπινη γλώσσα του βιολογικού όντος που επιβιώνει. Γι' αυτόν τον λόγο, ο ακαδημαϊκός δάσκαλος δεν μαθαίνει στους φοιτητές και τις φοιτήτριές του να απαντούν, αλλά να θέτουν ερωτήματα. Τέλος, υπάρχει μια σημαντική διαφορά ύφους ανάμεσα σε ένα κείμενο που απλώς απαντά και σε ένα κείμενο που ξέρει να ρωτά. Το πρώτο, όπως και ο «νόμος» στην πλατωνική κριτική του «Πολιτικού», μοιάζει με άνθρωπο «αυθάδη και αμαθή», που απαντάει στα πάντα με τον ίδιο τρόπο, νομίζοντας ότι γνωρίζει τα πάντα, χωρίς να διαθέτει την οποιαδήποτε αναστοχαστική ικανότητα. Το δεύτερο μοιάζει με έναν αγωνιώδη διάλογο με τον εαυτό μας, κατά τον οποίο αμφισβητείται ουσιαστικά η όποια ικανότητά μας να δώσουμε απαντήσεις στα ουσιαστικά ερωτήματα. Το πρώτο είναι το κείμενο ενός φλύαρου παπα-

γάλου, το δεύτερο ενός στοχαστή. Για τον λόγο αυτό, ένας πανεπιστημιακός δάσκαλος πάντα θα είναι σε θέση να ξεχωρίσει ένα «ευφυές» κείμενο, απόρροια της σκέψης ενός «ευφυούς» ατόμου, από ένα κείμενο, προϊόν της χρήσης προγράμματος ανοικτής τεχνητής νοημοσύνης. Αυτό βέβαια απαντάει και σε ένα άλλο σχετικό ερώτημα, το αν δηλαδή οι φοιτητές και οι φοιτήτριες από εδώ και στο εξής θα κάνουν άλλο πράγμα από το να ζητούν από τα διάφορα ChatGPT, που ήδη διαφημίζονται στο διαδίκτυο, να γράψουν ένα δοκίμιο συγκεκριμένου αριθμού λέξεων πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα, όπως η θεωρία των υπερκορδών, η κλιματική αλλαγή ή η έννοια του «κράτους» στον Χέγκελ. Όποιος θεωρεί ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα ακυρώσει τον ακαδημαϊκό λόγο και την πανεπιστημιακή πράξη, μάλλον ψάχνει για απαντήσεις χωρίς να έχουν τεθεί ερωτήματα.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Όσον αφορά το τέλος εποχής για τα αυτοκίνητα με μηχανές εσωτερικής καύσης, ελέγχεται ακόμα το κατά πόσο η Κύπρος θα προλάβει να στήσει τις απαραίτητες υποδομές για την επικράτηση του ηλεκτρικού αυτοκινήτου ή για την ανάπτυξη δημόσιων μεταφορών.

Η απογείωση της πράσινης μετάβασης

Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θέτουν τις βάσεις για μια διαφορετική βιομηχανία – Πολλές οι προκλήσεις για την Κύπρο

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες,
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Μετά από δύο σχεδόν χρόνια συζητήσεων μεταξύ των θεσμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις τελευταίες εβδομάδες κλείδωσαν οριστικά ή μπήκαν στην τελική ευθεία οι νομοθεσίες για δραστική αύξηση των προσπαθειών για επίτευξη του στόχου της κλιματικής ουδετερότητας στην Ευρώπη, της προσπάθειας δηλαδή ώστε η συνεισφορά της Ε.Ε. στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου που αλλάζουν το κλίμα να μηδενιστεί μέχρι τα μέσα του αιώνα. Αργά τη Δευτέρα, οι δια-

Ευκαιρία οι ανανεώσιμες, πρόκληση οι αερομεταφορές και τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα.

πραγματευτές του Συμβουλίου της Ε.Ε. και του Κοινοβουλίου συμφώνησαν καταρχάς στο πως οι αερομεταφορές θα περάσουν από τα ορυκτά καύσιμα σε πιο βιώσιμα καύσιμα, ενώ την Τρίτη το Συμβούλιο έδωσε την τελική έγκριση σε μια σειρά από μέτρα, μεταξύ άλλων και για τη συμπερίληψη των αερομεταφορών στο σύστημα εμπορίας εκπομπών.

Όσα κλειδώνουν την τελευταία περίοδο επηρεάζουν άμεσα και την Κύπρο, καθώς μεταξύ άλλων αλλάζουν το τοπίο στις αερομεταφορές αλλά και στις θαλάσσιες μεταφορές, δίνουν ώθηση στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και θέτουν τις βά-

σεις για μια τελειώς διαφορετική βιομηχανία και αγορά αυτοκινήτων από αυτή στην οποία βάσισε τις μεταφορές της η χώρα μας μετά την ανεξαρτησία.

Η χρονική συγκυρία των αλλαγών, κάποιες από τις οποίες που αρχίζουν ήδη να εφαρμόζονται και άλλες αναμένεται να προχωρήσουν γρήγορα μέχρι το τέλος του έτους, εξηγείται εν μέρει από το ότι οι συζητήσεις ωρίμασαν, προχώρησαν και ολοκληρώθηκαν. Άλλωστε το πακέτο νομοθεσιών «FitFor55» για μείωση των εκπομπών αερίων κατά 55% μέχρι το 2030 και για εξάλειψη των καθαρών εκπομπών μέχρι το 2050, πρωτοπαρουσιάστηκε τον Ιούλιο του 2021 στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Παράλληλα όμως, όσα σήμερα αποφασίζονται και η πρόοδος που γίνεται, έρχεται ως απάντηση στις κρίσεις που αντιμετώπισε και αντιμετωπίζει η Ευρώπη. Από τη μία, το πακέτο «FitFor55» ήρθε στα μέσα του 2021 ταυτόχρονα με την προσπάθεια ανάκαμψης και ανοικοδόμησης του οικονομικού μοντέλου της Ε.Ε. μετά την πανδημία. Από την άλλη, η στροφή στην ενεργειακή αποδοτικότητα και τις ανανεώσιμες έρχεται να δώσει και στις προσπάθειες της μεταρρύθμισης της αγοράς ενέργειας μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και τον στόχο της ενεργειακής ανεξαρτησίας.

Η πράσινη ατζέντα

Δύο στοιχεία της πράσινης ατζέντας της Ε.Ε. βρίσκονται πλέον σε τροχιά ολοκλήρωσης τους επόμενους μήνες, καθώς Συμβούλιο

και Κοινοβούλιο έχουν φτάσει τον τελευταίο μήνα στο στάδιο της προκαταρκτικής συμφωνίας. Η πιο πρόσφατη συμφωνία που πέτυχαν κράτη-μέλη και οι ευρωβουλευτές, την περασμένη Δευτέρα, αφορά την απαλλαγή του τομέα των αερομεταφορών από τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, κυρίως μέσω της γρηγορότερης ανάπτυξης βιώσιμων καυσίμων για τα αερο-

σκάφη, μέσω της αύξησης της προσφοράς και της βελτίωσης των τιμών. Εφόσον εγκριθεί η συμφωνία, οι αεροπορικές εταιρείες θα πρέπει να διασφαλίσουν πως τουλάχιστον το 2% των καυσίμων που χρησιμοποιούν θα είναι βιώσιμα καύσιμα από το 2025, με το ποσοστό να αυξάνεται σταδιακά ανά πενταετία, στο 6% το 2030, 20% το 2035, 34% το 2040, 42% το 2045 και 70% το

Οι ευκαιρίες για την Κύπρο

Τα πιο πάνω μπορεί να μοιάζουν πολύπλοκα και τεχνοκρατικά, όμως δεν αποτελούν κεραυνό εν αιθρία για την Κύπρο. Πρόκειται δηλαδή για αποφάσεις στις οποίες η χώρα είχε την ευκαιρία να συμμετάσχει, και σε κάποιες περιπτώσεις έπαιξε ενεργό ρόλο για τη διαμόρφωσή τους (ειδικότερα σε σχέση με τις αερομεταφορές). Ως εκ τούτου, οι πολιτικές που θα αναλάβει για να τις εφαρμόσει θα πρέπει να σχεδιάζονται ήδη. Ειδικά οι νέες περιβαλλοντικές απαιτήσεις για τις αερομεταφορές θα επηρεάσουν ιδιαίτερα την Κύπρο και άλλες χώρες-νησιά στην Ε.Ε. ή και χώρες με περιορισμένη συνδεσιμότητα που βασίζονται στις αεροπορικές και θαλάσσιες συνδέσεις για την κινητικότητα των πολιτών αλλά και το εμπόριο. Κι αυτό γιατί οι όποιες νέες υποχρεώσεις στις εταιρείες που δραστηριοποιούνται στους τομείς αυτούς έχουν επιπτώσεις στο κόστος, στις τιμές, και τελικά στις οικονομίες ορισμένων κρατών-μελών περισσότερο από ό,τι στις οικονομίες άλλων. Σε αυτό το πλαίσιο η Κύπρος προώθησε τον υπολογισμό αυτών των επιπτώσεων με επιστημονικές μεθόδους ώστε τα μέτρα να ρυθμιστούν αναλόγως στις ειδικές περιπτώσεις. Όσον αφορά τις ανανεώσιμες, η Κύπρος έχει κάθε λόγο να είναι ευχαριστημένη καθώς/ και αν οι νέες νομοθεσίες αξιοποιηθούν σωστά, ανοίγει ο δρόμος για γρηγορότερη ανάπτυξη στην Κύπρο ενός τομέα ο οποίος έχει μεγάλες προοπτικές, ιδιαίτερα στην ηλιακή ενέργεια. Όσον αφορά το τέλος εποχής για τα αυτοκίνητα με μηχανές εσωτερικής καύσης, ελέγχεται ακόμα το κατά πόσο η Κύπρος θα προλάβει να στήσει τις απαραίτητες υποδομές για την επικράτηση του ηλεκτρικού αυτοκινήτου ή για την ανάπτυξη δημόσιων μεταφορών που να αφήσουν μια για πάντα στο παρελθόν την εξάρτηση από τους εισαγωγείς αυτοκινήτων και από την κατασκευή νέων και μεγαλύτερων δρόμων.

2050. Στα βιώσιμα καύσιμα περιλαμβάνονται διάφορα είδη συνθετικών καυσίμων, ακόμα και βιοκαύσιμα, καθώς και «πράσινο» υδρογόνο (υδρογόνο που παράγεται με ανανεώσιμες). Επίσης, οι αερομεταφορές θα πρέπει να ανεφοδιάζονται μόνο με τα καύσιμα που είναι αναγκαία για την κάθε πτήση, κάτι που αφορά και τα βιοκαύσιμα, δημιουργώντας την ανάγκη τα αεροδρόμια της Ε.Ε. να έχουν όλες τις κατάλληλες υποδομές και για βιοκαύσιμα.

Η δεύτερη συμφωνία, η οποία κλείδωσε στις 30 Μαρτίου, αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, θέτοντας νέους, υψηλότερους στόχους για τη συνολική κατανάλωση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές από 32% μέχρι το 2030 σε 42,5% μέχρι το ίδιο ορόσημο. Τα κράτη-μέλη θα πρέπει να εργαστούν και για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων στη μείωση των εκπομπών στις μεταφορές και στη βιομηχανία μέσω της χρήσης ανανεώσιμων. Κρίσιμο σημείο αυτής της συμφωνίας είναι και οι νέοι κανονισμοί για αδειοδότηση έργων παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας, ώστε αυτή να γίνεται πιο γρήγορα. Ειδικότερα, τα κράτη-μέλη θα ορίσουν εκ των προτέρων περιοχές όπου θα επιτρέπεται η ανάπτυξη τέτοιων έργων βάσει περιβαλλοντικών κριτηρίων, ώστε να μη χρειάζεται ολοκληρωμένη μελέτη για κάθε περίπτωση και η αδειοδότηση να γίνεται γρηγορότερα.

Τέλος σε χαλαρώσεις

Ταυτόχρονα, την Τρίτη το Συμβούλιο ενέκρινε μια σειρά από νο-

μοθεσίες (μετά την ψήφισή τους από το Κοινοβούλιο την περασμένη εβδομάδα) που μεταξύ άλλων φέρνουν και τις θαλάσσιες μεταφορές στο Σύστημα Εμπορίας Εκπομπών (που στην πράξη δίνει κίνητρα για μείωση των εκπομπών) που μέχρι τώρα κάλυπτε τη βιομηχανία, την παραγωγή ενέργειας και τις αερομεταφορές.

Ταυτόχρονα, οι νομοθεσίες που εγκρίθηκαν βάζουν τέλος στις χαλαρώσεις που ίσχυαν για τις αερομεταφορές, δημιουργώντας έτσι πιο αυστηρές υποχρεώσεις για τις αεροπορικές εταιρείες. Στο πλαίσιο των αποφάσεων της περασμένης Τρίτης, οι οποίες πλέον εφαρμόζονται, δημιουργήθηκε και το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα με στόχο τη στήριξη ευάλωτων νοικοκυριών και πολύ μικρών επιχειρήσεων.

Στις 28 Μαρτίου επιτεύχθηκε τέλος και η τελική έγκριση από το Συμβούλιο των νέων στόχων για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από αυτοκίνητα, οι οποίοι στην πράξη απαγορεύουν την ευρεία παραγωγή και πώληση παραδοσιακών αυτοκινήτων με μηχανή εσωτερικής καύσης μετά το 2035, αν και μετά από τις αντιρρήσεις που εξέφρασε την τελευταία στιγμή η Γερμανία, προκαλώντας κίνδυνο κατάρρευσης της συμφωνίας, συμφωνήθηκε πως η Κομισιόν θα προωθήσει πολιτικές για χρήση εναλλακτικών καυσίμων στα αυτοκίνητα –ο νέος κανονισμός με την εφαρμογή του ουσιαστικά ανοίγει τον δρόμο για την επικράτηση του ηλεκτρικού αυτοκινήτου.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Ο συμψηφισμός δεν αποτελεί άλλοθι

Οι κυρώσεις σε δικηγорικά γραφεία, κυπριακού ενδιαφέροντος, σε καμία περίπτωση δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία. Αυτό που μπορεί να θεωρηθεί έκπληξη ήταν η αντίδραση μιας μερίδας του δικηγорικού κόσμου στην όχι αυθαιρέτη άποψη που έχει δημιουργηθεί εδώ και χρόνια, για την εμπλοκή κάποιων δικηγорικών γραφείων σε υποθέσεις, διεθνούς ενδιαφέροντος. Ούτε λίγο ούτε πολύ διατυπώνονται απόψεις, εντός της δικηγорικής κοινότητας της Κύπρου, που μπορεί να θεωρηθούν ότι βάζουν πλάτη σε δικηγόρους που στο όνομα της επαγγελματικής δραστηριότητας φαίνεται να ξέρουν τον πλαίσιο, παραβιάζοντας διεθνείς κανόνες και αποφάσεις. Το πλέον ανησυχητικό είναι πως ακόμα και η ηγεσία του ΠΔΣ δεν

φαίνεται να αποστασιοποιείται από μια λογική που θέλει να αποδείξει πως οι δικηγόροι της Κύπρου στοχοποιούνται. Αν μέχρι σήμερα δεν υπάρχει το αναγκαίο ενιαίο εποπτικό υπόβαθρο που θα θέτει κανόνες, ευθύνες φέρουν οι πολιτικές ηγεσίες τα τελευταία 30 χρόνια. Στην περίπτωση της παροχής υπηρεσιών ευθύνη φέρει και ο δικηγорικός κόσμος και οι αντιδράσεις του οργάνου τους. Μέσα στο κλίμα που έχει δημιουργηθεί υπάρχουν απόψεις εντός των δικηγόρων που στην προσπάθεια να δικαιολογήσουν την άρνησή τους για Ενιαία Εποπτική Αρχή επικαλούνται το επικείμενο του συμψηφισμού. Δηλαδή, χρησιμοποιούν τη συμβαίνει σε άλλους επαγγελματικούς κλάδους. Τα όποια κενά υπάρχουν, και οι δικηγόροι το ξέρουν καλύτερα από τον καθένα, σε καμία

περίπτωση δεν δημιουργούν νομιμότητα. Θα επικαλεστώ μια άποψη γνωστού δικηγόρου με παρουσία στον δημόσιο λόγο τον οποίο φαίνεται να έχει ενοχλήσει το δημοσιογραφικό ενδιαφέρον για το ποιος ελέγχει δικηγόρους και λογιστές. Στην απορία που διατυπώνει, το δημοσιογραφικό πρόσωπο, θα πρέπει να υπενθυμίσω τα ακόλουθα: Η Επιτροπή Δεοντολογίας δεν είναι όργανο του επαγγελματικού κλάδου των δημοσιογράφων (ΕΣΚ). Αν κάποιος δημοσιογράφος δημοσιεύσει έναν λιβέλλο κινδυνεύει να βρεθεί ενώπιον της δικαιοσύνης. Η άποψη πως η Επιτροπή Δεοντολογίας ελέγχεται από δημοσιογράφους δεν αποτελεί επικείμενο για να δικαιολογηθεί η άρνηση για έλεγχο και των δικηγόρων από ένα ενιαίο όργανο. Θα πρέπει να υπενθυμίσω

και τούτο: Η λογική «και για εσάς το ίδιο συμβαίνει» μόνο ως ατυχή μπορώ να την χαρακτηρίσω. Δεν υποστηρίζω πως δεν υπήρχαν λιβέλλοι, ποτέ όμως δεν έπληξαν τη αξιοπιστία της χώρας. Αν έχει ξεκαστεί το σκάνδαλο με τα μαύρα του Μιλόσεβιτς δεν στάθηκε από δημοσιογράφους αλλά από δύο γνωστά δικηγорικά γραφεία σε συνεργασία με την κυρία της Beogradska Banka. Χρειάζεται να επαναλάβω πως η Κύπρος πλήρωσε ακριβά τα μαύρα του Μιλόσεβιτς; Το 2013 δεν ήταν δημοσιογράφοι που μέσα στην κλειστή περίοδο μετέφεραν σε μαύρες τσάντες τα ευρώ. Δεν ήταν οι δημοσιογράφοι που πρόσφεραν υπηρεσίες σε πρόσωπα τα οποία ήταν στο στόχαστρο για ζητήματα διαφθοράς. Τις υπηρεσίες πρόσφεραν κάποια δικηγο-

ρικά και λογιστικά γραφεία, με το αζημίωτο. Τα Χρυσά Διαβατήρια σε κάθε κυνηγημένο δεν τα έδωσαν δημοσιογράφοι. Άρα στον αγαπητό δικηγόρο που διερωνάται, η απάντηση είναι ξεκάθαρη, «δεν τα φάγαμε μαζί», και ως μελετηστής τα ουκ ολίγα πορίσματα ερευνών που μάμια οι δημοσιογράφοι να αρνήθηκαν ενίσχυση του πλαισίου ελέγχου ή τη θέσπιση κανόνων. Οι δημοσιογράφοι μπορεί να επικριθούν για περιπτώσεις λιβέλλων, οι δημοσιογράφοι μπορεί να επικριθούν για τον ρόλο κάποιων στο σκάνδαλο

με το Χρηματιστήριο, σε καμία περίπτωση όμως δεν ευθύνονται ότι συνέβαλαν να πέσει η οικονομία της Κύπρου στα βράχια ή στο να της κολλήσει η ρετινιά «Πλυντήριο της Μεσογείου». Να θυμίσω επίσης πως δημοσιογράφοι λογοδότησαν ενώπιον της δικαιοσύνης για λιβέλλους. Πόσοι δικηγόροι και λογιστές έκατσαν στο σκαμνί της δικαιοσύνης επειδή συμμετείχαν στο πάρτι παροχής υπηρεσιών από το 1990 μέχρι σήμερα; Επί του προκειμένου. Δεν στοχοποιείται ο δικηγорικός κόσμος επειδή δύο γραφεία πέρασαν την κόκκινη γραμμή ή αν αυξηθεί ο αριθμός της λίστας με άλλα. Είναι λάθος δικηγόροι να δίνουν την εντύπωση πως προσφέρουν άλλοθι στους λίγους, χρησιμοποιώντας επιχειρήματα του τύπου «κρύψτε να περάσουμε».

Εκπλήξεις και αγκάθι στα αριστερά

Η δεύτερη ανάγνωση των γκάλοπ: πίεση στον ΣΥΡΙΖΑ από τους μικρούς – Αντίμετρα στη χαλαρή ψήφο από Ν.Δ.

Του **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Το **τοπίο** εντός του οποίου εισέρχονται στην τελική ευθεία των τριών εβδομάδων μέχρι τις κάλπες της 21ης Μαΐου χαρτογραφούν τα κόμματα, προκειμένου να οριστικοποιήσουν τη στρατηγική τους: ως βασικό εργαλείο αξιοποιούν τις δημοσιευμένες και τις «μυστικές» δημοσκοπήσεις της περιόδου, οι οποίες για Ν.Δ., ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ κρύβουν σε ορισμένες περιπτώσεις ευχάριστες και σε άλλες δυσάρεστες «εκπλήξεις».

Κοινό τόπο στα κομματικά επιτελεία, ενόψει της επερχόμενης κάλπης, αποτελούν ότι η Ν.Δ. τείνει να απορροφήσει το μεγαλύτερο μέρος των απωλειών από την τραγωδία των Τεμπών, η στασιμότητα του ΣΥΡΙΖΑ που εμφανίζεται να αντιμετώπιζει αιφνης το «αγκάθι» της «αριστερής πολυκατοικίας», ενώ ερωτηματικό αποτελούν οι αντοχές που θα επιδείξει το ΠΑΣΟΚ εν μέσω των διλημμάτων που θα προβληθούν, καθώς η χώρα εισέρχεται στον σκληρό πυρήνα της προεκλογικής περιόδου.

Βασικό «συν» για το Μέγαρο Μαξίμου αποτελεί πως η Ν.Δ. εμφανίζεται να ανακάμπτει, να κινείται σε ποσοστά πέραζι του 32% στην πρόθεση ψήφου (Pulse για τον ΣΚΑΪ) και να διασφαλίζει «καθαρή» διαφορά από τον ΣΥΡΙΖΑ στην περιοχή των 6 ποσοστιαίων μονάδων. Ως αποτέλεσμα, θεωρείται ρεαλιστικός ο στόχος να προσεγγίσει το 33%-35% στις εκλογές της απλής αναλογικής, με απώτερη επιδίωξη να υπερβεί τον πήχυ της αυτοδυναμίας στη δεύτερη αναμέτρηση της 2ας Ιουλίου.

Επίσης, θετική για τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη εξήλιξη συνιστά το γεγονός ότι διαφαίνεται πως κερδίζει την κρίσιμη μάχη του Κέντρου από τον Αλέξη Τσίπρα. Σε δημοσκόπηση της Metron Analysis («Βή-

μα»), σε όσους αυτοτοποθετούνται πολιτικά στο Κέντρο, η Ν.Δ. λαμβάνει στην πρόθεση ψήφου 28,8%, ενώ ο ΣΥΡΙΖΑ 13,9%.

Όπως λέγεται, ο κ. Μητσοτάκης ενδέχεται να αποκομίζει κέρδη από το «θολό» κυβερνητικό αφήγημα του ΣΥΡΙΖΑ, που κινείται μεταξύ κυβέρνησης νικητών, ηττημένων και ψήφου ανοχής, αλλά και εξαιτίας του «άγνωστου Χ» για την πρωθυπουργία που καταλογίζεται ως στρατηγική στον Νίκο Ανδρουλάκη.

Οι παγίδες

Στον αντίποδα, όμως, υπάρχουν για το «γαλάζιο» στρατόπεδο στην τελική ευθεία προς τις κάλπες και παγίδες, για τις οποίες κυβερνητικά στελέχη αναγνωρίζουν πως απαιτείται αυξημένη προσοχή. Ειδικότερα, ως γκρίζες ζώνες εντοπίζονται:

Η παγίωση

της διαφοράς μπορεί να προκαλέσει κλίμα εφνοιασμού στους δυνητικούς ψηφοφόρους του κυβερνώντος κόμματος.

- Ο κίνδυνος η Ν.Δ. να παρασυρθεί από τη στασιμότητα που εμφανίζεται να καταγράφει ο ΣΥΡΙΖΑ. Όπως λέγεται, «το ταγκό των υψηλών ποσοστών θέλει δύο». Εάν επικρατήσει βεβαιότητα ότι το κυβερνών κόμμα θα κόψει με άνεση πρώτο το νήμα των εκλογών, είναι πιθανόν να εκδηλωθούν συνθήκες χαλαρής ψήφου που τελικώς θα υπονομεύσουν τον στόχο του Μεγάρου Μαξίμου για ένα ποσοστό - διαβατήριο για την αυτοδυναμία στις δεύτερες κάλπες. Δεν είναι εξάλλου τυχαίο ότι ο κ. Μητσοτάκης μιλάει πλέον σταθερά, όχι για δύο αλλά μία «ενιαία» εκλογική αναμέτρηση.
- Η χαμηλή πτήση που καταγρά-

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης, κατά την παρουσίαση του προγράμματος της Ν.Δ., την Τετάρτη, στον «Ελληνικό Κόσμο». Σύμφωνα με τα ευρήματα των δημοσκοπήσεων, ο πρωθυπουργός φαίνεται πως κερδίζει την κρίσιμη μάχη του Κέντρου από τον Αλέξη Τσίπρα, ενώ ενδέχεται να αποκομίσει κέρδη και από το «θολό» αφήγημα του ΣΥΡΙΖΑ, που κινείται μεταξύ κυβέρνησης νικητών, ηττημένων και ψήφου ανοχής.

φει η Ν.Δ. στο ειδικό ερώτημα προς το κόμμα των αναποφάσιτων «σε ποια επιλογή είστε πιο κοντά». Από το συγκεκριμένο σώμα (κινείται στο 11%, σύμφωνα με την Pulse) η Ν.Δ. επιλέγεται μόλις από το 8% των ερωτηθέντων.

Αναφορικά με τον ΣΥΡΙΖΑ, στα «συν» καταγράφονται η καλύτερη εικόνα που έχει στους αναποφάσιστους (την αναφέρει ως πιθανή επιλογή του 14% των ερωτηθέντων), αλλά και ότι επιβεβαιώνει την υπεροχή του στη μάχη της νέας γενιάς και των ασθενέστερων στρωμάτων: στην Generation Z (17-26 ετών) ο ΣΥΡΙΖΑ προηγείται της Ν.Δ. με 19,5% έναντι 13% (Metron), ενώ προβάδισμα

καταγράφει και στην εργατική τάξη (20,3% - 12,6%) και τους μικρομεσαίους (24,8% έναντι 19,5%, σύμφωνα με τη Metron).

Ανταγωνισμός

Στον αντίποδα, διπλό –και πιθανότατα «διασυνδεδεμένο»– πρόβλημα για την Κουμουνδούρου αποτελούν: •Οι υψηλές δημοσκοπικές πτησεις που πραγματοποιούν τα κόμματα στα αριστερά του ΣΥΡΙΖΑ και ειδικότερα το ΚΚΕ και κυρίως το ΜέΡΑ25. Πολλοί εκτιμούσαν πως αθροιστικά το ΚΚΕ και το ΜέΡΑ25 στις εκλογές δεν θα υπερέβαιναν το 8%-9%, ενώ προεξοφλούσαν πως το κόμμα του κ. Βαρουφάκη θα έμενε εκτός Βουλής. Όμως, στην τρέχουσα συγκυρία κινούνται στο

η αίσθηση πως ο ΣΥΡΙΖΑ δεν έχει ελπίδες νίκης στις επερχόμενες εκλογές, δεν μπορεί να αποκλειστεί μια μερίδα απογοητευμένων ψηφοφόρων του να στραφεί σε άλλους πολιτικούς σχηματισμούς ή προς την αποχή. •Οι υψηλές δημοσκοπικές πτησεις που πραγματοποιούν τα κόμματα στα αριστερά του ΣΥΡΙΖΑ και ειδικότερα το ΚΚΕ και κυρίως το ΜέΡΑ25. Πολλοί εκτιμούσαν πως αθροιστικά το ΚΚΕ και το ΜέΡΑ25 στις εκλογές δεν θα υπερέβαιναν το 8%-9%, ενώ προεξοφλούσαν πως το κόμμα του κ. Βαρουφάκη θα έμενε εκτός Βουλής. Όμως, στην τρέχουσα συγκυρία κινούνται στο

Το χαρτί της ανοχής και το άγχος της διαρροής

Φόβοι για «τρύπα» προς το ΜέΡΑ25

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΩΛΕΤΟΥ**

Αρχές Μαΐου του 2015, αρκετές ημέρες μετά τη φωτογράφιση του Γιάνη Βαρουφάκη και της Δανάης Στράτου στο «Paris Match» με θέα την Ακρόπολη και λίγο μετά την τοποθέτηση του Ευκλείδη Τσακαλώτου στη θέση του επικεφαλής της διαπραγματευτικής ομάδας, στο Μέγαρο Μαξίμου πραγματοποιείται μια ευρεία, βραδινή σύσκεψη. Ο Αλέξης Τσίπρας, σε έντονο ύφος, ζητεί από τον τότε υπουργό Οικονομικών να περιορίσει έως και να σταματήσει τις συνεντεύξεις σε εγχώρια και διεθνή μέσα, που προκαλούν θόρυβο στα social media και αρνητικά σχόλια για την κυβέρνηση σε μια εξαιρετικά δύσκολη συγκυρία.

Ο Γιάννης Βαρουφάκης το αποδέχεται. Επειτα από λίγα λεπτά, προς έκπληξη όλων, ενημερώνει πως πρέπει να αποχωρήσει για λίγο από τη συνεδρίαση, προκειμένου να δώσει μια συνέντευξη. «Είχε προγραμματιστεί», ήταν η δικαιολογία του, με τους παραστάμενους υπουργούς και στενούς συνεργάτες του τότε πρωθυπουργού να μην πιστεύουν στα αυτιά τους.

Το παρασκήνιο που είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ» αποτέλεσε την αρχή του τέλους για την παραμονή του τότε υπουργού Οικονομικών στην οδό Νίκης. Τον Ιούλιο εκείνης της περιπετειώδους χρονιάς οδηγήθηκε σε πα-

ραίτησιν. Εκτοτε οι σχέσεις του με τον Αλέξη Τσίπρα παρέμειναν «παγωμένες». Ο Γιάννης Βαρουφάκης βάζοντας στις τάξεις του πρώην βουλευτές και στελέχη της ΛΑΕ, που αποχώρησαν από τον ΣΥΡΙΖΑ τον Αύγουστο του 2015, έχει συγκροτήσει μια συμπαράταξη αντιμνημονιακής νοσταλγίας ενισχύοντας τον ριζοσπαστισμό του.

Με το σχέδιο «Δήμητρα», κατά την αξιωματική αντιπολίτευση, επαναφέρει στο προσκήνιο λυμένα θέματα που έχουν να κάνουν με τη λειτουργία των τραπεζών και δεν αφορούν την κοινωνία. Στην Κουμουνδούρου παρακολουθούν με ανησυχία τη «Ζημιά» που μπορεί να γίνει στο παρά πέντε των εκλογών από μια ξαφνική αφύπνιση του αντι-ΣΥΡΙΖΑ μετώπου. Αποτέλεσμα; Η αξιωματική αντιπολίτευση να λειτουργεί σαν «εκκρεμές» και η πιθανή συγκυβέρνηση με το ΜέΡΑ25, που δεν αποκλείεται να μην από λίγες ημέρες, να μετατρέπεται σε ανοχή. Με τη διευκρίνιση, πάντα, πως όλα τα σενάρια προϋποθέτουν τη νίκη στις εκλογές της 21ης Μαΐου.

Στην Κουμουνδούρου ψάχνουν να βρουν αν η στρατηγική Βαρουφάκη να παραμείνει στην αντιπολίτευση έχει προκαλέσει μια «μαύρη τρύπα» στα Αριστερά, που μέσα της έχουν ήδη αρχίσει να κάνονται ψηφοφόροι. Το πρώτο δείγμα της έρευνας της Pulse ήταν ανησυ-

χητικό. Δεν είναι μόνο η αναιμική δημοσκοπική εικόνα που παρουσιάζει τρεις εβδομάδες πριν ανοίξουν οι κάλπες. Ο ΣΥΡΙΖΑ πέφτει έπειτα από καιρό μιού μονάδα και το ΜέΡΑ25 «τσιμπάει» 1,5%. Πέρα από την υποεκτίμηση των δυνάμεών του, τα πιο ψυχραίμα στελέχη κάνουν μια διαφορετική ανάγνωση. Το κοινό που κατευθύνεται αυτή την περίοδο στον πρώην υπουργό Οικονομικών δεν το τοποθετούν στα Αριστερά του πολιτικού φάσματος, αλλά στην αντισυστημική ψήφο. Ο ΣΥΡΙΖΑ δεν χρειάζεται να κυνηγήσει ό,τι κινείται προς την «Αριστερή πολυκατοικία», υποστηρίζει η πλειονότητα. «Θα χάσει τη συστημική ψήφο, αν αφοσιωθεί στην προσέλευση της αντισυστημικής», τόνιζε έμπειρος βουλευτής του κόμματος στην «Κ» συμπληρώνοντας πως «όταν είσαι στο 26% χωρίς μέγιστη συσπείρωση και κοιτάξεις προς το 3%, μοιραία θα πας προς το 15%».

Η μπλόφα

Είναι γεγονός πως αυτή την περίοδο στην Αριστερά, εξωκοινοβουλευτική και μη, υπάρχει πολύ μεγάλη κινητικότητα. Δεν αποκλείεται στην Κουμουνδούρου να είχαν υποτιμήσει τις δυνατότητες του πρώην στελέχους τους και να θεωρούσαν πως δεν θα καταφέρει να μπει στη Βουλή. Και τα περί συνεργασιών να λέγονταν εκ του ασφαλούς,

Από τη συγκέντρωση του ΣΥΡΙΖΑ στα Χανιά. Παρασκηνιακά, εκφράζεται προβληματισμός για το γεγονός ότι, ενώ τα ποσοστά της αξιωματικής αντιπολίτευσης μένουν στάσιμα, ανεβαίνουν οι επιδόσεις των μικρότερων κομμάτων της Αριστεράς.

προκειμένου να επαναπατρίσουν το κοινό που είχε στηρίξει δυο φορές το κόμμα το 2015. Μετά τη δήλωση του Γιάνη Βαρουφάκη που προτιμά να «του κοπεί το χέρι» παρά να συγκυβερνήσει με τον Αλέξη Τσίπρα και ο Δημήτρης Κουτσούμπας σε σκληρή γλώσσα είπε για τον ΣΥΡΙΖΑ πως ήταν η «χειρότερη κυβέρνηση». Ειδικά η δήλωση του γραμματέα του ΚΚΕ Θύμω-σε πολύ κόσμο μέσα στο κόμμα. Ο Αλέξης Τσίπρας δεν σταματά να επισμαίνει πως τη δύσκολη ώρα θα κληθούν και οι δυο να αναλάβουν τις ευθύνες τους. Αρκετοί πλέον στην αξιωματική αντιπολίτευση πιστεύουν πως με τα νέα δεδομένα ο πρόεδρος

έπραξε σοφά σε σχέση με τον Παύλο Πολάκη, καθώς αν είχε προχωρήσει στην καρατόμησή του θα είχε οδηγήσει περισσότερο κόσμο στην «αγκαλιά» του Γιάνη Βαρουφάκη.

«Με κουμπάρο τον Ολαφ Σολτς ο ΣΥΡΙΖΑ πρέπει να “παντρευτεί” το ΠΑΣΟΚ», ανέφερε άλλο στέλεχος που υποστήριξε από την πρώτη στιγμή πως το «διαζύγιο» με τον Γιάνη Βαρουφάκη πάρθηκε πριν από οκτώ χρόνια και είναι οριστικό. Βγάζοντας έξω από το κάδρο της συγκυβέρνησης το ΜέΡΑ25, ο Αλέξης Τσίπρας για άλλη μια φορά «κλείνει το μάτι» στον Νίκο Ανδρουλάκη που δεν θέλει ούτε να ακούει για συμπόρευση. Είναι

6% και 5% αντίστοιχα (Pulse), με τους αναποφάσιστους να ανέρχονται σε 11%.

Μάλιστα, ορισμένοι συνδέουν τις αναφορές της Κουμουνδούρου σε κυβέρνηση με ψήφο ανοχής, ακριβώς στην αριστερή απειλή που δέχεται ο ΣΥΡΙΖΑ. Όπως λέγεται, ενδεχομένως η Κουμουνδούρου στοχεύει να «εκθέσει», μέσω της άρνησής τους, τους Δημήτρη Κουτσούμπα και Γιάνη Βαρουφάκη, ώστε να προβάλει ο ΣΥΡΙΖΑ ως το μόνο όχημα για την απομάκρυνση της Ν.Δ. από την εξουσία, συμπεύζοντας έτσι τις εκλογικές απώλειες προς τους συγκεκριμένους χώρους.

Το «ζύγι» του ΠΑΣΟΚ

Τέλος, διπλής ανάγνωσης είναι τα ευρήματα του τελευταίου κύματος δημοσκοπήσεων και για τη Χαριλάου Τρικούπη. Το ΠΑΣΟΚ εμφανίζεται, τουλάχιστον προσώρας, να επιτυγχάνει τον στόχο του για καθαρό διψήφιο ποσοστό. Όμως, δεν αναπτύσσει ανοδική δυναμική και ως εκ τούτου αντιμετωπίζει τον κίνδυνο απωλειών λόγω της πώλωσης μεταξύ Ν.Δ. και ΣΥΡΙΖΑ, που πιθανότατα θα κυριαρχήσει κατά τις τρεις τελευταίες εβδομάδες της προεκλογικής περιόδου.

Στα θετικά του ΠΑΣΟΚ μπορεί να πιστωθεί, επίσης, ότι καταγράφει υψηλά ποσοστά (14%) μεταξύ όσων αυτοτοποθετούνται κεντρικοί.

Αντιθέτως, πηγή προβληματισμού αποτελεί η χαμηλή απήχηση της πρότασης του Νίκου Ανδρουλάκη για σχηματισμό κυβέρνησης συνεργασίας με πρωθυπουργό που δεν θα είναι είτε ο κ. Μητσοτάκης είτε ο κ. Τσίπρας. Σύμφωνα με την Pulse, στο ερώτημα «μετά τις εκλογές τι θα ήταν καλύτερο», πρωθυπουργός ο Κυρ. Μητσοτάκης απαντά το 38%, πρωθυπουργός ο Αλ. Τσίπρας το 26%, ενώ «η πρόταση για πρωθυπουργό του Ν. Ανδρουλάκη» συγκεντρώνει μόλις 9%.

Πρόγραμμα 50 ημερών

Δέσμη μέτρων για την αντιμετώπιση της ακρίβειας και την ενίσχυση του εισοδήματος περιλαμβάνει το σώμα των προγραμματικών εξαγγελιών που έδωσε στη δημοσιότητα ο ΣΥΡΙΖΑ. Ενδεικτικά, το κόμμα υπόσχεται αύξηση κατώτατου μισθού στα 880 ευρώ, αύξηση μισθού στον δημόσιο τομέα κατά 10%, ετήσια τιμαριθμική προσαρμογή και επαναφορά της 13ης σύνταξης του 2019. Παράλληλα, ο ΣΥΡΙΖΑ υπόσχεται αναστολή πλειστηριασμών πρώτης κατοικίας για ακίνητα έως 300.000 ευρώ (μέχρι την ψήφιση του νέου νόμου), ρύθμιση ιδιωτικού χρέους σε ασφαλιστικά ταμεία και εφορία, μείωση του ΦΠΑ στα τρόφιμα στο 6% και μείωση του ειδικού φόρου στα καύσιμα (κατάργησή του για το αγροτικό πετρέλαιο).

ίσως μια από τις τελευταίες προσπάθειες που θα γίνουν προεκλογικά. Το τριπλό «όχι» που εισέπραξε ο Αλέξης Τσίπρας δείχνει πως ο δρόμος είτε για τη συγκυβέρνηση είτε για την ανοχή θα είναι μακρύς.

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», την Πέμπτη συνεδρίασε το διευρυμένο Εκτελεστικό Γραφείο και είναι ήδη έτοιμο το «μίνιμμο πρόγραμμα συνεννόησης» που θα έχει μαζί του ο Αλέξης Τσίπρας όταν θα έρθει η ώρα να συζητήσει με τις άλλες δυνάμεις την πιθανότητα συνεργασίας έπειτα από νίκη του ΣΥΡΙΖΑ. Θα το παρουσιάσει ο πρόεδρος την άλλη εβδομάδα μαζί με το συνολικό κυβερνητικό πρόγραμμα.

Πώς ενώθηκε ξανά το τρίγωνο της Ν.Δ.

Το παρασκήνιο της τήξης των πάγων μεταξύ του Μητσοτάκη και των δύο πρώην πρωθυπουργών, που συντάσσονται ενόψει εκλογών

Του ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Οι ιδιότητες των τριγώνων έχουν απασχολήσει τους σοφούς από αρχαιοτάτων χρόνων. Σπανίως όμως έχει εφαρμοστεί το πυθαγόρειο θεώρημα στην πολιτική. Μια από αυτές τις απόπειρες θα είναι η κοινή εκδήλωση τριών πρωθυπουργών, δύο πρώην και ενός νυν, στο Ζάππειο. Εφαρμόζοντας το θεώρημα στο νεοδημοκρατικό τρίγωνο, μπορούμε να πούμε ότι το τετράγωνο της πλευράς Μητσοτάκη ισούται με το άθροισμα του τετραγώνου της πλευράς Καραμανλή και του τετραγώνου της πλευράς Σαμαρά.

Κάπως έτσι φαίνεται ότι σκέφτηκαν οι «σοφοί» της προεκλογικής εκστρατείας της Ν.Δ., ανάμεσα στους οποίους συγκαταλέγονται οι: Γιάννης Μπρατάκος, Ακης Σκέρτσος, Θωμάς Βαρβιτσιώτης, Σταύρος Παπασταύρου, Θεωδωρής Λιβάνιος και Δημήτρης Τσιόδρας. Σε μια από τις συσκέψεις τους προηγήθη η μάλλον τολμηρή ιδέα: να μιλήσουν οι Μητσοτάκης, Σαμαράς και Καραμανλής σε μια κοινή εκδήλωση. Η πρόταση συζητήθηκε ξανά σε δεύτερη σύσκεψη στην οποία συμμετείχε ο πρωθυπουργός, ο οποίος αντιλήφθηκε αμέσως το πολιτικό όφελος από μια τέτοια πρωτοβουλία. Το δύσκολο ήταν να πειστούν ο Κώστας Καραμανλής και ο Αντώνης Σαμαράς.

Όσο κι αν η αφορμή βρέθηκε εύκολα και ήταν η 43η επέτειος της ένταξης της χώρας στην ΕΟΚ, οι δύο πρώην πρωθυπουργοί δεν μπορούν να θεωρούνται δεδομένοι και δεν ήταν βέβαιο ότι θα απαντούσαν και οι δύο καταφατικά, πολύ περισσότερο όταν είναι σχετικά πρόσφατες οι δηλώσεις τους με τις οποίες κράτησαν αποστάσεις από την κυβέρνηση με αφορμή το ζήτημα των υποκλοπών. Ακριβώς γι' αυτό η απόσπαση της συγκατάθεσής τους δεν μπορούσε να ανατεθεί σε απεσταλμένους. Μπορεί ένα μήνυμα στον καγκελάριο Σολτς ή στον πρόεδρο Μακρόν να είναι θεμιτό να μεταφερθεί μέσω ενός «κονσουλέρ», αλλά η επικοινωνία με τους πρώην πρωθυπουργούς της Ν.Δ. είναι πολύ πιο λεπτή υπόθεση, που ο Μητσοτάκης ήξερε ότι έπρεπε να αναλάβει ο ίδιος για να αποφευχθούν διπλωματικά επεισόδια.

Επτά χρόνια τακτ

Ο Μητσοτάκης έχει διαχειριστεί με σεβασμό τους προκατόχους του από το 2016, όταν διαδέχθηκε τον Σαμαρά στην ηγεσία της Ν.Δ., φροντίζοντας να έχει μαζί τους τακτικές επαφές και καλές προσωπικές σχέσεις. Παρά ταύτα δεν τους έχει προσηφérique όλα όσα θα ήθελαν. Οι δύο πρώην πρωθυπουργοί δεν έχουν στήσει αντάρτα απέναντι στην κυβέρνηση, αλλά δεν έχουν λείψει αυτή την τετραετία τα παράπονα και οι πικρίες τους για τη στάση του πρωθυπουργού απέναντι στους ίδιους και στο έργο τους. Πώς κατάφερε λοιπόν να τους πείσει να τον στηρίξουν ανεπιφύλακτα εξασφαλίζοντας έτσι ένα πηχρό μήνυμα συσπείρωσης της Κεντροδεξιάς σε μια εκδήλωση που θα πραγματοποιηθεί μόλις 12 ημέρες πριν από τις εκλογές;

Η προσωπική σχέση του Μητσοτάκη με τον Σαμαρά, παρά το γεγονός ότι έχουν σαφείς ιδεολογικές διαφορές, είναι πιο εύκολη, πιο αβίαστη συγκριτικά με τη σχέση του πρωθυπουργού με τον Καραμανλή. Ο Σαμαράς, απόφοιτος του Χάρβαρντ, γνώρισε τον υιό Μητσοτάκη την εποχή που ήταν πρωτοκλασάτος υπουργός του πατέρα του και ο Κυριάκος φοιτητής στο Χάρβαρντ. Οι σχέσεις

Η επικοινωνία

Η ιδέα να μιλήσουν οι Μητσοτάκης, Σαμαράς και Καραμανλής σε μια κοινή εκδήλωση έπεσε στο τραπέζι προ δύο εβδομάδων σε μία από τις συσκέψεις της ομάδας «σοφών» της Ν.Δ. που «τρέχει» την προεκλογική καμπάνια. Η πρόταση συζητήθηκε ξανά σε δεύτερη σύσκεψη στην οποία συμμετείχε ο πρωθυπουργός, ο οποίος αντιλήφθηκε αμέσως το πολιτικό όφελος από μια τέτοια πρωτοβουλία και ανέλαβε να επικοινωνήσει ο ίδιος με τους δύο πρώην πρωθυπουργούς για να τους πείσει να αποδεχθούν την πρόκληση.

του Σαμαρά με την οικογένεια Μητσοτάκη πέρασαν από σάραντα κύματα μετά το 1993, αλλά ο Κυριάκος απέφυγε να επενδύσει στο ανταμαρικό μένος. Αντιθέτως, όταν αποφάσισε να κάνει μια συμβολική κίνηση λελογισμένου απογαλακτισμού από την οικογένεια, παρέμεινε στη Ν.Δ. έπειτα από τη διαγραφή της Ντόρας Μπακογιάννη το 2010 – κι αυτό μέτρησε για τον Σαμαρά. Κι ενώ στην εποχή Καραμανλή, που προηγήθηκε, η Ντόρα έγινε υπουργός Εξωτερικών (2006-2009) με τον Κυριάκο να παραμένει απλός βουλευτής, στην εποχή Σαμαρά ο Κυριάκος επελέγη από τον τότε

Ο Σαμαράς λέει στους συνομιλητές του ότι τον συγκινεί η προοπτική της εκδήλωσης στο Ζάππειο. Ήταν εκεί το 1979, στην τελετή ένταξης στην ΕΟΚ, σε ηλικία μόλις 29 ετών.

πρωθυπουργό για να γίνει ο φέρον το σκήπτρο της οικογένειας στο υπουργικό συμβούλιο (αναλαμβάνοντας το υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης από το 2012 έως το 2015).

Στην οριακή εκλογή αρχηγού του 2016 ο Σαμαράς έριξε όλο το βάρος του υπέρ του Μητσοτάκη και όταν ψηφίστηκε η συμφωνία των Πρεσπών το 2018 ήταν ο Σαμαράς εκείνος που πήγε στα συλλαλητήρια για να κρατήσει όρθια την πατριωτική συνιστώσα ενός κόμματος που απέρριψε τη συμφωνία αλλά θα αποδε-

χόταν το περιεχόμενο της όταν θα ερχόταν στην κυβέρνηση. Η πολιτική ανταμοιβή για όλα αυτά, που θα μπορούσε να ήταν η Προεδρία της Δημοκρατίας ή η θέση επιτρόπου στην Ε.Ε., δεν ήλθε, ενώ στην κυβέρνηση Μητσοτάκη καταλογίζεται ότι δεν κυνήγησε «μέχρι τέλους» ένα από τα τελευταία «κόλλη» του ΣΥΡΙΖΑ, την περιβόητη σκευωρία της Novartis, στην οποία οι «τσιπραίοι» ενέπλεξαν και τον Σαμαρά.

Παρ' όλα αυτά ο Σαμαράς δεν έμεινε όμπρος της δυσaréσκείας του. Ο Μητσοτάκης τού τηλεφώνησε και αυτός απάντησε αμέσως «ναι» στην πρόταση για το Ζάππειο. Αλλωστε τον τελευταίο καιρό οι δυο τους συζητούν πολλά πράγματα. Ενα από αυτά είναι η κεντρική εκδήλωση της Ν.Δ. στην Καλαμάτα, λίγες ημέρες πριν από τις εκλογές, για την οποία θα πραγματοποιηθεί κινητοποίηση σε όλη την Πελοπόννησο και στην οποία θα μιλήσει ο Σαμαράς. Ενα άλλο ζήτημα είναι η απόφαση να υποστηρίξει η Ν.Δ. τον πρώην υφυπουργό Εξωτερικών Κώστα Βλάση για την Περιφέρεια Πελοποννήσου εγκαταλείποντας τον νυν περιφερειάρχη Παναγιώτη Νίκα, ο οποίος κατηγορείται ότι «συρίζε» επειδή υιοθέτησε κάποιες θέσεις της αντιπολίτευσης τα τελευταία χρόνια.

Ο Σαμαράς δεν παραλείπει να λέει στους συνομιλητές του ότι τον συγκινεί ιδιαίτερα η προοπτική της εκδήλωσης στο Ζάππειο. Υπενθυμίζει ότι το 1979, στην τελετή ένταξης στην ΕΟΚ που έγινε στον ίδιο χώρο, παρευρίσκονταν όλοι οι βουλευτές της Ν.Δ., ανάμεσα στους οποίους και ο ίδιος, που τότε ήταν μόλις 29

ετών. Από εκείνη την κοινοβουλευτική ομάδα οι μόνοι βουλευτές που παραμένουν στη Βουλή είναι ο Σαμαράς και ο Γιάννης Τραγάκης. Και μόνο γι' αυτό δεν θα μπορούσε να αρνηθεί την πρόταση να μιλήσει – και θα πει αρκετά και για τη δική του συμβολή στην παραμονή της χώρας στην Ευρώπη όταν στην «πάνω και κάτω πλάτεια» έπαιζαν το μέλλον στα ζάρια όλοι εκείνοι που σήμερα ονειρεύονται για δεύτερη φορά καταλήψεις της εξουσίας με «κυβερνήσεις ανοχής».

Για να το πούμε ευθέως, ο Σαμαράς θεωρεί καθήκον του να συμβάλει ώστε να παραμείνει ο

Η ομιλία Καραμανλή δεν προβλέπεται να είναι διθυραμβική για το έργο της κυβέρνησης. Θα περιέχει χρησμούς, αλλά ασφαλώς θα υποστηρίξει καθαρά τη Ν.Δ. χωρίς αμφισβησίες.

Τσιπρας εκτός οποιασδήποτε κυβέρνησης. Δεν χρειάζονταν δηλαδή να ακούσει τους επαίοντες του πρωθυπουργού για το έργο του για να πει το «ναι», όπως έγινε στις 21 Απριλίου στην Καλαμάτα, όταν ο Μητσοτάκης εξήρε το έργο της τότε κυβέρνησης και την προσωπικότητα του επικεφαλής της, κάτι που ασφαλώς τον ικανοποίησε. Μάλιστα οι τιμές και τα εγκώμια πληθαίνουν εσχάτως για τον Σαμαρά. Αμέσως μετά τις εκλογές ταξιδεύει στη Βοστώνη, όπου στις 25 Μαΐου θα βραβευθεί από το Χάρβαρντ ως ένας από

τους πέντε διακεκριμένους αποφοίτους του, ο μοναδικός από την Ευρώπη.

Το βάρος της Ιστορίας

Ο Κώστας Καραμανλής μπορεί να αστείευεται εύκολα και να χαρίζει πλατιά χαμόγελα στον Μητσοτάκη δημοσίως, αλλά δεν διατηρεί μαζί του την ίδια φιλική σχέση που έχει ο Σαμαράς. Η σχέση Μητσοτάκη - Καραμανλή μπορεί να επηρεάζεται από τη γενικότερη αποστασιοποίηση που αισθάνεται ο πρώην πρωθυπουργός απέναντι στην πολιτική, κάτι που τον οδήγησε να ανακοινώσει τον Φεβρουάριο ότι αποχωρεί από το Κοινοβούλιο. Ο Καραμανλής έχει εκφράσει την ενόχλησή του για την υπόθεση των υποκλοπών και ήδη από το καλοκαίρι προέβη σε σκληρές δηλώσεις όταν μίλησε στην Κρήτη, στο μνημόσυνο του Γιάννη Κεφαλογιάννη. Η πραγματική αιτία όμως της απόστασης ανάμεσα στους δύο πολιτικούς είναι η αίσθηση που υπάρχει στους Καραμανλικούς ότι ο Μητσοτάκης δεν έχει υποστηρίξει σχεδόν καθόλου την περίοδο Καραμανλή, αφήνοντας να συντηρείται η εντύπωση ότι μπορεί να συμφωνεί με όσους υποστηρίζουν ότι ο Καραμανλής ευθύνεται για τη διολίσθηση στα μνημόνια. Αλλωστε η απόφαση του Μητσοτάκη να αποσχει από την ψηφοφορία για την εκλογή του Προκόπη Παυλόπουλου στην Προεδρία της Δημοκρατίας το 2015 έχει ερμηνευτεί ως μια εύγλωττη κριτική απέναντι στην πενταετία Καραμανλή συνολικά.

Όταν ο Κώστας Καραμανλής έλαβε το τηλεφώνημα του Μητσοτάκη για την εκδήλωση στο Ζάππειο, η απάντησή του ήταν πολύ διαφορετική. Δεν μπορεί να είναι απάν από τον προεκλογικό αγώνα. Αλλωστε όταν δήλωσε ότι αποχωρεί από τη Βουλή τόνισε ότι θα υποστηρίξει την προεκλογική προσπάθεια. Ήδη βρισκόταν στα σκαριά μια κοινή εμφάνιση με τον πρωθυπουργό στη Θεσσαλονίκη. Απέφυγε πάντως να απαντήσει απευθείας στον Μητσοτάκη για το Ζάππειο και ζήτησε λίγο χρόνο για να δει το πρόγραμμά του. Την επόμενη ημέρα τού τηλεφώνησε και τον ενημέρωσε ότι θα συμμετάσχει. Η ομιλία του δεν προβλέπεται να είναι διθυραμβική για το έργο της κυβέρνησης. Θα περιέχει χρησμούς, αλλά ασφαλώς θα υποστηρίξει καθαρά τη Νέα Δημοκρατία χωρίς αμφισβησίες.

Τελετουργικά εγκώμια

Δυσκολη άσκηση τριγωνομετρίας αναμένεται να είναι και η ομιλία του πρωθυπουργού. Σκοπός της εκδήλωσης είναι να αναδειχθεί ότι η Ν.Δ., με όλες τις ηγέσεις της, βρίσκεται στη σωστή πλευρά της Ιστορίας και σε όλες τις εποχές έχει εγγυηθεί και έχει υπερσώσει την ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας, εξασφαλίζοντας ασφάλεια και ευημερία για τη χώρα και την κοινωνία. Ο Μητσοτάκης όμως θα πρέπει μάλλον να πει μια καλή κουβέντα παραπάνω για την περίοδο Καραμανλή, «ισοφαρίζοντας» τα εγκώμια που απλόχερα προσφέρει στον Σαμαρά. Οι συνομιλητές του πρωθυπουργού μεταδίδουν ότι αυτό ασφαλώς θα γίνει, όχι μόνο γιατί η περίοδος 2004-2009 συνδέεται με προσπάθειες για τη μεταρρύθμιση του κράτους, αλλά και γιατί ο Καραμανλής μίλησε προεκλογικά για τη δυσχερή θέση στην οποία είχε περιέλθει η οικονομία, γι' αυτό και κατέβηκε σε εκλογές με πρόγραμμα λιτότητας ανταποκρινόμενος στη σοβαρότητα της συγκυρίας. Κάπως έτσι η άσκηση τριγωνομετρίας αναμένεται να επιλυθεί στο Ζάππειο, έτσι ώστε οι τρεις πρωθυπουργοί της Ν.Δ. να περάσουν με καλό βαθμό τις εξετάσεις για την ενότητα ενόψει της λαϊκής ετυμγορίας.

Η σκιά ενός ονόματος σε Σέρρες και Θεσσαλονίκη

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΖΙΜΑ

Ήταν Ιούνιος του 1989, με τις αλεπάλληλες εκλογικές αναμετρήσεις της ταραγμένης εκείνης εποχής, όταν ο νεαρός τότε Κώστας Καραμανλής κατέβηκε στην ενεργό πολιτική δράση διά της συμμετοχής του στο ψηφοδέλτιο της Ν.Δ. στην Α΄ Θεσσαλονίκης. Βγήκε ψηλά, συγκεντρώνοντας 35.068 σταυρούς, πίσω από τον πανίσχυρο τότε Σωτήρη Κούβελα (82.007 σταυροί).

Εκτοτε ο Κώστας Καραμανλής κατείχε τη μόνιμη πρωτιά στην Α΄ Θεσσαλονίκη, μέχρι τις αρχές Φεβρουαρίου, οπότε ο ίδιος ανακοίνωσε την «ολοκλήρωση της κοινοβουλευτικής του διαδρομής». Τώρα, για πρώτη φορά ύστερα από 34 χρόνια, το ψηφοδέλτιο της Ν.Δ. στην Α΄ Θεσσαλονίκη δεν θα φέρει το ισχυρό όνομα ενός Καραμανλή. Θα είναι αποδοκιμαζόμενο; Το βέβαιο είναι ότι ο πρώην πρωθυπουργός, αν και «απόστρατος», δεν πρόκειται να υφιστάται την πλήρη στην παράταξη. Ούτε και στη Θεσσαλονίκη, την πόλη που αγάπησε και όπου εξακολουθεί να καταφεύγει για να διασκεδάσει, σε λαϊκές ταβερνούλες συνήθως, με τους πολλούς φίλους του. «Ο Καραμανλής θα είναι πάντα κοντά στην παράταξη και θα βοηθάει με τον τρόπο που ο ίδιος μπορεί ως τον προσφορότερο», λέει άνθρωπος του φιλικού του περιβάλλοντος, τονίζοντας πως ο πρώην πρωθυπουργός δεν πρόκειται να δώσει γραμμή υπερηφισης κάποιου ή κάποιων υποψηφίων. «Δεν κάνει τέτοια. Δεν ημιμοδοτήσει ποτέ κανέναν στις εκλογές, ούτε θα το κάνει και τώρα. Δεν αφήνει πίσω του “ορφανό”. Αυτό που τον ενδιαφέρει είναι να πάει καλά η παράταξη».

Οι πληροφορίες αναφέρουν ότι ο Κώστας Καραμανλής θα παραστεί στην προεκλογική συγκέντρωση του Κυριάκου Μητσοτάκη στη συμπτωτεύουσα, όπου δεν αποκλείεται να απευθύνει χαιρετισμό ή και να αναμειχθεί με τους συγκεντρωμένους. Όπως και να έχει, στη συλλογική συνείδηση της πόλης το όνομα «Καραμανλής» είναι ταυτισμένο με τη μεταπολεμική πορεία της και τη βοήθεια που θείος και ανιψιός της πρόσφεραν, στο όνομα της μακεδονικής τους, κυρίως, καταγωγής. Μερικά χιλιόμετρα βορειότερα της Θεσσαλονίκης, στην κοιλιά του «Καραμανλισμού», τις Σέρρες, ένας άλλος Κώστας Καραμανλής (του Αχιλλέως) μάχεται υπό δύσκολες συνθήκες για τη συνέχιση της παρουσίας της ευρύτερης οικογένειας στη Βουλή και στην πολιτική.

Το ενδιαφέρον για την εκλογή του εμφανίζεται αυξημένο, καθώς μετά τα Τέμπη επιχειρήθηκε η πολιτική του σταύρωσης, με την αντιπολίτευση να αξιώνει τον εξοστρακισμό του. Τώρα δίνει υπέρ πάντων αγώνα όχι απλώς να επανεκλεγεί, αλλά να «σαρώσει» και να δώσει, όπως λένε συνεργάτες του, αποστομωτική απάντηση. Προς επίευσή αυτού του στόχου, με βάση τις πληροφορίες, καταγράφεται ξεσηκωμός φίλων, κομματικών και συντοπίων του, σε συστράτευση ώστε να εκλεγεί με υψηλό ποσοστό.

Χλωμιάζει το γόητρο του σουλτάνου

Η κλονισμένη υγεία του προέδρου της Τουρκίας Ταγίπ Ερντογάν μπορεί να δυσκολέψει κι άλλο την εκλογή του

Του ανταποκριτή μας
στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Η ξαφνική αδιαθεσία του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν την περασμένη Τρίτη σε ζωντανή τηλεοπτική του συνέντευξη έχει «παγώσει» την Τουρκία. Την επομένη του επεισοδίου ακύρωσε όλο το προεκλογικό του πρόγραμμα. Τώρα λέγεται ότι θα χρειαστεί να αναθεωρήσει όλο τον προγραμματισμό της προεκλογικής εκστρατείας του.

Τα σενάρια για το μέλλον του ίδιου και της χώρας έχουν φουρτώσει. Το πιο ήπιο από αυτά μετράει τον προεκλογικό αντίκτυπο. Εκτιμάται ότι ίσως για πρώτη φορά στην εικοσαετή κυριαρχία του ο Ερντογάν δίνει την εικόνα ενός «κουρασμένου προέδρου». Δίνει δηλαδή το αντίθετο μήνυμα από αυτό στο οποίο έχει επενδύσει όλη την προεκλογική στρατηγική του – το μήνυμα της πανίσχυρης Τουρκίας που, παρά τους οικονομικούς κλυδωνισμούς της, ναυπηγεί αεροπλανοφόρα και κατασκευάζει πυρηνικά εργοστάσια.

Δεν είναι τυχαίο ότι η πρώτη δημόσια επανεμφάνιση του προέδρου της Τουρκίας, έστω και μέσω τηλεδιάσκεψης, έγινε στην τελετή για το πυρηνικό εργοστάσιο Ακούγιου μαζί με τον σύμμαχό του Βλαντιμίρ Πούτιν. Ήταν μια εικόνα που διασκέδασε κάπως την ανησυχία στο επιτελείο του και στους οπαδούς του.

«Οι Τούρκοι ψηφοφόροι είναι απαιτητικοί. Θέλουν ισχυρό ηγέτη. Το 2002 ο τότε πρωθυπουργός Μπουλέντ Ετζεβίτ είχε ασθενήσει για πολλές εβδομάδες. Η ασθένειά του είχε συμπέσει με την οικονομική κρίση, με αποτέλεσμα στις εκλογές εκείνου του έτους να πάρει μόλις το 1,2% των ψήφων. Τον νίκησε ο κ. Ερντογάν ως δυναμικός και νέος», μας υπενθύμισε έμπειρος δημοσιογράφος της

γειτονικής χώρας. Όμως όσα συνέβησαν αυτές τις ημέρες προβληματίσαν για άλλη μία φορά όσους τονίζουν πως όλη η χώρα έχει εξάρτηση από τον κ. Ερντογάν λόγω των αυξημένων εξουσιών του, με αποτέλεσμα δίχως τον πρόεδρο να μη λειτουργεί σχεδόν τίποτα. Προκάλεσε επίσης προβληματισμό η ευκολία διάδοσης φημών για την υγεία του, οι περισσότερες εκ των οποίων εκπορεύθηκαν από πηγές της Ρωσίας και της Κίνας και ανέφεραν πως ο κ. Ερντογάν έχει πάθει έμφραγμα ή εγκεφαλικό. Ενώ οι γιατροί και οι συνεργάτες του στην Τουρκία μιλούσαν για βαρύ κρυολόγημα ή γαστρεντερίτιδα, λίγοι τους πίστευαν, καθώς το ιατρικό ιστορικό του κ. Ερντογάν είναι βεβαρημένο.

Τώρα η χώρα μπαίνει στην τελική εκλογική ευθεία, έχουν απομείνει μόλις δύο εβδομάδες μέχρι τις κάλπες και πολιτικοί αναλυτές αναρωτιούνται αν ο κ. Ερντογάν θα έχει τις αντοχές να «τρέξει» τα πιο δύσκολα μέτρα στο φίνις. Κάποιοι άλλοι θέτουν ήδη το ζήτημα εάν, σε περίπτωση που ο ίδιος νικήσει, θα είναι σε θέση να κυβερνήσει την Τουρκία. Μία χώρα που κάθε μήνα ο λαός γίνεται φτωχότερος καθώς μειώνεται η αγοραστική του δύναμη και όλοι προβλέπουν μεγάλη οικονομική κρίση μετά τις εκλογές.

Όταν οι πολίτες γελούν...

Πριν από λίγες ημέρες επισκεφθήκαμε ένα κατάστημα γνωστής τουρκικής αλυσίδας σούπερ μάρκετ στην Κωνσταντινούπολη. Στόχος μας εκτός από τις αγορές ήταν να δούμε και τις τιμές των προϊόντων στα ράφια. Εκεί συναντήσαμε δύο ηλικιωμένες κυρίες της μεσαίας τάξης που έκπληκτες κοιτούσαν τις τιμές της πατάτας και του κρεμμυδιού. Τις πλησιάσαμε και όταν διαπιστώσαμε πως η τι-

Τούρκος δημοσιογράφος επισημαίνει στην «Κ» ότι διαχρονικά οι ψηφοφόροι της Τουρκίας προτιμούν τους ισχυρούς ηγέτες, υπενθυμίζοντας την αναμέτρηση του 2002, όταν ο τότε πρωθυπουργός Ετσεβίτ είχε ασθενήσει για καιρό, με αποτέλεσμα να πτηθεί από τον «δυναμικό και νέο» Ερντογάν.

μή του κρεμμυδιού έχει φθάσει τις 35 λίρες, όταν τον Νοέμβριο του 2022 ήταν περίπου 10 λίρες, προβληματιστήκαμε κι εμείς μαζί τους. Η τιμή του κιμά έχει φθάσει τις 390 λίρες το κιλό, ενώ το καλοκαίρι του 2022 ήταν περίπου 200 λίρες. Οι δύο κυρίες έβλεπαν τις τιμές και άρχισαν να γελούν και να κάνουν χιούμορ, καθώς δεν μπορούσαν να πιστέψουν τις ανατιμήσεις!

Όταν έφθασα στο ταμείο συνάντησα έναν γνωστό μου, στέλεχος μεγάλης εταιρείας, ο οποίος είχε αγοράσει ένα μπουκάλι τουρκικό rakı και κάποιους μεζέδες. Μοιράστηκα μαζί του όσα είχα μόλις συζητήσει με τις κυρίες και τα γέλια τους για τις τιμές. Τότε μου υπενθύμισε μια ιστορία: Ένας σουλτάνος της οθωμανικής εποχής έστειλε συχνά, λέει, τους συνεργάτες του στην αγορά για να του μεταφέρουν τις αντιδράσεις

του κόσμου. Όταν του έλεγαν «ο κόσμος γκρινιάζει», ο σουλτάνος ανέβαζε τους φόρους. Του έλεγαν «ο κόσμος μουρμουράει εναντίον σας» κι εκείνος συνέχιζε να ανεβάζει τις τιμές. Κάποια ημέρα, όμως, ένας από τους παρατρεχάμενους του του είπε «ο κόσμος βλέπει τις τιμές και γελάει». Τότε ο σουλτάνος κάλεσε όλους τους συνεργάτες του και τους είπε «τα πράγματα είναι σοβαρά, πρέπει να λάβουμε μέτρα». «Φαίνεται πως βρισκόμαστε σε αυτή τη φάση», μου είπε ο συνομιλητής μου, καθώς «ο κόσμος ξεπέρασε τα όριά του. Απλώς κάνει υπομονή για να δει τι θα γίνει μετά τις εκλογές».

Ο επίσημος πληθωρισμός στην Τουρκία βρίσκεται περίπου στο 50%. Όμως πολλά είδη διατροφής έχουν αυξηθεί από 100% μέχρι και 210%. Οι τιμές των ακινήτων μέσα σε ένα έτος αυξήθηκαν 180%. Η αύξηση των ενοικίων έχει ξεπε-

ράσει το 140% το έτος.

Ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, μέσα σε αυτή την οικονομική κατάσταση, υποσχεται πως θα βελτιώσει την οικονομία μετά τις εκλογές και προς το παρόν παρουσιάζει στους Τούρκους πολίτες τα συμβολικά του επιτεύγματα: Τη μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε τζαμί, το ηλεκτρικό αυτοκίνητο TOGG, τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη αλλά και το αεροπλανοφόρο «Anadolı».

«Το κρεμμύδι καθορίζει περισσότερο την απόφαση του ψηφοφόρου σε σχέση με το ηλεκτρικό αυτοκίνητο TOGG. Πράγματι, ο ψηφοφόρος συγκινείται και δακρύζει όταν προσεύχεται εντός της Αγίας Σοφίας ή εντυπωσιάζεται όταν βλέπει αγκυροβολημένο το πλοίο “Anadolı”. Όμως όταν επιστρέφει στο σπίτι του και βλέπει την τιμή του κρεμμυδιού, εκεί τα πράγματα αλλάζουν. Η υπερηφάνεια όμως δεν καθορίζει την πολιτική προτίμηση», αναφέρει ο πολιτικός αναλυτής και δημοσκόπος Μπεκίρ Αχιντζίρ στη συνέντευξή του στην εφημερίδα Oksijen.

Οι περισσότερες δημοσκοπήσεις στην Τουρκία δείχνουν τον Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου να προηγείται έναντι του κ. Ερντογάν. Πάντως ο πρόεδρος της Τουρκίας τις τελευταίες ημέρες ανεβάζει κι αυτός τα ποσοστά του και μειώνει τη διαφορά από τον αντιπάλό του. Τελευταία στοιχεία αξιόπιστων εταιρειών δείχνουν τα ποσοστά του κ. Κιλιτσντάρογλου να κυμαίνονται από 43% έως και 48%, με τον κ. Ερντογάν να ακολουθεί από 39,7% έως και 44%. Δημοσκοπήσεις που διενεργούνται για το επιτελείο μεγάλου κόμματος της Τουρκίας προβλέπουν, για τον πρώτο γύρο των εκλογών, 48% για τον υποψήφιο της τουρκικής αντιπολίτευσης και 47% για τον κ. Ερντογάν.

Ο «δούρειος ίππος»

Κρίσιμος παράγοντας αυτής της εκλογικής αναμέτρησης θα είναι ο τρίτος υποψήφιος Μουαρέμ Ιντζέ, ο οποίος στις προεδρικές εκλογές του 2018 ήταν αντίπαλος του κ. Ερντογάν και υποψήφιος της αντιπολίτευσης και είχε χάσει με μεγάλη διαφορά. Τώρα η υποψηφιότητά του ίσως να οδηγήσει τις προεδρικές εκλογές στον δεύτερο γύρο, καθώς την περισσότερη δύναμή του θα την αντλήσει από τους ψηφοφόρους του κ. Κιλιτσντάρογλου, αφού και ο ίδιος προέρχεται από το Ρεπουμπλικανικό Λαϊκό Κόμμα. Στα κόμματα της αντιπολίτευσης τον κ. Ιντζέ τον θεωρούν δούρειο ίππο του προέδρου της Τουρκίας.

Η πραγματικότητα είναι πως ο κ. Ερντογάν σπκώνει όλο το βάρος της προεκλογικής εκστρατείας, καθώς είναι αυτός που μπορεί να διατηρεί και να συσπειρώνει τον κόσμο γύρω του. Το AKP είναι το κόμμα που ίσως φθάσει και το 38% με 40% στις βουλευτικές εκλογές, σε αντίθεση με τα υπόλοιπα κόμματα της Λαϊκής Συμμαχίας, με τον Ντεβλέτ Μπαχτσελί κουρασμένο, τον Φατίχ Ερμπακάν να μην έχει λαϊκό έρεισμα και τα ποσοστά του κόμματος Huda Par να μην αγγίζουν το 1%.

Η αντιπολίτευση, όμως, σχεδόν καθημερινά «τρέχει» μια προεκλογική εκστρατεία με τέσσερα άτομα. Μαζί με τον Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου συνεχίζουν την προεκλογική εκστρατεία τους ο δήμαρχος της Αγκυρας Μανσούρ Γιαβάς, ο δήμαρχος της Κωνσταντινούπολης Εκρέμ Ιμάμογλου και η πρόεδρος του Καλού Κόμματος, Μεράλ Ακσενέρ.

Οι ψηφοφόροι του προέδρου της Τουρκίας υποστηρίζουν πως ο κ. Ερντογάν είναι ικανός και έχει το πολιτικό χάρισμα να τους αντιμετωπίσει όλους. Αρκεί να το επιτρέψει και η υγεία του.

Chief Executive Officer - Nicosia

Ref: 5588

On behalf of our client, the Modernisation and Reform Consulting Agency Ltd (Mo.Re), GRS hereby seeks to employ a successful candidate with strong personality and exemplary management skills for the position of **Chief Executive Officer (CEO)** of the company. Mo.Re is a ground breaking, newly established state-owned company established under private Law, created to increase the efficiency of strategic government projects and reforms. The Company will provide the required expertise, to enhance the capacity of the Government to execute the Government's strategic plan across a wide range of ministries and departments.

MAIN DUTIES AND RESPONSIBILITIES

- Develop high quality business strategies and plans, ensuring their alignment with short-term and long-term objectives of Mo.Re
- Manage and direct the company to achieve its primary goals and objectives
- Engage in effective management while setting priorities that will ensure long-term business success in both short-term goals as well as future planning stages
- Build the company's brand and reputation
- Successfully deliver company's initial projects
- Hiring the initial team and oversee the recruitment process at an executive level within the company. Recruiting and retaining high level industry specialists
- Prepare the company's budget and monitor day-to-day business activities, ensuring operations work within time and budget including adhering to the corresponding legal requirements
- Create the organizational structure and internal procedures of the company
- Report to the Board of Directors and any other relevant stakeholders on the progress of strategic objectives in accordance with the governance framework of the company
- Provide specialized guidance and support to all staff and be responsible for the company's overall operations

CANDIDATE PROFILE

- Minimum 5 years experience in a similar position or in leading a business unit, preferably in the consulting industry, in conjunction with significant experience in management consulting within the public sector or focused on public sector projects
- Preferable experience in IT consulting/business
- Experience in a startup organisation will be considered as an advantage
- Ability to multi-task and manage various business functions including Marketing, Business Development, Finance and Human Resources
- Fluency in English language. Greek language will be considered as a strong advantage
- Self-motivated and strategically oriented
- Excellent written and verbal communication skills
- Flexibility and adaptability with leadership and a high level of social and emotional intelligence skills
- Excellent planning skills to implement strategies to meet the organisation's goals set by the board of directors
- Ability to manage and motivate a newly established team

BENEFITS

- 13th salary
- Competitive remuneration package
- Yearly bonus upon performance/results

If you feel you have the necessary skills and experience for this position, please send your CV to Steve Slocombe (steve@grsrecruitment.com) or Annita Paliou (annitap@grsrecruitment.com) quoting the above job reference or call +35725342720 for further information.

#EuropeDay

Γιορτάζουμε την

Ημέρα της Ευρώπης

Κυριακή 7 Μαΐου 2023

10:00-13:30 Πλατεία Ελευθερίας, Λευκωσία

17:30-21:00 Μόλος Λεμεσού

europeday.europa.eu

Νουριέλ Ρουμπινί, οικονομολόγος

Επιτυχημένη η πορεία της ελληνικής οικονομίας

Γιατί πιέζονται οι αμερικανικές τράπεζες

Συνέντευξη στον
ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ

Τον ακολουθεί το παρατσούκλι «Δόκτωρ Ολεθρος», γιατί οι προβλέψεις του είναι συνήθως δυσοίανες. Τη φήμη αυτή επιβεβαίωσαν και οι εκτιμήσεις που διατύπωσε στη συζήτησή του με την «Κ», στο περιθώριο της συμμετοχής του στο Οικονομικό Φόρουμ των Δελφών. Για την ελληνική οικονομία, πάντως, ο Νουριέλ Ρουμπινί δηλώνει αισιόδοξος. Και δεν διστάζει, όπου η ανάλυσή του δεν τον οδηγεί σε ασφαλή συμπεράσματα, να πει «δεν ξέρω, θα δούμε».

– Εδώ και καιρό ακούμε για διόρθωση που πρόκειται να γίνει στην αγορά. Γιατί δεν έχει συμβεί ακόμη;

– Έγινε πέρυσι μια διόρθωση. Οι αμερικανικές και οι παγκόσμιες μετοχές σημείωσαν πτώση. Ο S&P κατά 15%. Ο NASDAQ κατά 30%. Οι μετοχές τεχνολογίας και ανάπτυξης ακόμη περισσότερο. Ακόμη και οι τιμές των ομολόγων μειώθηκαν απότομα καθώς ανέβαιναν οι αποδόσεις, και πολλές άλλες επενδυτικές αξίες υψηλού ρίσκου παρουσίασαν πτώση. Υπήρξε ανάκαμψη φέτος και νομίζω ότι αρχικά αυτό εξηγείται από τη διαφαινόμενη διόρθωση της Κεντρικής Τράπεζας να μειώσει τα επιτόκια, από τον πληθωρισμό που παρουσιάζει πτώση και από την ήπια ύφεση που έρχεται. Ετσι, υπήρξε ένα πρώτο κύμα που οδήγησε στην ενίσχυση των αγορών. Οι αγορές έκαναν μια μικρή διόρθωση στην αρχή των τραπεζικών πιέσεων στις ΗΠΑ, αλλά παραδόξως τώρα ανέβηκαν. Αυτό συνέβη επειδή οι τραπεζικές πιέσεις οδήγησαν τις αγορές στην εκτίμηση ότι η Fed αλλά και η ΕΚΤ θα σταματήσουν να αυξάνουν τα επιτόκια νωρίτερα σε χαμηλότερα επίπεδα και στη συνέχεια θα μειώσουν τα επιτόκια στο δεύτερο εξάμηνο του έτους.

Τώρα οι κεντρικές τράπεζες μας λένε «θα αυξήσουμε τα επιτόκια και στη συνέχεια θα τα διατηρήσουμε σε αυτό το επίπεδο για το υπόλοιπο του έτους». Ετσι, υπάρχει μια κάποια αποσύνδεση μεταξύ του τι πιστεύουν οι αγορές και του τι τους λένε οι κεντρικές τράπεζες. Νομίζω ότι μέρος της πρόσφατης αύξησης της αγοράς οφείλεται στο γεγονός ότι οι κεντρικές τράπεζες θα αναγκαστούν να μειώσουν τα επιτόκια στο δεύ-

τερο εξάμηνο και αυτό είναι καλό για την αγορά.

– Ποια είναι η άποψή σας για την τραπεζική κρίση που ξεκίνησε με την Credit Suisse; Υπάρχουν κρυμμένοι σκελετοί στις περιφερειακές τράπεζες των ΗΠΑ;

– Ορισμένες από τις περιφερειακές τράπεζες εξακολουθούν να βρίσκονται υπό σημαντική πίεση. Μία από αυτές είναι η First Republic. Νομίζω ότι το επιχειρηματικό μοντέλο πολλών από αυτές αμφισβητείται σήμερα διότι έχει μειωθεί η αξία όλων των περιουσιακών στοιχείων, όχι μόνο η αξία των τίτλων, αλλά και εκείνη του δανειακού τους χαρτοφυλακίου. Αυτό συμβαίνει διότι δανείζουν για ενυπόθηκα και άλλα δάνεια, όπου τα επιτόκια είναι πολύ χαμηλότερα. Το μεγαλύτερο μέρος των καταθέσεων είναι ανασφάλιστο. Υπήρξε μια φυγή καταθέσεων και η μέση τράπεζα ουσιαστικά έδινε στους καταθέτες μόλις 0,5%, όταν τώρα τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια είναι 5%. Γιατί να θέλει κάποιος να τοποθετήσει τα χρήματά του σχεδόν στο μηδέν στην τράπεζα, όταν κερδίζει σε ένα Αμοιβαίο Κεφάλαιο Διαχείρισης Διαθεσίμων, ας πούμε, 5%; Αρα συνέβαλε και αυτό.

Νομίζω ότι ο κόσμος απομακρύνεται από τις περιφερειακές τράπεζες για δύο λόγους. Πρώτον, οι ανασφάλιστες καταθέσεις είναι επικίνδυνες. Δεύτερον, μπορεί να κερδίσει περισσότερα. Οπότε, πρώτον, πιστεύω ότι τα προβλήματα ορισμένων από αυτές τις περιφερειακές τράπεζες δεν έχουν τελειώσει. Δεύτερον, θα γίνουν πολύ πιο προσεκτικές όσον αφορά τη χορήγηση δανείων. Θα υπάρξει πιστωτική ασφυξία. Πολλές από αυτές τις τράπεζες δανείζουν νοικοκυριά, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και χορηγούν μεγάλο μέρος δανείων για εμπορικά ακίνητα. Υπάρχουν ήδη εκτιμήσεις ότι η πιστωτική ασφυξία που προκαλείται από αυτές τις τραπεζικές πιέσεις θα επηρεάσει την οικονομική ανάπτυξη των ΗΠΑ κατά τουλάχιστον 50 μονάδες βάσης φέτος.

As υποθέσουμε, λοιπόν, ότι η πιστωτική ασφυξία είναι ελαφρώς πιο σοβαρή. Και ας υποθέσουμε ότι τότε η οικονομία καταλήγει σε ύφεση. Και η βασική εκτίμηση των οικονομολόγων της Fed είναι ότι οι ΗΠΑ θα εισέλθουν σε ήπια ύφεση το

«Υπάρχουν πολιτικές αβεβαιότητες που προκύπτουν από τις επερχόμενες εκλογές στην Ελλάδα. Ωστόσο, οι αγορές δεν αντιδρούν σε αυτή την αβεβαιότητα διευρύνοντας τα spreads των ομολόγων. Αυτό σημαίνει ότι πιθανώς υπάρχει η ανανεωμένη οικονομική σταθερότητα είναι αρκετά θεμελιωμένη, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι θα υπάρξει κάποια αβεβαιότητα σε πολιτικό επίπεδο και συνεπώς σε επίπεδο μέτρων», λέει ο Νουριέλ Ρουμπινί στον Αλέξη Παπαχελά.

“

Είναι πιθανό η Κίνα να προσπαθήσει να οικοδομήσει το γουάν ως πόλο για τις χώρες που είναι σύμμαχοι της. Ρωσία, Βόρεια Κορέα, Ιράν. Θα έχουμε ένα διπολικό σύστημα. Αλλά το δολάριο δεν θα εξαφανιστεί.

“

Νομίζω ότι ο κόσμος απομακρύνεται από τις περιφερειακές τράπεζες για δύο λόγους. Πρώτον, οι ανασφάλιστες καταθέσεις είναι επικίνδυνες. Δεύτερον, μπορεί να κερδίσει περισσότερα.

δεύτερο εξάμηνο του έτους. Αν συμβεί αυτό, τα ποσοστά αθέτησης πληρωμών θα αυξηθούν. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια των τραπεζών θα αυξηθούν. Θα μετακινηθούν από το ρίσκο της αγοράς και της διάρκειας στο πιστωτικό ρίσκο. Και τότε υπάρχει ο κίνδυνος η πιστωτική ασφυξία να επιδεινώσει την οικονομική ύφεση, γεγονός που θα οδηγήσει σε περισσότερες αθετήσεις και μπορεί να καταλήξουμε σε μια δύσκολη κατάσταση για την οικονομία, τις χρηματοπιστωτικές αγορές και τις τράπεζες.

– Τώρα, γίνεται πολλή συζήτηση για το αν ο κόσμος απομακρύνεται από το δολάριο ως νόμισμα αναφοράς. Ποια είναι η άποψή σας σχετικά με αυτό;

– Τον Φεβρουάριο έγραψα ένα μακροσκελές άρθρο για τους Financial Times σχετικά με το θέμα αυτό. Συνοπτικά, η άποψή μου είναι ότι ζούσαμε σε έναν κόσμο όπου υπήρχε ένα μονοπολικό παγκόσμιο καθεστώς αποθεματικών νομισμάτων, όπου τα δύο τρίτα και πλέον όλων των αποθεματικών, των συναλλαγών κ.λπ. βασίζονταν στο δολάριο. Σε έναν κόσμο που διχάζεται από τη γεωπολιτική, η ύπαρξη ενός πολυπολικού παγκόσμιου καθεστώτος αποθεματικού νομίσματος είναι απίθανη. Αυτό που είναι πιο πιθανό είναι να προσπαθήσει η Κίνα να οικοδομήσει το γουάν ως πόλο για τις χώρες που είναι φίλοι και σύμμαχοί της. Η Ρωσία, η Βόρεια Κορέα, το Ιράν, ίσως το Πακιστάν και άλλες. Γι' αυτές τις χώρες, όλο και περισσότερα, το γουάν

μπορεί να γίνει μέσο πληρωμής, αποθηκευτικής αξίας, ίσως ακόμη και λογιστική μονάδα. Ετσι θα έχουμε ένα διπολικό σύστημα. Δεν θα εξαφανιστεί το δολάριο. Ίσως ο σχετικός του ρόλος να πέσει και ο σχετικός ρόλος του γουάν να αυξηθεί. Αλλά ακόμη και αυτό είναι μια διαδικασία που παίρνει δεκαετίες. Δεν θα γίνει από τη μια μέρα στην άλλη, αλλά σίγουρα οι Κινέζοι θα ξεπεράσουν τη σφαίρα των δικών τους αυστηρών συμμάχων και θα πάνε σε χώρες όπως αυτές του Κόλπου και θα τους πουν: «Ακούστε, γιατί να μην πληρωθείτε σε γουάν για το πετρέλαιο που αγοράζω από εσάς; Ναι, έχω ορισμένους ελέγχους στην κίνηση κεφαλαίων, αλλά δεν έχω ελέγχους στις συναλλαγές στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Αγοράζετε πολλά αγαθά και υπηρεσίες από εμένα. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το γουάν γι' αυτά».

– Πιστεύετε ότι συντελείται μια διαδικασία αποπαγκοσμιοποίησης; Και πώς θεωρείτε ότι αυτό θα επηρεάσει τη σταθερότητα;

– Πολλοί το ονομάζουν με διαφορετικές λέξεις. Αποπαγκοσμιοποίηση ή απομάκρυνση από το ελεύθερο εμπόριο ή προστατευτισμός κάποιου βαθμού. Ξέρετε, δεν είναι άσπρο ή μαύρο. Δεν πρόκειται να έχουμε την υπερπαγκοσμιοποίηση που είχαμε τα τελευταία 30 χρόνια. Και δεν πρόκειται, φυσικά, να επιστρέψουμε σε καθεστώς αυτάρκειας.

Το ερώτημα, λοιπόν, είναι σε ποια κλίμακα θα υπάρξει περιορισμός στην εμπορία αγαθών

και υπηρεσιών και στην κίνηση κεφαλαίων, στις ξένες άμεσες επενδύσεις και στη διακίνηση εργατικού δυναμικού και όλο και περισσότερο στα τεχνολογικά δεδομένα και στις πληροφορίες. Είναι λοιπόν θέμα κλίμακας. Κινούνται προς αυτήν την κατεύθυνση διότι ακόμη και πριν από τους πρόσφατους γεωπολιτικούς παράγοντες υπήρχαν κάποιες αντιδράσεις κατά της υπερπαγκοσμιοποίησης. Όσοι έμειναν πίσω άρχισαν να διαμαρτύρονται γι' αυτό. Και τώρα υπάρχουν και τα ζητήματα εθνικής ασφάλειας. Ετσι, συνηθίζαμε να μιλάμε για ελεύθερο εμπόριο και στη συνέχεια για δικαιο εμπόριο, τώρα μιλάμε για ασφαλές εμπόριο. Κάποτε είχαμε το offshoring, τώρα έχουμε το friend-shoring. Είχαμε παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού «just-in-time», τώρα έχουμε την Κίνα+1 «just-in-case». Και δίνουμε έμφαση στην ασφάλεια έναντι της αποτελεσματικότητας στην κατανομή της παραγωγής και των επενδύσεων εργασίας και κεφαλαίου, σε διάφορες περιοχές του κόσμου.

Το πόσο έντονη θα είναι αυτή η διαδικασία – η αποπαγκοσμιοποίηση, η πολυδιάσπαση, η βαλκανοποίηση των παγκόσμιων αλυσίδων εφοδιασμού, ο προστατευτισμός, οι περιορισμοί διαφόρων τύπων εμπορίου – και η έκταση αυτής θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από το πόσο έντονες θα αποδειχθούν κάποιες από τις γεωπολιτικές εντάσεις. Η ειλικρινής απάντηση είναι ότι κανείς δεν ξέρει. Εγώ προβληματίζομαι.

Συσσωρεύονται μεγάλες απειλές για τη φιλελεύθερη δημοκρατία

– Επιτρέψτε μου να σας ρωτήσω σχετικά με την έννοια των mega-απειλών (mega-threats). Τα γεγονότα εκείνα που θα μπορούσαν πραγματικά να αποσταθεροποιήσουν τα πάντα.

– Στο πρόσφατο βιβλίο μου μιλώ τόσο για οικονομικές, νομισματικές και χρηματοπιστωτικές απειλές, όσο και για κοινωνικές, πολιτικές, γεωπολιτικές, περιβαλλοντικές, υγειονομικές και τεχνολογικές απειλές που αλληλεπιδρούν με τις οικονομικές. Μπορούν να μας οδηγήσουν σε μια πολύ δυσχερή κατάσταση. Χρησιμοποιώ τον όρο «mega-

threats», αλλά, για παράδειγμα, οι Financial Times φέτος επέλεξαν ως μία από τις λέξεις της χρονιάς τον όρο «holy crisis». Είναι η ίδια έννοια των οικονομικών και μη οικονομικών παραγόντων που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους.

Τον περασμένο Δεκέμβριο βρισκόμουν στη σκηνή με την Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα, τη διευθύντρια του ΔΝΤ, παρουσιάζοντας το βιβλίο μου και συζητώντας μαζί της. Έγραψα μια ομιλία για τη συμβολή των συμφορών (confluence of calamities), αυτή την αλληγορική συμβολή των συμφορών που είχαμε να δούμε

“

Ολη αυτή η κακοδαιμονία – η αύξηση της εισοδηματικής ανισότητας, η συμπίεση της μεσαίας τάξης, η αίσθηση των νέων ότι θα ζήσουν χειρότερα από τους γονείς τους – εκδηλώνεται και πολιτικά.

από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η Κριστίν Λαγκάρντ, επικεφαλής της ΕΚΤ, μίλησε για τη μόνιμη κρίση (perma-crisis). Τον Ιανουάριο στο Νταβός, δημοσίευσαν την ετήσια έκθεση World Global Risk που αφορούσε τις απειλές κινδύνου και τις πολυκρίσεις (poly-crises). Πρόκειται για την ίδια έννοια, όπου αλληλεπιδρούν οικονομικοί και μη οικονομικοί παράγοντες. Και τώρα υπάρχει γεωπολιτική κρίση, κίνδυνος πολέμου, ψυχρών πολέμων και στη συνέχεια θερμών πολέμων μεταξύ μεγάλων δυνάμεων, κίνδυνος κλιματικής αλλαγής, κίνδυνος πιο επιμονών και πιο

σοφρών μελλοντικών πανδημιών, κίνδυνος ότι και η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να αυξήσει την οικονομική πίτα, μπορεί να οδηγήσει σε μόνιμη τεχνολογική ανεργία, όλα μπορούν να οδηγήσουν σε αύξηση της ανισότητας εισοδήματος και πλούτου.

Σύμφωνα με κάποια σενάρια, η πολιτική εκδήλωση όλων αυτών της κακοδαιμονίας – της αύξησης της εισοδηματικής και περιουσιακής ανισότητας, της συμπίεσης της μεσαίας τάξης, της αίσθησης των νέων ότι θα ζήσουν χειρότερα από τους γονείς τους, της αίσθησης ολόκληρων κοινωνικών ομάδων

ότι έχουν μείνει πίσω – είναι πλέον ένας ορισμένος βαθμός αντίδρασης κατά της φιλελεύθερης δημοκρατίας και του δημοκρατικού καπιταλισμού. Και βλέπουμε τώρα ακραία κόμματα της ριζοσπαστικής λαϊκιστικής Δεξιάς ή/και Αριστεράς – ανάλογα με τη χώρα – να γίνονται πιο δημοφιλή και σε ορισμένες περιπτώσεις να έρχονται στην εξουσία. Όπως όμως επισημαίνω στον επίλογο του βιβλίου, αυτή τη στιγμή δεν χειριζόμαστε κανένα από αυτά τα προβλήματα και συσσωρεύονται και αλληλοτροφοδοτούνται, γι' αυτό και ανησυχώ.

Αναγκαία για την Τουρκία η χρηματοδότηση από το ΔΝΤ

— Ποια είναι η πρόβλεψή σας για την Ευρώπη; Πολλοί θεωρούν ότι η Γαλλία είναι η αποφασιστική δοκιμή. Για το κατά πόσον ο Μακρόν θα καταφέρει να εφαρμόσει κάποιες μεταρρυθμίσεις και να επιβιώσει.

— Υποστηρίζω την προθυμία του να κάνει μεταρρυθμίσεις. Και σίγουρα η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού είναι απαραίτητη. Η Γαλλία γερνάει όπως και η υπόλοιπη Ευρώπη. Το προσδόκιμο ζωής είναι υψηλότερο. Επομένως, η ιδέα να βγαίνουν με στη σύνταξη στα 60, αν όχι νωρίτερα, δεν έχει νόημα. Αλλά το πρόβλημα είναι ότι δεν είχε την πλειοψηφία γι’ αυτό, οπότε προχώρησε με διάταγμα. Αυτή η μεταρρύθμιση ήταν εξαιρετικά αντιδημοφιλής, ακόμη περισσότερο από αυτήν που οδήγησε στα Gilets Jaunes. Και η ανησυχία μου είναι ότι, ενώ πράττει το σωστό, αυτή η μεταρρύθμιση είναι τόσο αντιδημοφιλής ως προς την ουσία και τον τρόπο με τον οποίο πέρασε, ώστε μέχρι το επόμενο έτος, στις ευρωπαϊκές κοινοβουλευτικές εκλογές που συνήθως είναι τυπικά ψήφος διαμαρτυρίας, όπου οι άνθρωποι ψηφίζουν άλλα κόμματα επειδή είναι θυμωμένοι με το κατεστημένο, η Λεπέν μπορεί να τα πάρει καλύτερα από ό,τι τα πήγε ακό-

“

Αν ο Ερντογάν επανεκλεγεί, θα πρέπει να κάνει στροφή και να περάσει από τον μακροοικονομικό ανορθολογισμό στην ορθοδοξία.

μη και την προηγούμενη φορά. Αν συμβεί αυτό, θα μπορούσαμε να έχουμε μια κατάσταση στην οποία οι άνθρωποι θα πουν ότι μπορεί να κερδίσει τις επόμενες προεδρικές εκλογές. Τότε, τα spreads για τη Γαλλία θα αρχίσουν να διευρύνονται και θα μπορούσε να υπάρξει ακόμη και μετάδοση σε ορισμένες χώρες της περιφέρειας. Και με τη διεύρυνση των spreads, ο Μακρόν θα αναγκαστεί μερικά χρόνια πριν από τις εκλογές να προχωρήσει σε δημοσιονομική λιτότητα, όπως αναγκάστηκαν να κάνουν η Ιταλία ή η Ελλάδα ή το Ηνωμένο Βασίλειο. Και αυτό θα τον καταστήσει ακόμη πιο αντιδημοφιλής. Επίσης, δεν μπορεί να θέσει υποψηφιότητα για τρίτη θητεία και δεν υπάρχει προφανής υποψήφιος για το Κέντρο, την Κεντροδεξιά. Και πιθανότατα η Λεπέν θα στρογγυλέψει ελαφρώς τις απόψεις της ώστε να κερδίσει αυτές τις εκλογές. Στο τέλος, ενδέχεται η Λεπέν να κερδίσει τις επόμενες προεδρικές εκλογές στη Γαλλία. Και έως σήμερα, είναι πολύ πιο ριζοσπαστική από τη Μελόνι στην Ιταλία. Ο κόσμος ανησυχεί για την Ευρωζώνη και αναρωτιέται τι συμβαίνει με την Ιταλία ή και κάποιες άλλες χώρες. Ωστόσο, νομίζω ότι ο κίνδυνος για την Ευρωζώνη μπορεί να προέλθει από τη Γαλλία. Οπότε αυτό είναι στην πραγματικότητα που με ανησυχεί περισσότερο. Ποιος μπορεί να νικήσει τη Λεπέν; Νομίζω ότι τότε θα μπορούσε να βάλει υποψηφιότητα η Λαγκάρντ.

— Καταλαβαίνω ότι είστε αρκετά αισιόδοξος για την Ελλάδα, σωστά; — Σωστά. Υπάρχει αξιόλογη βελτίωση στη συνολική οικονομική κατάσταση της χώρας. Τα στοιχεία για την ίδια την ανάπτυξη πέφτουν, ακόμη και φέτος, θα είναι χαμηλότερα, αλλά καλύτερα από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης. Σίγουρα σε σύγκριση με τα χρώ-

νια της κρίσης, υπήρξε μια τεράστια μεταστροφή στο τι συμβαίνει στην οικονομία από ένα ευρύ φάσμα δεικτών, ξεκινώντας από την οικονομική ανάπτυξη. Επομένως, πρόκειται σίγουρα για μία επιτυχημένη πορεία τα τελευταία χρόνια. Φυσικά, υπάρχουν σήμερα πολιτικές αβεβαιότητες που προκύπτουν από τις επερχόμενες εκλογές σας και το ποιος θα κερδίσει και σε πόσες αναμετρήσεις. Και στη συνέχεια, ποια θα είναι η οικονομική πολιτική, αν η Νέα Δημοκρατία θα κερδίσει και πάλι και αν θα συνεχιστεί η μακροοικονομική και οικονομική μεταρρύθμιση που έγινε τα τελευταία τέσσερα χρόνια ή όχι. Όμως οι αγορές δεν αντιδρούν σε αυτή την αβεβαιότητα διευρύνοντας τα spreads των ομολόγων. Αυτό σημαίνει ότι πιθανώς υπάρχει η αίσθηση πως κάποια από αυτά την ανανεωμένη οικονομική σταθερότητα είναι αρκετά θεμελιωμένη, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι θα υπάρξει κάποια αβεβαιότητα σε πολιτικό επίπεδο και συνεπώς σε επίπεδο μέτρων.

— Και το τελευταίο που ήθελα να σας ρωτήσω είναι αν πιστεύετε ότι για την Τουρκία είναι αναπόφευκτο ένα πρόγραμμα του ΔΝΤ μετά τις εκλογές.

— Εξαρτάται από το ποιος θα κερδίσει. Αν κερδίσει η αντιπολίτευση, τότε θα εφαρμόσει ένα πρόγραμμα μακροοικονομικής σταθεροποίησης, δεδομένου του μεγέθους του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και των καθαρών αποθεματικών της κεντρικής τράπεζας. Το καθαρό ποσό των όσων δανείστηκαν φαίνεται ότι είναι αρνητικό κατά 60 δισεκατομμύρια. Σίγουρα θα χρειαστούν ένα αρκετά σημαντικό πρόγραμμα του ΔΝΤ για να εξομαλύνουν τη μετάβαση σε πιο σταθερές νομισματικές και δημοσιονομικές πολιτικές. Έτσι, πιστεύω ότι αν η αντιπολίτευση κερδίσει, ναι, ένα πρόγραμμα του ΔΝΤ θα καταστεί αναπόφευκτο, επειδή η νέα κυβέρνηση θα θέλει να κάνει το σωστό, αλλά χωρίς χρηματοδότηση —και δεν υπάρχει μεγάλη χρηματοδότηση από τον ιδιωτικό τομέα— θα είναι πολύ δύσκολο να γίνει.

Αντίθετα, αν ο Ερντογάν επανεκλεγεί, οι τρέχουσες πολιτικές του είναι εξαιρετικά ανορθόδοξες και δεν υπάρχει περίπτωση, αν συνεχίσει αυτές τις πολιτικές, το ΔΝΤ να δεχθεί να τις χρηματοδοτήσει. Θα πρέπει να κάνει στροφή και να περάσει από τον μακροοικονομικό ανορθολογισμό στην ορθοδοξία. Ακόμη και τώρα επιτίθεται στο λόμπι των επιτοκίων και υπάρχει αυτή η περιεργη άποψη ότι υψηλότερα επιτόκια σημαίνουν μεγαλύτερο πληθωρισμό και χαμηλότερα επιτόκια σημαίνουν μικρότερο πληθωρισμό. Αυτά είναι ανοησίες. Επομένως, δεν είμαι σίγουρος αν θα δεχθεί το είδος της ταπεινώσης που θα προκύψει από την ανάγκη να έχει κάποιον που ουσιαστικά θα παρακολουθεί πολύ αυστηρά τις νομισματικές, δημοσιονομικές, διαρθρωτικές πολιτικές και ούτω καθεξής. Ίσως αναγκαστεί να το κάνει, γιατί αν δεν το κάνει, τελικά θα υπάρξει νομισματική και χρηματοπιστωτική κρίση. Οπότε, ίσως μόνο μετά την κρίση δεχθεί να ορίσει κάποιον που είναι ακόμη πιο ορθόδοξος για να διαχειριστεί την οικονομία.

Κάποιοι έχουν υποστηρίξει ότι ο προηγούμενος υπουργός Οικονομικών και αναπληρωτής πρωθυπουργός Μεχμέτ Σιμσέκ, ο οποίος είναι ιδιαίτερα αξιόπιστος, μετά τις εκλογές, αν ο Ερντογάν αποδεχθεί ένα σοβαρό πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής, μπορεί να εξετάσει το ενδεχόμενο να αναλάβει. Και τότε, ίσως μπορεί να πεισθεί να λάβει ένα πρόγραμμα του ΔΝΤ. Αλλά είναι ένας πολύ περήφανος άνθρωπος και κανείς δεν μπορεί να μαντέψει ποια θα είναι η οικονομική πολιτική του, αν επανεκλεγεί.

Δεν είναι τυχαίο ότι οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις βρίσκονται σήμερα σε υψηλότερο επίπεδο, εν μέρει λόγω της αναξιοπιστίας της Τουρκίας ως εταιρου στο NATO.

Πιστεύει η Ευρώπη ότι μια απολυταρχική Τουρκία, στην οποία μπορεί άνετα να πει όχι, είναι καλύτερη εναλλακτική από μια εκδημοκρατιζόμενη Αγκυρα που θα γίνει πιο φιλοευρωπαϊκή και αντιρωσική;

Υπάρχουν δύο βασικοί λόγοι που δεν μπορούμε να βλέπουμε τον Ερντογάν ως τον γνώριμο κακό για τη Δύση. Ο πρώτος και πολύ απλός είναι ότι πρέπει να δοθεί μια ευκαιρία στη δημοκρατία. Ο δεύτερος λόγος, για τον οποίο ο Κίλιςντάρογλου αξίζει μια ευκαιρία, είναι ότι δεν βρισκόμαστε μπροστά σε μια δυαδική επιλογή, ανάμεσα σε άγγελο και διάβολο. Ο Κίλιςντάρογλου δεν είναι η πύλη του παραδείσου, αλλά η πύλη εξόδου από την κόλαση, εξηγεί ο Ομέρ Τασπινάρ.

Του ΟΜΕΡ ΤΑΣΠΙΝΑΡ

Υπάρχει κάποια προτίμηση της Δύσης καθώς η Τουρκία πλησιάζει σε ένα μεγάλο σημείο καμπής στις 14 Μαΐου; Θα προτιμούσαν οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ευρώπη να παραμείνει ο πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στην εξουσία ή θα επιθυμούσαν επιτέλους κάποια αλλαγή στην Αγκυρα; Η επηρεπής στη συνωμοσιολογία τουρκική κοινή γνώμη έχει συχνά εμμονή με τις εξωτερικές δυνάμεις που επιδιώκουν να διαμορφώσουν τη μοίρα της. Φυσικά, οι Τούρκοι είναι αυτοί που θα επιλέξουν στις δικές τους προεδρικές και κοινοβουλευτικές εκλογές. Ωστόσο, καθώς ο Ερντογάν είναι αριστοτέχνης στο να επιστρατεύει αυτό το αντιδυτικό εσωτερικό συναίσθημα υπέρ ή του, υπάρχει μεγάλη επιφυλακτικότητα, ειδικά στην Ουάσιγκτον, στο να παίρνει οποιαδήποτε θέση πέρα από δηλώσεις που υπενθυμίζουν τη σημασία της διεξαγωγής «ελευθέρων και δίκαιων» εκλογών. Πίσω όμως από την επιφάνεια, φαίνεται να υπάρχει, περιέργως, μια ανομολόγητη και άκρως ιδιότελης προτίμηση της Δύσης. Και δυστυχώς, είναι λανθασμένη, είναι ανάξια των δυτικών δημοκρατιών που θα έπρεπε να είναι πολύ πιο υποστηρικτικές προς την τουρκική δημοκρατία αν να βλέπουν τον Ερντογάν ως «τον διάβολο που έστω γινωρίζουν».

Η αυταρχική πορεία της Τουρκίας του Ερντογάν, σε συνδυασμό με μια εξωτερική πολιτική που εμποδίζει την ένταξη της Σουπιδας στο NATO και υποδέχεται τη Ρωσία του Πούτιν ως σημαντικό οικονομικό και στρατιωτικό εταίρο, θα έπρεπε κανονικά να απλοποιεί τα πράγματα για τη Δύση. Ωστόσο, τα πράγματα είναι πιο σκοτεινά όταν σκάψει κανείς λίγο βαθύτερα. Για παράδειγμα, η διαμορφούμενη συμβατική φρόνηση στην Ουάσιγκτον είναι ότι η Αγκυρα μετά τον Ερντογάν δεν θα είναι ριζικά διαφορετική στην εξωτερική πολιτική και ότι η οποία μικρή αλλαγή θα είναι περισσότερο στο ύψος παρά στην ουσία. Σύμφωνα με αυτήν την υπόθεση, τα δύο θεμελιώδη προβλήματα στην τουρκοαμερικανική ατζέντα —κυρίως η απογοήτευση της Αγκυρας για την αμερικανική υποστήριξη προς τους Κούρδους της Συρίας και η απογοήτευση της Ουάσιγκτον για την τουρκική αγορά του ρωσικού συστήματος αντιπυραυλικής άμυνας S-400— δεν είναι πιθανό να εξαφανιστούν με μια νίκη της αντιπολίτευσης. Ομοίως, αν ο Ερντογάν χάσει, κανείς δεν αναμένει ριζική διαφοροποίηση από τις τουρκικές θέσεις για την Κύπρο, την Ανατολική Μεσόγειο ή το Αιγαίο. Ο

ΑΠΟΨΗ

Θέλει η Δύση να κερδίσει ο «διάβολος που γινωρίζει»;

τουρκικός εθνικισμός και η αναζήτηση στρατηγικής αυτονομίας και ανεξαρτησίας είναι πιθανό να παραμείνουν οι κινητήριες δυνάμεις της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής.

Και οι προσδοκίες για την τουρκική αντιπολίτευση και τη Μέση Ανατολή; Κατά ειρωνικό τρόπο, υπό την ηγεσία του Ερντογάν σημειώθηκε σημαντική στροφή τα τελευταία δύο χρόνια. Δεδομένης της θλίβερης κατάστασης της τουρκικής οικονομίας, η απεγνωσμένη ανάγκη του Ερντογάν για ρευστότητα έχει ήδη οδηγήσει σε σημαντική αλλαγή στις σχέσεις της Αγκυρας με τη Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Η επίθεση γοντείας του Ερντογάν στις χώρες του Κόλπου απαιτούσε αναθεωρήσεις στην τουρκική υποστήριξη προς τη Μουσουλμανική Αδελφότητα, η οποία με τη σειρά της βοήθησε επίσης στη βελτίωση των σχέσεων με το Ισραήλ και την Αίγυπτο. Μια τέτοια ταχεία αναπροσαρμογή της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής πιθανώς ενίσχυσε την εικόνα του Ερντογάν στη Δύση ως πραγματιστή καιροσκόπου και όχι ως ισλαμιστή ιδεολόγου. Διόλου περιεργο που ένας πρώην Αμερικανός πρέσβης στην Αγκυρα, ο οποίος έχει μακρά ιστορία επαφών με τον Ερντογάν, δεν είχε κανέναν ενδοιασμό να εκφράσει την προτίμηση του γι’ αυτόν ως «τον διάβολο που έστω γινωρίζουμε».

Σήμερα, με την ελπίδα να επαναπατρίσει κάποιους από τα τέσσερα εκατομμύρια Σύρους πρόσφυγες στην Τουρκία, ο Ερντογάν επιδιώκει ακόμη και την εξομάλυνση με τη Συρία του Μπασάρ αλ Ασαντ — ένα καθεστώς που προσπαθούσε σθεναρά να ανατρέψει μόλις πριν από λίγα χρόνια. Το ζήτημα των Σύρων προσφύγων είναι αυτό που μας οδηγεί στις ευρωπαϊκές θέσεις για τον Ερντογάν. Κανονικά, η Γαλλία, η Γερμανία και η Ιταλία, καθώς και άλλες ευρωπαϊκές χώρες όπως η Ελλάδα και η Κύπρος, οι οποίες είναι αποδέκτριες της συγκρουσιακής ρητορικής του Ερντογάν, θα έπρεπε να υποστηρίζουν την αλλαγή εξουσίας στην Αγκυρα. Ωστόσο, υπάρχει κάποια ανησυχία στη Γαλλία και στη Γερμανία ότι μια νέα τουρκική κυβέρνηση υπό την ηγεσία του Κεμάλ Κιλιςντάρογλου θα θελήσει να αναθεωρήσει το σύμφωνο του 2016 για το προσφυγικό, που υπεγράφη μεταξύ Αγκυρας και Βρυξελλών. Να θυμίσουμε ότι στο αποκορύφωμα της προσφυγικής κρίσης η Ευρωπαϊκή Ένωση συμφιλώθηκε με τον Ερντογάν προσφέροντας στην Τουρκία 6 δισ. ευρώ για να ανακόψει το κύμα των Σύρων μεταναστών.

Ο Κεμάλ Κιλιςντάρογλου, ο γένετης της αξιωματικής αντιπολίτευσης, του κοσμικού και σοσιαλδημοκρατικού Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος (CHP), απέρριψε σθεναρά την υπογραφή της εν λόγω συμφωνίας για το προσφυγικό μεταξύ Αγκυρας και Βρυξελλών. Σήμερα, ο Κιλιςντάρογλου κατεβαίνει εναντίον του Ερντογάν, ως κοινός υποψήφιος ενός εκλεκτικού συνασπισμού έξι πολιτικών κομμάτων, μεταξύ των οποίων και ένα άκρως εθνικιστικό. Η προεκλογική πλατφόρμα αυτής της «Εθνικής Συμμαχίας» δεσμεύεται για τη βελτίωση των σχέσεων με την Ε.Ε., αλλά επιδιώκει επίσης την επαναδιαπραγμάτευση της συμφωνίας για το προσφυγικό, με μια προσέγγιση που ο Κιλιςντάρογλου αποκαλεί «Πρώτα η Τουρκία». Είναι άραγε έτοιμη η Ευρώπη να αγκαλιάσει μια μετα-Ερντογάν Τουρκία που θα επιδιώκει καλύτερες σχέσεις με στόχο την πλήρη ένταξη της, καθώς και μια νέα συμφωνία για το

προσφυγικό που θα προστατεύει καλύτερα τα τουρκικά εθνικά συμφέροντα; Η απάντηση είναι «όχι». Ούτε η Γαλλία ούτε η Γερμανία έχουν διάθεση να μιλήσουν για την από καιρό ξεχασμένη ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε. Και φυσικά δεν υπάρχει καμία διάθεση να δεχτούν περισσότερους πρόσφυγες στην Ευρώπη. Επομένως, είναι ίσως πιο εύκολο να διαπραγματεύονται σε ένα συναλλακτικό πλαίσιο με έναν οξύθυμο εθνικιστή όπως ο Ερντογάν, ο οποίος έχει κόψει πολλές γέφυρες με τις Βρυξέλες, ως «τον διάβολο που έστω γινωρίζουν». Και είναι πολύ πιο εύκολο να αποκρουστεί ένας οργισμένος απολυταρχικός ηγέτης που δεν έχει ούτε ένα δημοκρατικό ψήγμα μέσα του, παρά μια δημοκρατική Τουρκία που προσπαθεί να αναβιώσει την ευρωπαϊκή της κλίση.

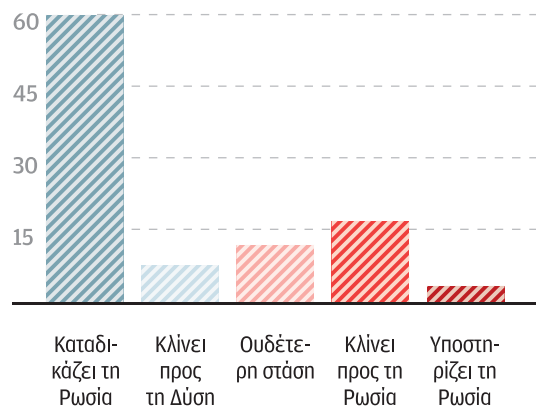
Τέλος, σε μια πρόσφατη επίσκεψή μου στην Αθήνα εξεπλάγην ιδιαίτερα όταν διαπίστωσα ότι το ελληνικό κατεστημένο της εξωτερικής πολιτικής φαίνεται απόλυτα ικανοποιημένο με την προοπτική να κερδίσει ο Ερντογάν άλλη μια εκλογική αναμέτρηση, από καθαρά ρεαλιστική και κυνική εθνική σκοπιά. Αυτή η ελληνική θέση μπορεί να εξηγηθεί στη βάση του ότι ένας απολυταρχικός και ασταθής Ερντογάν, που εκτοξεύει συνεχώς απειλές στην Ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο, προκαλεί τη συμπάθεια της Δύσης για την Αθήνα. Δεν είναι τυχαίο ότι οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις βρίσκονται σήμερα σε υψηλότερο επίπεδο, εν μέρει λόγω της αναξιοπιστίας της Τουρκίας ως εταιρου στο NATO. Επειτα από 20 χρόνια συναλλαγής μαζί του, για την Ελλάδα, ο Ερντογάν είναι πραγματικά «ο διάβολος που έστω γινωρίζουν» σε μια χώρα που «δεν βλέπει συχνά αγγέλους».

Τέτοιες αντιλήψεις για τον Ερντογάν είναι κοντόφθαλμες και επικίνδυνες. Υπάρχουν δύο βασικοί λόγοι που δεν μπορούμε να βλέπουμε τον Ερντογάν ως τον γινωρίμο κακό για τη Δύση. Ο πρώτος και πολύ απλός είναι ότι πρέπει να δοθεί μια ευκαιρία στη δημοκρατία. Απολυταρχικοί ηγέτες όπως ο Πούτιν και ο Ερντογάν είναι σχεδόν πάντα επιρρεπείς στο να υπερβάλλουν στην εξωτερική πολιτική τους, με κακές αποφάσεις. Θέλει πραγματικά η Ελλάδα να διακινδυνεύσει έναν πόλεμο με έναν όλο και πιο αυταρχικό και τυραννικό γείτονα; Προτιμά πραγματικά η Ουάσιγκτον μια καταπιεστική και πολεμοχαρή Τουρκία από μια Τουρκία που αναζητά μια δημοκρατική λύση στο κουρδικό της πρόβλημα; Και πιστεύει πραγματικά η Ευρώπη ότι μια απολυταρχική Τουρκία, στην οποία μπορεί άνετα να πει όχι, είναι καλύτερη εναλλακτική λύση από μια εκδημοκρατιζόμενη Αγκυρα που αναπόφευκτα θα γίνει πιο φιλοευρωπαϊκή και αντιρωσική; Ο δεύτερος λόγος για τον οποίο ο Κιλιςντάρογλου αξίζει μια ευκαιρία είναι ότι δεν βρισκόμαστε μπροστά σε μια δυαδική επιλογή, ανάμεσα σε άγγελο και διάβολο. Όπως διατυπώθηκε στην περίπτωση των εκλογών της Βραζιλίας μεταξύ Λούλα και Μπολσονάρο, ο Κιλιςντάρογλου δεν είναι η πύλη του παραδείσου. Είναι η πύλη εξόδου από την κόλαση. Όπως δεν κουράστηκε ποτέ να λέει ο Τζο Μπάιντεν κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας «μη με συγκρίνετε με τον Παπανδούνα. Να με συγκρίνετε με την εναλλακτική λύση».

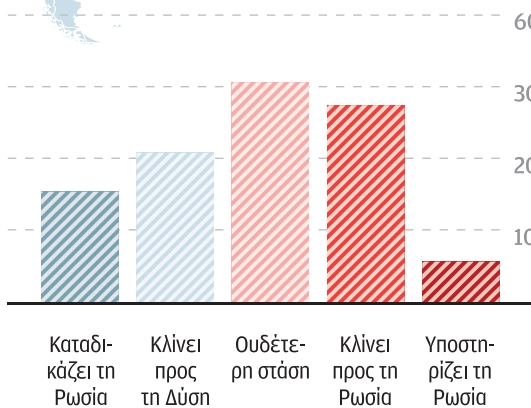
Ο κ. Ομέρ Τασπινάρ είναι καθηγητής Εθνικής Ασφάλειας στο Πανεπιστήμιο Εθνικής Άμυνας στην Ουάσιγκτον. Διδάσκει επίσης στο Πανεπιστήμιο Johns Hopkins.

Πώς βλέπει τον Πούτιν ο πλανήτης

Υποστήριξη στη Ρωσία 2023 με κριτήριο το παγκόσμιο ΑΕΠ σε %

Με κριτήριο τον παγκόσμιο πληθυσμό σε %

Στροφή προς ρωσική στήριξη

2022 → 2023

Καταδικάζει τη Ρωσία Κλίνει προς τη Δύση Ουδέτερη στάση Κλίνει προς τη Ρωσία Υποστηρίζει τη Ρωσία

ΠΗΓΗ: EIU

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ο χάρτης των υποστηρικτών της Μόσχας

Η ρωσική επιρροή μέσα από την καταγραφή της στάσης των χωρών έναντι του πολέμου στην Ουκρανία

Τον περασμένο Οκτώβριο, όταν ήρθε στον ΟΗΕ το ζήτημα της ρωσικής προσάρτησης τεσσάρων ουκρανικών επαρχιών, του Ντονέτσκ, του Λουγκάνσκ, της Χερσώνας και της Ζαπορίζια μόνο πέντε χώρες καταψήφισαν την καταδίκη της Μόσχας: η ίδια η Ρωσία, η Λευκορωσία, η Βόρεια Κορέα, η Συρία και η Νικαράγουα. Αυτά τα τέσσερα καθεστώτα είναι πράγματι οι στενότεροι σύμμαχοι του Βλαντιμίρ Πούτιν, με το Μινσκ, την Πιονγιάνγκ, αλλά και την Τεχεράνη να παρέχουν εκτός από διπλωματική και στρατιωτική βοήθεια στη Ρωσία. Ακόμη όμως και ο Λευκορώσος ηγέτης Αλεξάντερ Λουκασένκο αποφεύγει μέχρι στιγμής να συνδράμει με άνδρες τον ρωσικό στρατό, παρά την αμυντική συμφωνία που έχει υπογράψει με τον Ρώσο ομόλογό του.

Αν μελετήσει κανείς τις χώρες που στράφηκαν προς τη Μόσχα μοιάζουν πολλές. Αν ρίξει επί-

σης μια ματιά στα γραφήματα θα διαπιστώσει ότι ένα χρόνο μετά την εισβολή έχει περιοριστεί ο αριθμός των χωρών που καταδικάζουν ανοικτά τη ρωσική επιθετικότητα. Μελέτη του ερευνητικού τμήματος EIU του ομίλου του Economist, που εκπονεί και τις ετήσιες εκθέσεις και προβλέψεις για την επόμενη χρονιά, κάνει λόγο για μείωση από 132 σε 122 χώρες σε όλο τον κόσμο μέσα σε 12 μήνες.

Ωστόσο, Κίνα και Ινδία, οι δύο σημαντικότερες δυνάμεις που θα ήθελε η Ρωσία στο πλευρό της, επιμένουν στην ουδετερότητα: για παράδειγμα στις κρίσιμες για τη Μόσχα ψηφοφορίες στον ΟΗΕ απλώς απέχουν. Αυτήν την εβδομάδα ο Κινέζος ηγέτης Σι Τζινπίνγκ συνομιλήσε με τον Ουκρανό πρόεδρο Βολοντίμιρ Ζελένσκι και υποσχέθηκε ότι θα αποστείλει ειδικό απεσταλμένο στην ουκρανική πρωτεύουσα, ενώ έχει

ήδη καταθέσει ειρηνευτικό σχέδιο 12 σημείων για τον τερματισμό του πολέμου, το οποίο δεν έχει απορριφθεί από το Κίεβο. Από την πλευρά της η Ιν-

Πληθυσμακά οι χώρες που κλίνουν προς τη Ρωσία υπερτερούν, σε επίπεδο οικονομικής δύναμης, όμως, όσες στηρίζουν την Ουκρανία με επικεφαλής τις ΗΠΑ είναι συντριπτικά ισχυρότερες.

δία δεν θέλει να παραβιάσει τις αμερικανικές κυρώσεις εις βάρος της Μόσχας, κάτι που θα την έφερνε σε ρήξη με τη Δύση. Την Τετάρτη ανακοινώθηκε ότι «παγώνουν» οι εξαγωγές ρωσι-

κών οπλικών συστημάτων στη χώρα, λόγω συναλλαγματικού αδιεξόδου. Η Μόσχα επιμένει ότι θέλει να πληρωθεί σε δολάρια εξαιτίας της αστάθειας στην ισοτιμία ρουβλίου-ρουπίας, αλλά το Νέο Δελχί φοβάται ότι θα μπορούσε να βρεθεί αντιμέτωπο με αμερικανικές δευτερογενείς κυρώσεις, που έχουν στόχο να αποθαρρύνουν επιχειρήσεις και χώρες από συναλλαγές με χώρες οι οποίες τελούν υπό καθεστώς πρωτογενών κυρώσεων.

Στον κατάλογο των χωρών που εγκατέλειψαν το φιλοδυτικό στρατόπεδο και προσχώρησαν στην ουδετερότητα πρωφανίστηκε η Τουρκία, η οποία προμήθευσε μεν στο Κίεβο τα πολύτιμα drones της, τα Μπαϊράκταρ, αλλά απέφυγε να συμμορφωθεί με τις δυτικές κυρώσεις εναντίον της Μόσχας. Με αυτή την αμφίθυμη στάση πέτυχε να αναδειχθεί σε διαιεσολαβητή μεταξύ των δύο χωρών και

να παίξει σημαντικό ρόλο στη σύναψη της συμφωνίας για τα ουκρανικά σιτηρά. Παράλληλα, επειδή δεν έκλεισε τον εναέριο χώρο της στα ρωσικά αεροσκάφη έχει γίνει αγαπημένος προορισμός Ρώσων αντικαθεστωτικών και λιποτακτών.

Ισως το πιο ενδιαφέρον στοιχείο από τη μελέτη του EIU είναι η αυξανόμενη επιρροή της Ρωσίας στην Αφρική. Σε κάποιες από τις χώρες που έχουν πραγματοποιήσει φιλορωσική στροφή δραστηριοποιείται η ομάδα Βάγκνερ, όπως το Μάλι και η Λιβύη, ενώ η μισθοφορική ομάδα φέρεται να παίζει ρόλο και στην πρόσφατη κρίση στο Σουδάν. Σύμφωνα με πρόσφατο άρθρο της Washington Post, στόχος της Βάγκνερ του στενού συμμάχου του Πούτιν Γεβγκένι Πριγκόζιν, είναι η δημιουργία μιας συνομοσπονδίας αντιδυτικών κρατών στην ήπειρο μέσα από την πρόκληση αστάθειας. «Η Βάγκνερ είναι μια

ανεξέλεγκτη δύναμη στην Αφρική, που επεκτείνει την παρουσία και τις φιλοδοξίες της στην ήπειρο ακόμη και στη στιγμή που ο πόλεμος στην Ουκρανία καθίσταται ένα συντριπτικό, αποκλειστικής απασχόλησης, πρόβλημα για το Κρεμλίνο», έγραψε η Washington Post.

Μπορεί πληθυσμακά οι χώρες που κλίνουν τον τελευταίο χρόνο προς τη Ρωσία να υπερτερούν, σε επίπεδο οικονομικής δύναμης, όμως, οι χώρες που στηρίζουν την Ουκρανία με επικεφαλής τις ΗΠΑ είναι συντριπτικά ισχυρότερες. Αυτό αποτυπώνεται και στην παροχή στρατιωτικής βοήθειας προς το Κίεβο: μόνο η Αμερική έχει παράσχει εκπαίδευση και εξοπλισμό ύψους 33 δις. στη χώρα από την αρχή του πολέμου, ενώ άλλες 50 σύμμαχες χώρες έχουν προβεί σε ανάλογες δεσμεύσεις αξίας 13 δις. δολαρίων το τελευταίο εξάμηνο.

Ρόμπερτ Κιοκέιν, επίτιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Πρίνστον

«Η Ρωσία είναι επικίνδυνη επειδή βρίσκεται σε αδυναμία»

Γιατί το Κρεμλίνο θα πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι δεν υπάρχει περίπτωση να μπορέσει να ελέγξει όλη την Ουκρανία

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ**

Ο **Ρόμπερτ Κιοκέιν** ήταν από τους πρώτους που αμφισβήτησαν τη θεωρία της «ηγεμονικής σταθερότητας», όπου πλέον η ισχύς δεν είναι μονοπώλιο μιας χώρας-ηγεμόνος, αλλά διαχέεται μέσω της αλληλεξάρτησης των κρατών. Ο επίτιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Πρίνστον μιλάει στην «Κ» και εξηγεί πώς ο πόλεμος στην Ουκρανία υπέσκαψε τη δύναμη των διεθνών οργανισμών. Μήπως η μείωση της ρωσικής ισχύος είναι ο παράγοντας που κάνει τη Ρωσία ακόμη πιο επικίνδυνη;

«Δεν έχουμε συνεκτικούς, ισχυρούς πολυμερείς θεσμούς», λέει ο Κιοκέιν. «Ακόμη και αν αφήσουμε στην άκρη τις χώρες του Νότου, οι οποίες μπορεί να έχουν πολύ διαφορετικά συμφέροντα, δεν υπάρχει ένας περιεκτικός οργανισμός στον οποίο οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Κίνα και η Ρωσία να συνεργάζονται αποτελεσματικά».

Οι διεθνείς θεσμοί λειτουργούν εκεί όπου οι χώρες-μέλη έχουν ισχυρά κοινά συμφέροντα. «Κοι-

τάζτε», παρατηρεί ο καθηγητής, «την Ευρωπαϊκή Ένωση. Έχει επανειλημμένως διαψεύσει τις προβλέψεις για την κατάρρευσή της, συμπεριλαμβανομένης της ελληνικής κρίσης, την οποία διαχειρίστηκε πολύ σκληρά για την Ελλάδα, αλλά τα κατάφερε».

«Μπορούμε, άραγε, να πούμε ότι, 30 χρόνια μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, η ισορροπία δυνάμεων μεταξύ του ανατολικού και του δυτικού μπλοκ έχει μετατοπιστεί ξανά;» ρωτάμε τον κ. Κιοκέιν.

«Η μεγάλη διαφορά με το 1990 είναι πως η Κίνα είναι πλέον μια ισχυρή χώρα, ενώ ήταν πολύ φτωχή και εξαρτημένη. Και τώρα εξακολουθεί να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το εμπόριο με τη Δύση. Έχει πολλά τρωτά σημεία, αλλά είναι και πολύ ισχυρή τεχνολογικά, ενώ γίνεται όλο και πιο ισχυρή στρατιωτικά», απαντά ο καθηγητής του Πρίνστον. «Η δεύτερη μεγάλη διαφορά είναι πως η Ρωσία είναι πολύ πιο αδύναμη και με μικρή οικονομία. Είναι περίπου στο μέγεθος της Καλιφόρνιας. Έχει πυρηνικά

Κατά τον Ρόμπερτ Κιοκέιν, ο πόλεμος στην Ουκρανία υπέσκαψε τη δύναμη των διεθνών οργανισμών.

«Το μεγάλο μάθημα είναι ότι, αν θέλετε να αποτρέψετε νέες συγκρούσεις, θα πρέπει πάντα να αναρωτιέστε για τις ασυμμετρίες της αλληλεξάρτησης».

όπλα, αλλά και ένα στρατό που μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία συνειδητοποιούμε ότι είναι αρκετά αναποτελεσματικός – λανθασμένα καθοδηγούμενος από ένα κακό σύστημα διακυβέρνησης. Η Ρωσία είναι πολύ αδύναμη, έχει αταβιστικές αντιλήψεις για τον ρόλο της στον κόσμο και αυτές την κάνουν έναν επικίνδυνο παράγοντα, αλλά όχι έναν ισχυρό παράγοντα. Στην παγκόσμια πολιτική, οι πιο επικίνδυνοι παράγοντες είναι οι πιο αδύναμοι», σημειώνει ο Κιοκέιν και επικαλείται ένα ισχυρό ιστορικό παράδειγμα: «Η Αυστρο-ουγγαρία ήταν ένας επικίνδυνος παράγοντας το 1914, όχι επειδή ήταν ισχυρή, αλλά επειδή κατέρρεε και προσπαθούσε απεγνωσμένα να διατηρήσει την πολυεθνική αυτοκρατορία της. Επομένως, ήταν πρόθυμη να πάρει ρίσκα. Αυτήν τη στιγμή η Ρωσία είναι επικίνδυνη επειδή είναι αδύναμη. Η Κίνα είναι επικίνδυνη επειδή είναι ισχυρή».

Κατά τον καθηγητή, η εικόνα αυτή αντανακλά και τη θεωρία της «ηγεμονικής σταθερότητας»: «Η άποψη του Ρόμπερτ Γκίλπιν

είναι πως, όταν έχουμε την άνοδο μιας μεγάλης δύναμης από μια πρώην υποδεέστερη κατάσταση, αυτό είναι ένα σημείο κινδύνου στο σύστημα. Η αναδυόμενη δύναμη όχι μόνον είχε χάσει το στάτους της, αλλά και την επικράτεια της, οπότε είχε γίνει αντικείμενο εκμετάλλευσης. Όταν ξαναγίνει ισχυρή, θέλει να αποκαταστήσει το στάτους της».

Μπορεί αυτή η ανασφάλεια να οδηγήσει τη Ρωσία ακόμη και σε χρήση πυρηνικών όπλων; «Πάντα φοβάμαι όταν έχουμε κράτη με πυρηνικά όπλα που χάνουν έναν πόλεμο», εξηγεί ο Κιοκέιν. «Πρέπει να ανησυχείτε, αλλά μου φαίνεται πολύ δύσκολο πώς θα μπορούσαν να κερδίσουν από τη χρήση πυρηνικών όπλων. Θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τακτικά πυρηνικά όπλα για να καταστρέψουν μέρος του ουκρανικού στρατού, αλλά το πρόβλημά τους με την Ουκρανία είναι ότι δεν μπορούν να κυβερνήσουν. Η Ρωσία θα πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι δεν υπάρχει περίπτωση να μπορεί να ελέγξει όλη την Ουκρανία».

Πώς θα μπορούσε να βρεθεί μια νέα, μεταπολεμική ισορροπία; «Από κοινού με τον Τζόζεφ Νάι είχαμε πει ότι η ασύμμετρη αλληλεξάρτηση είναι πηγή ισχύος. Αν είναι περισσότερο εξαρτημένος από εμένα από ό,τι εγώ από σένα, τότε είσαι ευάλωτος. Γιατί οι Γερμανοί δεν διάβαζαν αυτό το βιβλίο («Ισχύς και αλληλεξάρτηση») κάθε χρόνο; Γιατί η Μέρκελ δεν αποστήθισε το βιβλίο μας; Δεν το έκανε και διέπραξε ένα τεράστιο λάθος, καθώς εξαρτήθηκε η χώρα από το ρωσικό φυσικό αέριο. Δεν πήραν το μάθημα. Επιδίωξαν ανόητα τον πλούτο χωρίς να ενδιαφέρονται για την ευεπείθεια. Ετσι, το μεγάλο μάθημα είναι ότι αν θέλετε να αποτρέψετε νέες συγκρούσεις, θα πρέπει πάντα να αναρωτιέστε για τις ασυμμετρίες της αλληλεξάρτησης. Και αν βρείτε κάποιες που είναι εναντίον σας, ρωτήστε: είμαι ευάλωτος ή είμαι απλά ευαίσθητος; Η Ευρώπη ήταν ευαίσθητη στην εξάρτησή της από το πετρέλαιο, αλλά ήταν ευάλωτη στην εξάρτησή της από το φυσικό αέριο επειδή δεν είχε εναλλακτικές λύσεις».

ΦΡΑΝΣ ΤΙΜΕΡΜΑΝΣ

Εκτελεστικός αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,
αρμοδious για την ευρωπαϊκή πράσινη συμφωνία

Στο πλευρό της Ουκρανίας η Ε.Ε. για όσο χρειαστεί

Καλό σημάδι η επικοινωνία Ζελένσκι - Σί

Συνέντευξη στον ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟ

Επιφυλακτικός απέναντι στο ενδεχόμενο έναρξης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας φέτος –στόχο που έχει θέσει δημοσίως ο πρόεδρος Βολοντίμρ Ζελένσκι– εμφανίζεται ο εκτελεστικός αντιπρόεδρος της Κομισιόν, Φρανς Τίμερμανς. Σε αποκλειστική συνέντευξη που παραχώρησε στην «Κ», πάντως, ο Τίμερμανς επαναλαμβάνει ότι η υποστήριξη της Ε.Ε. προς την Ουκρανία θα συνεχιστεί για «όσο χρειαστεί», ενώ χαρακτηρίζει «καλό σημάδι» τη συνομιλία Σί - Ζελένσκι. Ως θεματοφύλακας της πράσινης συμφωνίας, ο Ολλανδός επίτροπος υπεραμύνεται των επιδόσεων της Ε.Ε. στη νομοθεσία για τη μείωση των εκπομπών και εξηγεί πώς θα λειτουργήσει η επέκταση του συστήματος εμπορίας ρύπων στη ναυτιλία. Σημειώνει, δε, ότι δεν εκπλήσσεται με το πόσο σύνθετη είναι η διαδικασία επίτευξης συμφωνίας για τους κλιματικούς στόχους, καθώς η μετάβαση στην οικονομία μηδενικών εκπομπών είναι «μια τεράστια αλλαγή».

– Σύμφωνα με το Climate Action Tracker, η Ε.Ε. –μαζί με τις άλλες μεγάλες οικονομίες– εξακολουθεί να μην κάνει αρκετά για να πετύχει τους στόχους της Συμφωνίας του Παρισιού. Πού αποδίδετε αυτή την αποτυχία;

– Μόλις οριστικοποιήσαμε ένα σημαντικό σύνολο νόμων για το κλίμα, που έχουν σχεδιαστεί για να μειώνουν τις εκπομπές μας κατά τουλάχιστον 55% έως το 2030 (σ.σ.: σε σχέση με τα επίπεδα του 1990). Αυτός ο στόχος είναι απαραίτητος ώστε να συμβάλει η Ε.Ε. στον περιορισμό της αύξησης της παγκόσμιας θερμοκρασίας που ορίζεται στο 1,5 βαθμό Κελσίου. Όταν κατέθεσα τις σχετικές προτάσεις το 2021, ακόμη και οι περισσότεροι από τους συναδέλφους μου έλεγαν ότι ήταν ανέφικτες. Λοιπόν, δείτε πού βρισκόμαστε τώρα. Λίγο περισσότερο από δύο χρόνια μετά. Είμαστε η πρώτη μεγάλη οικονομία που εφαρμόζει μια τόσο ευρεία

μεταρρύθμιση. Αυτό δεν είναι αποτυχία σε καμία περίπτωση. – Προ ολίγων ημερών ο Ουκρανός υπουργός Εξωτερικών Ντμίτρο Κουλέμα επέκρινε την αδυναμία της Ε.Ε. να εφαρμόσει την απόφασή της για κοινή προμήθεια πυρομαχικών για τη χώρα του. Παραμένει η Ε.Ε. σταθερή στην υποστήριξη της στην πολεμική προσπάθεια της Ουκρανίας;

– Απολύτως. Η Ουκρανία έχει υποστεί βάνανση εισβολή και θα συνεχίσουμε την ισχυρή υποστήριξή μας στη χώρα. Θα πρέπει να προσπαθήσουμε να είναι όσο το δυνατόν πιο σύντομη –γιατί όσο πιο γρήγορα νικήσει η Ουκρανία τόσο το καλύτερο–, αλλά η Ε.Ε. θα σταθεί στο πλευρό της όσο χρειαστεί. Υποστηρίζουμε την Ουκρανία ποικιλοτρόπως, μεταξύ των οποίων και στρατιωτικά. Εκτός από τις συνεχείς προμήθειες όπλων, εργαζόμαστε για να αυξήσουμε τις δυνατότητες της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας. Η στρατιωτική βοήθεια είναι απολύτως απαραίτητη: οι Ουκρανοί παλεύουν για την επιβίωσή τους ως έθνος ενάντια σε έναν βάρβαρο εισβολέα. Αλλά παλεύουν επίσης για τη δημοκρατία, για την ελευθερία να αποφασίζουν για το μέλλον τους, για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις αξίες.

– Είναι ρεαλιστική προσδοκία να ξεκινήσουν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις φέτος για την Ουκρανία; Πόσο ακανθώδες θα είναι το κεφάλαιο της γεωργίας, όπου πρόσφατα είδαμε την αντιπαράθεση σχετικά με την απαγόρευση εισαγωγών ουκρανικών σιτηρών από την Πολωνία και την Ουγγαρία;

– Οι Ευρωπαίοι ηγέτες αποφάσισαν πέρυσι να χορηγήσουν στην Ουκρανία καθεστώς υποψήφιας προς ένταξη χώρας. Η Ουκρανία θα χρειαστεί αρκετό χρόνο και προσπάθεια για να εκπληρώσει όλα τα βήματα που απαιτούνται πριν ξεκινήσουν επισημώς οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις. Αλλά η ουκρανική κυβέρνηση παίρνει τη διαδικασία πολύ

«Κλιματική αλλαγή, ξηρασίες, απώλεια επικονιαστών: αυτές είναι οι πραγματικές απειλές για την επισιτιστική μας ασφάλεια», λέει ο Φρανς Τίμερμανς.

Δεν είναι προς το συμφέρον της Ε.Ε. ένας διπολικός κόσμος. Μπορούμε και πρέπει να έχουμε ανεξάρτητη σχέση με την Κίνα.

Η αγροτική βιομηχανία πρέπει να αναρωτηθεί εάν ο οφορτουνισμός και, ειλικρινά, η τρομολαγνεία είναι πραγματικά προς το συμφέρον των αγροτών που ισχυρίζεται ότι εκπροσωπεί.

σοβαρά και αυτό είναι σημαντικό, διότι η πρόοδος εξαρτάται πολύ από το τι θα κάνει η ίδια. Αυτό το φθινόπωρο θα γίνει μια πρώτη αξιολόγηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Η ένταξη είναι μια μακρά διαδικασία και είναι πολύ νωρίς για να πούμε εάν η γεωργία θα είναι ένα ιδιαίτερα δύσκολο ζήτημα. Οι πρόσφατες συζητήσεις για τα σιτηρά είναι πάντως εύγλωττες από μια διαφορετική οπτική. Μετά την έναρξη του πολέμου, δουλέψαμε σκληρά για να διευκολύνουμε τις εξαγωγές ουκρανικών σιτηρών σε μέρη

του κόσμου που τα χρειάζονταν απεγνωσμένα – την Αφρική, την Κεντρική Ασία. Ακόμη και τότε ήταν ξεκάθαρο ότι η δυσκολία αφορούσε τη χρηματοδότηση και τα logistics, όχι την επάρκεια προμηθειών. Το ευρωπαϊκό αγροτικό λόμπι, ωστόσο, ισχυρίστηκε ότι θα υπήρχαν ελλείψεις τροφίμων ακόμη και στην Ευρώπη και ότι θα έπρεπε να επιτραπεί στους αγρότες να καλλιεργούν σιτηρά σε γη που είχε αποφασιστεί να μείνει ανεκμετάλλευτη. Κοιτάξτε πού βρισκόμαστε τώρα: οι αγρότες αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα λόγω υπερπροσφοράς σιτηρών στην αγορά. Δεν κατηγορώ επ' ουδενί τους αγρότες. Αλλά η αγροτική βιομηχανία πρέπει να αναρωτηθεί εάν ο οφορτουνισμός και, ειλικρινά, η τρομολαγνεία είναι πραγματικά προς το συμφέρον των αγροτών που ισχυρίζεται ότι εκπροσωπεί. Κλιματική αλλαγή, ξηρασίες, απώλεια επικονιαστών: αυτές είναι οι πραγματικές απειλές για την επισιτιστική μας ασφάλεια.

– Οι προτεινόμενοι κανονισμοί για τις κρίσιμες πρώτες ύλες και για τη βιομηχανία μηδενικών εκπομπών μοιάζουν να στοχεύουν κυρίως στη μείωση της έκθεσης στην Κίνα. Είναι σωστή αυτή η ερμηνεία; Ανησυχείτε ότι η προσπάθεια να επανέλθει μέρος της παραγωγής πρώτων υλών στην Ευρώπη μπορεί να προκαλέσει βλάβη στο περιβάλλον;

– Αυτές οι προτάσεις έχουν σκοπό να μπορέσει η ευρωπαϊκή

βιομηχανία να υποστηρίξει τους κλιματικούς μας στόχους. Η πανδημία και μετά ο πόλεμος κατά της Ουκρανίας ανέτρεψαν τις αλυσίδες εφοδιασμού ανά τον κόσμο, όχι μόνο στην Κίνα. Ενίσχυσαν την ανάγκη να γίνουμε πιο ανθεκτικοί και λιγότερο εξαρτημένοι από μη Ευρωπαίους προμηθευτές. Ως απάντηση, πρέπει να προχωρήσουμε σε μια οικονομία κυκλική, ενεργειακά αποδοτική, τροφοδοτούμενη από ΑΠΕ.

Στις πρώτες ύλες θέλουμε να διαφοροποιήσουμε τις πηγές προμήθειας. Το σχέδιο δεν είναι να εξορύξουμε ή να κατασκευάσουμε τα πάντα στην Ευρώπη: θα συνεχίσουμε να εισάγουμε, αυξάνοντας παράλληλα την παραγωγή εδώ. Αλλά επειδή οι φυσικοί πόροι είναι σπάνιοι και η εξόρυξή τους ρυπαίνει και προκαλεί απώλεια βιοποικιλότητας, ο κανονισμός περί κρίσιμων πρώτων υλών προβλέπει ότι έως το 2030 το 15% της κατανάλωσης πρώτων υλών στην Ε.Ε. θα προέρχεται από την ανακύκλωση. Ο κανονισμός επιτυγχάνει επίσης μια σωστή ισορροπία μεταξύ της αυξανόμενης ζήτησης για πρώτες ύλες και της ανάγκης να προστατευτεί το περιβάλλον. Περιλαμβάνει ακόμη και τη δυνατότητα επιβολής υποχρεωτικών απαιτήσεων περιβαλλοντικού αποτυπώματος στο μέλλον.

– Η έννοια της στρατηγικής αυτονομίας της Ε.Ε. δοκιμάζεται, καθώς οι σχέσεις μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας επιδεινώνονται. Μπορεί πραγματικά η Ε.Ε. να χαράξει

μια ανεξάρτητη πορεία έναντι της Κίνας; Θα έπρεπε;

– Ναι, μπορούμε και πρέπει. Δεν είναι προς το συμφέρον της Ε.Ε. ένας διπολικός κόσμος. Θέλουμε ένα ισχυρό διεθνές σύστημα βασισμένο σε κοινούς κανόνες. Για το παγκόσμιο εμπόριο, το χρηματοπιστωτικό σύστημα, το κλίμα, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την υγεία, πρέπει όλοι να συνεργαστούμε. Η Κίνα είναι ανταγωνιστής, αντίπαλος και εταίρος – η ισορροπία εξαρτάται από το θέμα και τη στιγμή, επομένως η εμπλοκή μας μαζί της πρέπει να είναι ευέλικτη. Υπάρχουν τομείς όπου τα συμφέροντά μας συγκλίνουν. Η κλιματική κρίση είναι ένα ξεκάθαρο παράδειγμα. Η Κίνα διαδραμάτισε ηγετικό ρόλο στη διαπραγμάτευση της παγκόσμιας συμφωνίας για τη βιοποικιλότητα τον περασμένο Δεκέμβριο, το σύστημα εμπορίας ρύπων της Κίνας βασίζεται στο δικό μας και έχουμε έναν συνεχή διάλογο για το κλίμα και το περιβάλλον. Υπάρχουν όμως και περιοχές όπου διαφωνούμε. Ως μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας, η Κίνα θα πρέπει να υποστηρίξει την αποκατάσταση της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας της Ουκρανίας και να υπερασπιστεί το διεθνές κανονιστικό πλαίσιο και κανόνες στο σύνολό τους. Η στάση της Κίνας απέναντι στη ρωσική εισβολή θα επηρεάσει σημαντικά τις διμερείς μας σχέσεις. Το τηλεφώνημα μεταξύ του προέδρου Σί και του προέδρου Ζελένσκι είναι από αυτή την άποψη ένα καλό σημάδι.

Μηδενικών εκπομπών όλα τα αυτοκίνητα από το 2035

– Πόσο κοντά είμαστε στην τελική υιοθέτηση του πακέτου Fit-for-55, συμπεριλαμβανομένης της αναθεώρησης του ETS (σύστημα εμπορίας ρύπων); Πώς θα επηρεάσουν οι αλλαγές τη ναυτιλία, η οποία περιλαμβάνεται για πρώτη φορά στο ETS;

– Η αναθεώρηση του ETS οριστικοποιήθηκε την περασμένη Τρίτη και έχουμε σχεδόν τελειώσει με το σύνολο του πακέτου. Οσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την ενεργειακή αποδοτικότητα και τα αειφόρα καύσιμα που χρησιμοποιούνται στις αερομεταφορές και τη ναυτιλία, περιμένουμε τις επισημες, τελικές ψηφοφορίες, αλλά η ουσία έχει ήδη συμφωνηθεί.

Η εμπορία των εκπομπών θα εφαρμόζεται στη ναυτιλία από το 2024 και μετά. Αυτό είναι σημαντικό, καθώς οι θαλάσσιες μεταφορές αποτελούν περίπου το 4% των εκπομπών CO₂ της Ευ-

ρώπης και ο τομέας αναμένεται να αναπτυχθεί. Το σύστημα θα καλύπτει τα ταξίδια εντός της Ε.Ε. και τις μισές εκπομπές από ταξίδια προς ή από την Ε.Ε. από τρίτες χώρες, καθώς η ναυτιλία είναι ένας πολύ διεθνοποιημένος τομέας.

Η εμπορία των εκπομπών είναι ένας πολύ αποτελεσματικός τρόπος μείωσής τους. Το ανώτατο όριο διασφαλίζει ότι το επίπεδο τους θα κινείται καθοδικά, η τιμή του άνθρακα ανταμείβει την καινοτομία και την αποτελεσματικότητα και το σύστημα δημιουργεί επιπλέον έσοδα για τις κυβερνήσεις. Μέσω του Ταμείου Καινοτομίας θα επανεπενδύσουμε μέρος των εσόδων από την εφαρμογή του ETS στη ναυτιλία για την απανθρακοποίηση του ναυτιλιακού τομέα. Η παράλληλη συμφωνία για τα αειφόρα καύσιμα θα δημιουργήσει νέες δυνατότητες για τη μείωση των

Εχουμε πολλή δουλειά να κάνουμε για να πείσουμε τα κράτη-μέλη και τους ευρωβουλευτές ότι οι προτάσεις μας για την αποκατάσταση της φύσης δεν είναι μόνο ορθές, αλλά και πολύ αναγκαίες.

εκπομπών από τις θαλάσσιες μεταφορές.

– Είστε ευχαριστημένος με τον συμβιβασμό που επιτεύχθηκε στο θέμα των εκπομπών ρύπων αυτοκινήτων μετά το 2035; Η δυσκολία της συζήτησης δεν σας κάνει πιο απαισιόδοξο για την πολιτική βούληση στην Ευρώπη να επιτευχθούν οι φιλό-

δοξοι στόχοι της πράσινης συμφωνίας;

– Είμαι χαρούμενος που διατηρήσαμε ανέπαφη τη συμφωνία που επιτεύχθηκε μεταξύ των κρατών-μελών και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Από το 2035 και μετά, όλα τα νέα αυτοκίνητα που θα πωλούνται στην Ε.Ε. πρέπει να είναι μηδενικών εκπομπών. Αυτό θέτει μια πολύ σαφή κατεύθυνση για το μέλλον. Το πώς οι κατασκευαστές αυτοκινήτων θέλουν να πετύχουν αυτόν τον στόχο εξαρτάται αποκλειστικά από αυτούς. Οι περισσότεροι επενδύουν μαζικά σε ηλεκτρικές μπαταρίες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμφώνησε με τη Γερμανία να θεσπίσει τη δυνατότητα τα αυτοκίνητα που λειτουργούν αποκλειστικά με συνθετικά καύσιμα (e-fuels) να μπορούν κι αυτά να πωλούνται στην Ε.Ε. Αυτά τα αυτοκίνητα δεν υπάρχουν ακόμη, αλλά θα μπορούσαν να κατασκευ-

αστούν εάν το αποφασίσει μέρος της αυτοκινητοβιομηχανίας.

Αυτό ήταν ένα απροσδόκητο εμπόδιο της τελευταίας στιγμής. Αλλά γενικά, δεν εκπλήσσομαι που οι συζητήσεις γίνονται πιο δύσκολες. Αυτή η μετάβαση είναι δύσκολη. Η επίτευξη καθαρών μηδενικών εκπομπών, βοηθώντας τη φύση να ανακάμψει, η οικοδόμηση μιας κυκλικής οικονομίας: πρόκειται για μια τεράστια αλλαγή. Και όταν οι μακρινοί στόχοι γίνονται νόμοι της πραγματικής ζωής, φυσικά θα είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί συναινεση. Αλλά η υποστήριξη για τα μέτρα μας για το κλίμα τόσο στο Συμβούλιο όσο και στο Κοινοβούλιο είναι πολύ μεγάλη. Και ειλικρινά, αν η διαδικασία ήταν εύκολη, θα ήταν ένδειξη ότι δεν είμαστε αρκετά φιλόδοξοι.

– Πόσο ικανοποιημένος είστε με την εφαρμογή της στρατη-

γικής της Ε.Ε. για τη βιοποικιλότητα; Ποιοι είναι οι βασικοί στόχοι για φέτος;

– Λοιπόν, τώρα μπορούμε να μιλήσουμε για πραγματικές δυσκολίες! Εχουμε πολλή δουλειά να κάνουμε για να πείσουμε τα κράτη-μέλη και τους ευρωβουλευτές ότι οι προτάσεις μας για την αποκατάσταση της φύσης, για τα φυτοφάρμακα και άλλες περιβαλλοντικές πολιτικές δεν είναι μόνον ορθές, αλλά και πολύ αναγκαίες. Ως άνθρωποι είμαστε μέρος της φύσης και δεν μπορούμε να συνεχίσουμε να τη ρυπαίνουμε όπως κάνουμε τώρα. Εξαρτιόμαστε από τη φύση για την τροφή μας, για καθαρό αέρα και νερό, για την υγεία μας. Τη χρειαζόμαστε επίσης στον αγώνα μας ενάντια στην κλιματική κρίση: η υγιής φύση βοηθάει στη διατήρηση της θερμοκρασίας χαμηλά και απορροφάει τον άνθρακα.

Το πρωτάθλημα των ανατροπών

Τέσσερις ομάδες εξακολουθούν να ελπίζουν και να παλεύουν για τον τίτλο

Μπαινουμε αισίως στον Β΄ γύρο της τελικής φάσης του πρωταθλήματος με άλλες 5 «στροφές» στην «κούρσα» για τον τίτλο. Φαβορί, με τα σημερινά δεδομένα, είναι ο Άρns ο οποίος με 64 βαθμούς μπήκε από την προηγούμενη αγωνιστική σε θέση «οδηγού». Ο αναποτελεσματικός ΑΠΟΕΛ έχασε το πλεονέκτημα και τη δυναμική του. ΑΕΚ και Πάφος με δύο συνεχόμενες νίκες επανήλθαν στην διεκδίκηση του τίτλου και το ενδιαφέρον των φιλάθλων κορυφώνεται. Ας δούμε αναλυτικά τα δεδομένα για τους τέσσερις διεκδικητές.

ΑΡΗΣ

Δεν είναι...

όνειρο απατηλό

Βλέποντας τον Άρη στην Α΄ φάση του πρωταθλήματος, αρκετοί δεν πίστευαν πως η ομάδα της Λεμεσού θα μπορέσει να διεκδικήσει τον φετινό τίτλο. Η αγωνιστική πτώση της ομάδας στο μισό της σεζόν, η αμφισβήτηση στο πρόσωπο του Σπλιέφσκι και ο αποκλεισμός από το Κύπελλο σχετικά νωρίς... συνηγορούσαν πως η «Ελαφρά Ταξιαρχία» το μόνο που θα «κυνηγούσε» ήταν η έξοδος στην Ευρώπη.

Παρόλα αυτά, οι ιθύνοντες της ομάδας πίστεψαν στο πλάνο του προπονητή, στην ποιότητα και τον ενθουσιασμό των παικτών και μέχρι στιγμής δικαιώνονται και με το παραπάνω.

Πέντε «στροφές» πριν το τέλος της τρέχουσας σεζόν, ο Άρns βρίσκεται στην κορυφή του βαθμολογικού πίνακα με 64 βαθμούς και είναι το πρώτο φαβορί για να κατακτήσει την κούπα. Η εξαιρετική παρουσία του Άρη στα πλέρυ οφ αποτυπώνεται άλλωστε και στους αριθμούς, αφού είναι η ομάδα με την μεγαλύτερη συγκομιδή. Συγκεκριμένα, από την έναρξη της Β΄ φάσης έχει βάλει στο «τσουβάλι» της 11 από τους διαθέσιμους 15 βαθμούς.

Μπορεί οι διώκτες του να βρίσκονται σε απόσταση «βολής» και να καρδοκούν για μια απώλεια που θα τους φέρει αυτούς στην πρώτη θέση, ωστόσο η ομάδα της Λεμεσού έχει δείξει ότι διαθέτει όλα τα εκέγγυα για να παραμείνει στην κορυφή μέχρι το τέλος.

Η επιθετική φιλοσοφία που χαρακτηρίζει το συγκρότημα του Σπλιέφσκι είναι κυριαρχική μέσα στον αγωνιστικό

Ο αναποτελεσματικός ΑΠΟΕΛ έχασε το πλεονέκτημα και τη δυναμική του. ΑΕΚ και Πάφος με δύο συνεχόμενες νίκες επανήλθαν στην διεκδίκηση του τίτλου και το ενδιαφέρον κορυφώνεται.

χώρο και, άσχετα με τον αντίπαλο, επιβάλλει τον δικό της ρυθμό και φτάνει στην ουσία.

Μια ενδεχόμενη νίκη την περασμένη αγωνιστική, κόντρα στο ΑΠΟΕΛ, θα έδινε σοβαρό προβάδισμα στον Άρη για το πρωτάθλημα, παρόλα αυτά υπάρχουν μπόλικες αναμετρήσεις που η «Ελαφρά Ταξιαρχία» μπορεί να αποκτήσει απόδοση ασφαλείας από τις ομάδες που ακολουθούν.

Βλέποντας το πρόγραμμα της λεμεσιανής ομάδας υπάρχουν ορισμένα παιχνίδια που φαίνεται να είναι στα μέτρα της και κάποια άλλα που θα πρέπει να δώσει διαπιστευτήρια πρωταθλήτριας για να πάρει το ζητούμενο.

Συνεπώς, από εδώ και πέρα η ομάδα της Λεμεσού με πίστη στο δικό της πλάνο καλείται να πορευθεί με την ίδια «συνταγή» για να φθάσει ακόμη πιο κοντά στο δικό της «όνειρο» που δεν φαντάζει καθόλου απατηλό.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΖΙΑΚΟΥΡΗΣ

ΑΠΟΕΛ

Αν ξαναβρεί

την ευστοχία του

Παρά τις σχετικά καλές του εμφανίσεις, ο ΑΠΟΕΛ δεν κατάφερε να είναι αποτελεσματικός στους πέντε πρώτους αγώνες της τελικής φάσης (τέσσερις ισοπαλίες και μία ήττα), με στόχο να χάσει το πλεονέκτημα που είχε για

Άρης και ΑΠΟΕΛ είναι τα δύο πρώτα φαβορί για το πρωτάθλημα, αλλά η ΑΕΚ και η Πάφος είναι ακόμα μέσα στο παιχνίδι και θα το παλέψουν μέχρι το τέλος.

την υλοποίηση του στόχου της κατάκτησης του τίτλου.

Η ομάδα του Βλάνταν Μιλόγεβιτς δυσκολεύεται πολύ στα τελειώματα των φάσεων που δημιουργεί (πέντε μόνο τρία τέρματα σε πέντε αγώνες και δέχτηκε πέντε!) και παρουσιάζει αστάθεια, με κακά διαστήματα στο παιχνίδι της, αποτέλεσμα ίσως της σωματικής και της ψυχικής κόυρασης των βασικών παικτών.

Στην κορυφή της επίθεσης ο Κβιλιτάια δείχνει να είναι σε εξαιρετική κατάσταση, αλλά ελάχιστες είναι οι φορές που η μπάλα φτάνει κοντά του με καλές προϋποθέσεις. Λείπει πολύ η ταχύτητα, η φρεσκάδα και η εκρηκτικότητα των ακραίων επιθετικών.

Το παράδοξο είναι ότι ο ΑΠΟΕΛ διαθέτει στο δυναμικό του καλούς ποιοτικούς «εξτρέμ», οι οποίοι όμως δεν βρίσκονται σε καλή αγωνιστική κατάσταση και για διάφορους λόγους δεν βοηθούν όσο μπορούν.

Ο νέος τραυματισμός του Λούκας Βηγαφάνιες και ο εκ νέου παροπλισμός του αναμφίβολα είναι πολύ μεγάλο πλήγμα, αφού πρόκειται για παίκτη με πολύ ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Για να υλοποιήσει ο ΑΠΟΕΛ τον στόχο της κατάκτησης του 29ου τίτλου πρωταθλήματος, θα πρέπει τεχνική ηγεσία και παίκτες να βρουν τις λύσεις, να διορθώσουν τις αδυναμίες τους και να παρουσιαστούν δυνατοί ψυχικά και αποφασιστικοί στους πέντε «τελικούς» που έμειναν δείχνοντας πόσο

πολύ το θέλουν και πως είναι ικανοί να επιστρέψουν στην κορυφή του ποδοσφαίρου μας.

Το νέο ντέρμπι των «αιώνιων» που ακολουθεί τη Δευτέρα 1η Μαΐου έχει τεράστια σημασία για τους «γαλαζοκίτρινους» που θέλουν οπωσδήποτε τη νίκη. Ζητείται μια πειστική εμφάνιση με ουσία και ευστοχία. Ο Βλάνταν Μιλόγεβιτς θα πρέπει να βρει τις λύσεις για να ξανακάνει την ομάδα του αποτελεσματική και να την οδηγήσει, μετά από τέσσερα χρόνια, ξανά στην κορυφή του ποδοσφαίρου μας.

Μεγάλο όπλο για τον ΑΠΟΕΛ η δυναμική που του δίνει ο κόσμος του. Οι «πορτοκαλί» αναμένεται να κατακλύσουν το ΓΣΠ στους «τελικούς» με Ομόνοια, ΑΕΚ και Άρη, δίνοντας μεγάλη ώθηση στους παίκτες τους.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΤΤΙΧΗΣ

ΑΕΚ

Θα παλέψει μέχρι το τέλος

Η ΑΕΚ κατάφερε να επιστρέψει στις νίκες μετά από τέσσερα ανεπιτυχή αποτελέσματα στο πρωτάθλημα και συνάμα να χαμογελάσει ξανά μετά από σχεδόν ενάμιση μήνα. Φυσικά για να έχει αντίκρισμα η νίκη κόντρα στην Ομόνοια, πρέπει να υπάρξει και η ανάλογη συνέχεια στους επόμενους πέντε «τελικούς» που απέ-

μειναν για την ολοκλήρωση του πρωταθλήματος.

Η ομάδα της Λάρνακας μπορεί τον τελευταίο ενάμιση μήνα να πέρασε την πιο δύσκολη της περίοδο στη φετινή χρονιά, μετά και την κόπωση που βγήκε από την Ευρώπη, όμως η νίκη της περασμένης εβδομάδας κόντρα στους «πράσινους» άλλαξε ως προς το καλύτερο την ψυχολογία των παικτών.

Ο Χοσέ Λούις Όλτρα γνωρίζει καλύτερα από τον καθένα ότι για να μπορέσει η ΑΕΚ να κατακτήσει το πρωτάθλημα πρέπει στους εναπομείναντες πέντε αγώνες να παρουσιαστεί σοβαρή, συγκεντρωμένη και κυρίως να αποφύγει τα εύκολα λάθη στο μεσοαμυντικό κομμάτι.

Μπορεί τα τελευταία άσχημα αποτελέσματα να έφεραν απογοήτευση στις τάξεις του κόσμου της ΑΕΚ, όμως βάσει των όσων παρουσίασε η ομάδα στη φετινή χρονιά, μπορεί να παλέψει για την πολυπόθητη κατάκτηση του πρωταθλήματος μέχρι το τέλος.

Σημαντικό ρόλο θα παίξει η απόδοση κάποιων παικτών που θεωρούνται «κλειδιά» στο παιχνίδι των «κιτρινοπράσινων». Ένας από αυτούς είναι ο Άνταμ Γκιούρτσο, ο οποίος επέστρεψε στο ματς με τον ΑΠΟΕΛ και έκτοτε έχει σημειώσει δύο γκολ σε τρία παιχνίδια. Ο Ούγγρος απέδειξε πολλές φορές ότι όταν είναι στις καλές του, η ΑΕΚ δύσκολα μπορεί να χάσει.

Πέραν του Γκιούρτσο, παίκτες που μπορούν να κάνουν τη διαφορά είναι οι Ιμάντ Φαράζ, Γκουστάβο Λέδες, Ιβάν Τρισκόφσκι και φυσικά ο «κέρβερος» Κέναν Πίριτς. Ο Βόσνιος κίπερ κράτησε πολλές φορές το μηδέν σε σημαντικούς αγώνες και είναι ένας από τους λόγους που η ΑΕΚ βρίσκεται σε τροχιά τίτλου.

Είναι πολύ σημαντικό για τους «κιτρινοπράσινους» της Λάρνακας να πάρουν δεύτερη, συνεχόμενη νίκη στο παιχνίδι κόντρα στον Απόλλωνα, για να παραμείνουν ή να βρεθούν όσο γίνεται πιο κοντά στην κορυφή.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΣΙΟΛΑΚΗΣ

Πάφος FC

Κι όμως είναι ακόμα εδώ

Ο αποκλεισμός στο κύπελλο -από την Ομόνοια- έφερε μεγάλη απογοήτευση στις τάξεις της Πάφου. Πλέον οι «γαλάζιοι» στρέφουν την προσοχή τους στο πρωτάθλημα όπου έχουν ενώπιόν τους πέντε «τελικούς» για να διεκδικήσουν ακόμη και τον τίτλο.

Είναι γεγονός ότι η αποχώρηση Μπεργκ, αλλά και η απογοήτευση του Σαλγκάδο, έφερε άλλο αέρα στην ομάδα. Οι «γαλάζιοι» έκαναν το 2/2 στο πρωτάθλημα με τον Ισπανό στον πάγκο και σε συνδυασμό με τα αποτελέσματα των πρωτοπόρων μπήκαν ξανά στο κόλπο για κατάκτηση του τίτλου.

Αυτή τη στιγμή η παφιακή ομάδα βρίσκεται στο -6 από τον Άρη. Απομένουν πέντε παιχνίδια μέχρι το τέλος με τη διαφορά να είναι μεγάλη αλλά όχι απαγορευτική. Για να καταφέρει να διεκδικήσει το πρωτάθλημα με πολλές πιθανότητες, θα πρέπει να συνεχίσει με νίκες αλλά να ελπίξει και σε απώλειες από τις ομάδες που προπορεύονται.

Πρώτο στοιχείμα, το εκτός έδρας ντέρμπι με τον Άρη την ερχόμενη Δευτέρα (1/5, 19:00). Στο ενδεχόμενο που η Πάφος «αποδράσει» από το στάδιο «Αλφαμέγα», το δε διπλό, θα μειώσει την απόσταση από την κορυφή, ακόμη κι αν ο ΑΠΟΕΛ κερδίσει την Ομόνοια και ανεβεί αυτός στην πρώτη θέση.

Στη δύσκολη «μάχη» για κατάκτηση του πρωταθλήματος, οι «γαλάζιοι» έχουν πολύ δυνατό «όπλο». Ο Ζάιρο αποτελεί πάντα την πιο μεγάλη επιθετική απειλή της ομάδας, ενώ το τελευταίο διάστημα εξαιρετικές εμφανίσεις πραγματοποιεί και ο Μπεσάρτ Αμπντουραχίμι. Ο 32χρονος φορ σκόραρε τρία γκολ στους πρώτους πέντε αγώνες στα πλέρυ οφ και αποδεικνύει ότι μπορεί να κάνει τη διαφορά σε αυτήν την κρίσιμη καμπή της σεζόν.

Το έργο της Πάφου για τον τίτλο σαφώς και είναι πολύ δύσκολο. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμη μαθηματικές πιθανότητες και όλοι στην ομάδα είναι αποφασισμένοι να εξαντλήσουν όλα τα περιθώρια για να σηκώσουν το πρώτο πρωτάθλημα στην ιστορία τους.

ΓΙΑΝΝΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΠΟΨΕΙΣ

Τελικώς...

τελικός

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Είναι για να τρελαίνεσαι. Τόσα όμως έχουμε αντέξει με δαύτους, στο ποια μέρα θα γίνει ο τελικός κυπέλλου θα κολλάγαμε;

Ενώ, που λες, ακόμη κι ένα νεαρό ζευγάρι που επιθυμεί να παντρευτεί φροντίζει καιρό πριν να οργανώσει την τελετή, διαμορφώνοντας ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα με συγκεκριμένες ημερομηνίες, η Κυπριακή Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου, η ηγεσία της οποίας διοικεί το άθλημα

τις τελευταίες δύο δεκαετίες, δεν έδειξε τόσο ικανή όσο δύο άπειρα άτομα που για πρώτη φορά θα ανέβουν τα σκαλοπάτια της εκκλησίας.

Φτάσαμε να ολοκληρωθούν οι δύο ημιτελικοί για ν' ανακοινώσουν ότι το μεγάλο ματς θα διεξαχθεί σε διαφορετική μέρα απ' ότι σχεδίαζαν και αφού αναστάτωσαν την εγχώρια ποδοσφαιρική πιάτσα.

Αφού δηλαδή κατάφεραν με τον διαχρονικό ερασιτεχνισμό τους, να προκαλέσουν μπάχαλο, αφήνοντας να βγει προς τα έξω ότι ο τελικός θα γίνει την 3η Ιουνίου, επικύρωσαν -επιτυχώς- μια εντυπωσιακή κωλοτούμπα, ορίζοντας το ματς την 24η Μαΐου.

Αγνόησαν ότι η 3η Ιουνίου θα προκαλούσε νομικό κώλυμα λόγω της λήξης των συμβολαίων κάποιων παικτών, ενώ αποδείχθηκαν αναίσθητοι για θέματα πέρα για πέρα ευαίσθητα και που αφορούν την υγεία των παικτών.

Ούτε και που νοιάστηκαν για τη σωματική κατάσταση και τη ξεκούρασή τους... ούτε καν ότι οι διεθνείς των φινάλιστ, σε περίπτωση που ο τελικός γινόταν τελικώς την 3η Ιουνίου, θα ενσωματώνονταν στην εθνική ομάδα της Κύπρου λίγες μέρες μετά -χωρίς δηλαδή να πάρουν ανάσα ξεκούρασης ενόψει του ξεκινήματος της νέας σεζόν.

Άσε κιόλας που εκτέθηκαν ανεπανόρθωτα καθώς η απάντηση στα επιχειρήματα που έθεσε ο ΠΑ.Σ.Π, για την λανθασμένη απόφαση τους, αποδείχθηκε πέρα για πέρα ανεπαρκής καθώς επικαλέστηκαν κανονισμούς που καμία σχέση δεν είχαν με την υπόθεση.

Ενώ θα μπορούσαν και θα όφειλαν να ορίζουν τη ημέρα διεξαγωγής του τελικού πριν ακόμη ξεκινήσει η σεζόν, φτάσαμε ένα περίπου μήνα πριν να ανακοινώσουν, και αυτό γιατί τους βόλεψε, αφού οι φινάλιστ, ΑΕΛ δηλαδή και Ομόνοια, είναι αδιάφορες στο πρωτάθλημα. Άρτιος προγραμματισμός που θα ζήλευαν και οι Ελβετοί.

Για εκατομμυριοστή φορά αποδείχθηκαν ανεπαρκείς χωρίς καν να τους προκαλέσει κανείς, χωρίς ιδιαίτερα να υπάρχει κάποιο πρόβλημα... από το πουθενά και άνευ λόγου και αιτίας δεν μπορούν πια να κρύψουν ότι βρίσκονται εκεί για άλλους λόγους, σίγουρα λανθασμένους!!!

Ανοχή και ενοχή...

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΗ

«Απὸν ἀντρέπεται ο κόσμος εν δικός του», σύμφωνα με μια από τις γνωστές κυπριακές παροιμίες. Ταιριάζει γάντι για όσα, περίπου τέτοια εποχή κάθε χρόνο ακούμε, περί αύξησης ομάδων, κατάρτησης υποβιβασμού και γενικότερα διαφοροποίησης του τρόπου διεξαγωγής του πρωταθλήματος πρώτης κατηγορίας και ας είμαστε, για μία ακόμη φορά, στην αρχή ενός τριετούς πλάνου και μοντέλου διεξαγωγής των πρωταθλημάτων. Πλάνου και σχεδιασμού, μετά από ανάλογες σχετικές αποφάσεις, με πρωτεργάτες λίγους, αλλά πολλούς, που τώρα προωθούν-μεθοδεύουν εκ νέου αλλαγές!

Υπάρχει και μία άλλη λαϊκή ρήση. Αυτή που υποστηρίζει πως... «ό,τι μας κάνουν εν χαλάλι μας». Αυτή ταιριάζει απόλυτα σε πολύ περισσότερους. Σε όλους όσοι ιδιαίτερο ή προσωπικό συμφέρον δεν έχουν, στους μόνιμα εκτός των κέντρων αποφάσεων, σε όσους απλά εκφράζουν άποψη, έστω και χωρίς να εξασφαλίσουν την άδεια του προέδρου της Δόξας Κατωκοπιάς... Χαλάλι μας λοιπόν, για την ανοχή που δείχνουμε, χρόνια τώρα. Χαλάλι μας, και καλά να μας κάνουν, αφού αντί να τους εκθέτουμε, εξακολουθούμε να τους αναδεικνύουμε σε πρωταγωνιστές του χώρου. Κλασικό παράδειγμα, πρόεδρος ομάδας, με παράλληλη προώθηση και ως μάνατζερ... νιαούριζε πέφτοντας στην ποσίνια του, θέλοντας να στείλει το μήνυμα σε συνάδελφό του, περί της «δύναμης» και της επιρροής του γενικότερα στο χώρο του κυπριακού ποδοσφαίρου. Και όμως, περισσότερο θαυμασμό πήρε, παρά κατακραυγή για το κατόντημα. Με το δικαίο του και φυσιολογικά, αντλεί δύναμη από τη γενικότερη αντιμετώπιση τέτοιων θεμάτων (και υπάρχουν πολλά άλλα παρόμοια) για να κουνάει το δάκτυλο και με ύψος να κάνει παρατηρήσεις σε όποιον εκφράζει διαφωνία μαζί του. Και το χειρότερο, δεν είναι ο μόνος με την ίδια κατά καιρούς συμπεριφορά και αντιμετώπιση.

Ανοχή σημαίνει και ενοχή, και ευθύνης έχουμε όλοι. Μπορεί στις γενικές συνελεύσεις της ΚΟΠ, στην Εκτελεστική της Επιτροπή ή στο Διοικητικό της Συμβούλιο να μην συμμετέχουμε, μπορεί το δικό μας χέρι να μην ψήφισε κατά καιρούς ανάλογες αποφάσεις, και στο δικό μας όμως κομμάτι, άθελα μας ίσως οι περισσότεροι, αν μη τι άλλο δεν εκθέσαμε στον βαθμό που θα έπρεπε, δεν κριτικάρουμε, δεν ασχοληθήκαμε και κυρίως δεν απομονώσαμε τέτοια φαινόμενα και συμπεριφορές.

Ως προς τους πιο αρμόδιους αλλά και πιο «δυνατούς» στο χώρο του κυπριακού ποδοσφαίρου, περισσότερο -κατά καιρούς- έψαξαν συμμαχίες από το να επιβληθούν και να επιβάλουν ό,τι έπρεπε, προκειμένου να προστατεύσουν το... προϊόν τους!

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
-0,54%

Χ.Α.
-0,04%

0,94%

0,14%

-0,78%

-0,63%

-0,58%

ΔΙΕΘΝΗ
Παραμένουν
ευάλωτες
οι τράπεζες
στις ΗΠΑ
Σελ. 11

Πετρέλαιο
-3,40%

€/ \$
0,80%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΟ ΚΑΤΑΡ

Ενισχύεται η κυριαρχία ΗΠΑ στην αγορά LNG

Με την επιβολή αλληπάλλων περιορισμών του δυτικού κόσμου στη Ρωσία, αναδύονται άλλες χώρες που θα κυριαρχήσουν στην παγκόσμια αγορά υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG), με πρώτες και σημαντικότερες τις ΗΠΑ και το Κατάρ. Το μερίδιο της Ρωσίας, αντιθέτως, θα μειωθεί αισθητά. **Σελ. 10**

«ΡΟΚΑΝΙΣΕ» ΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ

Ο πληθωρισμός μείωσε τον μισθό στην Ελλάδα

Μπορεί το 2022 ο μέσος ονομαστικός μισθός στην Ελλάδα να αυξήθηκε κατά 1,5% σε σχέση με το 2021, αλλά ο πληθωρισμός που διαμορφώθηκε στο 9,7%, όχι μόνο εξανέμισε την αύξηση αλλά οδήγησε και σε μείωση του πραγματικού μισθού κατά 7,4%. Μεγάλα τα φορολογικά βάρη για μισθωτούς. **Σελ. 7**

ΕΛΛΑΔΑ

Η «χρυσή βίζα» προκαλεί έκρηξη αγορών ακινήτων

Έκρηξη αγορών από ξένους καταγράφεται στην κτηματαγορά της Ελλάδας, γεγονός που ωθεί τις τιμές ψηλότερα. Ki αυτό γιατί από 1η Ιουλίου το όριο της επένδυσης σε ακίνητο στο κέντρο της Αθήνας για εξασφάλιση «χρυσής βίζας» διπλασιάζεται από τις 250.000 στις 500.000 ευρώ. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	4,00%	-0,03%
Γερμανία	2,39%	-0,05%
Γαλλία	2,96%	-0,04%
Ιταλία	4,26%	-0,04%
Ισπανία	3,44%	-0,04%
Ιρλανδία	2,78%	-0,05%
Ελλάδα	4,18%	-0,08%
Ην. Βασίλειο	3,72%	-0,04%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB	Σταθερή
Moody's	Ba1	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

Το αμαρτωλό παρελθόν φέρνει κυρώσεις

Τα βήματα που έγιναν για «ξέπλυμα» της αξιοπιστίας της Κύπρου και οι ανησυχίες για νέες λίστες

Η πρόσφατη λίστα κυρώσεων απέδειξε πως η Κύπρος δεν είναι οχυρωμένη επαρκώς αναφορικά με τις βιομηχανίες που εξυπηρετεί. Μεγάλος «ντόρος» γίνεται και για πιθανές νέες λίστες, ωστόσο το ζήτημα είναι ποσοτικό και όχι ποι-

οτικό. Από τις δεκαετίες του 1990-2000 αναπτύχθηκε ένα τεράστιο «industry» με τους δικηγόρους, λογιστές, fiduciary servicers και τράπεζες το οποίο εξυπηρετούσε και συνεχίζει να εξυπηρετεί –με περιορισμούς– εύρостους ξένους

κυρίως από το ανατολικό μπλοκ που ήθελαν να απεμπλακούν από τη μεταστροφική κατάσταση. Εδώ και ένα χρόνο έχει γυρίσει το ευρωπαϊκό ενδιαφέρον στην Κύπρο λόγω των σχέσεων που είχε και συνεχίζει να έχει με τη Ρωσία και

επικεντρώνεται πλέον στην εφαρμογή κυρώσεων από Αμερικανούς και Βρετανούς. Έχει λοιπόν δημιουργηθεί καχυποψία προς τις ενέργειες της χώρας που σχετίζονται με την παροχή υπηρεσιών, καθώς όπως αποδεικνύεται ακόμα και με-

τά την εφαρμογή πληθώρας κυρώσεων, η Κύπρος συνεχίζει να συνεργάζεται με την ανατολή. Οι τράπεζες έκλεισαν 120 χιλιάδες «ύποπτους» λογαριασμούς και περίπου 40 χιλιάδες εταιρείες κελύφους «shell companies». **Σελ. 3**

Η Μεσόγειος περιορίζει την κρουαζιέρα

Μετά τη Βενετία, τη Βαρκελώνη και το Ντουμπρόβνικ, το Μονακό προστίθεται στους προβλεπόμενους μεσογειακούς –και όχι μόνον– παραθαλάσσιους ταξιδιωτικούς προορισμούς που επιβάλλουν ολοένα και αυστηρότερους περιορισμούς στην προσέγγιση κρουαζιεροπλοίων στα λιμάνια τους. Αντιθέτως, στην Ελλάδα καταστρατηγούνται και τα λίγα μέτρα που έχουν ληφθεί. **Σελ. 9**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Ενεργειακή κρίση και αλλαγές στο πλαίσιο πολιτικής της Ε.Ε.

Η ανθρωπότητα πέτυχε αξιοσημείωτη πρόοδο στην αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης, που προκάλεσε ο πόλεμος στην Ουκρανία. Ωστόσο, η πρόοδος δεν είναι αρκετή. Οι εκπομπές ρύπων εξακολουθούν να αυξάνονται, ενώ η πρόσφατη έκθεση των Η.Ε. καταδεικνύει ότι, οι υφιστάμενες δεσμεύσεις/πολιτικές δεν επαρκούν για επίτευξη του στόχου που αφορά τον περιορισμό ανόδου της θερμοκρασίας. Ως επακόλουθο, τα ακραία καιρικά φαινόμενα και οι καταστροφές αναμένονται να αυξηθούν περαιτέρω.

Στο πλαίσιο αυτό, η πρόσφατη πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για μεταρρύθμιση της αγοράς ενέργειας αποκτά καίρια σημασία. Η πρωτοβουλία αυτή στοχεύει, κυρίως, στην ενίσχυση της αυτόνομης της Ευρώπης σε βασικές πρώτες ύλες για την πα-

ραγωγή ενέργειας, καθώς και σε γενναίως επενδύσεις μακροχρόνιου χαρακτήρα, προς όφελος των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ).

Ακόμη πιο σημαντική είναι η πρόσφατη απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, που αφορά το σύστημα εμπορίας των εκπομπών ρύπων. Ιδιαίτερη πρόκληση για την Κύπρο και τους καταναλωτές αποτελούν οι αυστηρότεροι στόχοι, καθώς και η συμπερίληψη των νευραλγικών τομέων των κατασκευών και των μεταφορών στο σύστημα εκπομπών.

Πρακτικά, οι αποφάσεις έχουν ως αποτέλεσμα περαιτέρω αυξήσεις των τιμών των ρύπων και, κατ' επέκταση, των τιμών παραδοσιακών μορφών ενέργειας (πετρέλαιο, κάρβουνο, φυσικό αέριο) με δυσμενείς επιπτώσεις, ιδιαίτερα για τους τομείς των κατασκευών

και του τουρισμού. Τα πρόστιμα για τις εκπομπές ρύπων που επιβαρύνουν τους καταναλωτές και ήδη ξεπερνούν τα €200 εκ. ετησίως, αναπόφευκτα θα μεγεθυνθούν.

Η άμεση λήψη διορθωτικών μέτρων αποτελεί αδήριτη ανάγκη. Ενδεικτικά αναφέρονται τα ακόλουθα: (α) αναβάθμιση του δικτύου ηλεκτρισμού, ώστε να καταστεί εφικτή η περαιτέρω διείσδυση των ΑΠΕ, (β) κατάργηση της υφιστάμενης επιδότησης κατανάλωσης ηλεκτρισμού μέσω μειωμένου ΦΠΑ, που αποτρέπει την αναγκαία εξοικονόμηση ενέργειας και αντικατάστασή της με στοχευμένα μέτρα προς όφελος ευάλωτων ομάδων, (γ) έλεγχος, με περιοριστικά μέτρα, της ανεξέλεγκτης ανάπτυξης του κατασκευαστικού τομέα και προώθηση στοχευμένων παρεμβάσεων στο

στεγαστικό τομέα, προς όφελος των χαμηλά αμειβόμενων, νεαρών ζευγαριών και κατοίκων της υπαίθρου και, επιπλέον, υιοθέτηση αυστηρότερων περιβαλλοντικών προτύπων σε ό,τι αφορά νέες κατασκευές, (δ) ενθάρρυνση της διακίνησης με μέσα μαζικής μεταφοράς μεταξύ πόλεων και εντός αυτών και, παράλληλα, προώθηση διεθνών συμφωνιών για διασφάλιση αεροπορικής διασύνδεσης της Κύπρου με το εξωτερικό, σε λογικές τιμές.

Περαιτέρω μέτρα περιλαμβάνουν την ενθάρρυνση της έρευνας, στον τομέα της αποθήκευσης ενέργειας, ώστε να διευκολυνθεί η διείσδυση των ΑΠΕ, και η συστηματική ενημέρωση των πολιτών για την αναγκαιότητα της ενεργειακής μετάβασης.

Μια βέλτιστη πρακτική που εφαρμόζεται σε χώρες της Ε.Ε.

είναι η σύσταση ανεξάρτητης επιστημονικής επιτροπής για αξιολόγηση της επίτευξης των κλιματικών στόχων και η νομοθετική ρύθμιση για την αναγκαία λήψη διορθωτικών μέτρων, σε περίπτωση εντοπισμού αποκλίσεων.

Συμπερασματικά, οι δυνατότητες ανάπτυξης μέσω συμβατικών μορφών ενέργειας, περιλαμβανομένου και του φυσικού αερίου, εξαντλούνται. Κλειδί για επιτυχημένη μετάβαση προς ΑΠΕ αποτελεί η υλοποίηση ενός στρατηγικού σχεδιασμού, που να προβλέπει την ενθάρρυνση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και στοχευμένες κρατικές παρεμβάσεις. Τα χρονικά πλαίσια είναι πλέον ασφυκτικά περιορισμένα.

Ο Ανδρέας Χαραλάμους και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι.

PwC

Κάνε το επόμενο βήμα στην καριέρα σου
Γίνε επαγγελματίας Coach & Mentor

Μάθετε περισσότερα
και εγγραφείτε

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του ΚΩΣΤΑ ΚΑΛΛΙΤΗΣ

Μας αφορά η κλιματική κρίση;

Το πρόβλημα της κλιματικής κρίσης είναι οικουμενικό: Τα τελευταία οκτώ χρόνια ήταν τα θερμότερα που έχουν καταγραφεί από το 1850, πέρυσι η άνοδος της στάθμης της θάλασσας και η υπερθέρμανση των ωκεανών έφθασαν σε νέα υψηλά επίπεδα, ενώ νέο ρεκόρ σημείωσαν οι συγκεντρώσεις ρύπων στην ατμόσφαιρα.

Είναι και δικό μας πρόβλημα: Η Ελλάδα βρίσκεται μέσα στην κόκκινη ζώνη. Για «θερμοκρασίες Σουδάν», αν δεν αναστρέψουμε την πορεία, μιλούσε ο Χρ. Ζερφός στον ΣΚΑΪ, για καύσωνες διαρκείας (χωρίς να αποκλείσει 50άρια), με ό,τι συνεπάγονται για την ανθρώπινη ζωή και την υγεία, τα δάση, τα νερά και τις καλλιέρ-

Απουσιάζουν έμπρακτη έγνοια για τις υποδομές και η γνήσια αγωνία για τη μείωση των εκπομπών ρύπων.

γεις, μιλούσε στην ΕΡΤ ο Κ. Λαγουβάρδος, διευθυντής Ερευνών του Αστεροσκοπείου.

Λίγα χιλιόμετρα μακρύτερα, στην Πειραιώς, στο Ιδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, ο Κυριάκος Μπιστοτάκης παρουσίαζε το κυβερνητικό πρόγραμμα της Ν.Δ.

Το πρόγραμμα περιείχε πολλές υποσχέσεις, κυρίως για θέματα οικονομίας. Πολύ περισσότερες από όσες θα περίμενε κανείς να δίνει μια κυβέρνηση που, χωρίς να αγγίζει κρίσιμα για την ανάπτυξη πεδία ή να αποπειραθεί να κάνει τις κρίσιμες μεταρρυθμίσεις στρατηγικής σημασίας, αύξησε το δημόσιο χρέος κατά 45 δισ. ευρώ και διαπάνωσε πάνω από 55 δισ. (τόσα όσα είχαμε γλιτώσει με το κούρεμα του χρέους το 2012...) σε –εν μέρει άνευ κριτηρίων δικαιουσύνης και ανάπτυξης– επιδοτήσεις, με αποτέλεσμα να ανακτηθούν οι απώλειες ΑΕΠ από την κρίση COVID-19. Αυτό που αποκαλεί «ανάπτυξη».

Θα μπορούσε το πρόγραμμα να διεκδικεί ορισμένη πειστικότητα, αν επιχειρούσε μια τεκμηριωμένα κοστολόγηση των παροχών. Αν, επίσης, επεξηγούσε

ορισμένες ακραίες ασάφειες – πώς, για παράδειγμα, θα υποχρεώσει τον ιδιωτικό τομέα να αυξήσει τους μισθούς (που μειώθηκαν 7,4% πέρυσι) πάνω από 25% στην 4ετία; Αν, επίσης, συνόδευε κρίσιμες υποσχέσεις με ένα δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα, τότε/μέχρι τότε θα κάνει τι (αντί για ρητορείες όπως «επιτάχυνση χρόνου απονομής δικαιουσύνης» ή «συστήνεται υπηρεσία –κι άλλη– για την αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου» κ.ά.). Αν, τέλος, η απερχόμενη κυβέρνηση έκανε κάτι που να δείχνει διάθεση ειλικρίνειας. Πόση πειστικότητα έχουν υποσχέσεις περί θεσμών, διαφάνειας και κράτους δικαίου όταν υπάρχει στο δωμάτιο ο ελέφαντας που λέγεται σκάνδαλο υποκλοπών και –ίσως το πιο μεγάλο...– η συγκάλυψή του; Ή, για να αλλάξουμε πεδίο, πόσο λογικό και δίκαιο είναι να τάζεις νέες αυξήσεις 3,4% στις συντάξεις (πλέον του προεκλογικού 7,8%) που «εδώ και τώρα» τις πληρώνουν οι μισθοί των 500 ευρώ μεικτά που παίρνουν όσοι νέοι έως 25 ετών έχουν (την τύχη να έχουν) μια ευκαιριακή δουλειά, των 800 ευρώ που παίρνουν οι νέοι 25-34 ετών και οι φορολογούμενοι; Ή, πάλι, ποιος θα πιστέψει τα περί αξιοποίησης του Ταμείου Ανάκαμψης για κοινωνικούς στόχους, όταν –για παράδειγμα– σε αυτό έχει ενταχθεί μόλις ένα πρόγραμμα ανακαίνισης 100 κατοικιών, ενώ οι Ιταλοί έχουν εντάξει κοινωνικά προγράμματα κατασκευής 11.000, οι Ισπανοί 20.000 κι οι Πορτογάλοι 25.000 κατοικιών;

Αλλά αυτό που μου κάνει εντύπωση δεν είναι τόσο τα οικονομικά του προγράμματος. Αυτό που μου κάνει εντύπωση είναι τα κενά στην αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης. Απουσιάζουν η έμπρακτη έγνοια για τις υποδομές, που θα πρέπει να καταστούν ανθεκτικές στα ακραία καιρικά φαινόμενα των επόμενων ετών, και η γνήσια αγωνία για τη μείωση των εκπομπών ρύπων. Διότι ένας οικονομικός εκτροχιασμός διορθώνεται – έστω με βαρύτατο τίμημα. Όμως ο περιβαλλοντικός εκτροχιασμός είναι μη αναστρέψιμος.

kallitsiskostas@yahoo.com

ΔΗΚΤΗΣ

Νέα διάσωση

Άλλη μια περιφερειακή τράπεζα των ΗΠΑ βρέθηκε στο στόχαστρο των επενδυτών μετά την ανακοίνωση αποτελεσμάτων. Σύμφωνα με την ανακοίνωση, η τράπεζα φαίνεται να έχει απωλέσει το 40% της καταθετικής της βάσης λόγω εκρώων. Η αντίδραση των πωλητών υπήρξε άμεση, αναγκάζοντας τη μετοχή της First Republic σε ημερήσιες απώλειες της τάξης του 49% διευρύνοντας τις ζημιές στο 90% από την αρχή του έτους. Για τη διάσωση της τράπεζας, οι αρχικές καταθέσεις που πραγματοποιήσαν οι μεγάλες τράπεζες δεν φαίνεται να αρκούν με αποτέλεσμα να επικριστεί ένα νέο πλάνο αγοράς ομολόγων. Συγκεκριμένα, καλούνται οι μεγάλες τράπεζες της Αμερικής να αγοράσουν ομόλογα της First Republic σε τιμές πάνω από την τιμή της αγοράς, οδηγώντας τις σε ζημιές μερικών δισεκατομμυρίων δολαρίων. Για να πειστούν να το πράξουν, οι μεγάλες τράπεζες έχουν ενμειρωθεί πως, αν αφεθεί η First Republic να καταρρεύσει το κόστος για κάλυψη των καταθετών που στο τέλος θα επιβαρυνθούν οι μεγάλες τράπεζες μέσω του σχετικού ταμείου προστασίας, θα ανέλθει στα 30 δισ. δολάρια.

Κρίση εμπιστοσύνης

Η τραπεζική κρίση που υποβόσκει στην Αμερική αν και δεν είναι ορατή, λόγω του ότι αφορά στις μικρές περιφερειακές τράπεζες της χώρας, προβληματίζει τους οικονομολόγους. Ο προβληματισμός αφορά στο γεγονός ότι είναι αυτές οι τράπεζες που κινούν την εσωτερική αγορά, καθώς οι συναλλαγές του μέσου Αμερικανού γίνονται από αυτά τα κανάλια. Η κατάσταση όπως διαμορφώνεται, περιγράφεται ως μια βόμβα με βραδύκαυστο φυτίλι, καθώς εκτιμάται πως ίσως προκαλέσει στο δεύτερο μισό του έτους ύφεση στην μεγαλύτερη οικονομία του πλανήτη. Σε κάθε περίπτωση η εμπιστοσύνη των καταθετών έχει κλονιστεί και αυτό είναι κάτι που δεν θα πρέπει να αφήνει κανέναν να κοιμάται ήσυχος.

Περιθώρια βελτίωσης

Η ανησυχία για την κατάσταση των αμερικανικών τραπεζών που λειτουργούν στην περιφέρεια, δεν επιτρέπει τον εφησυχασμό από κανένα. Οι πρόσφατες αποτυχίες -κι όσες θα έρθουν- έχουν ως πηγή ένα πλέγμα από υποβαθμισμένα συστήματα διακυβέρνησης και διαχείρισης των κινδύνων εσωτερικά. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η τελευταία αξιολόγηση που έγινε (SREP) κατέδειξε ότι η μεγάλη πλειοψηφία των τραπεζών λαμβάνουν αξιολόγηση που υπολείπεται του επιθυμητού, καταδεικνύοντας σημαντικά περιθώρια βελτίωσης για θέματα διακυβέρνησης. Στον έλεγχο του 2022 ως κύρια αιτία για αυτήν την κατάσταση οι

diktis@kathimerini.com.cy

Ο πόλεμος στην Ουκρανία και οι συνεπακόλουθες κυρώσεις κατά των Ρώων αγγίζει τον τομέα των υπηρεσιών στην Κύπρο προκαλώντας νευρικότητα και ένα εσωτερικό παιγνίδι επιρρίψης ευθυνών, που μέρα με την μέρα καθίσταται και πιο αντιπαγωγικό.

επότες αναγνώρισαν το ζήτημα της επάρκειας των ατόμων που συμμετέχουν στα διοικητικά συμβούλια των τραπεζών και του τρόπου λειτουργίας των επιτροπών που στηρίζουν το έργο τους.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Εξυγίανση Πιστωτικού Ιδρύματος

Εξυγίανση καλείται η διαδικασία κατά την οποία η αρχή εξυγίανσης προχωρεί σε αναδιάρθρωση ενός πιστωτικού ιδρύματος μέσω μεθόδων εξυγίανσης, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η συνέχιση των βασικών λειτουργιών του ιδρύματος, η ενίσχυση της σταθερότητας και εμπιστοσύνης στο χρηματοπιστωτικό τομέα, και ο περιορισμός της επιβάρυνσης των φορολογούμενων, έχοντας ως απώτερο σκοπό τη διασφάλιση του δημόσιου συμφέροντος.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Έντονη αντίδραση

Σύμφωνα με τον επικεφαλής οικονομολόγο της τράπεζας της Αγγλίας η χώρα ενδεχομένως να εισέρχεται σε μια κατάσταση πραγμάτων που είδαμε να κυριαρχεί στη δεκαετία του '70, όταν ο ψηλός πληθωρισμός τροφοδοτούσε τις αυξήσεις των μισθών οι οποίοι με τη σειρά τους αναζωπύρωναν τον πληθωρισμό προκαλώντας έναν φαύλο κύκλο ανατιμήσεων. Τα σχόλια του κ. Pill που προκάλεσαν την έντονη αντίδραση της κοινής γνώμης καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι έφτασε η ώρα που ο καθένας θα πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι η αγοραστική του δύναμη έχει πληγεί και να σταματήσει να επιδιώκει την ανατροπή αυτής της πραγματικότητας είτε μέσω αυξήσεων των μισθών (εργαζόμενοι), είτε μέσω ανατιμήσεων των τιμών των προϊόντων (εμπορεύσιμους).

Επιβεβαιωμένη τάση

Η τάση υπέρ της ηλεκτροκίνησης επιβεβαιώνεται και από τα στοιχεία που εξέδωσε ο διεθνής οργανισμός IEA που αναφέρει πως το 2022 είχαν πραγματοποιηθεί πέραν των 10 εκατομμυρίων πωλήσεων, καταγράφοντας άνοδο 55% σε σχέση με ένα χρόνο πριν. Τη χρονιά που μας πέρασε εκτιμάται ότι στον δρόμο βρίσκονταν πέραν των 26 εκατομμυρίων ηλεκτρικών αυτοκινήτων σημειώνοντας άνοδο της τάξης του 60% σε ετήσια βάση. Την αγορά ηλεκτροκίνητων αυτοκινήτων κυριαρχεί η Κίνα με το μερίδιό της αγοράς να ανέρχεται στο 60%.

Στο «κόκκινο» η Ισπανία με 40άρια και ξηρασία

Αιφύσικα υψηλές θερμοκρασίες αντιμετωπίζει η Ισπανία τις τελευταίες εβδομάδες, ενώ σύμφωνα με ορισμένες προβλέψεις δεν αποκλείεται να δει έως και 40 βαθμούς Κελσίου μέχρι το τέλος του Απριλίου. Έχοντας ήδη διανύσει τον πιο ζεστό Μάρτιο των τελευταίων 20 ετών, οι Αρκές ανησυχούν πλέον σοβαρά για μια επικείμενη λειψυδρία, καθώς βλέπουν τις αποθήκες νερού να αδειάζουν σε περιοχές που εξαρτώνται σημαντικά από τις βροχοπτώσεις.

Ο πρωθυπουργός της χώρας, Πέδρο Σάντσεθ, αναφέρθηκε με ανησυχία στη συνεχιζόμενη «δοκιμασία» που αντιμετωπίζει η χώρα του εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής. «Η ισπανική κυβέρνηση και εγώ έχουμε επιγνώση πως η συζήτηση σχετικά με την ξηρασία θα εξελιχθεί σε κεντρικό πολιτικό ζήτημα τόσο στην πρωτεύουσα όσο και στην περιφέρεια της χώρας», είπε. Πολλοί προβλέπουν πως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες η θερμοκρασία θα ξεπεράσει κατά πολύ τους 40 βαθμούς στη χώρα. Η κρατική μετεωρολογική υπηρεσία Aemet δήλωσε ότι θα σημειωθεί η «προοδευτική είσοδος μιας πολύ θερμής και ξηρής αέρας μάζας αφρικανικής προέλευσης», που θα προκαλέσει «θερμοκρασίες καλοκαιριού».

Η Aemet δήλωσε ότι οι θερμοκρασίες στην κοιλάδα του Γουαδαλκιβίρ στην περιοχή της Ανδαλουσίας στη νότια Ισπανία, όπου βρίσκονται πόλεις όπως η Σεβίλλη, «θα μπορούσαν να φτάσουν ακόμη και τους 40 βαθμούς Κελσίου» τις επόμενες μέρες».

0,9

βαθμούς Κελσίου αυξήθηκε η θερμοκρασία στην επιφάνεια της θάλασσας σε σχέση με την περίοδο πριν από τη Βιομηχανική Επανάσταση.

0,6

βαθμοί Κελσίου ήταν η αύξηση στην επιφάνεια της θάλασσας τα τελευταία 40 χρόνια.

0,2-0,25

βαθμοί Κελσίου πρόσθετη επιθ-ρα θα μπορούσε να είναι η επίδραση του φαινομένου Ελ Νίνιο.

Τη φετινή χρονιά, η μέση θερμοκρασία της παγκόσμιας επιφάνειας της θάλασσας έπιασε νέο υψηλό ρεκόρ. Είναι η πρώτη φορά στην Ιστορία που η θάλασσα θερμαίνεται τόσο πολύ και τόσο γρήγορα, και οι επιστήμονες δεν είναι αυτή τη στιγμή σε θέση να δώσουν μια εντελώς σαφή εξήγηση για το φαινόμενο. Ανησυχούν όμως ότι η αύξηση αυτή, σε συνδυασμό με άλλα καιρικά φαινόμενα, θα μπορούσε να οδηγήσει τη θερμοκρασία του πλανήτη σε ακόμη πιο υψηλά επίπεδα μέχρι το τέλος του επόμενου έτους. Οι ειδικοί πιστεύουν ότι το ισχυρό καιρικό φαινόμενο Ελ Νίνιο –ένα ωκεάνιο φαινόμενο που οδηγεί σε αύξηση της θερμοκρασίας του νερού σε ωκεανούς κυρίως στο ύψος του Ισημερινού κατά 3° C–

Οι ισπανικές αρχές ανησυχούν για μια επικείμενη λειψυδρία, καθώς βλέπουν τις αποθήκες νερού να αδειάζουν σε περιοχές που εξαρτώνται σημαντικά από τις βροχοπτώσεις. Η τεχνητή λίμνη Σάου, βόρεια της Βαρκελώνης, έπεσε τον Μάρτιο στο 9% της συνολικής δυνατότητας και οι αρμόδιοι αναγκάστηκαν να απομακρύνουν τα ψάρια.

Η αύξηση της θερμοκρασίας των ωκεανών μπορεί να σκοτώσει τη θαλάσσια ζωή και να ενισχύσει ακραία καιρικά φαινόμενα.

θα κάνει την εμφάνισή του κατά τους επόμενους μήνες αυξάνοντας και άλλο τη θαλάσσια θερμοκρασία.

Η αύξηση της θερμοκρασίας των ωκεανών μπορεί όχι μόνο να σκοτώσει τη θαλάσσια ζωή, αλλά και να ενισχύσει τα ακραία καιρικά φαινόμενα. Επιπλέον, καθιστά τους

ωκεανούς λιγότερο αποτελεσματικούς στην απορρόφηση των αερίων του θερμοκηπίου, που θερμαίνουν τον πλανήτη.

Μια σημαντική νέα μελέτη, που δημοσιεύθηκε την περασμένη εβδομάδα και πέρασε σχεδόν απαρατήρητη, αναδεικνύει μια πολύ ανησυχητική εξέλιξη. Τα τελευταία 15 χρόνια, η Γη έχει συσσωρεύσει σχεδόν τόση θερμότητα όση και τα προηγούμενα 45 χρόνια, με το μεγαλύτερο μέρος της επιπλέον θερμότητας να πηγαίνει στους ωκεανούς. Τον Μάρτιο, οι θερμοκρασίες στην επιφάνεια της θάλασσας στην ανατολική ακτή της Βόρειας Αμερικής ήταν κατά 13,8 βαθμούς υψηλότερες από τον μέσο όρο της περιόδου 1981-2011.

«Δεν είναι ακόμη καλά τεκμη-

ριωμένο γιατί συμβαίνει μια τόσο ραγδαία αλλαγή», δήλωσε η Καρίνα φον Σκούκμαν, επικεφαλής της μελέτης και ωκεανογράφος στην ερευνητική ομάδα Mercator Ocean International. «Δεν θέλω να πω ότι αυτό είναι κλιματική αλλαγή ή φυσική μεταβλητότητα ή ένα μείγμα και των δύο, δεν ξέρουμε ακόμη. Αλλά βλέπουμε αυτή την αλλαγή και ανησυχούμε πάρα πολύ», πρόσθεσε.

Ρύπανση από τη ναυτιλία

Ένας παράγοντας που θα μπορούσε να επηρεάσει το επίπεδο της θερμότητας που εισέρχεται στους ωκεανούς είναι, παραδόξως, η μείωση της ρύπανσης από τη ναυτιλία. Το 2020, ο Διεθνής Οργανισμός Ναυτιλίας έθεσε σε εφαρ-

μογή έναν κανονισμό για τη μείωση της περιεκτικότητας σε θείο των καυσίμων που καίνε τα πλοία. Αυτό είχε γρήγορο αντίκτυπο, μειώνοντας την ποσότητα των σωματιδίων αερολύματος που απελευθερώνονται στην ατμόσφαιρα. Όμως τα αερολύματα που ρυπαίνουν τον αέρα βοηθούν επίσης στην ανάκλαση της θερμότητας πίσω στο Διάστημα.

Ορισμένες έρευνες έχουν δείξει ότι η υπερθέρμανση του πλανήτη γίνεται με άλματα. Βλέπουμε μικρές αλλαγές για μια περίοδο ετών και στη συνέχεια ξαφνικά άλματα προς τα πάνω, που συνδέονται στενά με την ανάπτυξη του Ελ Νίνιο.

Υπάρχει κάποια ελπίδα σε αυτό το σενάριο, σύμφωνα με τη Φον Σκούκμαν. Οι θερμοκρασίες μπορεί να μειωθούν και πάλι μετά την υποχώρηση του Ελ Νίνιο. «Έχουμε ακόμη ένα παράθυρο όπου μπορούμε να δράσουμε και θα πρέπει να το χρησιμοποιήσουμε για να μειώσουμε τις συνέπειες», υπογράμμισε η ερευνήτρια.

Στο μεταξύ, μια νέα βρετανική μελέτη που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό Nature δείχνει ότι περισσότερο ευάλωτες στους καύσωνες είναι χώρες και περιοχές που δεν έχουν βιώσει στο παρελθόν ακραία ψηλές θερμοκρασίες και είναι απροετοίμαστες. Ανάμεσά τους συγκαταλέγονται οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες, όπως η Γερμανία, η Ολλανδία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και η περιοχή γύρω από το Πεκίνο, αλλά και αναπτυσσόμενες, όπως το Αφγανιστάν, η Γουατεμάλα και η Παπούα Νέα Γουινέα.

CNN

Η πολύχρονη «γκρίζα» σχέση της Κύπρου με το ξένο κεφάλαιο

Γύρισε ξανά ο προβολέας – Πόσοι λογαριασμοί έκλεισαν στις τράπεζες και πού πρέπει να πάει η χώρα

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Ο **προβολέας** γύρισε ξανά προς την Κύπρο και φάνηκε πως είναι αναγκαία η δημιουργία εποπτικής αρχής για συγκεκριμένες επαγγελματικές ομάδες. Η νέα λίστα κυρώσεων απέδειξε πως η Κύπρος δεν είναι οχυρωμένη επαρκώς αναφορικά με τις βιομηχανίες (industries) που εξυπηρετεί. Έτσι, ακόμα ένα επεισόδιο της μακράς σχέσης της Κύπρου ως διεθνούς κέντρου παροχής επαγγελματικών υπηρεσιών, με εγγραφή εταιρειών, εγγραφή «τραστ», εγγραφή ταμείων και άλλες υπηρεσίες που παρέχονται, ξετυλίγεται ενώπιόν μας. Εδώ και ένα χρόνο έχει γυρίσει το ευρωπαϊκό ενδιαφέρον στην Κύπρο λόγω των σχέσεων που είχε, και συνεχίζει να έχει, με τη Ρωσία και επικεντρώνεται πλέον στην εφαρμογή κυρώσεων από Αμερικανούς και Βρετανούς στη βάση του Ρωσο-ουκρανικού πολέμου. Από τις δεκαετίες του 1990-2000 αναπτύχθηκε ένα τεράστιο «industry» με τους δικηγόρους, λογιστές, fiduciary services και τράπεζες το οποίο εξυπηρετούσε και συνεχίζει να εξυπηρετεί –με περιορισμούς– εύρωστους ξένους κυρίως από το ανατολικό μπλοκ που ήθελαν να απεμπλακούν από την μετασοβιετική κατάσταση. Με την Κύπρο, λοιπόν, δημιουργήθηκαν τόσο οικονομικοί δεσμοί ανά τα χρόνια, που αν και προσπαθεί η Κύπρος με βήματα προς τα εμπρός,

δεν μπορεί να απεμπλακεί εύκολα. Εύλογα λοιπόν έχει δημιουργηθεί καχυποψία προς τις ενέργειες της χώρας που σχετίζονται με την παροχή υπηρεσιών, καθώς όπως αποδεικνύεται ακόμα και μετά την εφαρμογή πληθώρας κυρώσεων, η Κύπρος συνεχίζει να συνεργάζεται με την ανατολή. Η Κύπρος καλείται για ακόμα μια φορά να διαλέξει τον προσανατολισμό του τομέα, αξιοποιώντας ευκαιρίες και αφορμές που παρουσιάζονται. Τα προηγούμενα χρόνια οι τράπεζες, λόγω της ανταπόκρισης με το δολάριο και

δεν τις εφάρμοζαν. Οι τράπεζες έτσι αξιολογούν τον κίνδυνο με αυτούς που συνεργάζονται και πράττουν αναλόγως. Σε επαγγελματικές ομάδες όπως δικηγόροι και λογιστές, δεν υπάρχει αυτή η αξιολόγηση του κινδύνου με τη «στενή» έννοια. Νωπή εξαίρεση η μνήμη από το «επεισόδιο» με το Πρόγραμμα των διαβητηρίων και την ανεξέλεγκτη χρήση του, που όπως διαφάνηκε, δικηγόροι και λογιστές χρησιμοποίησαν ευρέως δίκως να ασκούν τους απαραίτητους ελέγχους.

Οι λογαριασμοί που έκλεισαν

Σύμφωνα με τα δεδομένα που υπάρχουν, οι τράπεζες προχώρησαν σε κλείσιμο πολλών λογαριασμών από το 2015 μέχρι και σήμερα. Όπως αναφέρουν οι εγχώριοι επόπτες, οι τράπεζες έκλεισαν 120 χιλιάδες «ύποπτους» λογαριασμούς και περίπου 40 χιλιάδες εταιρείες κελύφους «shell companies». Μέχρι το 2020 οι τράπεζες είχαν κλείσει περίπου 80-90 χιλιάδες «ύποπτους» λογαριασμούς και περίπου 25-30 χιλιάδες εταιρείες κελύφους «shell companies». Από τα άνω δεδομένα που συνέλεξε η «Κ», γίνεται αντιληπτό πως οι τράπεζες, ακόμα και μέσα στην πανδημία και μετά το σκάνδαλο των διαβητηρίων, συνέχισαν να είναι «τα καλά παιδιά». Οι θεσμοί που είχαν για να τις εποπτεύουν τις υπέδειξαν το τι έπρεπε να κάνουν, με τις υπόλοιπες επαγγελματικές

Μεγάλος «ντόρος» γίνεται για τα υπόλοιπα «κυπριακά» ονόματα που θα είναι στις λίστες των κυρώσεων στο επόμενο διάστημα, ωστόσο το ζήτημα είναι ποσοτικό και όχι ποιοτικό.

ομάδες, επί της ουσίας να «δείχνουν» ότι παράγουν και αυτές έργο. Αδήριτη λοιπόν η ανάγκη για ένταξη επαγγελματικών ομάδων όπως οι δικηγόροι και οι λογιστές κάτω από μία Αρχή όπως για παράδειγμα του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού της ΕΚΤ που είναι για τις τράπεζες.

Ποσότητα και ποιότητα

Μεγάλος «ντόρος» γίνεται για τα υπόλοιπα «κυπριακά» ονόματα που θα είναι στις λίστες των κυρώσεων στο επόμενο διάστημα. Ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης εξάλλου άφησε να εννοηθεί πως θα υπάρξουν και άλλα κυπριακά ονόματα στις αμερικανο-βρετανικές λίστες. Παράγοντες της αγοράς, ωστόσο, επισημαίνουν στην «Κ» πως δεν έχει τόση σημασία ποια ονόματα

δικηγορικών ή λογιστικών γραφείων θα ανακοινωθούν και πόσο πηχρά θα είναι, αλλά η ποσότητα αυτών. Δημοσιεύματα κάνουν λόγο για 35 ακόμα «κυπριακά ονόματα», και όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό δεν πρόκειται για μικρό αριθμό. Τα 35 «κυπριακά ονόματα» ακολουθούνται από δεκάδες εργαζομένους στο δυναμικό τους, γραφεία τα οποία εάν «παγώσουν» θα αρχίσει να δημιουργείται πρόβλημα στην αγορά.

Διαχειρίσιμες επιπτώσεις

Σύμφωνα με το οικονομικό δελτίο Δεκεμβρίου 2022 της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, η απευθείας έκθεση του εγχώριου χρηματοπιστωτικού τομέα στη Ρωσία και την Ουκρανία βρίσκεται σε πολύ χα-

μηλά επίπεδα τόσο σε επίπεδο καταθέσεων όσο και δανείων, απομακρύνοντας τον κίνδυνο που σχετίζεται με τις ρωσικές επεκρίσεις. Οι επιπτώσεις της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία και οι μετέπειτα κυρώσεις που επιβλήθηκαν στη Ρωσία επηρέασαν σε μικρότερο βαθμό το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών το πρώτο εξάμηνο του 2022, ενώ σχετικά σημαντικότερη επίπτωση αναμένεται το δεύτερο εξάμηνο του 2022 και μετά. Σημειώνεται πως, μέχρι το τέλος του 2021 τα συνολικά δάνεια στις κυπριακές τράπεζες με έκθεση στη Ρωσία αποτελούσαν το 0,8% των συνολικών δανείων και οι συνολικές καταθέσεις με έκθεση στη Ρωσία εκπροσώπουσαν μόλις το 3,8% των συνολικών καταθέσεων.

Μεγάλη η ρευστότητα των κυπριακών τραπεζών

Λουίς ντε Γκίντος – Φόρουμ των Δελφών: Η Ευρώπη κατάφερε να αποφύγει την τεχνητή ύφεση

Το **οικονομικό** περιβάλλον στην Ευρώπη, τον τραπεζικό τομέα και τις προκλήσεις που αναμένονται ανέλυσαν ο αντιπρόεδρος της ΕΚΤ, Λουίς ντε Γκίντος, ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, Κωνσταντίνος Ηροδότου, και ο πρόεδρος του Δ.Σ. της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Γίκας Χαροδούβελης, στη σχετική συζήτηση για τη δυναμική του πληθωρισμού, τη νομισματική πολιτική & χρηματοπιστωτική σταθερότητα, στο πλαίσιο του 8ου Οικονομικού Φόρουμ των Δελφών. Ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, Κωνσταντίνος Ηροδότου, επισήμανε: «Υπάρχουν προκλήσεις, όπως η αύξηση των μισθών. Να αποφύγουμε συνεχείς αυξήσεις γιατί αυτό μπορεί να επηρεάσει τον πληθωρισμό». Σημείωσε ότι το νέο «άνοιγμα» της Κίνας μπορεί μεν να επιλέει κάποια προβλήματα, μπορεί όμως επίσης να επηρεάσει τον πληθωρισμό. Έκανε λόγο για αύξηση 300 μονάδων βάσης την τελευταία πε-

Ο πληθωρισμός υποχωρεί και θα συνεχίσει να υποχωρεί τους επόμενους μήνες.

ρίοδο, λέγοντας: «Ημασταν στις μείον 50 μονάδες βάσης και χρειάστηκε να καλύψουμε μεγάλο φάσμα μέχρι να καταλήξουμε εδώ». Για τη νομισματική πολιτική, σημείωσε: «Οι αποφάσεις που λαμβάνονται για τα επιτόκια, μέχρι να επηρεάσουν την οικονομία, χρειάζονται 16-18 μήνες. Ο δομικός πληθωρισμός εμμένει και θα πρέπει να δουλέψουμε γι' αυτό».

Την ίδια ώρα, ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου επισήμανε πως «οι μνήμες από τις προηγούμενες χρηματοπιστωτικές κρίσεις δημιούργησαν εντάσεις στην τραπεζική αγορά. Υπάρχει ευμεταβλητότητα στην αγορά.

Οι μνήμες από τις προηγούμενες χρηματοπιστωτικές κρίσεις δημιούργησαν εντάσεις στην τραπεζική αγορά, ανέφερε ο διοικητής της ΚΤΚ.

Υπάρχουν και εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε αυτές τις περιπτώσεις. Παρά είναι νωρίς για να δούμε ποια είναι η γνώμη των αγορών». «Όσον αφορά τον

τραπεζικό τομέα της Κύπρου, έχουμε από τις μεγαλύτερες ρευστότητες στην Ε.Ε.» πρόσθεσε.

Ο Λουίς ντε Γκίντος από πλευράς του σημείωσε πως «έχουμε καλά

νέα, δεν θα έχουμε ύφεση. Έχουμε πάρα πολύ μικρή ανεργία, αρνητικό ρεκόρ. Ο πληθωρισμός αποχωρεί και θα συνεχίσει να υποχωρεί τους επόμενους μήνες».

Στη συνέχεια τόνισε ότι «η Ευρώπη κατάφερε να αποφύγει την τεχνητή ύφεση και δεν προβλέπεται μια τέτοια προοπτική για το 2023, με όλους τους βασικούς δείκτες να παραμένουν ευνοϊκοί». Ο ίδιος πρόσθεσε σχετικά ότι «υπάρχουν και κάποια όχι καλά νέα. Υπάρχουν και κάποιες εντάσεις από το εξωτερικό. Να προσέξουμε πάρα πολύ τις εξελίξεις που έρχονται. Υπήρξε μια αυστηροποίηση των όρων χρηματοδότησης». Για παρεμφερή ανά την Ευρωζώνη εξέλιξη του εργατικού κόστους μίλησε επίσης ο αντιπρόεδρος της ΕΚΤ. «Σε ό,τι αφορά τους μισθούς, είδαμε μια επιτάχυνση στις αυξήσεις. Θα έχουμε μια αύξηση της τάξεως του 5% το 2023», υπογράμμισε. Σε ό,τι αφορά τυχόν κίνδυνο σχετικά με τη ρευστότητα στην

Ευρώπη, ανάμεσα σε άλλα τόνισε ότι «είμαστε στη φάση του να στοχοποιούμαστε σε κάτι. Υπάρχει εξέλιξη των τιμών στα κτηματομεσιτικά, η οποία βαίνει μειούμενη. Έχουμε σημεία που μας ανησυχούν. Οι τράπεζες είναι ανθεκτικές, σε καλύτερη θέση από ότι 10-15 χρόνια πριν. Τα αυξανόμενα επιτόκια είναι ικανά για τις ευρωπαϊκές τράπεζες. Μπορούμε να είμαστε ήσυχoi, αλλά όχι να επαναπαυόμαστε». Σε ό,τι έχει να κάνει με την τραπεζική κρίση, σε συνέχεια των εξελίξεων με τις τράπεζες των ΗΠΑ και την Credit Suisse, ο αντιπρόεδρος της ΕΚΤ, Λουίς ντε Γκίντος, ανέφερε, μεταξύ άλλων: «Στην Ευρώπη η κατάσταση δεν μοιάζει καθόλου ίδια. Οι ΗΠΑ είναι πολύ ιδιότυπη περίπτωση».

Υπογράμμισε την ανάγκη στην Ευρωζώνη να δοθεί προσοχή στην εξέλιξη των χρηματοπιστωτικών συνθηκών, καθώς παρατηρείται η μείωση της ζήτησης για πιστώσεις.

Εξι τρόποι για ξέπλυμα χρήματος με τη «χρυσή βίζα» στην Ελλάδα

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΥΛΙΑΤΗ**

Ο **Διάρθρω** είναι το πρόγραμμα Golden Visa («χρυσή βίζα»), σύμφωνα με έκθεση που δημοσιοποίησε η «Αρχή για το ξέπλυμα χρήματος». «Σε αρκετές περιπτώσεις τα κεφάλαια που επενδύονται για την απόκτηση ακινήτων είναι ύποπτης προέλευσης», αναφέρεται στο πόρισμα, με την Αρχή να αποδίδει κεντρικό ρόλο στην απάτη σε εταιρείες real estate, δικηγορικά γραφεία και offshore εταιρείες.

Τα συμπεράσματα δημοσιοποιούνται σε μια περίοδο κατά την οποία καταγράφεται αύξηση στις

αγοραπωλησίες ακινήτων ενόψει του διπλασιασμού του κόστους απόκτησης βίζας από τις 250.000 στις 500.000 ευρώ και της ταυτόχρονης κατάργησης αντίστοιχου προγράμματος της Πορτογαλίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι από τον Οκτώβριο του 2022 έως τον Φεβρουάριο του 2023 έχουν υποβληθεί, σύμφωνα με στοιχεία του υπουργείου Μετανάστευσης, 3.782 αιτήσεις έκδοσης άδειας παραμονής από επενδυτές. «Οι εταιρείες real estate εν γνώσει τους ενύονταν την κατάχρηση των προγραμμάτων Golden Visa για τον προσπορισμό ιδίου περιουσιακού οφέλους, ενώ διευκόλυναν τη νομι-

μοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες», επισημαίνεται στην έκθεση που συντάχθηκε υπό την εποπτεία του επικεφαλής, Χάρλαμπου Βουρλιώτη.

Από την έρευνά τους, τα στελέχη της Αρχής εντόπισαν έξι τρόπους απάτης - κατάχρησης του προγράμματος από φυσικά πρόσωπα ή εταιρείες real estate. Η πρώτη από αυτές αφορά την αγορά του ακινήτου από αλλοδαπούς επενδυτές με τη χρήση επιταγών. Αν και η νομοθεσία ορίζει ότι στο συμβόλαιο αγοραπωλησίας πρέπει να αναφέρεται το τίμημα, ο τρόπος πληρωμής και η προέλευση των κεφαλαίων, η Αρχή εντόπισε

δεκάδες περιπτώσεις αγοράς ακινήτων από εταιρείες real estate με πληρωμή μέρους ή του συνόλου του ποσού με επιταγή. «Η χρήση αυτού του τρόπου πληρωμής καθιστά δύσκολη την εξακρίβωση της προέλευσης των κεφαλαίων. Δημιουργούνται υπόνοιες ότι η πώληση του ακινήτου γίνεται με παραπλανητικά στοιχεία». Η δεύτερη περίπτωση απάτης αφορά πληρωμή των ακινήτων μέσω POS. Η Αρχή ήλγε περίπτωση αγορά-πωλησιών ακινήτων από μεσितिκή εταιρεία μέσω τερματικού POS που βρισκόταν εγκατεστημένη σε άλλη χώρα. Όπως και στην προηγούμενη περίπτωση, «η χρήση του POS κα-

θιστά αδύνατη την εξακρίβωση της προέλευσης των χρησιμοποιηθέντων κεφαλαίων», επισημαίνεται στην έκθεση. Ως τρίτη και τέταρτη μέθοδος κατάχρησης του προγράμματος περιγράφεται –με ελάχιστες μεταξύ τους διαφορές– η αγορά από εταιρείες real estate σε χαμηλές τιμές ακινήτων τα οποία στη συνέχεια μεταπωλούν αποκλειστικά σε ξένους αγοραστές αντί 250.000 ευρώ που είναι το όριο της επένδυσης για την απόκτηση άδειας παραμονής. Μετά την απόκτηση άδειας παραμονής, πολλά από τα ακίνητα μισθώνονται από τις πωλήτριες εταιρείες σε τιμές πολύ υψηλότερες από τις επικρατούσες

στην αγορά. Σε άλλη περίπτωση (5ος τρόπος δράσης), από την έρευνα προέκυψαν αγορές ακινήτων με εμβλήματα εξωτερικού και αποστολή την ίδια εταιρεία offshore. Δηλαδή, η ίδια εταιρεία offshore διαπιστώθηκε ότι αγόρασε διαμερίσματα για λογαριασμό διαφορετικών και άσχετων μεταξύ τους αλλοδαπών που κατέθεσαν αίτηση απόκτησης άδειας διαμονής. Τέλος, σε κάποιες περιπτώσεις προέκυψε ότι ορισμένα σπίτια που αγοράστηκαν από αλλοδαπούς που απέκτησαν «χρυσή βίζα» μεταπωλήθηκαν σε άλλους αλλοδαπούς που επίσης απέκτησαν βίζα, μολονότι αυτό απαγορεύεται.

Με νέο σήμα 100 κυπριακά κρασιά

Το WineCore θα ενσωματωθεί στην συσκευασία του κρασιού της Cyprus Wine Consortium μέχρι το α' τρίμηνο του 2024

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Σε σημείο καμπής βρίσκεται ο κυπριακός οινοποιητικός τομέας, με ενέργειες αναβάθμισης και προώθησής του να γίνονται σε πιο συντονισμένο επίπεδο τόσο σε ιδιωτικό όσο και σε δημόσιο τομέα. Σε επίπεδο ιδιωτικού τομέα, το Cyprus Wine Consortium –το οποίο αποτελείται από 15 οινοποιεία– έχει δημιουργήσει σήμα αναγνωρισιμότητας του προϊόντος, WINECORE, το οποίο σημαίνει Wineries of Cyprus Own-Rooted Evolution. Από σήμερα, μέχρι και το πρώτο τρίμηνο του 2024, θα πρέπει να ενσωματωθεί στην συσκευασία των κρασιών του consortium και να τοποθετείται στα καψύλια των φιαλών κρασιού. Υπολογίζεται ότι, σε ένα χρόνο το συγκεκριμένο λογότυπο θα φέρουν στη συσκευασία τους 100 διαφορετικές ετικέτες κυπριακού κρασιού. Παράλληλα, το σήμα θα αξιοποιείται και σε άλλα προώθητικά Μέσα όπως banners και συμμετοχή σε εκθέσεις. Όπως εξηγεί στην «Κ» ο διευθύνων σύμβουλος και Ιδρυτικό μέλος του Cyprus Wine Consortium Χάρης Θεοχάρης, το WineCore προσδιορίζει τον αποκλειστικά κυπριακό χαρακτήρα των κρασιών και θα αποτελέσει μια σημαντική γέφυρα προς τους καταναλωτές, εντός και εκτός Κύπρου, με στόχο την ενίσχυση της παρουσίας του στην αγορά. Ωστόσο, το σήμα πρωτίστως θα λανσαριστεί στην κυπριακή αγορά, και αγορές του εξωτερικού θα ακολουθήσουν επιλε-

Τα επιλεγμένα κρασιά των 15 οινοποιείων θα φέρουν το σήμα WINECORE ως προσδιοριστικό της ποιότητας και του αποκλειστικά κυπριακού τους χαρακτήρα.

κτικά. Στο πλαίσιο της προώθησής του νέου σήματος ταυτότητας, πολύ σύντομα θα παρουσιαστεί στο εξωτερικό η έκθεση κρασιού ANTAMOMMA –η μόνη έκθεση που επικεντρώνεται στα κυπριακά κρασιά και τις γηγενείς ποικιλίες, στην οποία λαμβάνουν μέρος μόνο τα 15 οινοποιεία WINECORE και η οποία λαμβάνει χώρα δύο φορές τον χρόνο.

Σήμα ποιότητας

Εκτός από σήμα ταυτότητας, το συγκεκριμένο σήμα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως σήμα ποιότητας, εφόσον θα δίνε-

Τα κρασιά που θα επιλεγούν να φέρουν το λογότυπο, τελούν υπό την αυστηρή προϋπόθεση ότι φτιάχνονται μονοποικιλιακά ή κατά πλειοψηφία (blends) από γηγενείς και αυτόριζες κυπριακές ποικιλίες σταφυλιού.

ται μόνο στα κρασιά που θα περνούν επιτυχώς από τον εσωτερικό έλεγχο ποιότητας του Cyprus Wine Consortium.

Έτσι ο καταναλωτής ο οποίος θα βλέπει το σήμα, θα γνωρίζει ότι το κρασί είναι οργανοληπτικά ορθό, κάτι που σημαίνει ότι δεν θα περιέχει δυσάρεστες οσμές, όπως αυτές της οξείδωσης ή της αναγωγής (βαριά αρώματα από θειούχες ενώσεις) ούτε οποιοδήποτε άλλο οινολογικό λάθος. Τα κρασιά που θα επιλεγούν να φέρουν το λογότυπο, τελούν υπό την αυστηρή προϋπόθεση ότι φτιάχνονται μονοποικιλιακά ή κα-

Ανεβαίνουν οι εξαγωγές

Σε χαμηλά επίπεδα είναι οι εξαγωγές κυπριακού κρασιού αφού απορροφούν πολύ μικρό ποσοστό (μόλις το 5%) της κυπριακής παραγωγής. Ωστόσο παρουσιάζουν σταθερή αύξηση κάθε χρόνο. Ενδεικτικά, το 2022 η αξία των εξαγωγών παρουσίασε αύξηση πέραν του 40%. Συγκεκριμένα, το 2021 η αξία των εξαγωγών του κυπριακού κρασιού ήταν €1.403.801, ενώ το 2022 ανήλθε σε €1.990.177. Οι εξαγω-

γές ποιοτικού κρασιού θεωρούνται ακόμα μικρότερες δεδομένου του ανταγωνισμού σε αυτό το επίπεδο, ενώ, βεβαίως, το επίπεδο εξαγωγών πάντα συνδυάζεται με τον όγκο και την ποιότητα της παραγωγής. Όσον αφορά την εγχώρια αγορά, υπολογίζεται ότι το κυπριακό κρασί καλύπτει γύρω στο 40% της κατανάλωσης, ενώ το υπόλοιπο 60% καλύπτεται από εισαγόμενο κρασί.

τά πλειοψηφία (blends) από γηγενείς και αυτόριζες κυπριακές ποικιλίες σταφυλιού.

«Έχουμε αναγνωρίσει, προωθούμε, και στοχεύουμε να γνωρίσουμε σε όλο τον κόσμο τις ακόλουθες Κυπριακές ποικιλίες: Συναίστηρι, Μαραθεύτικο, Μοροκανέλλα, Γιαννούδι, Βασίλισσα, Πρωμάρα, Όφθαλμο, Μιχαλιάς, Μαρούχο, Κατομυλίτικο, Κανέλλα, Σπούρτικο, Μοσχάτο Άσπρο, Φλούρικο», αναφέρει ο κ. Θεοχάρης. Τονίζεται πάντως ότι αν δεν υπάρχει το συγκεκριμένο σήμα σε κάποιο κυπριακό κρασί, δεν θα πρέπει να εκληφθεί ότι πρό-

κειται για χαμηλότερης ποιότητας προϊόντα, αλλά ότι ενδεχομένως να πρόκειται για οινοποιείο που δεν συμμετέχει στο Consortium.

Συλλογική προσπάθεια

Όπως τονίζει ο κ. Θεοχάρης, προκειμένου να αναπτυχθεί περαιτέρω η εικόνα του κυπριακού κρασιού και να αυξηθεί το μερίδιο αγοράς του τοπικά και σε χώρες του εξωτερικού, χρειάζεται πλέον συλλογική προσπάθεια από τα οινοποιεία, ενώ τονίζει ότι η μέχρι σήμερα επικοινωνία των μοναδικών χαρακτηριστικών και πλεονεκτημάτων της οινικής Κύπρου δεν είναι επαρκής.

Για αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος, τα οινοποιεία WINECORE έχουν ήδη αρχίσει τη δημιουργία υλικού και μηχανισμών διάδοσης των στοιχείων που καθιστούν τα κρασιά από κυπριακές ποικιλίες ποιοτικά με τον δικό τους μοναδικό χαρακτήρα, κάτι που επιχειρείται και μέσα από το σήμα WINECORE.

Το άλλο branding

Πέρα από την πρωτοβουλία του Cyprus Wine Consortium, προωθητικές ενέργειες του κυπριακού κρασιού γίνονται και από πλευράς υπουργείου Εμπορίου, αν και η διαδικασία κινείται με αργούς ρυθμούς. Από το 2021 είχε καταρτιστεί ένα σχέδιο δράσης για τη δημιουργία και την προώθηση κυπριακής οινικής ταυτότητας (branding) το οποίο περιλάμβανε και τη δημιουργία λογότυπου κοινής αποδοχής, που θα εκφράζει την εθνική οινική οντότητα της Κύπρου, και θα χρησιμοποιείται σε κάθε προωθητική ενέργεια. Στα πλαίσια ήταν και η δημιουργία ιστοσελίδας και προώθησή της στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Αυτή τη στιγμή, η δημιουργία ενός ενιαίου wine branding του κυπριακού κρασιού είναι σε εξέλιξη, ενώ όπως ενημέρωσε σχετικά ο υπουργός Ενέργειας σε εκδήλωση του Cyprus Wine Consortium την περασμένη Τετάρτη, η πρόταση για τη δημιουργία ειδικού εμπορικού σήματος βρίσκεται ενώπιον της Νομικής Υπηρεσίας για έλεγχο. Από τη στιγμή που ο έλεγχος ολοκληρωθεί με επιτυχία, τότε θα πρέπει να εγγραφεί στον έφορο εταιρειών και στη συνέχεια, θα ακολουθήσει περίοδος υποβολής ενστάσεων. Εφόσον ενστάσεις δεν υπάρξουν, τότε το σήμα θα παρουσιαστεί και θα ξεκινήσει η καμπάνια προώθησής του.

Αυτό αφορά την Υπηρεσία Εμπορίου. Υπενθυμίζεται ότι είναι παράλληλα σε εξέλιξη και η δημιουργία του λογότυπου Cyprus Made, το οποίο επίσης θα μπορεί να αξιοποιηθεί και στο κομμάτι προώθησής του κυπριακού κρασιού

Οι εξαγωγές κυπριακού κρασιού ήταν σχεδόν 2 εκατ. το 2022 και σημείωσαν αύξηση πέραν του 40%.

Νέο σχέδιο χορηγιών πέραν των 2 εκατ. ευρώ

Σε επίπεδο Υπηρεσίας Βιομηχανίας, επίσης υπάρχουν εξελίξεις που αφορούν τον οινοποιητικό κλάδο. Συγκεκριμένα, περί τα τέλη Αυγούστου, αρχές Σεπτεμβρίου αναμένεται να προκηρυχθεί το νέο σχέδιο χορηγιών για στήριξη του οινοποιητικού τομέα, με στόχο την ενίσχυση των μονάδων ώστε να αναβαθμιστούν σε επίπεδο εξοπλισμού, τεχνολογίας, επιτηρητικής υποδομής και παραγωγικής διαδικασίας, κάτι που τελικά θα έχει αποτύπωμα στην τιμή του κυπριακού κρασιού και θα το καταστήσει πιο ανταγωνιστικό. Το συνολικό ύψος των χορηγιών αναμένεται να είναι φέτος αυξημένο σε σχέση με προηγούμενες προκηρύξεις, υπολογίζεται γύρω στα 2 εκατ. ευρώ, ενώ οι πρώτες απορροφήσεις χορηγιών θα γίνουν το 2024.

Υπενθυμίζεται ότι τα οινοποιεία είναι πλέον δικαιούχοι στο σχέδιο virtual net metering. Πρόκειται για μια εξέλιξη εξαιρετικά σημαντική για τα οινοποιεία η οποία θα

βελτιώσει το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των κυπριακών οινοποιείων, θα μειώσει την κατανάλωση συμβατικής ενέργειας, και αναμένεται ότι θα έχει θετικό αποτύπωμα στο κόστος παραγωγής. Εκτιμάται παράλληλα ότι το μειωμένο περιβαλλοντικό αποτύπωμα θα έχει ιδιαίτερη σημασία και σε επίπεδο μάρκετινγκ και προώθησής του προϊόντος στην αγορά.

Σε επίπεδο υπουργείου Γεωργίας, έχει ανακοινωθεί πρόσφατα ότι στην παρούσα προγραμματική περίοδο μέχρι και το έτος 2027, το χρηματοδοτικό εργαλείο υλοποίησης της αμπελοοινικής πολιτικής μας είναι το Στρατηγικό Σχέδιο της Κύπρου για την εφαρμογή της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής. Αναμένεται, όπως έχει ανακοινωθεί, ότι μέχρι το τέλος του 2027 θα έχουν διατεθεί περισσότερα από 22 εκατομμύρια ευρώ σε αμπελουργούς και οινοποιούς για υλοποίηση σημαντικών παρεμβάσεων στον αμπελοοινικό τομέα.

Τα οινοποιεία είναι πλέον δικαιούχοι στο σχέδιο virtual net metering, μια εξαιρετικά σημαντική εξέλιξη.

Σήμα Ε.Ε. για πρωτογενές πλεόνασμα 2%-2,3%

Τι δείχνει για την Ελλάδα η προσομοίωση της εφαρμογής των νέων δημοσιονομικών κανόνων που προτείνει η Κομισιόν

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Ο «στενός κορσές» του Συμφώνου Σταθερότητας επιστρέφει, έπειτα από τέσσερα χρόνια αναστολής του, σε μεγαλύτερο ίσως «μέγεθος» από αυτόν του υφιστάμενου συμφώνου, αλλά πάντως με περιορισμούς στα περιθώρια δαπανών των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οικονομικοί παράγοντες στην Αθήνα χαρακτήριζαν κατ’ αρχήν θετικές τις προτάσεις που υπέβαλε την Τετάρτη η Κομισιόν για την αναμόρφωσή του, αλλά σημείωναν, παράλληλα, ότι αυτές σηματοδοτούν το τέλος της εποχής των επιδομάτων λόγω κορωνοϊού, ενεργειακής κρίσης κ.τ.λ., στα οποία εθίστηκε τα τελευταία χρόνια η χώρα και γενικότερα βάζουν φρένο σε κάθε πρόσθετη δαπάνη.

«Ισως δυσκολέψει ακόμη και η αύξηση των συντάξεων», σχολίαζαν. Σύμφωνα με τις προτάσεις της Κομισιόν, οι λεγόμενες «καθαρές δαπάνες», δηλαδή οι δαπάνες αφαιρουμένων των προσωρινού χαρακτήρα εσόδων, δεν πρέπει να αυξάνονται με ρυθμό υψηλότερο από το μεσοπρόθεσμο ΑΕΠ. Έτσι, ένα έκτακτο έσοδο, που δημιουργεί προσωρινά δημοσιονομικό κώρο, δεν δικαιολογεί αύξηση μόνιμης δαπάνης, όπως οι συντάξεις, σύμφωνα με τους νέους κανόνες. Μόνο μια μόνιμη αύξηση εσόδων, π.χ. ένας νέος φόρος, το επιτρέπει.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έστειλε, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», στις ελληνικές αρχές μια «προσομοίωση» της εφαρμογής των προτεινόμενων κανόνων της για την Ελλάδα. Από

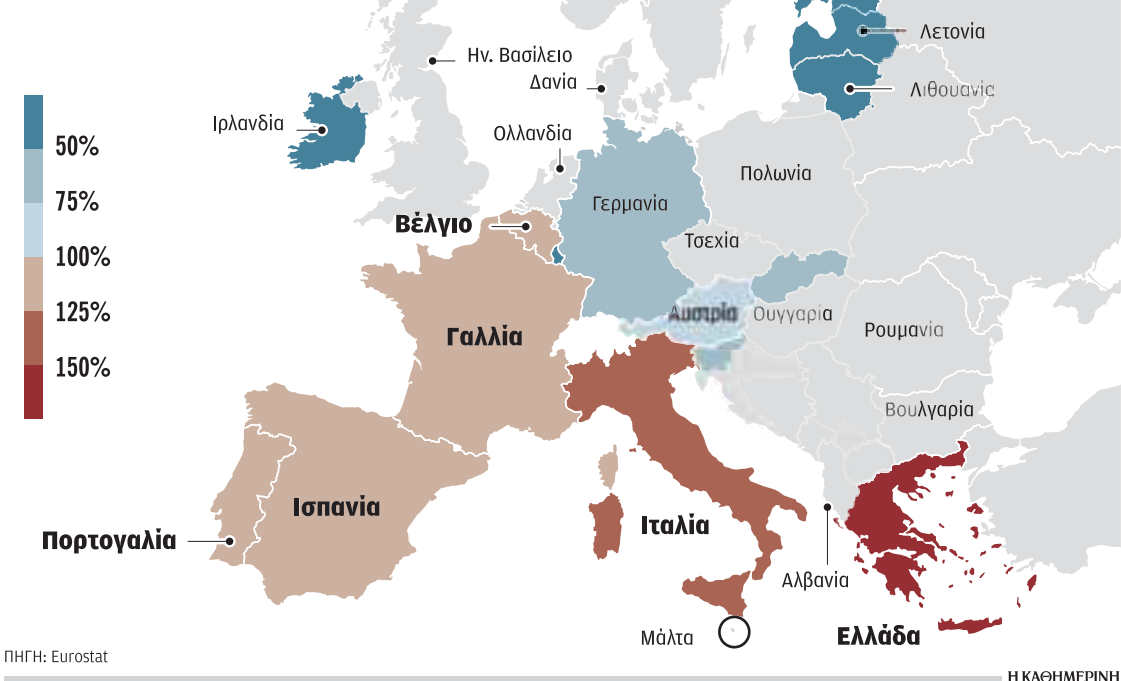
αυτήν προκύπτει ότι η χώρα πρέπει να εμφανίζει τα προσεχή χρόνια πρωτογενή πλεονάσματα 2%-2,3% του ΑΕΠ για να ικανοποιεί τους νέους κανόνες, δηλαδή για να εμφανίζει καθοδική πορεία χρέους. Η απαιτούμενη προσαρμογή δεν είναι αμελητέα, παρά την ανατροπή του 2022, που κατέληξε σε πρωτογενές πλεόνασμα 0,1% του ΑΕΠ, αντί του προβλεπόμενου ελλείμματος 1,6% του ΑΕΠ. Αντιστοιχεί σε ποσόν –περικοπές δαπανών ή αύξηση εσόδων– πάνω από 4 δισ. ευρώ.

Το Πρόγραμμα Σταθερότητας 2023-2026, που υποβάλλει η κυβέρνηση αύριο Κυριακή 30 Απρι-

Για να μειώνεται το χρέος απαιτείται μείωση δαπανών ή αύξηση εσόδων ύψους 4 δισ. ευρώ.

λίου στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προσπαθεί να υπακούσει σ’ αυτούς τους κανόνες, που –πάντως– βρίσκονται ακόμη υπό διαπραγμάτευση. Προβλέπει πρωτογενές πλεόνασμα 0,7%-1% του ΑΕΠ για φέτος και στην περιοχή του 2% τα επόμενα χρόνια. Ωστόσο, όπως διευκρινίζεται, το πρόγραμμα αυτό έχει μόνο ένα βασικό σενάριο, που δεν περιλαμβάνει τις προεκλογικές εξαγγελίες, πλην της πρόβλεψης για αναμόρφωση του μισθολογίου των δημοσίων υπαλλήλων, κόστους 500 εκατ. ευρώ. Τα μέτρα, όμως, που ανακοίνωσε ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μη-

Εξι χώρες της Ευρωζώνης με χρέος πάνω από 100% του ΑΕΠ

ΠΗΓΗ: Eurostat

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

τσotάκης έχουν δημοσιονομικό κόστος 1,2 δισ. ευρώ για το 2023 (περιλαμβανομένων των 500 εκατ. ευρώ των δημοσίων υπαλλήλων), που ανεβαίνει σταδιακά στα 2,2-2,3 δισ. ευρώ το 2027 (συνολικά 8 δισ. ευρώ την τετραετία). Για να εφαρμοστούν τα συγκεκριμένα μέτρα πρέπει να εξασφαλισθεί πρόσθετος δημοσιονομικός χώρος μόνιμου χαρακτήρα 700 εκατ. ευρώ έως 1,8 δισ. ευρώ. Αυτό σημαίνει πρόσθετα μόνιμα μέτρα, αλλά προφανώς η διαπραγμάτευση θα γίνει αργότερα.

Οικονομικοί αναλυτές επισημαίνουν ότι την παρτίδα προς το παρόν σώζει η μη τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας, αφού ο πληθωρισμός αυξάνει τα ονομαστικά εισοδήματα, μετατάσσοντας φορολογούμενους σε υψηλότερα κλιμάκια και εξασφαλίζοντας έτσι πρόσθετα και μόνιμα έσοδα.

Σε κάθε περίπτωση, στο οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης επισημαίνουν ότι το κόστος του προεκλογικού προγράμματος της κυβέρνησης είναι συγκρατημένο –σίγουρα πολύ πιο φειδωλό από αυτό του ΣΥΡΙΖΑ, το οποίο ανέρχεται σε 11 δισ. ευρώ τον χρόνο– ακριβώς για να παραμείνει η χώρα σε πορεία

δημοσιονομικής πειθαρχίας και να επιστρέψει στην επενδυτική βαθμίδα.

Η κεντρική ιδέα της πρότασης της Κομισιόν για τους νέους δημοσιονομικούς κανόνες είναι τα εθνικά μεσοπρόθεσμα σχέδια 4ετούς διάρκειας, που θα συμφωνούνται σε διμερή βάση με το κάθε κράτος-μέλος και θα προβλέπουν έναν συνδυασμό μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής, μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων. Το μέγεθος της προσαρμογής πρέπει να είναι τέτοιο ώστε να εξασφαλίζει καθοδική πορεία του χρέους για χώρες με χρέος πάνω από 100%

του ΑΕΠ και μείωση του ελλείμματος κατά 0,5% του ΑΕΠ τον χρόνο για χώρες με έλλειμμα πάνω από το όριο του 3% του ΑΕΠ. Αυτά θα προκύπτουν από την ανάλυση βιωσιμότητας χρέους που θα κάνει η Επιτροπή.

Εκ πρώτης όψεως η Ελλάδα δεν φαίνεται να έχει πρόβλημα με τα κριτήρια αυτά, καθώς το έλλειμά της είναι ήδη κάτω από 3% του ΑΕΠ (2,3% του ΑΕΠ το 2022) και το χρέος της μειώθηκε κατά 23,3 ποσοστιαίες μονάδες το 2022. Οι επιφυλάξεις της αφορούν:

– Την μεταχείριση των επενδύσεων, που φαίνεται να μην εξαιρούνται από τις δαπάνες, αν και ελπίζεται να υπάρξει τελικά κάποια ειδική αντιμετώπιση, ειδικά για τις ψηφιακές και πράσινες επενδύσεις. Θα ήταν παράλογο, σημειώνουν αρμόδιες πηγές, να βρεθεί εκτός ορίων η Ελλάδα, αν απορροφήσει π.χ. περισσότερους πόρους από το Ταμείο Ανάκαμψης.

– Το κατά πόσον θα υπολογίζεται η επίτευξη των στόχων σε ετήσια βάση ή συνολικά στην τετραετία, κάτι που θα επέτρεπε μεγαλύτερη ευελιξία.

Η μάχη πάντως τώρα ξεκινάει και τα δύο στρατόπεδα έλαβαν ήδη θέση. Ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών Κριστιάν Λίντνερ προειδοποίησε ήδη ότι δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένη η συναινεση της Γερμανίας και ότι οι δικλίδες ασφαλείας δεν είναι αρκετές. Στον αντίποδα, η Γαλλία θεωρεί ότι η Κομισιόν έγινε πολύ αυστηρή για να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις των Γερμανών, ενώ η Ιταλία δεν είναι ικανοποιημένη με την εξαίρεση των επενδυτικών δαπανών.

michaelkyprianou

Advocates - Legal Consultants

Η Michael Kyprianou & Co LLC ανακοινώνει ως νέο συνέταιρο τον ειδικό σε θέματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας Nick Kounourias.

Η δικηγορική εταιρεία Michael Kyprianou & Co LLC ανακοινώνει ως νέο συνέταιρο της τον κ. Nick Kounourias, διακεκριμένο νομικό στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Ο κ. Κουνουρίας θα αναλάβει ως επικεφαλής του τμήματος πνευματικής ιδιοκτησίας της εταιρείας. Ο κ. Κουνουρίας εργάστηκε για 36 χρόνια ως solicitor στο Λονδίνο με αποκλειστική

ενασχόληση στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Μάλιστα το 2021 του απονεμήθηκε το βραβείο UK IP Champion. Εδώ και πολλά χρόνια είναι στενός συνεργάτης της εταιρείας και στο παρελθόν είχε αναλάβει σημαντικές υποθέσεις μαζί με τον ιδρυτή της εταιρείας Μιχαήλ Κυπριανού.

Ο Nick Kounourias ήταν και ο κύριος

ομιλητής σε εκδήλωση για την παγκόσμια ημέρα της Πνευματικής Ιδιοκτησίας (World Intellectual Property Day) που πραγματοποιήθηκε την 26 Απριλίου στα γραφεία της Michael Kyprianou & Co LLC στη Λευκωσία. Σε αυτήν παρευρέθηκαν τοπικοί και διεθνείς ομιλητές που μοιράστηκαν τις γνώσεις τους σχετικά με θέματα της Πνευματικής Ιδιοκτησίας με

επιχειρηματίες και άλλους επαγγελματίες. Με τη νέα αυτή συνεργασία το τμήμα πνευματικής ιδιοκτησίας της εταιρείας επεκτείνει τις υπηρεσίες που προσφέρει για να υποστηρίξει περαιτέρω τους πελάτες στην προσπάθειά τους να εντοπίσουν, να διαχειριστούν και να προστατεύσουν τα δικαιώματά της πνευματικής τους ιδιοκτησίας.

Το Τμήμα Πνευματικής Ιδιοκτησίας της Michael Kyprianou & Co LLC πρόσφατα κατατάχθηκε στην 1η βαθμίδα στην έγκριτη έκδοση αξιολόγησης δικηγορικών εταιρειών 'The Legal 500'.

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της εταιρείας στο www.kyprianou.com

Δύσκολη, ακόμη και με επιδότηση, η αγορά σπιτιού από τους νέους

Μικρό απόθεμα κατοικιών πληροί τα κριτήρια του προγράμματος της ΔΥΠΙΑ

Του ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ

Μικρότερη σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν είναι σήμερα η «δεξαμενή» κατοικιών που πληρούν τα κριτήρια του προγράμματος «Σπίτι μου», που επιδοτεί το επιτόκιο στεγαστικού δανείου προκειμένου να διευκολύνει την είσοδο νέων (έως 39 ετών) στην αγορά κατοικίας. Το πρόγραμμα αφορά ακίνητα αξίας έως 200.000 ευρώ, ηλικίας τουλάχιστον 15 ετών (δηλαδή έχουν κατασκευαστεί πριν από το 2007) και επιφανείας έως 150 τ.μ.

Τέτοια ακίνητα είναι δύσκολο να βρεθούν στις δημοφιλείς περιοχές των βορείων και των νοτιών προαστίων, εκτός κι αν πρόκειται για κτίρια της δεκαετίας του '60 και του '70 και οι ενδιαφερόμενοι αναζητούν διαμερίσματα μικρής επιφανείας, στις τάξεις των 50-65 τ.μ. Αν, αντιθέτως, τα προς απόκτηση διαμερίσματα πρόκειται να στεγάσουν μια νέα οικογένεια, τριμελή ή τετραμελή, τότε οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να στραφούν προς άλλες περιοχές της Αττικής, όπως το κέντρο της Αθήνας ή τα δυτικά προάστια, όπου είναι περισσότερες οι επιλογές διαμερισμάτων επιφανείας 80-100 τ.μ. που πληρούν τα κριτήρια του προγράμματος.

Στα σημεία αυτά είναι εφικτή η ανεύρεση κατοικιών 72 τ.μ. και 115 τ.μ. κατά μέσον όρο, ακόμη κι αν οι ενδιαφερόμενοι επιπλέον ακίνητα στις τάξεις των 150.000 ευρώ, που θεωρείται και πιο εύλογο ποσό δεδομένης της οικονομικής επιφανείας των περισσότερων ενδιαφερομένων. Αν, πάντως, επιλέξουν να εξαντλήσουν το όριο των 200.000 ευρώ που επιδοτείται, είναι εφικτή η αγορά 125 τ.μ. στους Αμπελοκήπους, 137 τ.μ. στα Εξάρχεια, 117 τ.μ. στην Αγία

Παρασκευή ή 166 τ.μ. στο Περιστέρι. Ασφαλώς τα παραπάνω αφορούν ακίνητα μεγάλης ηλικίας, συνήθως άνω των 30-40 ετών. Τα στοιχεία προκύπτουν με βάση πραγματικές τιμές που έχουν καταγραφεί από συναλλαγές που πραγματοποιήθηκαν το 2022 μέσω του δικτύου μεσιτικών γραφείων RE/MAX Ελλάς.

Το κόστος της ανακαίνισης

Όπως αναφέρουν στελέχη της αγοράς ακινήτων, η εύρεση του κατάλληλου ακινήτου δεν είναι απλή υπόθεση, καθώς υπεισέρχονται πολλοί παράγοντες, όπως η περιοχή και το σημείο που βρίσκεται, ο όροφος, η ποιότητα κατασκευής και η κατάστασή του, η εσωτερική διαμόρφωση και άλλες παροχές, όπως π.χ. θέση στάθμευσης, ή αποθήκη. Επίσης, σε σχέση με πριν από την πανδημία το απόθεμα των κατοικιών που βρίσκονται σε καλή κατάσταση και ταυτόχρονα είναι σε θέση να ενταχθούν στο πρόγραμμα «Σπίτι μου» είναι σαφώς μικρότερο. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να εντοπιστούν ακίνητα που να μην να χρήζουν ανακαίνισης, αλλά ταυτόχρονα να προσφέρονται και με το ανάλογο χαμηλό τίμημα. Στην αγορά αυτό δεν είναι δεδομένο, καθώς αρκετοί ιδιοκτήτες ζητούν πολύ πιο υψηλές τιμές σε σχέση με την κατάσταση των ακινήτων τους και τα κόστη που πρέπει να επωμιστεί ο αγοραστής για να τα ανακαινίσει.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών η πλειονότητα των προσιτών διαμερισμάτων που πωλούνταν έχει ήδη απορροφηθεί, χωρίς να έχει αντικατασταθεί επαρκώς ή όπου αυτό έχει συμβεί τα ακίνητα διατίθενται σε σαφώς υψηλότερες τιμές –π.χ. σε σχέση με το 2019 τουλάχιστον 20%-25% υψηλό-

Οι δικαιούχοι του προγράμματος «Σπίτι μου»

► Νέοι ηλικίας **25-39** ετών

► Νέα ζευγάρια που τουλάχιστον ο ένας είναι **25-39** ετών

► Το αιτούμενο ποσό δανείου δεν μπορεί να υπερβαίνει τις **€150.000**

ΓΙΑ ΠΟΙΑ ΑΚΙΝΗΤΑ ΧΟΡΗΓΟΥΝΤΑΙ ΔΑΝΕΙΑ

Όσα έχουν **αξία** έως **€200.000***

Όσα έχουν **μέγεθος** έως **150 τ.μ.**

Όσα έχουν **παλαιότητα** τουλάχιστον **15 ετών**

Όσα **βρίσκονται** εντός **οικιστικής περιοχής**

Όταν ο πωλητής **δεν αποτελεί συγγενή α' ή β' βαθμού ή πρόσωπο** με σύμφωνο συμβίωσης με αγοραστή

* βάσει τιμής συμβολαίου

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Στο κέντρο της Αθήνας ή στα δυτικά προάστια οι περισσότερες επιλογές για διαμερίσματα επιφάνειας 80-100 τ.μ.

τες—, με αποτέλεσμα αρκετά εξ αυτών να μην μπορούν να ενταχθούν στο πρόγραμμα λόγω ζητούμενης τιμής ή λόγω της οικονομικής αδυναμίας των ενδιαφερομένων να ανταποκριθούν σε τέτοιο ύψος τιμής.

Παράλληλα, σε ορισμένες περιπτώσεις φαίνεται πως κάποιοι ιδιοκτήτες επιχειρούν να επωφεληθούν του προγράμματος, προχωρώντας σε ανατιμήσεις. Υπάρχουν αναφορές για απότομες αυξήσεις των τιμών κατά 20.000-30.000 ευρώ σε σχέση με την περίοδο πριν από την έναρξη του προγράμματος, δείγμα της προσπάθειας ορισμένων να κερδοσκοπήσουν. Ωστόσο, με δεδομένο ότι το μεγαλύτερο μέρος του τιμήματος θα καταβληθεί μέσω στεγαστικού δανείου, τέτοιες προσπάθειες θα είναι πιο δύσκολο να καρποφρήσουν, καθώς θα πρέπει να γίνει εκτίμηση της αξίας του ακινήτου από τον μηχανικό της τράπεζας. Αν λοιπόν υπάρχει

μεγάλη απόκλιση, τότε η διαφορά (ανάμεσα στην τιμή που αποτιμά το ακίνητο η τράπεζα και τη ζητούμενη) θα πρέπει να καλυφθεί από τον εκάστοτε δικαιούχο.

Ανταγωνισμός από ξένους

Επιπλέον, σε κάποιες συνοικίες του κέντρου οι ενδιαφερόμενοι θα κληθούν να διαχειριστούν και τον ανταγωνισμό από τους ξένους επενδυτές. Οι τελευταίοι, ιδίως όσοι ενδιαφέρονται να αποκτήσουν άδεια παραμονής μέσω του σχετικού προγράμματος, ή όσοι ενδιαφέρονται να επενδύσουν στη βραχυχρόνια μίσθωση (συχνά και τα δύο), κινούνται για την απόκτηση κατοικιών σε συνοικίες όπως το Παγκράτι, η Κυψέλη, το Κουκάκι και οι Αμπελόκηποι. Ως εκ τούτου, σε πολλές περιπτώσεις οι ζητούμενες τιμές στις περιοχές αυτές ξεπερνούν τις 200.000 ευρώ, καθώς οι ιδιοκτήτες τους προσδοκούν να προσελκύσουν ξένους επενδυτές, παρά να πουλήσουν σε Έλληνες. Στο πλαίσιο αυτό, οι επαγγελματίες του κλάδου συστήνουν στους ενδιαφερομένους να κινηθούν προς λιγότερο δημοφιλείς περιοχές, όπως π.χ. Κάτω Πατήσια, Σεπτόλεια, Ζωγράφου, Γαλάτσι και Νέα Φιλαδέλφεια, που δεν αποτελούν «στόχους» ξένων αγοραστών.

Απρόθυμοι οι ιδιοκτήτες να μπουν στο πρόγραμμα

Το **τηλέφωνο** του κ. Λευτέρη Φραγκιουδάκη, μεσίτη που δραστηριοποιείται στα νότια προάστια, δεν έχει σταματήσει να χτυπάει από τα μέσα Απριλίου. «Το 70% όσων καλούν ενδιαφέρονται να αγοράσουν ακίνητο μέσω του νέου προγράμματος». Αντίστοιχο ενδιαφέρον διαπιστώνει και ο συνάδελφός του κ. Πάνος Καρράς. «Με καλούν καθημερινά νέα παιδιά που έχουν ενθουσιαστεί. Δυστυχώς, πολλές φορές καλούμαι να τους προσεγγίσω», σημειώνει ο ίδιος στην «Κ». Ο ενθουσιασμός των υποψηφίων αγοραστών είναι αντιστρόφως ανάλογος με εκείνων των πωλητών. «Οι ιδιοκτήτες δεν θέλουν να εμπλακούν στο πρόγραμμα», διευκρινίζει ο κ. Καρράς, «προτιμούν να πουλήσουν σε κάποιον ενδιαφερόμενο που έχει μετρητά, άλλωστε υπάρχουν και πολλοί ξένοι, Κινέζοι και Ισραηλινοί, πρόθυμοι να πληρώσουν». Πολλές αγγελίες αναγράφουν ρητά ότι δεν απευθύνονται σε δικαιούχους του προγράμματος, άλλες φορές αυτό διευκρινίζεται στην πρώτη τηλεφωνική επικοινωνία. Γι' αυτό, άλλωστε, οι αναρτήσεις σε ομάδες πώλησης ακινήτων

χωρίς μεσίτη στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν πάρει τις τελευταίες εβδομάδες «φωτιά». Κατεξοχήν «αγκάθι», σύμφωνα με τον κ. Φραγκιουδάκη, είναι ότι το πρόγραμμα δεν συνυπολογίζει τους (αργούς) ρυθμούς της ελληνικής γραφειοκρατίας. «Για να ολοκληρωθεί μια τέτοια αγοραπωλησία απαιτούνται δύο μεταγραφές. Μόνο μία μεταγραφή από το υποθηκοφυλακείο του Δήμου Αθηναίων χρειάζεται ένα χρόνο», περιγράφει. «Αν οι ρυθμοί εξυπηρέτησης στα υποθηκοφυλακεία και στις πολυενομήσιες δεν επιταχυνθούν είναι αδύνατον να «τρέξει» με επιτυχία το νέο πρόγραμμα». Επίσης, εμπόδιο για να προχωρήσει η διαδικασία είναι οι ίδιες οι τιμές που είναι ήδη υψηλές και πολλοί, εκμεταλλεζόμενοι και τη νέα συγκυρία, τις αυξάνουν και άλλο. Δεδομένων όλων αυτών, διαθέσιμα σπίτια εντός Αττικής με αυτά τα χαρακτηριστικά μπορεί να βρει κανείς σε γειτονιές του Πειραιά, κάποια από τα δημοτικά διαμερίσματα της Αθήνας και στα δυτικά προάστια – όπως και αυτά συνήθως χρήζουν «γενναίας ανακαίνισης».

ΙΩΑΝΝΑ ΦΩΤΙΑΔΗ

Ελαφρύνσεις για οικογένειες με παιδιά και μείωση τεκμηρίων σχεδιάζει η Ν.Δ.

Του ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Πακέτο μέτρων που στην πλήρη εφαρμογή του, το 2027, θα κοστίζει στον προϋπολογισμό περίπου 2 δισ. ευρώ ανακοίνωσε ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης κατά την παρουσίαση του κυβερνητικού προγράμματος για τη νέα τετραετία. Το πακέτο στοχεύει στην ελάφρυνση των οικογενειών με παιδιά καθώς αυξάνεται το αφορολόγητο όριο κατά 1.000 ευρώ, των μισθωτών με νέα μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, και των επαγγελματιών και αγροτών με τη σταδιακή κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος.

Ωστόσο, η μείωση του τέλους επιτηδεύματος θα συνοδευθεί από μέτρα συμμόρφωσης για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής που θα ληφθούν εντός του 2024. Επιπλέον, το πρόγραμμα της Ν.Δ. περιλαμβάνει και τη συρρίκνωση των τεκμηρίων διαβίωσης κατά 30%.

Σταδιακή εφαρμογή

Το κόστος των μέτρων για το 2024 υπολογίζεται σε 1 δισ. ευρώ, ποσό το οποίο αυξάνεται περίπου κατά 300 εκατ. ευρώ κατ'έτος, για να φθάσει όπως προαναφέρθηκε στην πλήρη εφαρμογή του προγράμματος στα 2 δισ. ευρώ. Όλα τα μέτρα είναι μόνιμου χαρακτήρα, αλλά θα εφαρμοσθούν σταδιακά, πλιν

Στην πλήρη εφαρμογή του, το 2027, το πακέτο των μέτρων θα κοστίζει στον προϋπολογισμό περίπου 2 δισ. ευρώ.

του αφορολόγητου ορίου που θα ισχύσει από τον Ιανουάριο του 2024.

Το σχέδιο που παρουσίασε ο Κυριάκος Μητσοτάκης προβλέπει:

- Αύξηση από 1ης Ιανουαρίου 2024 του αφορολόγητου ορίου κατά 1.000 ευρώ για οικογένειες που έχουν παιδιά. Με βάση την εξαγγελία το αφορολόγητο θα διαμορφωθεί σε:
 - 10.000 ευρώ από 9.000 ευρώ σήμερα για έγγαμους με 1 εξαρτώμενο τέκνο.
 - 11.000 ευρώ από 10.000 ευρώ για έγγαμους με 2 εξαρτώμενα τέκνα.
 - 12.000 ευρώ από 11.000 ευρώ για όσους έχουν 3 εξαρτώμενα παιδιά.
 - 13.000 ευρώ από 12.000 ευρώ για έγγαμους με 4 εξαρτώμενα παιδιά.

Το ετήσιο φορολογικό όφελος που προκύπτει από την αύξηση του αφορολόγητου ορίου ανέρχεται σε 90 ευρώ για μισθωτούς, συνταξιούχους και αγρότες με

Σύμφωνα με το προεκλογικό πρόγραμμα της Ν.Δ., ο μέσος μισθός θα αυξηθεί πάνω από 25% μέσα στην τετραετία 2023-2027 (στα 1.500 ευρώ από 1.170 ευρώ) και ο κατώτατος μισθός στα 950 ευρώ.

ένα παιδί, και ανεβαίνει στα 220 ευρώ για τους φορολογουμένους με δύο ή περισσότερα εξαρτώμενα παιδιά.

2. Σταδιακή κατάργηση του τέ-

λους επιτηδεύματος έως το 2027. Σύμφωνα με τον σχεδιασμό, το τέλος επιτηδεύματος, το οποίο σήμερα κυμαίνεται από 400 έως 1.000 ευρώ, θα μειωθεί κατά:

- 20% το 2025 και θα διαμορφωθεί από 320 έως 800 ευρώ.
- 30% το 2026 για να περιορισθεί στα 224 έως 560 ευρώ.
- Το 2027 το τέλος επιτηδεύματος θα σβήσει τελείως έπειτα από 15 χρόνια. Σημειώνεται ότι το τέλος επιτηδεύματος επιβλήθηκε στα χρόνια των μνημονίων σε επιχειρήσεις και επαγγελματίες ανεξάρτητα από το εάν έχουν κέρδη ή ζημιές.

3. Οριστική κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος για τους κατά κύριο επάγγελμα αγρότες έως το 2027.

Εισφορές

- Μείωση κατά μία επιπλέον μονάδα των ασφαλιστικών εισφορών και του μη μισθολογικού κόστους. Σημειώνεται ότι οι εισφορές έχουν μειωθεί κατά 4,4 μονάδες τα τελευταία χρόνια.
- Μείωση τεκμηρίων διαβίωσης κατά 30% μεσοσταθμικά από 1/1/2025. Σήμερα ακόμη και εάν κάποιος δεν έχει εισοδήματα, η εφορία υπολογίζει ελάχιστο ποσό διαβίωσης. Για κάθε φορολογούμενο ο οποίος απέκτησε εισόδημα από οποιαδήποτε πηγή (π.χ. ακόμη και από τόκους καταθέσεων, επιδόματα τέκνων κ.λπ.), η ισχύουσα νομοθεσία προβλέπει ότι ισχύει ελάχιστο τεκμήριο διαβίωσης:
- 3.000 ευρώ αν είναι άγαμος ή έγγαμος ή μέρος συμφώνου συμβίωσης κι έχει επιλέξει να υπο-

βάλλει τη δήλωσή του χωριστά από τη σύζυγο ή τον σύζυγο ή το άλλο μέρος συμφώνου συμβίωσης. Από τον Ιανουάριο του 2025 το ανωτέρω τεκμήριο περιορίζεται κατά 30% και θα διαμορφωθεί στα 2.100 ευρώ.- 2.500 ευρώ αν είναι έγγαμος ή έχει συνάψει σύμφωνο συμβίωσης κι έχει επιλέξει να υποβάλει κοινή δήλωση με τη ή τον σύζυγο ή με το άλλο μέρος του συμφώνου συμβίωσης. Το ανωτέρω τεκμήριο θα διαμορφωθεί στα 1.750 ευρώ.
- Αντίστοιχα θα περιορισθούν και τα τεκμήρια που ισχύουν σήμερα για την κατοικία και τα αυτοκίνητα.
- Μείωση του φόρου συγκέντρωσης κεφαλαίων από 0,5% σε 0,2%. Μείωση 50% του φόρου χρηματιστηριακών συναλλαγών.

Μισθοί

- Αύξηση του μέσου μισθού πάνω από 25% μέσα στην τετραετία 2023-2027 (στα 1.500 ευρώ από 1.170 ευρώ) και αύξηση κατώτατου μισθού στα 950 ευρώ εντός της τετραετίας.
- Αύξηση 3%-4% στις συντάξεις από 1/1/2024.
- Αύξηση μισθών των δημοσίων υπαλλήλων και αναμόρφωση του μισθολογίου τους από 1/1/2024.
- Αύξηση κατά 8% του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος και των αναπηρικών επιδομάτων.

Μειώθηκε κατά 7,4% ο πραγματικός μισθός το 2022 λόγω πληθωρισμού

Στην Ελλάδα η τρίτη μεγαλύτερη συρρίκνωση μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Η **ΕΛΛΑΔΑ** σημείωσε την τρίτη μεγαλύτερη μείωση των πραγματικών μισθών μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ το προηγούμενο έτος, σύμφωνα με την έκθεση του Οργανισμού Taxing Wages. Ο υψηλός πληθωρισμός 9,7% είχε αποτέλεσμα τα πραγματικά εισοδήματα να μειωθούν κατά 7,4% το 2022 σε σύγκριση με το 2021, ενώ αντίθετα ο μέσος ονομαστικός μεικτός μισθός το 2022 αυξήθηκε κατά 1,5% και διαμορφώθηκε στα 19.912 ευρώ έναντι 19.614 το 2021.

Στη Γερμανία, για παράδειγμα, που ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο 8,5% το προηγούμενο έτος, η μείωση του πραγματικού μισθού περιορίστηκε κατά 3,9%. Στην Ιταλία ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο 8,1%, ενώ η μείωση του πραγματικού μισθού ήταν της τάξης του 2,2%, ενώ στην Πορτογαλία ο πληθωρισμός ήταν στο 8,3%, ενώ η μείωση του πραγματικού μισθού ήταν 3,5%.

Η συνολική φορολογική επιβάρυνση των μισθωτών στην Ελλάδα (φόρος εισοδήματος και ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλουν στο κράτος) ως ποσοστό στο συνολικό κόστος εργασίας μειώθηκε οριακά κατά 0,02 ποσοστιαία μονάδα για τους άγαμους μισθωτούς χωρίς παιδιά με μέσο εισόδημα και διαμορφώθηκε στο 37,1%, σύμφωνα με την έκθεση του Οργανισμού.

Η μικρή υποχώρηση της επιβάρυνσης ήταν αποτέλεσμα κυρίως της μείωσης των εισφορών εργαζομένων και εργοδοτών για την επικουρική ασφάλιση, η οποία μείωσε συνολικά την επιβάρυνση κατά 0,21 ποσοστιαία μονάδα. Η μείωση αυτή υπερκάλυψε την αύξηση της επιβάρυνσης από τη φορολογία εισοδήματος κατά 0,18 ποσοστιαία μονάδα, λόγω της αύξησης

Σύγκριση μέσου μισθού

ΧΩΡΕΣ	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΣ ΜΙΣΘΟΣ		ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ	ΜΕΙΩΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΜΙΣΘΟΥ		ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΕΙΣ ΣΕ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΜΕ ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΑ
	2021	2022				
Εσθονία	€18.489	€19.996	20,2%	-10,0%		33,1%
Ολλανδία	55.904	57.513	12,2%	-8,3%		31,2%
ΕΛΛΑΔΑ	19.614	19.912	9,7%	-7,4%		35,7%
Λιθουανία	18.560	20.667	18,8%	-6,3%		31,2%
Ισπανία	27.570	28.360	8,6%	-5,3%		36,6%
Γερμανία	52.800	55.041	8,5%	-3,9%		40,8%
Πορτογαλία	20.680	21.606	8,3%	-3,5%		37,5%
Ιρλανδία	52.135	54.649	8,4%	-3,3%		27,7%
Ιταλία	32.029	33.855	8,1%	-2,2%		37,4%
Γαλλία	39.429	41.540	5,9%	-0,5%		40,7%

ΠΗΓΗ: ΟΟΣΑ

Η ΚΑΘΗΜΕ

Μεγάλα παραμένουν τα φορολογικά βάρη για τους μισθωτούς με παιδιά.

των ονομαστικών εισοδημάτων. Ωστόσο, η Ελλάδα συνεχίζει να έχει από τις μεγαλύτερες επιβαρύνσεις (παρά τις οριακές μειώσεις σε κάποιες κατηγορίες) μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ, με τον μέσο συντελεστή να διατηρείται στα ίδια επίπεδα και συγκεκριμένα στο 34,6%.

Αντίθετα, το μεγάλο πρόβλημα που δεν έχει αντιμετωπίσει η χώρα μας είναι οι επιβαρύνσεις στις οικογένειες με παιδιά. Συγκεκριμένα, για παντρεμένους με δύο παιδιά, εκ των οποίων ο ένας έχει μέσο μισθό και ο άλλος το 67% του μέσου μισθού, η φορολογική επιβάρυνση αυ-

ξήθηκε κατά 1,52 ποσοστιαία μονάδα στο 35,7%. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, η αύξηση οφείλεται στο γεγονός ότι στην ανωτέρω κατηγορία «χάθηκαν» τα επιδόματα παιδιών λόγω της αύξησης του μέσου μισθού (και ενδεχομένως του κατώτατου μισθού). Στις χώρες του ΟΟΣΑ η μέση αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης για την κατηγορία αυτή ήταν 0,45 ποσοστιαία μονάδα, στο 29,4%.

Στη Δανία οι επιβαρύνσεις για τις οικογένειες με δύο παιδιά διαμορφώνονται στο 31,2%, στην Ιρλανδία στο 27,7% ενώ στην Πολωνία στο 22,2%. Τις μεγαλύτερες επιβαρύνσεις επιβάλλουν το Βέλγιο με 45,5%, η Γερμανία με 40,8% και η Γαλλία με 40,7%.

Για τα ζευγάρια με δύο παιδιά και έναν εργαζόμενο με μέσο μισθό, η συνολική επιβάρυνση αυξήθηκε οριακά κατά 0,03

ποσοστιαία μονάδα στο 33,7%, ενώ στον ΟΟΣΑ αυξήθηκε κατά μέσο όρο κατά 1,05 ποσοστιαία μονάδα, στο 25,6%.

Τα αποτελέσματα της έκθεσης, σημειώνει ο ΟΟΣΑ, υπογραμμίζουν τη σημασία πολιτικών για τον μετριασμό του αντίκτυπου που έχει ο πληθωρισμός. Από τα στοιχεία που συγκέντρωσε, προκύπτει ότι σε 17 χώρες εφαρμόστηκε πέρυσι αυτόματη αναπροσαρμογή του συστήματος φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων, ενώ σε 21 χώρες η προσαρμογή ήταν στη διακριτική ευχερεία τους. Οι περισσότερες χώρες προχώρησαν σε προσαρμογή των ασφαλιστικών εισφορών και οι μισές σε προσαρμογή των επιδομάτων. Σημειώνεται πάντως ότι τις μεγαλύτερες επιβαρύνσεις μεταξύ του συνόλου των χωρών του ΟΟΣΑ είχαν οι οικογένειες με παιδιά.

Φόρος εισοδήματος και ΦΠΑ εκτόξευσαν τα έσοδα το α΄ τρίμηνο

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Ο **ΦΠΑ** και η φορολογία εισοδήματος έπαιξαν τον μεγαλύτερο ρόλο στην υπέρβαση του στόχου του προϋπολογισμού για τα έσοδα το α΄ τρίμηνο φέτος, με αποτέλεσμα να εμφανίσει αυτός πρωτογενές πλεόνασμα 3 δισ. ευρώ, έναντι στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα 28 εκατ. ευρώ.

Το υπουργείο Οικονομικών δημοσίευσε τα οριστικά στοιχεία για το α΄ τρίμηνο, τα οποία επιβεβαίωσαν την υπεραπόδοση που είχαν δείξει και τα προσωρινά στοιχεία προ δεκαημέρου. Επιπλέον, τα στοιχεία κατέγραψαν τις πηγές της υπεραπόδοσης. Τα φορολογικά έσοδα ανήλθαν σε 13,6 δισ. ευρώ, αυξημένα κατά 1,436 δισ. ευρώ ή 11,8%, έναντι του στόχου του προϋπολογισμού. Τμήμα της αύξησης αυτής, 470 εκατ. ευρώ, αφορά την παράταση της προθεσμίας πληρωμής των τελών κυκλοφορίας μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου 2023, ενώ είχε εκτιμηθεί ότι το ποσό αυτό θα εισπραττόταν τον Δεκέμβριο του 2022.

Το υπόλοιπο ποσό της υπερεκτέλεσης των φορολογικών εσόδων προέρχεται από την καλύτερη απόδοση των φόρων εισοδημάτων φυσικών και νομικών προσώπων του προηγούμενου έτους, που εισπράχθηκαν σε δόσεις μέχρι και το τέλος Φεβρουαρίου 2023, όσο και από την καλύτερη απόδοση ΦΠΑ τρέχοντος έτους, όπως αναφέρει η ανακοίνωση του υπουργείου Οικονομικών. Με άλλα λόγια, η υψηλότερη ανάπτυξη του 2022 –και πιθανώς και του 2023, μέχρι στιγμής– καθώς και τα υψηλότερα κέρδη των εταιρειών, σε συνδυασμό με τον πληθωρισμό, οδήγησαν στο καλύτερο δημοσιονομικό αποτέλεσμα, που αποτυπώθηκε άλλωστε –σε ό,τι αφορά το 2022– και στα στοιχεία της Eurostat.

Ειδικότερα, για τους κυριότερους φόρους της κατηγορίας

αυτής παρατηρούνται τα εξής:

Τα έσοδα από ΦΠΑ ανήλθαν σε 5,610 δισ. ευρώ και είναι αυξημένα έναντι του στόχου κατά 417 εκατ. ευρώ.

Τα έσοδα των ΕΦΚ ανήλθαν σε 1,522 δισ. ευρώ και είναι μειωμένα έναντι του στόχου κατά 34 εκατ. ευρώ.

Τα έσοδα των φόρων ακίνητης περιουσίας ανήλθαν σε 282 εκατ. ευρώ και είναι μειωμένα έναντι του στόχου κατά 67 εκατ. ευρώ.

Τα έσοδα των φόρων εισοδήματος ανήλθαν σε 4,137 δισ. ευρώ, και είναι αυξημένα έναντι του στόχου κατά 488 εκατ. ευρώ.

Ειδικότερα, τον Μάρτιο, του οποίου τα έσοδα δεν αποδίδο-

Ανήλθαν σε 13,6 δισ., υπερβαίνοντας τον στόχο κατά 1,4 δισ. – Πρωτογενές πλεόνασμα 3 δισ. ευρώ.

νται στο 2022, σημειώθηκε και πάλι υπέρβαση στα φορολογικά έσοδα, κάτι που σημαίνει ότι η δυναμική συνεχίζεται, αν και με χαμηλότερους ρυθμούς. Τα έσοδα από φόρους ήταν 3.620 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 190 εκατ. ευρώ ή 5,6% έναντι του στόχου.

Τα έσοδα από ΦΠΑ ανήλθαν σε 1.503 εκατ. ευρώ και είναι αυξημένα έναντι του στόχου κατά 88 εκατ. ευρώ.

Τα έσοδα των ΕΦΚ ανήλθαν σε 543 εκατ. ευρώ και είναι αυξημένα έναντι του στόχου κατά 5 εκατ. ευρώ.

Τα έσοδα των φόρων ακίνητης περιουσίας ανήλθαν σε 60 εκατ. ευρώ και είναι μειωμένα έναντι του στόχου κατά 14 εκατ. ευρώ.

Τα έσοδα των φόρων εισοδήματος ανήλθαν σε 989 εκατ. ευρώ, και είναι αυξημένα έναντι του στόχου κατά 120 εκατ. ευρώ.

Προεξόφληση μερίσματος στο Μετοχικό Ταμείο

Επανενεργοποιεί το Μετοχικό Ταμείο Πολιτικών Υπαλλήλων (ΜΤΠΥ) τη δυνατότητα προεξόφλησης μερίσματος, σε 12μηνη βάση, για τους νέους συνταξιούχους. Αυτό ανακοινώθηκε κατά τη διάρκεια επίσκεψης της ηγεσίας του υπουργείου Εργασίας στα γραφεία του ΜΤΠΥ, όπου και ενημερώθηκε για τη διοικητική και οργανωτική αναβάθμιση του Ταμείου. Έτσι, στο πλαίσιο της ψηφιακής τους αναβάθμισης αναμένεται να δημιουργηθεί ειδική ψηφιακή πλατφόρμα, στην οποία σε

οικειοθελή βάση αρχικά οι νέοι συνταξιούχοι και στη συνέχεια και οι παλαιότεροι θα μπορούν να «δανείζονται» τα μερίσματα 12 μηνών, με προεξοφλητικό επιτόκιο ανταγωνιστικό της αγοράς, της τάξης του 4%.

Να σημειωθεί ότι το μέτρο είχε «παγώσει» κατά τη διάρκεια της κρίσης, όταν και το Ταμείο αντιμετώπιζε σημαντικά προβλήματα ρευστότητας, όμως πλέον, και λόγω της πρόόδου που επιτεύχθη, το μέτρο αναμένεται να επανενεργοποιηθεί, στο πλαίσιο των χρηματικών

διευκολύνσεων που παρέχει το ΜΤΠΥ. Η αρχή θα γίνει από τις αρχές Μαΐου που θα λειτουργήσει πλατφόρμα μέσω της οποίας οι νέοι μερισματούχοι θα μπορούν να αιτούνται και να λαμβάνουν προεξόφληση μερισμάτων. Βάσει του σχεδιασμού, στο τέλος του έτους, αναμένεται να επεκταθεί η υπηρεσία και σε όλες τις κατηγορίες μερισματούχων, αλλά και μετόχων του Ταμείου, σύμφωνα με τις οικονομικές του δυνατότητες.

Παράλληλα, κατά τη διάρκεια της συνάντησης που εί-

χαν ο υπουργός Εργασίας Κωστής Χατζηδάκης, ο υφυπουργός Πάνος Τσακλόγλου και η γενική γραμματέας Κοινωνικών Ασφαλίσεων Παυλίνα Καρασιώτου με τον διοικητή και πρόεδρο του Δ.Σ. του ΜΤΠΥ, Επαμεινώνδα Ατσαβέ, ανακοινώθηκε η οριστική εξάλειψη του στοκ των ληξιπρόθεσμων μερισμάτων –το 2022 ήταν χρονιά ρεκόρ με την απονομή 25.000 μερισμάτων– αλλά και η επίτευξη των νέων, τα οποία θα αποδίδονται ακόμη και μέσα σε ένα μήνα.

ΡΟΥΛΑ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Κοντά στο ιστορικό ρεκόρ του 2019 ανήλθαν τα τουριστικά έσοδα το 2022

Στα 17,676 δισ. ευρώ διαμορφώθηκαν τελικά πέρυσι οι ταξιδιωτικές εισπράξεις, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 68,3% σε σύγκριση με το 2021 αλλά παρέμειναν κατά 500 εκατομμύρια περίπου κάτω από αυτές του 2019 (18,2 δισ.), έτους ρεκόρ για τον ελληνικό τουρισμό και τελευταίο πριν από την πανδημία.

Η άνοδος των ταξιδιωτικών εισπράξεων το 2022 ήταν αποτέλεσμα της αύξησης της εισερχόμενης κίνησης μη κατοίκων ταξιδιωτών κατά 96,0%, στα 29,875 εκατομμύρια ταξιδιώτες καθώς και της υψηλότερης μέσης δαπάνης ανά διανυκτέρευση κατά 1,8 ευρώ ή 2,2% (2022: 80,3 ευρώ, 2021: 78,5 ευρώ).

Ωστόσο η μέση δαπάνη ανά ταξίδι παρουσίασε μείωση κατά 14,1% σε σχέση με το 2021 (2022: 591,7 ευρώ, 2021: 688,9 ευρώ) όπως και η μέση διάρκεια παρα-

Στα 17,676 δισ. ευρώ, μόλις 500 εκατ. ευρώ λιγότερα από τις εισπράξεις του 2019.

μονής, η οποία υποχώρησε κατά 16% και διαμορφώθηκε στις 7,4 διανυκτερεύσεις (2021: 8,8 διανυκτερεύσεις). Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου σημείωσε τη μεγαλύτερη συμμετοχή στις συνολικές εισπράξεις, επισκέψεις και διανυκτερεύσεις το 2022. Σε σχέση με το 2019, το 2022 οι ταξιδιωτικές εισπράξεις παρουσίασαν μείωση κατά 2,8%, όπως και οι ταξιδιωτικές πληρωμές κατά 29,9%, ενώ το πλεόνασμα του ταξιδιωτικού ισοζυγίου αυξήθηκε κατά 316,6 εκατ. ευρώ.

Αναλυτικότερα σε σχέση με το 2019, άνοδο κατά 10,7% ση-

Η μέση δαπάνη ανά διανυκτέρευση αυξήθηκε στα 80,3 ευρώ από 78,5 ευρώ το 2021. Συνολικά τη χώρα επισκέφθηκαν 29,875 εκατομμύρια ταξιδιώτες.

μείωσε η μέση δαπάνη ανά ταξίδι (2022: 591,7 ευρώ, 2019: 534,6 ευρώ) και κατά 4,4% η μέση δαπάνη ανά διανυκτέρευση (2022: 80,3 ευρώ, 2019: 76,9 ευρώ), ενώ η μέση διάρκεια παραμονής αυξήθηκε κατά 6,0% (2022: 7,4 διανυκτερεύσεις, 2019: 7,0 διανυκτερεύσεις). Ο συνολικός αριθμός διανυκτερεύσεων το 2022 παρουσίασε μείωση κατά 6,9% σε σύγκριση με το 2019 (2022: 220.213,1 διανυκτερεύσεις, 2019: 236.547,4 διανυκτερεύσεις), ενώ η εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση κατά 12,1%.

Τα ταξίδια για λόγους αναψυχής το 2022 υποχώρησαν κατά 5,1% σε σχέση με το 2019, ενώ αύξηση των εισπράξεων παρατηρήθηκε στα ταξίδια για επαγγελματικούς λόγους, κατά 6,1% (2022: 950,0 εκατ. ευρώ, 2019: 895,0 εκατ. ευρώ). Οσον αφορά τις συνολικές εισπράξεις από επιβάτες κρουαζιέρας, αυτές μειώθη-

καν κατά 11,2% το 2022 έναντι του 2019. Οσον αφορά τις χώρες αυξημένης προέλευσης ταξιδιωτών, οι εισπράξεις από τη Γερμανία κατέγραψαν άνοδο κατά 40,6% σε σχέση με το 2021 και διαμορφώθηκαν στα 3,255 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ οι εισπράξεις από τη Γαλλία αυξήθηκαν κατά 28,8% και διαμορφώθηκαν σε 1,277 δισ. ευρώ. Από τις χώρες εκτός της Ε.Ε.-27, ενισχυμένες κατά 113,3% σε σχέση με το 2021 ήταν οι εισπράξεις από το Ηνωμένο Βασίλειο, οι οποίες διαμορφώθηκαν στα 3,127 δισεκατομμύρια. Οι εισπράξεις από τις ΗΠΑ αυξήθηκαν κατά 101,3%, και διαμορφώθηκαν σε 1,2 δισ., ενώ αυτές από τη Ρωσία μειώθηκαν περαιτέρω και πρακτικά εκμηδενίστηκαν αφού για ολόκληρο το 2022 διαμορφώθηκαν μόλις σε 41,4 εκατ. ευρώ.

ΗΛΙΑΣ Γ. ΜΠΕΛΛΟΣ

Τα έσοδα από ΦΠΑ ανήλθαν σε 5,610 δισ. ευρώ και είναι αυξημένα έναντι του στόχου κατά 417 εκατ. ευρώ.

Σε κλοιό αυστηρών περιορισμών η κρουαζιέρα σε χώρες της Μεσογείου

Σε αντίθετη ρότα η Ελλάδα, καταστρατηγούνται και τα λίγα μέτρα που έχουν ληφθεί σε διάφορους προορισμούς

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Μεγαλώνει η λίστα των προβεβλημένων μεσογειακών, και όχι μόνο, παραθαλάσσιων ταξιδιωτικών προορισμών που επιβάλλουν ολόένα και αυστηρότερους περιορισμούς στην προσέγγιση κρουαζιερόπλοιων στα λιμάνια τους. Το Μονακό ήρθε τώρα να προστεθεί σε πόλεις όπως η Βενετία, η Βαρκελώνη και το Ντουμπρόβνικ που επικειρούν να σταματήσουν την ανεξέλεγκτη αποβίβαση χιλιάδων τουριστών καθημερινά, που προκαλούν σοβαρή επιβάρυνση στις υποδομές και στο περιβάλλον τους αφήνοντας δυσανάλογα μικρά οικονομικά οφέλη. Στον ίδιο δρόμο, της επιβολής περιορισμών στην κρουαζιέρα, προσανατολίζονται και η Μασσαλία στη Γαλλία, το Αμστερνταμ στην Ολλανδία, ενώ περαιτέρω αυστηροποίηση του σχετικού πλαισίου εξετάζει η Βαρκελώνη.

Το Μονακό από φέτος θα δέχεται πλέον μόνον κρουαζιερόπλοια που πραγματοποιούν κρουαζιέρες πολυτελείας, στοχεύοντας σε υψηλής προστιθέμενης αξίας ταξιδιώτες, υπό τον όρο πως αυτά δεν θα ξεπερνούν τα 250 μέτρα μήκους και η δυναμικότητά τους 1.250 επιβάτες. Αποκλείει δηλαδή όλα τα σύγχρονα πολύ μεγάλα κρουαζιερόπλοια που έχουν δρομολογηθεί τα τελευταία χρόνια και αναμένεται να αυξηθούν

στα νερά της Μεσογείου. Την ίδια ώρα, στην Ελλάδα η δραστηριότητα της κρουαζιέρας παραμένει εν πολλοίς ανεξέλεγκτη και ακόμα και οι όποιοι περιορισμοί έχουν τεθεί σε υπερκορεσμένους προορισμούς όπως η Σαντορίνη,

Μονακό, Βενετία, Βαρκελώνη, Ντουμπρόβνικ, Μασσαλία επιβάλλουν περιορισμούς για να σταματήσουν την ανεξέλεγκτη προσέγγιση κρουαζιερόπλοιων.

δεν τηρούνται. Ειδικότερα, αν και έχει τεθεί όριο αποβίβασης έως και 8.000 επιβατών ημερησίως στη Σαντορίνη, μια ματιά στον φετινό προγραμματισμό αφίξεων δείχνει πως για παράδειγμα στις 5 Ιουλίου αναμένονται περισσότεροι από 9.000 επιβάτες όπως κι άλλες μέρες αυτού του μήνα και ακόμα περισσότεροι τον Αύγουστο. Εν τω μεταξύ, άλλα λιμάνια όπως του Πειραιά αλλά και της Θεσσαλονίκης προετοιμάζονται για να μπορούν να φιλοξενήσουν ολοένα μεγαλύτερα πλοία με χαρακτηριστικό παράδειγμα το έργο

επέκτασής του επιβατικού λιμένα του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς. Στις αρχές του 2019, ένα χρόνο πριν από την πανδημία που έθεσε πρόσκαιρο φρένο στην αματώδη ανάπτυξη της κρουαζιέρας στη Μεσόγειο, έκθεση της Επιτροπής Μεταφορών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (TRAN Committee) τοποθετούσε τη Σαντορίνη αλλά και άλλους ελληνικούς προορισμούς στη λίστα με τις ευρωπαϊκές περιοχές υψηλού κινδύνου από τον υπερτουρισμό και έκανε λόγο για αλλοίωση του χαρακτήρα και του κοινωνικού ιστού από την ανεξέλεγκτη καθημερινή ροή δεκάδων χιλιάδων τουριστών.

Ο Pierfrancesco Vago, πρόεδρος της CLIA (Διεθνούς Ενωσης Εταιρειών Κρουαζιέρας) και εκτελεστικός πρόεδρος της MSC Cruises, από τη Θεσσαλονίκη όπου διεξήχθη το 7ο Posidonia Sea Tourism Forum, ισχυρίστηκε ότι «το 2021, το οικονομικό όφελος για την Ελλάδα ξεπέρασε το 1 δισ. ευρώ, ενώ δημιούργησε περισσότερες από 15.000 θέσεις εργασίας» και «σήμερα τα οικονομικά οφέλη από τους τουρίστες που φθάνουν στις ελληνικές ακτές με κρουαζιερόπλοια είναι ήδη υψηλότερα από ό,τι το 2019, κάτι που οφείλεται εν μέρει στο σημαντικό έργο των τοπικών αρχών», καθώς πέρυσι «από τα 87 κρουαζιερόπλοια της CLIA που προσέγγισαν τα ελληνικά λιμάνια, τα 47,

Υποδιπλάσια του συμβατικού τουρισμού τα έσοδα από την κρουαζιέρα

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

2022

27,83 εκατ.

«συμβατικοί» ξένοι ταξιδιώτες

► **€17,25** δισ.

ταξιδιωτικές εισπράξεις

€580

μέση δαπάνη ανά άτομο (δεν περιλαμβάνονται δαπάνες για στέγαση και μεταφορές)

ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑ

2022

2,04 εκατ.

επιβάτες

► **€418,7** εκατ.

ταξιδιωτικές εισπράξεις

€205

μέση δαπάνη ανά άτομο

ΠΗΓΗ: Στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, 25/4/23

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

δηλαδή το 54%, είχαν λιμάνι αποβίβασης (homeporting) στην ελληνική επικράτεια».

Μια ματιά όμως στα στοιχεία που δημοσίευσε η Τράπεζα της Ελλάδος, διαψεύδει τους παραπάνω ισχυρισμούς: οι δαπάνες που πραγματοποίησαν επιβάτες κρουαζιέρας το 2021 ήταν μόλις 174,3 εκατ., ενώ ακόμα και πέρυσι, οπότε και σημειώθηκε σημαντική ανάκαμψη της δραστηριότητας, έφτασαν τα 418,7 εκατ., «χρειάζεται ένας πολύ γενναίος πολλαπλασιαστής για να στηρίξει τους ισχυρισμούς του κ. Vago», σχολιάζουν χαρακτηριστικά οικονομολόγοι που παρακολουθούν τον κλάδο. Και προσθέτουν πως σύμφωνα με μελέτη που έγινε στο Μπέργκεν της Νορβηγίας, διαπιστώθηκε ότι οι επιβάτες που αποβιβάζονται εκεί δεν ξοδεύουν κατά μέσο όρο περισσότερα από 23 ευρώ. Έσοδο πάρα πολύ χαμηλό

Δεύτερη σε πωλήσεις η Ελλάδα

Δεύτερη σε κρατήσεις για διακοπές φέτος το καλοκαίρι, μετά την Ισπανία, είναι η Ελλάδα την περίοδο αυτή τόσο στη Βρετανία όσο και στη Γαλλία. Ειδικότερα για τη Βρετανία, αυτό προκύπτει από στοιχεία πωλήσεων που δημοσίευσε η Personal Travel Consultants (PTC) σε συνεργασία με την Blue Bay Travel. Η PTC γνωστοποίησε πως οι συνολικές πωλήσεις της κατά το διάστημα Ιανουαρίου - Μαρτίου αυξήθηκαν κατά 60% σε σχέση με την ίδια περίοδο του 2019. Η Ισπανία αντιπροσωπεύει το 11,5% αυτών των κρατήσεων, ενώ η Ελλάδα αντιπροσωπεύει περίπου το 10% των κρατήσεων του πρώτου τριμήνου. Όσον αφορά τη Γαλλία, σύμφωνα με στοιχεία για τον μήνα Μάρτιο του Baromètre Orchestra της L' Echo Touristique, που συγκentrώνει δεδομένα για τις πωλήσεις τόσο παραδοσιακών όσο και διαδραστικών ταξιδιωτικών οργανισμών, η Ελλάδα είναι πάλι δεύτερη σε πωλήσεις μετά την Ισπανία και μάλιστα οι πωλήσεις αυτές αυξάνονται με ισχυρούς ρυθμούς σε σχέση με τους προηγούμενους μήνες.

για να δικαιολογήσει κανείς την επιβάρυνση στο περιβάλλον και στην ποιότητα των υδάτων, στις υποδομές κυκλοφορίας και διακίρισης αποβλήτων, στην ποιότητα της ατμόσφαιρας και εντέ-

λει στο ίδιο το τουριστικό προϊόν για τους κανονικούς ταξιδιώτες που επιλέγουν να διαμείνουν σε αυτούς τους προορισμούς και να ξοδέψουν πολύ περισσότερα χρήματα, εξηγούν οι ίδιες πηγές.

ARTDeal

by KAPATAYS

ΑΝΑΛΥΣΗ

Επιβράδυνση μεγεθών
στους τεχνολογικούς ομίλους

Του **ΠΟΜΠΕΡΤ ΣΑΪΡΑΝ** / **REUTERS BREAKINGVIEWS**

Η **Microsoft** καθώς και η μητρική εταιρεία της Google, η γνωστή Alphabet, δείχνουν να χρησιμοποιούν λιγν από τη μαγεία της τεχνητής νοημοσύνης για να συναρπάσουν τη Γουόλ Στρίτ. Τα πρόσφατα τριμηνιαία αποτελέσματα των τεχνολογικών κολοσσών, που δημοσιεύθηκαν την Τρίτη, ξεπέρασαν τον χαμηλό πήχυ του να είναι καλύτερα από εκείνο που φοβούνταν οι επενδυτές. Αλλά κανένα από τα δύο δεν είχε το είδος της ιλιγγιώδους ανάπτυξης, που τους ανέδειξε σε titάνες του κυβερνοχώρου. Η προβολή αβέβαιων μελλοντικών κερδών από τις δραστηριότητες στην τεχνητή νοημοσύνη είναι ένας τρόπος για τις διοικήσεις τους να ανανεώσουν τον ενθουσιασμό του κοινού και να αιτιολογήσουν τις αποτιμήσεις των μετοχών τους. Τα έσοδα της Microsoft ήταν 52,9 δισ. δολάρια, ή περίπου 7% υψηλότερα από ό,τι πριν

Στην αγορά τεχνητής
νοημοσύνης οι ελπί-
δες για μελλοντικό
άλμα εσόδων.

από ένα χρόνο, και σχεδόν ίσα σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, το τελευταίο του 2022. Η απότομη μείωση των πωλήσεων υπολογιστών πλήττει τα έσοδα από το λειτουργικό σύστημα Windows στις εταιρείες. Ακόμη και πρώην αστέρια με ρεκόρ υψηλής ανάπτυξης, όπως το κοινωνικό δίκτυο επαγγελματικής δικτύωσης LinkedIn και η πλατφόρμα λογισμικού νέφους, Azure, επιβραδύνθηκαν επίσης. Ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης της τελευταίας είναι τώρα 27%, έναντι 46% ένα χρόνο πριν. Ωστόσο, η εταιρεία κέρδισε 18,3 δισ. δολάρια, σημειώνοντας αύξηση 9% από έτος σε έτος.

Μία παρόμοια εικόνα είναι και αυτή της Alphabet, αν και πιο συγκεχυμένη. Τα έσοδά της είχαν μία αύξηση της τάξεως του 3% από πέρυσι, ήτοι στα 69,8 δισ. δολάρια. Ο γίγαντας της διαδικτυακής αναζήτησης κέρδισε 15,1 δισ. δολάρια, ήτοι ήταν λιγότερα από τα 16,4 δισ. δολάρια του περασμένου έτους. Ωστόσο, αυτά περιλαμβάνουν και δαπάνες ύψους

2,6 δισ. δολαρίων από τη μείωση των υπαλλήλων και των χώρων εργασίας, διότι ο όμιλος εστιάζει στην εξοικονόμηση κόστους, ώστε να ενισχυθούν τα κέρδη του στην πορεία. Ακόμα προσέθεσε 70 δισ. δολάρια στο πρόγραμμα επαναγοράς τίτλων του, κι αυτό είναι ένας εύκολος τρόπος να πάρει με το μέρος του τους επενδυτές και αναλυτές της Γουόλ Στρίτ. Οι αριθμοί ξεπέρασαν τις χαμηλές προσδοκίες των αναλυτών, σύμφωνα με το ειδησεογραφικό πρακτορείο Ρόιτερς, και εν μέσω μιας δύσκολης οικονομικής εκκίνησης. Αυτό ήταν αρκετό για να ανέλθει η τιμή των μετοχών των δύο ομίλων στις συναλλαγές, που έπονται του κλεισίματος της αγοράς. Ωστόσο σκεφθείτε ότι η Microsoft διαπραγματεύεται με 27 φορές τα εκτιμώμενα κέρδη τον επόμενο χρόνο, περίπου δύο φορές τον πολλαπλασιαστές κερδών το 2014, όταν ο Σατία Ναντελά έγινε αφεντικό. Η Alphabet διαπραγματεύεται 20 φορές, κάτι που εξακολουθεί να είναι σημαντικό για μια ουσιαστικά αδιέξοδη εταιρεία. Η διατήρηση αυτών των πλούσιων αποτιμήσεων φαίνεται δύσκολη χωρίς γρήγορη αύξηση πωλήσεων.

Αυτό πιθανώς εξηγεί γιατί και οι δύο εταιρείες δύσκολα περιμένουν να υλοποιηθεί η υπόσχεση της τεχνητής νοημοσύνης. Η ταχεία πρόοδος σε τεχνολογία chatbot, όπως το ChatGPT, που αναπτύχθηκε από τον συνεργάτη της Microsoft, OpenAI, έχει τραβήξει την προσοχή του κοινού, εξαπτοντας τη φαντασία του. Σύμφωνα με τους θιασώτες της εν λόγω τεχνολογίας, υπόσχεται να βελτιώσει ριζικά τις υπάρχουσες αγορές, όπως είναι εκείνη με την αναζήτηση στο Ιντερνετ, αλλά και να δημιουργήσει νέες γιγαντιαίες αγορές. Το πόσο γρήγορα θα εμφανιστεί αυτό στις οικονομικές καταστάσεις κάθε εταιρείας από τις προαναφερόμενες ακόμα δεν είναι ξεκάθαρο. Παρά ταύτα, υπό το πρίσμα των τελευταίων αποτελεσμάτων του πρώτου τριμήνου, δείχνει να προσφέρει εύκολα μία ευχαρίστηση τόσο στις αντίστοιχες διοικήσεις όσο και στο επενδυτικό κοινό το να οραματίζονται πως τα κέρδη από τις δραστηριότητες της τεχνητής νοημοσύνης βρίσκονται προ των πυλών.

Ενισχύεται η κυριαρχία των ΗΠΑ
στην παγκόσμια αγορά LNG

Περιορίζεται σε βάθος δεκαετίας ο ρόλος της Ρωσίας μετά τις κυρώσεις της Δύσης

Με την επιβολή αλληπάλλων περιορισμών του δυτικού κόσμου στη Ρωσία, αναδύονται άλλες χώρες που θα κυριαρχήσουν στην παγκόσμια αγορά υδροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) με πρώτες και σημαντικότερες τις ΗΠΑ και το Κατάρ. Το μερίδιο της Ρωσίας, αντιθέτως, θα μειωθεί σημαντικά.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της S&P, μέχρι το 2030 η παγκόσμια παραγωγική δυνατότητα LNG θα έχει αυξηθεί κατά 50% φτάνοντας στα 671 εκατ. τόνους ετησίως. Όπως, όμως, τονίζει ο Ζι Σι Τσονγκ, διευθυντής της S&P για το φυσικό αέριο σε Νότια και Νοτιοανατολική Ασία, το μερίδιο των ΗΠΑ θα ανέρχεται στο 25% αυτής της παραγωγικής δυνατότητας και του Κατάρ στο 19%. Το μερίδιο της Ρωσίας, αντιθέτως, θα έχει μειωθεί στο 5% από το 6,7% στο οποίο ανέρχεται σήμερα. Ήδη από το πρώτο εξάμηνο του περασμένου έτους, η υπερδύναμη είχε εκτοπίσει το Κατάρ και την Αυστραλία και αναδείχθηκε σε πρώτη εξαγωγική δύναμη σε LNG, σύμφωνα με στοιχεία της υπηρεσίας ενημέρωσης για θέματα ενέργειας. Όπως, άλλωστε, τονίζει ο Χένινγκ Γκλόιστίν, υπεύθυνος θεμάτων ενέργειας, κλίματος και φυσικών πόρων στη συμβουλευτική Eurasia Group, οι ΗΠΑ και το Κατάρ θα είναι κυρίως οι χώρες που θα επωφεληθούν τα μέγιστα, καθώς η Ρωσία θα απομονώνεται εκτός του παγκόσμιου συστήματος εμπορίας LNG. Ο ίδιος τονίζει πως από τη στιγμή που η Ευρώπη στράφηκε στην αγορά LNG, «επιπεύσθηκαν νέα σχέδια και έργα επέκτασης των υφιστάμενων εγκαταστάσεων τόσο στις ΗΠΑ όσο και στο εκτεταμένο βόρειο κοίτασμα του Κατάρ».

Πέραν των ΗΠΑ και του Κατάρ, οι χώρες της Ανατολικής Μεσογείου είναι, σύμφωνα με τον Χένινγκ, πιθανόν να επωφεληθούν καθώς η γεωγραφική τους θέση τις διευκολύνει να υποκαταστήσουν το ρωσικό φυσικό αέριο που μεταφέρεται μέσω αγωγών στις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου και ιδιαιτέρως η Ιταλία, η Ελλάδα και η Κροατία. Ο ρόλος της Ρωσίας πρόκειται να περιοριστεί μέσα στη δεκαετία, εκτιμά ο ίδιος, ενώ επισημαίνει πως ήδη

Ήδη από το α΄ εξάμηνο του περασμένου έτους, οι ΗΠΑ έχουν εκτοπίσει το Κατάρ και την Αυστραλία και αναδείχθηκαν σε πρώτη εξαγωγική δύναμη σε LNG, σύμφωνα με στοιχεία της υπηρεσίας ενημέρωσης για θέματα ενέργειας.

Παράθυρο ευκαιρίας
για Ελλάδα, Ιταλία,
και Κροατία να επω-
φεληθούν, καθώς
η γεωγραφική τους
θέση τις διευκολύνει
να υποκαταστήσουν το
ρωσικό φυσικό αέριο.

είχε αρχίσει να υποβαθμίζεται προτού ακόμη εισβάλει στην Ουκρανία στις αρχές του περασμένου έτους. Ομοίως ο Τσονγκ της S&P υπογραμμίζει πως «μέσα στη δεκαετία που διανύουμε, η Ρωσία θα αντιμετωπίσει

εξαιρετικά μεγάλες δυσκολίες στην προσπάθειά της να επεκτείνει τις δυνατότητές της στον τομέα υδροποίησης του φυσικού αερίου εξαιτίας των κυρώσεων που της έχουν επιβληθεί». Ο ίδιος εκτιμά πως η συνολική παραγωγική δυνατότητα των ρωσικών εγκαταστάσεων LNG θα παραμείνει αμετάβλητα στα 37 εκατ. τόνους τα επόμενα χρόνια. Το 2021, όταν δεν είχε εισβάλει στην Ουκρανία, η Ρωσία ήταν η πρώτη στον κόσμο σε εξαγωγές φυσικού αερίου καθώς και τέταρτη σε εξαγωγές LNG μετά την Αυστραλία, το Κατάρ και τις ΗΠΑ. Σε ό,τι αφορά, πάντως, τις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου που ενδέχεται να αναβαθμιστούν στον διεθνή χάρτη

εμπορίου του φυσικού αερίου, οι αναλυτές επισημαίνουν πως το «παράθυρο ευκαιρίας είναι σχετικά στενό», δεδομένου ότι η Ευρώπη σχεδιάζει να περιορίσει τη συνολική κατανάλωση φυσικού αερίου επιβάλλοντας περιορισμούς στη χρήση του σχετικά ρυπογόνου καυσίμου και επενδύοντας στις εναλλακτικές πηγές ενέργειας. Αμέσως μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία η Ε.Ε. παρουσίασε το σχέδιο REPowerEU που προβλέπει αύξηση στο 45% του ποσοστού των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην κατανάλωση ενεργειακών πόρων. Ο φιλόδοξος αυτός στόχος θέτει χρονικό ορίζοντα μάλιστα το τέλος της δεκαετίας.

CNBC

Η Boeing αυξάνει την παραγωγή των τζετ 737 MAX

Την αύξηση της παραγωγής των πρώην προβληματικών τζετ 737 MAX σχεδιάζει ο αμερικανικός κολοσσός αεροναυπηγικής της Boeing, όπως δήλωσε εκπρόσωπός της στα μέσα της εβδομάδας. Ο αριθμός τους, αυξανόμενος κατά επτά αεροσκάφη, θα φθάσει τα 38 σε μηνιαία βάση έως την εκπονή του τρέχοντος έτους, ενώ ο στόχος των ταμειακών ροών παραμένει αμετάβλητος. Κι αυτό καθυστεράζει κάπως τους επενδυτές, οι οποίοι προβληματίστηκαν όταν ένα κατασκευαστικό απόηχο λίγο έλειψε να εκτροχιάσει τις πωλήσεις. Στην αρχή της συνεδρίασης στην αμερικανική αγορά η τιμή της μετοχής της Boeing σημείωσε άνοδο 4%, αφού η εταιρεία επιβεβαίωσε τα σχέδιά της να δημιουργήσει ελεύθερες ταμειακές ροές ύψους 3 έως 5 δισ. δολαρίων φέτος, καθώς και να παραδώσει 400 έως 450 αεροπλάνα 737 MAX και 70 έως 80 τζετ τύπου 787 Dreamliner. Οι πωλήσεις αεροπλάνων αεροσκαφών και οι προβλέψεις για ελεύθερες ταμειακές ροές είναι δύο στοιχεία τα οποία το επενδυτικό κοινό και οι αναλυτές του κλάδου της αεροναυπηγικής παρακολουθούν εκ του σύνεγγυς. Ο όμιλος κα-

Στα 17,92 δισ. δολ.
τα έσοδα του πρώτου
τριμήνου, ξεπέρα-
σαν τις προσδοκίες
των αναλυτών για
17,57 δισ. δολάρια.

ταβάλλει προσπάθειες να ανακάμψει έπειτα από αλληπάλλινες κρίσεις, που ξεκίνησαν με αφορμή τα δύο τραγικά πολύνεκτρα δυστυχήματα μέσα σε λίγους μήνες με 737 MAX το 2018 και το 2019. Προ μერών το ειδησεογραφικό πρακτορείο Ρόιτερς ανέφερε πως το πρόγραμμα της Boeing απαιτούσε από τους προμηθευτές να αυξάνουν την παραγωγή τους έως τα 38 τζετ 737 MAX σε μηνιαία βάση μέχρι τον Ιούνιο. Αυτό ισοδυναμεί με επτά αεριωθούμενα περισσότερα από τον τρέχοντα ρυθμό παραγωγής. Αναφορικά τώρα με την παραγωγή του μοντέλου ευρείας ατράκτου 787 Dreamliner, αυτή έχει σταθεροποιηθεί στα τρία, όπως τονισε η Boeing, προσθέτοντας ότι θα αυξηθεί σε πέντε τον μήνα μέχρι το τέλος του έτους.

Οι νέες επεμβάσεις που

Η παραγωγή των τζετ 737 MAX, αυξανόμενη κατά επτά αεροσκάφη, θα φθάσει τα 38 σε μηνιαία βάση έως την εκπονή του τρέχοντος έτους.

απαιτούνται στο 737 MAX, «θα επηρεάσουν το χρονοδιάγραμμα των παραδόσεων τους επόμενους αρκετούς μήνες, ωστόσο είμαστε σίγουροι για τους επιχειρησιακούς και οικονομικούς στόχους που θέσαμε φέτος», έγραψε ο διευθύνων σύμβουλος της Boeing, Ντέιβ Κάουν, σε επιστολή προς τους υπαλλήλους. Το τελευταίο πρόβλημα κατασκευής του 737 MAX σχετίζεται με δύο βραχι-

ονες που τοποθετήθηκαν λανθασμένα στην άτρακτο, που κατασκευάστηκε από τη Spirit AeroSystems.

Όπως ήταν αναμενόμενο, έθεσε ερωτήματα αναφορικά με την ικανότητα της Boeing να εκπληρώσει τους ετήσιους στόχους της. «Η Boeing δεν έχει πραγματικά πολλές επιλογές πέρα από το να παραμείνει ορθόδρομη στην πορεία της προγραμματισμένης παραγωγής της, ακόμα κι αν οι τελευταίες εκδόσεις του 737 MAX θα καθυστερήσουν να παραδοθούν, θα επαυξήσουν το κεφάλαιο κίνησης και θα αφήσουν την εταιρεία με πολλά να κάνει στο δεύτερο εξάμηνο», δήλωσε ο αναλυτής της Vertical Research Partners, Ρόμπερτ Στάλαρντ σε αναφορά προς τους επενδυτές. Ο αεροναυπηγικός όμιλος είχε προσαρμόσιμη ζημία ανά μετοχή 1,27 δολαρίων, υψηλότερη δηλαδή από τις προσδοκίες των αναλυτών για απώλεια 1,07 δολαρίων ανά μετοχή, βάσει στοιχείων της Refinitiv. Τέλος, τα έσοδα 17,92 δισ. δολαρίων του πρώτου τριμήνου ξεπέρασαν τις προσδοκίες των αναλυτών για 17,57 δισ. δολάρια.

REUTERS

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η No1
ενημερωτική
εφαρμογή
στην Κύπρο

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Ευάλωτες σε πλήγματα οι αμερικανικές τράπεζες

Στην υποβάθμιση 11 περιφερειακών τραπεζών προχώρησε η Moody's

Εδώ και λίγο περισσότερο από ένα μήνα επικρατούσε παγκόσμια ανησυχία για τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος μετά την κατάρρευση δύο περιφερειακών τραπεζών των ΗΠΑ, των Silicon Valley Bank (SVB) και Signature Bank. Τώρα οι αμερικανικές τράπεζες καταβάλλουν προσπάθειες για να αφήσουν τα οδονηρά αυτά επεισόδια πίσω τους, αλλά δεν είναι καθόλου σαφές κατά πόσον έχει σταθεροποιηθεί η κατάσταση ή πρόκειται απλώς για την ηρεμία πριν από την καταιγίδα.

Όπως επισημαίνει σχετικό ρεπορτάζ του CNN, αν κοιτάσουμε τα επίπεδα των καταθέσεων των τραπεζών, εκ πρώτης όψεως μπορεί να πείθουν ότι τώρα οι τράπεζες είναι σε καλύτερη κατάσταση από πριν. Σύμφωνα, όμως, με την Ανα Αρσόφ, γενική διευθύντρια της Moody's, η εικόνα είναι μάλλον παραπλανητική και η τραπεζική κρίση δεν έχει λήξει ακόμη. Όπως τονίζει η ίδια, την περασμένη εβδομάδα η Moody's Investors Service προέβη σε μια ασυνήθιστη κίνηση, όταν υποβάθμισε ταυτόχρονα 11 περιφερειακές τράπεζες. Ανάμεσά τους οι First Republic Bank,

US Bancorp, Western Alliance και Zions Bancorp. Κύριες αιτίες που επικαλέστηκε ήταν προβλήματα αναφορικά με την αναλογία ανάμεσα στο ενεργητικό τους και στις υποχρεώσεις τους, την έκθεσή τους στον τομέα των ακινήτων που έχει δεχθεί ισχυρό πλήγμα και τη μείωση της κεφαλαιακής τους επάρκειας. Και το πρόβλημα είναι ότι, για να ενισχύσουν την κεφαλαιακή τους θέση, οι τράπεζες αυτές πρέπει να καταβάλουν υψηλότερα επιτόκια για να προσελκύσουν καταθέσεις. Αυτό συνεπάγεται ότι θα έχουν περιορισμό στο ύψος των κεφαλαίων που μπορούν να αντλήσουν εφόσον αυτό θα διαβρώνει την κερδοφορία τους. Σύμφωνα με την Ανα Αρσόφ, «αυτό δεν σημαίνει ότι θα αντιμετωπίσουν εκροές καταθέσεων ανάλογες εκείνων που είδαμε στην περίπτωση της Silicon Valley, αλλά ότι οι τράπεζες παραμένουν πιο ευάλωτες στα πλήγματα». Μετά την κατάρρευση της SVB και της Signature Bank, οι μεγάλες αμερικανικές τράπεζες, Bank of America JPMorgan Chase και Citibank, κατέγραψαν εισροές-ρεκόρ, που προήλθαν από τις περιφερειακές τράπεζες και τις τράπεζες μεσαίου μεγέθους. Η

Μετά την κατάρρευση των Silicon Valley Bank και Signature Bank, οι αμερικανικές τράπεζες καταβάλλουν προσπάθειες για να αφήσουν τα οδονηρά αυτά επεισόδια πίσω τους, αλλά δεν είναι καθόλου σαφές κατά πόσον έχει σταθεροποιηθεί η κατάσταση ή πρόκειται απλώς για την ηρεμία πριν από την καταιγίδα. Σύμφωνα με την Ανα Αρσόφ, γενική διευθύντρια της Moody's, η τραπεζική κρίση δεν έχει λήξει ακόμη.

προέλευσή τους είναι σαφής δεδομένου ότι στη διάρκεια του α' τριμήνου οι καταθέσεις της επίσης περιφερειακής τράπεζας First Republic Bank μειώθηκαν κατά 41%, στα 104,5 δισ. δολ. Η κινήτικότητα των καταθέσεων παραμένει, πάντως, σταθερή από τα τέλη Μαρτίου και μετά, όπως επισημαίνει ο διευθύνων σύμβουλος της, Μάικλ Ρόφλερ.

Σύμφωνα με στοιχεία της Federal Reserve, το ίδιο ισχύει για όλες τις αμερικανικές τράπεζες, τόσο τις μεγάλες όσο και τις μικρές. Έως τις 21 Απριλίου, το σύνολο των καταθέσεων της First Republic ανερχόταν σε 102,7 δισ. δολ. συμπεριλαμβανομένων των 30 δισ. δολ. που είχε λάβει από τις μεγάλες αμερικανικές τράπεζες. Το ποσό αυτό είναι κατά 1,7% μικρότερο από το αντίστοιχο στα τέλη Μαρτίου, αν και σύμφωνα με

τον Μάικλ Ρόφλερ, η ελαφρά αυτή μείωση αντανακλά «τις εποχιακές πληρωμές φόρων από πλευράς των πελατών της τράπεζας». Η στροφή σε περιοριστική νομισματική πολιτική, που εγκαίνιασε πριν από ένα χρόνο η Federal Reserve για να ανακόψει τον πληθωρισμό, έχει εν μέρει επιταχύνει την τραπεζική κρίση. Και αυτό γιατί η Federal Reserve αυξάνει τα επιτόκια πουλώντας τίτλους και συγκεκριμένα ομόλογα του αμερικανικού δημοσίου. Έτσι, όμως, υποχωρεί η τιμή των ομολόγων και αυξάνονται οι αποδόσεις τους. Η SVB άρχισε να δέχεται μεγάλες πιέσεις επειδή μεγάλο μέρος των κεφαλαίων της πελατείας της είχε τοποθετηθεί σε ομόλογα. Η κατάσταση άρχισε να γίνεται προβληματική όταν οι καταθέτες της, κυρίως νεοφυείς και τεχνολογικές εταιρείες, άρχισαν να αποσύρουν

κεφάλαια αφού δεν υπήρχαν άλλες πηγές χρηματοδότησης. Προκειμένου να ανταποκριθεί στα αιτήματά τους για μεγάλες αναλήψεις, η SVB αναγκάστηκε να πουλήσει ομόλογα, αλλά σε τιμές που συνεπαγότανταν ζημία ύψους σχεδόν 2 δισ. δολ.

Σύμφωνα με τον Κρίστοφερ Βολφ, επικεφαλής του τομέα τραπεζών Βορείου Αμερικής στη Fitch Ratings, η περίπτωση της SVB ήταν μάλλον ακραία. Η πελατεία της βάση δεν είχε διαφοροποιηθεί, οι περισσότερες καταθέσεις δεν ήταν ασφαλισμένες και η τράπεζα είχε επενδύσει σχεδόν τα πάντα σε μακροπρόθεσμα ομόλογα του αμερικανικού δημοσίου. Όπως επισημαίνει ο Κρίστοφερ Βολφ, το αποτέλεσμα ήταν να είναι σαφώς πιο ευάλωτη στις αυξήσεις των επιτοκίων σε σύγκριση με άλλες τράπεζες.

Πολλές τράπεζες και οι καταθέτες τους αναστέναξαν με ανακούφιση όταν η αμερικανική κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι θα εγγυηθεί όλες τις καταθέσεις, συμπεριλαμβανομένων όσων υπερβαίνουν το όριο των 250.000 δολ. που προβλέπει το αμερικανικό σύστημα ασφάλισης καταθέσεων. Περιορίστηκε, έτσι, κάπως ο πανικός που είχε προκαλέσει η κατάρρευση της SVB. Πολλές τράπεζες, όμως, προσπαθούν ακόμη να ανακτήσουν τις καταθέσεις που έχασαν μετά την κατάρρευση της SVB, καθώς και όσες έχουν αποσύρει πολλοί Αμερικανοί και εξακολουθούν να αποσύρουν για να αντιμετωπίσουν το αυξημένο κόστος της διαβίωσης. Και όπως υπογραμμίζει ο Κρίστοφερ Βολφ, οι αναμενόμενες νέες αυξήσεις των επιτοκίων από τη Fed μάλλον θα προκαλέσουν νέες μαζικές αναλήψεις.

Ανησυχία για ζημίες στα χαρτοφυλάκια ομολόγων των ευρωπαϊκών τραπεζών

Οι κίνδυνοι που εγκυμονούν οι απότομες αυξήσεις των επιτοκίων για τις τράπεζες της Ευρώζωνς και το ενδεχόμενο να κυφορούνται μεγάλες ζημίες στο χαρτοφυλάκιο των ομολόγων τους, όπως συνέβη στην αμερικανική Silicon Valley Bank, απασχολεί την εποπτική αρχή τραπεζών της ΕΚΤ. Μιλώντας σε εκδήλωση που είχε διοργανώσει το δίκτυο MIN, ο επικεφαλής της εποπτικής αρχής, Αντρέα Ενρία, δήλωσε πως στο πλαίσιο των περιοδικών «τεστ κοπώσεως», η ΕΚΤ θα καλέσει τις ευρωπαϊκές τράπεζες να αποτιμήσουν την κλίμακα της έκθεσής τους στους κινδύνους που απορρέουν από τη ραγδαία αύξηση των επιτοκίων και σε τι βαθμό έχουν λάβει τα μέτρα τους για να προστατευθούν έναντι του «κινδύνου των αυξήσεων επιτοκίων». Αιτία της ανησυχίας της ΕΚΤ είναι κατά κύριο λόγο η πτώση που έχει σημειώσει η αξία των ομολόγων στα χαρτοφυλάκια των τραπεζών μετά τις αλληπάλληλες αυξήσεις των επιτοκίων και το ενδεχόμενο η κυφορούμενη αυτή ζημία να πλήξει την κεφαλαιακή βάση των τραπεζών σε περίπτωση κρίσης. Όπως τόνισε ο κ. Ενρία, η ΕΚΤ διερευνά το είδος των μέτρων αντιστάθμισης κινδύνου που έχουν λάβει οι τράπεζες. Ανησυχεί ιδιαίτερος για το ενδεχόμενο μια τέτοια ζημία που δεν έχει έρθει ακόμη στην επιφάνεια να μεταδοθεί εκτός τραπεζικού τομέα όπως στον κλάδο των κεφαλαίων αντιστάθμισης κινδύνων, των γνωστών ως hedge funds, ή στη βιομηχανία των ασφαλιστικών όπου οι ζημίες είναι λιγότερο ορατές. Όπως τόνισε ο κ. Ενρία, οι τράπεζες της Ευρωζώνης έχουν στα χαρτοφυλάκιά τους ένα «σημαντικό» όγκο ομολόγων που υπολογίζονται στους ισολογισμούς τους σαν να πρόκειται να τα διατηρήσουν μέχρι τη λήξη τους, οπότε δεν καταγρά-

Οι τράπεζες της Ευρωζώνης έχουν στα χαρτοφυλάκιά τους έναν «σημαντικό» όγκο ομολόγων, που υπολογίζονται στους ισολογισμούς τους σαν να πρόκειται να τα διατηρήσουν μέχρι τη λήξη τους. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν, σύμφωνα με τον επικεφαλής της εποπτικής αρχής της ΕΚΤ, Αντρέα Ενρία, κρατικά ομόλογα αξίας 2,8 τρισ. ευρώ.

Η ΕΚΤ θα ζητήσει αποτίμηση των κινδύνων που απορρέουν από τη ραγδαία αύξηση των επιτοκίων.

φουν τις ζημίες από την πτώση στις αξίες τους. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν, σύμφωνα με τον Αντρέα Ενρία, κρατικά ομόλογα αξίας 2,8 τρισ. ευρώ που βρίσκονται στα χαρτοφυλάκια των τραπεζών της Ευρωζώνης. Και αποτελούν «σαφώς ένα σημείο που πρέπει να προσέξουμε». Τόνισε, πάντως, πως οι πιθανές ζημίες στα χαρτοφυλάκια ομολόγων των τραπεζών της Ευρωζώνης είναι πολύ μικρότερες κλίμακας σε σύγκριση με εκείνες των αμερικανικών τραπεζών. Στην πρόσφατη έκθεσή του για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα το ΑΝΤ υπολογίζει πως οι πιθανές ζημίες σε

ένα δείγμα αμερικανικών τραπεζών μπορούν να φτάσουν περίπου στις 2,5 εκατοστιαίες μονάδες των κεφαλαίων τους, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τις τράπεζες της Ευρωζώνης δεν υπερβαίνει τις 0,5 εκατοστιαίες μονάδες.

Όπως επισημαίνει σχετικό δημοσίευμα των Financial Times, οι διενείς εποπτικές αρχές αντιλαμβάνονται τώρα πως είχαν υποτιμήσει τις ενδεχόμενες επιπτώσεις που θα μπορούσαν να επιφέρουν στο τραπεζικό σύστημα οι ραγδαίες αυξήσεις των επιτοκίων. Στη διάρκεια του περασμένου έτους, πάντως, η ΕΚΤ ζήτησε από τις τράπεζες της Ευρωζώνης να υπολογίσουν τον αντίκτυπο που θα έχει μια αύξηση των επιτοκίων κατά 2 εκατοστιαίες μονάδες στην αξία των ομολόγων στο χαρτοφυλάκιο τους. Εκτοτε, όμως, η ΕΚΤ έχει αυξήσει τα επιτόκια του ευρώ σαφώς περισσότερο και συγκεκριμένα 3,5 εκατοστιαίες μονάδες.

Υπερέβησαν τα προ πανδημίας επίπεδα οι οικονομίες των Δυτικών Βαλκανίων

Ανθεκτικές αποδεικνύονται οι οικονομίες των Δυτικών Βαλκανίων παρά την υποτονική ανάπτυξη. Σε αυτό το συμπέρασμα καταλήγει η Παγκόσμια Τράπεζα. Όπως επισήμανε στην τακτική εξαμηνιαία οικονομική έκθεσή της για την περιοχή, οι οικονομίες των έξι χωρών των Δυτικών Βαλκανίων επιδεικνύουν ανθεκτικότητα παρά την οικονομική ανάπτυξη που εκτιμάται ότι θα περιοριστεί στο 2,6% το 2023 και τη συνεχιζόμενη αύξηση των τιμών.

Ο λόγος για την Αλβανία, τη Βοσνία, το Κόσοβο, το Μαυροβούνιο, τη Βόρεια Μακεδονία και τη Σερβία που έχουν υπερβεί τα προ πανδημίας επίπεδα ανάπτυξης. Σημειώνουν αυτή τη θεαματική ανάκαμψη μολονότι έχουν υποστεί πλήγμα από τις επιπτώσεις της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία και του παρατεταμένου πολέμου στη γειτονική χώρα τους, από τον καλπάζοντα πληθωρισμό και ειδικότερα τις υψηλές τιμές ενέργειας και τροφίμων, από τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες αλλά και από την επιβολή πολύ σκληρότερων όρων χρηματοδότησης μετά τις αυξήσεις των επιτοκίων από τις περισσότερες κεντρικές τράπεζες.

Η ανάπτυξη αναμένεται να τονωθεί περαιτέρω από την ιδιωτική κατανάλωση, τις εξαγωγές και τις δημόσιες επενδύσεις σε ορισμένες χώρες.

Όπως, όμως, υπογραμμίζει η Παγκόσμια Τράπεζα, η ευρύτερη περιοχή πρέπει να συγκεκριμενοποιήσει αποθέματα ασφαλείας προκειμένου να προετοιμαστεί για μελλοντικούς κλυδωνισμούς. Πρέπει επίσης να προχωρήσει σε μεταρρυθμίσεις από την πλευρά της προσφοράς ώστε να προετοιμαστεί για πιο βιώσιμη και πιο πράσινη ανάπτυξη, αναφέρει η έκθεση.

Παρουσιάζοντας την εν λόγω έκθεση ο διευθυντής της Παγκόσμιας Τράπεζας, υπεύθυνος για

Σε έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας σημειώνεται πως «για να εξακολουθήσουν να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά την καταιγίδα που παρυσιάζουν τα πολλαπλά οικονομικά σοκ, οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων μπορούν να πετύχουν υψηλές αποδόσεις προωθώντας μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν την παραγωγικότητα μεσοπρόθεσμα».

Αλβανία, Βοσνία, Κόσοβο, Μαυροβούνιο, Βόρεια Μακεδονία και Σερβία σημειώνουν θεαματική ανάκαμψη παρά τις επιπτώσεις του πολέμου και τον καλπάζοντα πληθωρισμό.

τις οικονομίες των Δυτικών Βαλκανίων, Εισακίνγκ Γιου, τόνισε πως «για να εξακολουθήσουν να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά την καταιγίδα που παρουσιάζουν τα πολλαπλά οικονομικά σοκ, αυτές οι χώρες μπορούν να πετύχουν υψηλές αποδόσεις προωθώντας μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν την παραγωγικότητα μεσοπρόθεσμα. Ανάμεσά τους η αύξηση των επιπέδων ανταγωνισμού στην αγορά και η προσέλ-

κυσή επενδύσεων υψηλότερης ποιότητας».

Ο πληθωρισμός στα Δυτικά Βαλκάνια εκτινάχθηκε σε υψηλό δύο δεκαετιών το 2022, με τον πληθωρισμό των τροφίμων να ανέρχεται κατά μέσον όρο στο 20%. Η Παγκόσμια Τράπεζα έκανε ιδιαίτερη αναφορά στον πληθωρισμό των τιμών των τροφίμων τονίζοντας πως οι πιέσεις στις τιμές παραμένουν αυξημένες στις αρχές του 2023, γι' αυτό και απαιτείται επιβολή περαιτέρω περιοριστικής νομισματικής πολιτικής. Οι υψηλότερες τιμές επηρέασαν ιδιαίτερα σοβαρά τα νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα, με αποτέλεσμα ο ρυθμός μείωσης της φτώχειας να είναι πολύ πιο αργός, παρά τα κυβερνητικά προγράμματα στήριξης για τον μετριασμό της ενεργειακής κρίσης. Η αύξηση της απασχόλησης, η οποία έφθασε σε ιστορικά υψηλά ποσοστά 47% τον Σεπτέμβριο του 2022, άρχισε να μειώνεται το β' εξάμηνο του περασμένου έτους.

Εκρηξη αγοραπωλησιών ακινήτων για «χρυσή βίζα»

Σπεύδουν να κλείσουν συμφωνίες πριν διπλασιασθεί το κόστος της

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Τρεις ακόμη μήνες χρονικό περιθώριο θα έχουν οι επενδυτές τρίτων χωρών εκτός Ε.Ε. ώστε να προλάβουν να «κλειδώσουν» συμφωνίες για την απόκτηση ακινήτων στη μειωμένη τιμή των 250.000 ευρώ, εξασφαλίζοντας έτσι την πολυπόθητη άδεια παραμονής, αλλά και το ακίνητο της επιλογής τους από πλεονάς τοποθεσίας, πριν το ελάχιστο κόστος αυξηθεί σε 500.000 ευρώ. Στον πρόσφατο νόμο για τον νέο κώδικα μεταναστευσης, του υπ. Μεταναστευ-

Στις δημοφιλείς περιοχές η ελάχιστη επένδυση που εξασφαλίζει την άδεια παραμονής αυξάνεται στις 500.000 ευρώ μετά τις 31 Ιουλίου.

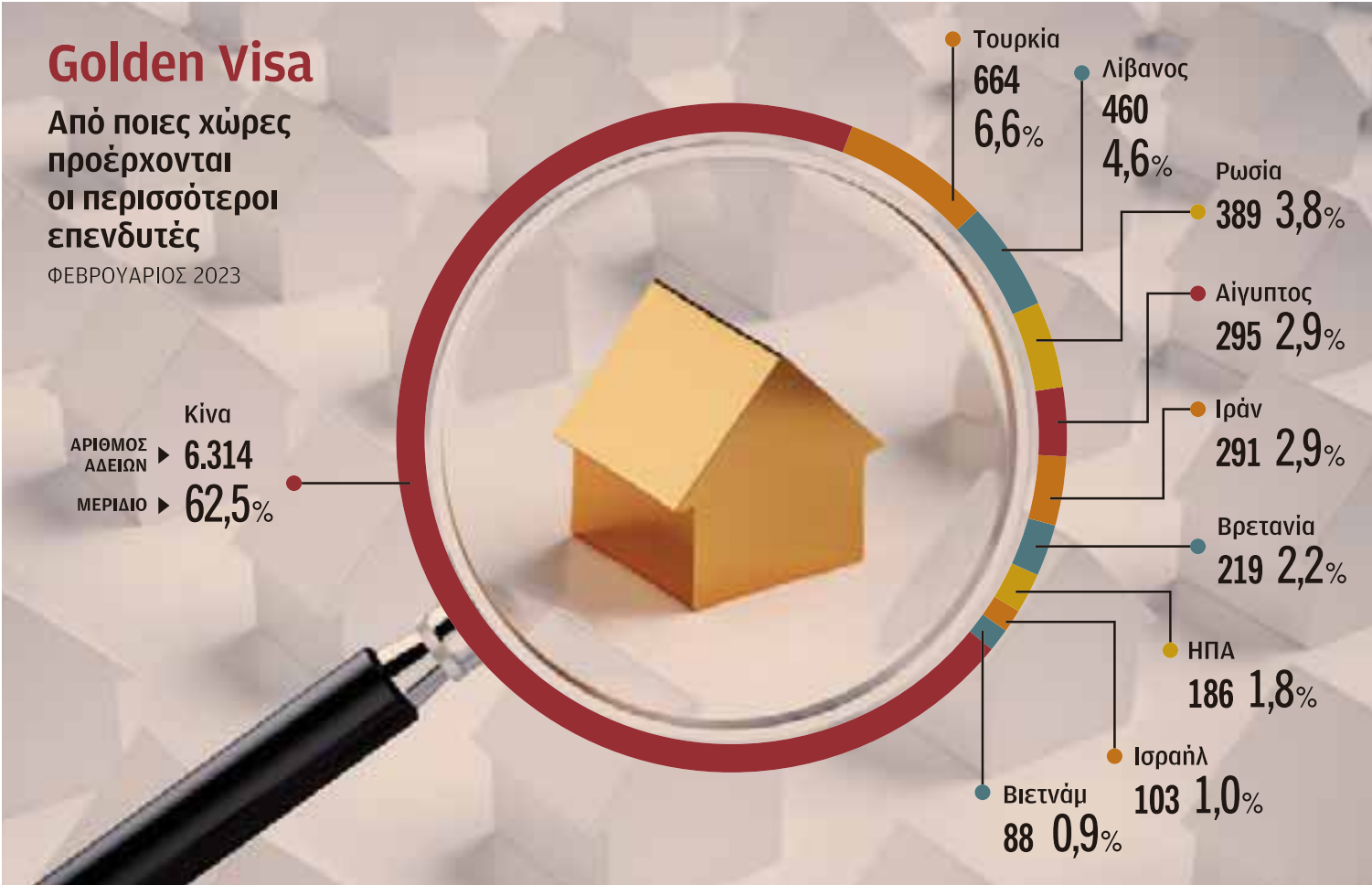
τικής Πολιτικής, που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ πριν από μερικές ημέρες, προβλέπεται διάταξη η οποία ορίζει ότι το χρονικό περιθώριο για την υπογραφή προσυμφώνου (ή και οριστικού συμβολαίου αγοραπωλησίας) με την υφιστάμενη τιμή των 250.000 ευρώ παρατείνεται, από τις 30 Απριλίου που ήταν μέχρι πρότινος, έως τις 31 Ιουλίου.

Εως τότε οι ενδιαφερόμενοι επενδυτές θα μπορούν να προχωρούν σε συμφωνίες για την απόκτηση ακινήτων στο κέντρο, στα νότια και στα βόρεια προάστια με το χαμηλότερο όριο επένδυσης των 250.000 ευρώ. Από την 1η Αυγούστου και μετά, κι εφόσον δεν δοθεί και νέα παράταση, όσοι επιθυμούν να λάβουν άδεια παραμονής και παράλληλα θέλουν να αποκτήσουν ακίνητο στις παραπάνω περιοχές (όπως επίσης και σε Μύκονο, Σαντορίνη και

στον Δήμο Θεσσαλονίκης) θα πρέπει να επενδύσουν τουλάχιστον 500.000 ευρώ. Όσοι έχουν υπογράψει προσυμφωνία έως τις 31 Ιουλίου, θα έχουν περιθώριο έως το τέλος του 2023 προκειμένου να προχωρήσουν στην υπογραφή των οριστικών συμβολαίων αγοραπωλησίας και να αιτηθούν την έκδοση της άδειας παραμονής για τους ίδιους και τα μέλη της οικογένειάς τους.

Στο πλαίσιο αυτό, στην αγορά επικρατεί «φρενίτιδα» αγοραπωλησιών, καθώς οι επενδυτές προσπαθούν να προλάβουν τις σχετικές προθεσμίες. Η κατάσταση αυτή έχει διαμορφωθεί ουσιαστικά από τον προηγούμενο Σεπτέμβριο, λίγο μετά την αναφορά του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη, στη ΔΕΘ που είχε προηγηθεί, για διπλασιασμό του ορίου επένδυσης για τη χορήγηση άδειας παραμονής. «Ήδη από τα τέλη Σεπτεμβρίου, όταν κατέστη σαφές ότι θα άλλαζε το όριο για τους επενδυτές, είδαμε μια σημαντική αύξηση του αγοραστικού ενδιαφέροντος, το οποίο κορυφώθηκε μετά και την απελευθέρωση των μετακινήσεων για τους Κινέζους επενδυτές, από το τέλος του 2022 και μετά», αναφέρει στην «Κ» ο κ. Αλέξανδρος Ρισβάς, επικεφαλής του δικηγορικού γραφείου Ρισβάς & Συνεργάτες, που ειδικεύεται σε προγράμματα επενδυτικής μετανάστευσης.

Τα παραπάνω αποτυπώνονται και στα επίσημα νούμερα που δημοσιεύει το υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής. Από τον Οκτώβριο του 2022 μέχρι και τον φετινό Φεβρουάριο έχουν υποβληθεί 3.782 αιτήματα έκδοσης άδειας παραμονής από επενδυτές. Πρόκειται για ένα σημαντικά αυξημένο μέγεθος δεδομένου ότι από τον Φεβρουάριο 2022 έως τον Φεβρουάριο 2023 ο αντίστοιχος αριθμός αιτήσεων διαμορφώνεται σε 5.479. Εν ολίγοις, το 70% των αιτήσεων αυτού του

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής

252%

αυξήθηκαν τα αιτήματα έκδοσης άδειας μόνιμου επενδυτή κατά το δίμηνο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου.

1.446

νέα αιτήματα έναντι 411 αιτημάτων το αντίστοιχο δίμηνο του 2022.

574

άδειες εκδόθηκαν το πρώτο δίμηνο, 101% περισσότερες από πέρυσι.

5.479

αιτήσεις χορήγησης άδειας έχουν υποβληθεί από τον Φεβρουάριο 2022 έως τον Φεβρουάριο 2023.

1.918

άδειες εκδόθηκαν το ίδιο διάστημα και εκκρεμούν επιπλέον 3.548 άδειες.

χρονικού διαστήματος υποβλήθηκε κατά τη διάρκεια των τελευταίων πέντε μηνών, δείγμα της δυναμικής που έχει δημιουργηθεί πλέον στην αγορά. Μόνο κατά τη διάρκεια του φετινού πρώτου διμήνου υποβλή-

θηκαν 1.446 νέα αιτήματα έκδοσης άδειας μόνιμου επενδυτή, αριθμός που είναι κατά 252% υψηλότερος σε ετήσια βάση, όταν το αντίστοιχο νούμερο πέρυσι είχε αγγίξει τα 411 αιτήματα. Επίσης, κατά την ίδια περίοδο, οι υπηρέσιες του υπ. Μεταναστευτικής Πολιτικής εξέδωσαν 574 νέες άδειες, αριθμός που είναι 101% υψηλότερος από πέρυσι.

Αξίζει να σημειωθεί ότι πλέον έχει αρχίσει να διακρίνεται και αυξανόμενη των υπηρεσιών να ανταποκριθούν στην πρωτοφανή αυτή ζήτηση. Αν υπολογιστούν και οι αιτήσεις ανανέωσης από υφιστάμενους επενδυτές, από τον Φεβρουάριο 2022 έως τον Φεβρουάριο 2023 οι αιτήσεις ανήλθαν σε 6.922, εκ των οποίων οι 5.479 αφορούσαν νέες άδειες. Από αυτές, εκδόθηκαν μόλις 1.918 άδειες και εκκρεμεί η έκδοση επιπλέον 3.548 αδειών.

Από την έναρξη ισχύος του προγράμματος «χρυσή βίζα» και μέχρι σήμερα, οι Κινέζοι αποτελούν την πολυπληθέστερη κατηγορία αγοραστών. Οι επενδυτές από την Κίνα έχουν σήμερα 6.314 άδειες, αριθμός που αποτελεί το 62,5% του συνόλου. Στη δεύτερη θέση βρίσκονται οι Τούρκοι επενδυτές, οι οποίοι διαθέτουν 664 άδειες και μερίδιο της τάξεως του 6,6%, ενώ έπονται οι επενδυτές από τον Λίβανο, που διαθέτουν 460 άδειες, ή το 4,6% του συνόλου.

Οι Λιβανέζοι έχουν πλέον ξεπε-

ράσει τους Ρώσους, οι οποίοι έχουν αποκλειστεί από την απόκτηση νέων αδειών ήδη από τον περυσινό Φεβρουάριο. Σήμερα βρίσκονται στην τέταρτη θέση της σχετικής λίστας με 389 άδειες και το 3,8% του συνόλου.

Ξένοι επενδυτές

Ενας επιπλέον λόγος που η Ελλάδα αποτελεί πλέον βασικό προορισμό των ξένων επενδυτών που ενδιαφέρονται για τη λήψη άδειας παραμονής είναι η διακοπή άλλων δημοφιλών προγραμμάτων, όπως εκείνα της Πορτογαλίας και της Κύπρου, κατά τη διάρκεια των προηγούμενων μηνών.

Μάλιστα, όπως αναφέρει σχετική έρευνα της βρετανικής εταιρείας επενδυτικής μετανάστευσης Aston, μόνο κατά τη διάρκεια του προηγούμενου μήνα οι διαδικτυακές αναζητήσεις για το ελληνικό πρόγραμμα αυξήθηκαν κατά 75,2%. Πρόκειται ακριβώς για το διάστημα κατά το οποίο καταργήθηκε το αντίστοιχο πρόγραμμα της Πορτογαλίας, καταγράφοντας πτώση της τάξεως του 18,7% σε ό,τι αφορά τις διαδικτυακές αναζητήσεις. Η δεύτερη μεγάλη αύξηση της ζήτησης αφορά το πρόγραμμα της Ισπανίας, το οποίο όμως επίσης βρίσκεται ενώπιον πιθανούς καταρνήσιων. Υπενθυμίζεται ότι το ελάχιστο όριο επένδυσης στην Ισπανία διαμορφώνεται σε 500.000 ευρώ. Μεγάλη

πτώση κατά 59,2% σημειώνει επίσης και το αντίστοιχο πρόγραμμα επενδυτικής μετανάστευσης της Μάλτας, το τελευταίο που δίνει τη δυνατότητα εξασφάλισης διαβατηρίου.

Σύμφωνα με έτερη ανάλυση της Aston, η κατάργηση του προγράμματος στην Πορτογαλία θα έχει άλλο ένα όφελος για την Ελλάδα, καθώς εκτιμάται ότι θα στρέψει προς τα καθ' ημάς το μεγαλύτερο μέρος των Αμερικανών επενδυτών που ενδιαφέρονται να εξασφαλίσουν άδεια παραμονής και μέχρι πρότινος επέλεγαν, ως επί το πλείστον, τη χώρα της Ιβηρικής Χερσονήσου. Σύμφωνα με την ανάλυση της εταιρείας, μετά την υγειονομική κρίση έχει αυξηθεί κατακόρυφα ο αριθμός των Αμερικανών επενδυτών που επιλέγουν να αποχωρήσουν από τις ΗΠΑ. Το 2020, ο αριθμός αυτός ανήλθε σε 6.705, όντας 224% υψηλότερος από το 2019, ενώ το 2022 σημειώθηκε και νέα αύξηση κατά 18%. Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα και η αγορά ακινήτων της αναμένεται να αποτελέσουν βασικό προορισμό και για Αμερικανούς επενδυτές. Το 2021 η Ελλάδα αποτέλεσε την τρίτη δημοφιλέστερη χώρα (με βάση τις αιτήσεις για άδεια παραμονής) για τους επενδυτές από τις ΗΠΑ. Οι 42 αιτήσεις που κατατέθηκαν σηματοδοτούν μια αύξηση της τάξεως του 740% σε σχέση με τις μόλις πέντε αιτήσεις που είχαν υποβληθεί το 2020.

Στα ύψη οι ζητούμενες τιμές πώλησης στις περιοχές του κέντρου

Ο αποκλεισμός του κέντρου της Αθήνας αλλά και των ντιών προαστίων από τη δυνατότητα απόκτησης ακινήτου, μέσω του προγράμματος «χρυσή βίζα», έχει πυροδοτήσει φρενίτιδα αγοραστικού ενδιαφέροντος μεταξύ των ξένων επενδυτών. Ιδίως στις συνοικίες του κέντρου, όπου στο άμεσο μέλλον δεν θα είναι εφικτή η εύρεση κατοικιών αξίας τουλάχιστον 500.000 ευρώ, πλην ελαχίστων περιπτώσεων, πολύ κοντά στην Ακρόπολη και εντός του ιστορικού κέντρου, αυτήν την περίοδο καταγράφεται μεγάλος αριθμός συναλλαγών. Η κατάσταση αυτή έχει γεννήσει πληθωριστικές τάσεις στις ζητούμενες τιμές πώλησης, ανεβάζοντας προς τα πάνω και δη στο όριο των 250.000 ευρώ ακίνητα που σε διαφορετική περίπτωση μπορεί να πωλούνταν ακόμα και στο 50% της τιμής αυτής. Ασφαλώς, ακόμα κι έτσι, οι ξένοι επενδυτές θέτουν κάποιες ελάχιστες απαιτήσεις, όπως η εγγύτητα με την Ακρόπολη, ή σταθμούς ΗΣΑΠ και μετρό που να απέχουν 1-2 στάσεις από τα τουριστικά αξιοθέατα. Επίσης, ζητούν ακίνητα πλήρως ανακαινισμένα, ή ακόμα και επιπλωμένα, που να είναι κατάλληλα

Ακόμα και κατά 50% υψηλότερα πωλούνται κατοικίες, σε σχέση με την πραγματική τους τιμή, φτάνοντας το όριο των 250.000 ευρώ.

να αποδώσουν σημαντικό εισόδημα, κυρίως μέσω των ψηφιακών πλατφορμών βραχυχρόνιας μίσθωσης.

Στο πλαίσιο αυτό, σύμφωνα με φορείς της αγοράς ακινήτων, συνοικίες όπως το Παγκράτι, η Κυψέλη, τα Εξάρχεια και οι Αμπελόκηποι καταγράφουν σημαντική ζήτηση. Την υψηλότερη ζήτηση βέβαια εμφανίζουν το Κουκάκι και οι περιοχές του ιστορικού κέντρου, όπως π.χ. το Μεταξουργείο, ο Κεραμικός, του Ψυρρή, η Πλάκα και η Ακρόπολη. Εκεί όμως οι επιλογές δεν είναι πολλές και σίγουρα ξεπερνούν κατά πολύ σε κόστος το ελάχιστο όριο των 250.000 ευρώ, με αποτέλεσμα αρκετοί επενδυτές να επιλέγουν διαφορετικά σημεία. Από την άλλη πλευρά, είναι πο-

Οι ακριβές περιοχές

Πού διπλασιάζεται το ελάχιστο όριο επένδυσης από 250.000 σε 500.000 ευρώ

λύ μικρότερος ο αριθμός των ξένων επενδυτών που αναζητούν ακίνητα στα βόρεια προάστια, για να εξασφαλίσουν άδεια παραμονής. Παρ' όλα αυτά, αρκετοί ιδιοκτήτες θεωρούν ότι θα μπορέσουν να προσελκύσουν ξένους για την πώληση των ακινήτων τους, με αποτέλεσμα και στις περιοχές αυτές να κατα-

- ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ**
- Αθηνών
 - Φιλαδέλφειας - Χαλκηδόνος
 - Γαλασίου
 - Ζωγράφου
 - Καισαριανής
 - Βύρωνος
 - Ηλιούπολης
 - Δάφνης - Υμηττού

- ΒΟΡΕΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ**
- Πεντέλης (Μελίσσια, Πεντέλη, Νέα Πεντέλη)
 - Κηφισιάς (Κηφισιά, Νέα Ερυθραία, Εκάλη)

- Μεταμόρφωσης
- Χαλανδρίου
- Αγίας Παρασκευής
- Βριλησίων

- ΝΟΤΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ**
- Αγίου Δημητρίου
 - Αλίμου
 - Γλυφάδας
 - Ελληνικού - Αργυρούπολης
 - Καλλιθέας
 - Μοσχάτου - Ταύρου
 - Νέας Σμύρνης
 - Παλαιού Φαλήρου

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

των ζητούμενων τιμών από ιδιοκτήτες που σήμερα αποτιμούν τα ακίνητά τους σε τιμές μη ρεαλιστικές.

Νότια προάστια

Όσον αφορά τα νότια προάστια και δη τις περιοχές έως και τη Γλυφάδα, όπου θα ισχύσει το όριο των

500.000 ευρώ, εκτιμάται ότι η ζήτηση θα συνεχίσει να υφίσταται και στο μέλλον, αλλά σε σαφώς μικρότερη κλίμακα απ' ό,τι σήμερα. Με δεδομένο πάντως ότι υπάρχει πολύ μεγαλύτερη πληθώρα ακινήτων σε τιμές άνω των 500.000 ευρώ (κάτι που δεν μπορεί να ισχύσει στο κέντρο της Αθήνας), ιδίως στα τμήματα που βρίσκονται κοντά στην επένδυση του Ελληνικού, ή με θέα στη θάλασσα, δεν αποκλείεται κάποιοι επενδυτές να συνεχίσουν να επιλέγουν ακίνητα και στα νότια προάστια. Σε κάθε περίπτωση όμως, το ρεύμα προς αυτές τις περιοχές θα είναι σαφώς χαμηλότερο, τουλάχιστον από τους πολίτες τρίτων χωρών, που ενδιαφέρονται και για την άδεια παραμονής.

Υπενθυμίζεται ότι κατά τη διάρκεια του 2022, οι ξένες εισροές κεφαλαίων για την απόκτηση ακινήτων στην Ελλάδα αυξήθηκαν κατά 68% από το 2021 και ανήλθαν σε 1,97 δισ. ευρώ, από 1,17 δισ. ευρώ. Παράλληλα, η επίδοση του 2022 ξεπέρασε κατά 37% και το προηγούμενο ρεκόρ που είχε καταγραφεί το 2019, όταν οι ξένες επενδύσεις είχαν ανέλθει σε 1,45 δισ. ευρώ.

«Μύθοι» όπως αυτοί της Αριάδνης και της Ανδρομέδας μάς γοητεύουν γιατί έχουν μέσα τους θέματα τα οποία είναι πολύ ανθρώπινα, έχουν να κάνουν με τον έρωτα, με την προδοσία, με τη θυσία, με την αυτοθυσία, με τη θέση της γυναίκας σε αυτό τον αέναο κύκλο ανάμεσα στη ζωή και στον θάνατο» λέει η Μυρτώ Χατζάκη, μία εκ των επιμελητριών της έκθεσης.

Δύο ηρωίδες ενός άλλου κόσμου

Εκθεση «Μύθων Αποκάλυψη: Αριάδνη – Ανδρομέδα», ξαναδιαβάζοντας τις περιπέτειές τους

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Ο **συλλέκτης** δρ Ανδρέας Πίττας έχει στις συλλογές του έργα που συνδέονται με τον μύθο της Αριάδνης και της Ανδρομέδας. Έργα εξαιρετικά, όπως μας πληροφορούν οι επιμελήτριες της έκθεσης «Μύθων Αποκάλυψη: Αριάδνη – Ανδρομέδα», έργα που σηματοδοτούν εποχές-σταθμούς στην ευρωπαϊκή Ιστορία της Τέχνης. Αλλά και έργα που συνδέονται θεματολογικά με δύο γυναίκες των οποίων οι μύθοι, και οι ιστορίες, αποτέλεσαν μια αποκάλυψη για τις επιμελήτριες, τη Μυρτώ Χατζάκη (επιμελήτρια της Συλλογής του Παρισιού της Λεβεντείου Πινακοθήκης), τη διευθύντρια της Λεβεντείου Πινακοθήκης, Λουκία Λοϊζου Χατζηγαβριήλ και την επιμελήτρια της Λεβεντείου Πινακοθήκης, Κατερίνα Στεφανίδου. Συνάντησα τη Μυρτώ Χατζάκη, μία εκ των επιμελητριών της Έκθεσης στη Λεβέντειο Πινακοθήκη για να συζητήσουμε για τη θεματική της έκθεσης και τι αυτή κομίζει σήμερα στον θεατή και τη θεάτρια που θα την επισκεφθεί.

Πρώτη μου ερώτηση προς την κα Χατζάκη, καθώς μπαίναμε στην έκθεση, ακολουθώντας το κόκκινο νήμα, σημάδι πρώτο της θεματικής... ήταν γιατί επελέγησαν αυτές οι δύο μυθολογικές μορφές, η Αριάδνη και η Ανδρομέδα και τι εκπροσωπούν: «Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια στροφή στη σύγχρονη λογοτεχνία, σε θέματα που αντλούνται από τη μυθολογία και μάλιστα βλέπουμε πολλές γυναίκες συγγραφείς να πραγματεύονται ζητήματα που αφορούν γυναίκες από τον μύθο και να δίνουν μια πολύ διαφορετική φεμινιστική οπτική σε όλο αυτό. Και μπήκαμε στη διαδικασία να σκεφτούμε γιατί ο μύθος είναι τόσο σαγηνευτικός ακόμα και σήμερα και συγκεκριμένα αυτές οι ιστορίες, όπως της Αριάδνης και της Ανδρομέδας, γιατί μας γοητεύουν ακόμα. Μας γοητεύουν

γιατί έχουν μέσα τους θέματα τα οποία είναι πολύ ανθρώπινα, έχουν να κάνουν με τον έρωτα, με την προδοσία, με τη θυσία, με την αυτοθυσία, με τη θέση της γυναίκας σε αυτό τον αέναο κύκλο ανάμεσα στη ζωή και στον θάνατο. Η μία είναι η Αριάδνη, η οποία σύμφωνα με τον μύθο τουλάχιστον εγκαταλείπεται από τον Θησέα, σύμφωνα με μια εκδοχή του μύθου, στις ακτές της Κύπρου, στην Αμαθούντα, και η άλλη είναι η Ανδρομέδα, της οποίας ο πατέρας ήταν ο Κηφέας, ο ιδρυτής της Κυρήνειας».

«Ο μύθος είναι και μια μαρτυρία της εποχής του. Μας λέει δηλαδή πώς ήταν τα πράγματα και πώς ο κόσμος πίστευε ότι έπρεπε να είναι τα πράγματα. Άρα αναπαράγει τα στερεότυπα μιας εποχής»

Η κα Χατζάκη μου εξηγεί ξεκινώντας από την Αριάδνη για την εικόνα της, όπως αποτυπώνεται από τους καλλιτέχνες, οι οποίοι έδωσαν τη δική τους πινελιά στις ζωές της, ενθυμούμενοι τον μύθο... και ρωτώ τι εστί τελικά μύθος: «Ο μύθος είναι και μια μαρτυρία της εποχής του. Μας λέει δηλαδή πώς ήταν τα πράγματα και πώς ο κόσμος πίστευε ότι έπρεπε να είναι τα πράγματα. Άρα αναπαράγει τα στερεότυπα μιας εποχής».

Κάθε φορά όμως που κοιτάμε τον μύθο, βλέπουμε να καθρεφτίζεται σε αυτόν και η κοινωνία που τον ξαναδιαβάζει και τον ξαναγράφει. Άρα μας λέει και κάτι και για τους μετέπειτα που ξαναείδαν αυτές τις ιστορίες και μ' αυτήν την αφετηρία πιστώσαμε να δούμε σε αντιπαράβολή ανάμεσα

«Αριάδνη (Arijadna)» Mersad Berber (1940-2012). Λάδι και μεϊκή τεχνική σε μουσαμά, 65 x 48 εκ. (2009). Συλλογή Πίττα.

Τα κείμενα η αρχή του νήματος

Στην έκθεση υπάρχουν και κείμενα, τα οποία ενώνουν και ίσως και να νοηματοδοτούν τα ίδια τα έργα. Η κα Χατζάκη εξηγεί: «Στην ουσία είναι κομμάτια από το αφήγημα. Δηλαδή θέλαμε στα κείμενα ειδικά να παίξουμε ανάμεσα σε αρχαίες πηγές και σύγχρονες πηγές, οπότε να προκαλέσουμε τον κόσμο λίγο να δει διαφορετικές μυθοπλασίες γύρω από τον μύθο. Πέραν από τους αρχαίους συγγραφείς, από τους αρχαίους ειδικά, επιλέξαμε κυρίως κομμάτια που να δίνουν τον πρώτο λόγο στις φιγούρες που μας ενδιέφεραν, για παράδειγμα η κατάρτα της Αριάδνης. «Ποια καρδιά της, έρμη μ' άφησε ο Θησέας μ' αυτήν την ίδια ο ίδιος και το σόι

του να κλάψει». Από τις σύγχρονες πηγές διαλέξαμε αναφορές κυρίως από τη σύγχρονη μυθοπλασία, όπου μπαίνει σε πρώτο πρόσωπο η Αριάδνη για παράδειγμα, ή που μπαίνουν σε πρώτο πρόσωπο άλλες μεγάλες ηρωίδες από τον μύθο και βλέπουμε λίγο τη δική τους οπτική, κάτι που ξεκινάει στην ουσία με την Ατγουντ και την «Πηνελοπείδα», που αντί να δούμε την Οδύσσεια μέσα από τον Οδυσσέα τη βλέπουμε μέσα από την Πηνελόπη. Με αυτή τη λογική επιλέξαμε τις πηγές». Για την πληρέστερη αφήγηση του μύθου συνδράμουν δάνεια αρχαίων αντικείμενων από το Κυπριακό μουσείο και το Μουσείο Ιεράς Μονής Κύκκου.

σε κείμενα παλιά και σε κείμενα πιο σύγχρονα από τον Ευριπίδη μέχρι τη σύγχρονη λογοτεχνία, τους μύθους από δύο γυναίκες, οι οποίες έχουν μια ξεχωριστή σύνδεση με την Κύπρο, όπως είπαμε και προηγουμένως».

Η γυναικεία φωνή

Ο ανδροκρατούμενος κόσμος αποτυπώνεται και μέσα από τα έργα της έκθεσης, έστω και αν τα κεντρικά πρόσωπα είναι δύο μυθικές γυναίκες φιγούρες, λέω στην κα Χατζάκη, η οποία μου εξηγεί: «Μία από τις προσπάθειες που έχουμε κάνει μέσα από τα κείμενα που έχουμε αντιπαραβάλει είναι να φέρουμε και τη γυναικεία φωνή κάπως προς τα έξω. Ελπίζω ότι θα δώσουμε το έναυσμα στον κόσμο που θα επισκεφθεί την έκθεση να αγοράσει βιβλία μυθολογίας, να τα δει με άλλη ματιά, να τα διαβάσει, να ξανασκεφτεί αυτές τις ιστορίες και να σκεφτούμε ίσως γενικότερα και τα γυναικεία πρότυπα, τα τότε και σήμερα και τους ρόλους στους οποίους παρουσιαζόμαστε οι γυναίκες». Τελικά ποιος μύθος αποκαλύπτεται μέσα από αυτές τις δύο φιγούρες, ρωτώ την κα Χατζάκη: «Για μένα είναι πολλοί οι μύθοι και αυτή ήταν και η σκέψη του λαβυρίνθου, καλούμε τον κόσμο στην ουσία να προσπαθήσει να βρει τη δική του άκρη στον λαβύρινθο. Δεν υπάρχει ένας μόνο δρόμος. Είναι τόσα τόσοι πολλοί οι τρόποι να ειπωθούν αυτές οι ιστορίες και τότε και σήμερα, είναι μια πολυπρόσωπη αφήγηση...».

Να ξανασκεφτούμε τον μύθο

«Επιθυμούμε οι επισκέπτες/τριες της έκθεσης να ξεκινήσουν από τα κείμενα, να πάρουν την αφετηρία του μύθου μέσα στην αφήγηση για να δουν από πού ξεκινάνε αυτές οι ιστορίες και πώς τις διαλαμβάνει μετά η δυτική τέχνη. Να σας πω ότι για τη δυτική τέχνη η μυθολογία είναι ένας τρόπος να πεις μια ιστορία σε ένα κοινό περιορισμένο, το οποίο

μπορεί να τη διαβάσει, μόνο έχοντας την κατάλληλη μόρφωση και γνωρίζοντας τους αρχαίους συγγραφείς, μπορεί να καταλάβει γιατί αυτές οι γυναικείες φιγούρες είναι ο Βάκχος και η Αριάδνη και η ιστορία, η αφήγηση, η λαϊκή που ήταν για όλους».

Φυσικά, αν κάποιος δεν γνωρίζει τον τίτλο του πίνακα θα μπορούσε να σκεφτεί ότι εικονίζονται οποιαδήποτε γυναίκα, είτε οποιοδήποτε άλλο ζευγάρι... αντιτείνω στην κα Χατζάκη, χρειάζεται να γνωρίζει εξ αρχής ή να αφεθεί σε αυτό που βλέπει: «Ναι, θα μπορούσε, θα έβγαζε όμως το έργο από το περιβάλλον στο οποίο δημιουργήθηκε. Εμείς αναγνωρίζουμε ότι το έργο αυτό φτιάχτηκε για ένα κοινό που θα αναγνώριζε από τις λεπτομέρειες του πίνακα ποιο ακριβώς ήταν το θέμα και ένα κομμάτι αν θέλετε, του συγκεκριμένου συγκεκριμένου της εποχής ήταν να κάτσουμε όλοι εδώ με το κρασάκι μας και να συζητήσουμε γύρω από κάτι, γιατί ήμασταν όλοι διαβασμένοι και ανήκαμε στην ελίτ εκείνη που τα ήξερε αυτά και μπορούσε να τα συζητήσει ή να διαβάσει ποίηση αντίστοιχη. Μια από τις σκέψεις μας πίσω από την έκθεση είναι ακριβώς αυτή, ότι χωρίς να εκλαϊκεύουμε κάτι, το κάνουμε πιο προσιτό, λέγοντας στον κόσμο σήμερα αυτές είναι οι ιστορίες, ελάτε να τις ξαναδούμε, να τις ξανασκεφτούμε». Και ίσως να κάνει ο καθένας τις δικές του αναγνώσεις: «Τώρα πια ναι, γιατί όχι».

Πληροφορίες: «Μύθων Αποκάλυψη: Αριάδνη – Ανδρομέδα», Λεβέντειος Πινακοθήκη, Λευκωσία. Διάρκεια έκθεσης έως 3 Σεπτεμβρίου 2023.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

30.4.23-6.5.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΗ

«Οφθαλμοσκοπήσεις»

Το βιβλίο του δρα Ανδρέα Ν. Παπαβασιλείου «Οφθαλμοσκοπήσεις», το οποίο κυκλοφόρησε πρόσφατα στις εκδόσεις του «Κέντρου Μελετών της Ιεράς Μονής Κύκκου», αποτελείται από 896 σελίδες και έχει γενικό θέμα του τον οφθαλμό υπό την πολυδιάστατη σημασία του. Η έννοια αυτή, ανεξάρτητα από τη γλωσσική της εκφορά δεν ενδιαφέρει μόνο την Οφθαλμολογία, ως κλάδο της Ιατρικής, αλλά και πολλούς άλλους τομείς του Επιστητού, όπως είναι η Θεολογία, η Φιλολογία και ειδικά η Ποίηση, η Μουσική και η Λαογραφία. **Διάθεση στα βιβλιοπωλεία.**

ΧΟΡΟΣ

«Happy Happier Days»

Η Αριάννα Οικονόμου συνεχίζει την έρευνα της ορμώμενη από το θεατρικό έργο του Σάμιουελ Μπέκετ «Happy Days» σε ένα ταξίδι ζωής, αναζητήσεων και νοήματος. Στο Happy Happier Days η δημιουργός μοιράζεται με το κοινό, σε αυτή την ώριμη καλλιτεχνική θέση που βρίσκεται, κοιτάζοντας το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον: τι υπήρξε, τι θα μπορούσε να υπάρξει και αναζητά τι θα μπορούσε να προσδιοριστεί ως οι πιο ευτυχισμένες ημέρες. Σε ένα διαρκή διάλογο με το κείμενο, αναπόφευκτα έρχεται αντιμέτωπη με τις επιλογές της ως ενεργού γυναίκας καλλιτέχνη στην Κύπρο από το πρώτα βήματα της μέχρι σήμερα, αλλά και με προσωπικές μνήμες ή σκέψεις. Παράλληλα με την παράσταση, θα παρουσιάζεται μια προθήκη με υλικό από

το αρχείο της καλλιτέχνιδας. Η δράση αυτή συσχετίζεται τόσο με τις θεματικές της παράστασης όσο και με μια ερευνητική προσέγγιση που έχει ως σημείο εκκίνησης την ερώτηση: ποια η ζωή του αρχείου και με ποιους τρόπους το ενεργοποιούμε. Ιδέα, Σκηνοθεσία, Κείμενα, Μουσική, Περιφόρμω: Αριάννα Οικονόμου. Δραματουργία, Συνεργάτης καλλιτέχνης: Έλενα Αγαθοκλέους. Σύμβουλος κίνησης: Πέτρος Κονναρης Ηχητικός σχεδιασμός: Γιάννης Χριστοφίδης. Σκηνογράφος: Νάταλυ Σάββα. Επιλογή από αρχείο καλλιτέχνιδας: Ευαγόρας Βανέζης. Στέγη Χορού Λευκωσίας, Παρθενώνος 25, Λευκωσία. Παραστάσεις: Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή 5, 6, 7 Μαΐου, ώρα 8:00 μ.μ. **Απαραίτητη η κράτηση: τηλέφωνο 977722 64.**

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

«Διόραμα»

Κυκλοφόρησε το νέο τεύχος του διμηνιαίου περιοδικού τεχνών και πολιτισμού «Διόραμα» αρ. 46-47, με πλούσια ύλη και ενδιαφέρουσες συνεργασίες. Πιο συγκεκριμένα στο τεύχος στη στήλη των εικαστικών κείμενο της Λουίζας Καραπιδάκη με τίτλο «Βασίλης Καρακατσάνης ΤΙΤΑΝΙΑ», κριτικές θεάτρου της Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή για την παράσταση «Λυσισμένη γάτα» σε σκηνοθεσία Πάρι Ερωτοκρίτου και του Κλείτου Ιωαννίδη για το έργο «Φωτεινή» της Ευρυδίκης Περικλέους-Παπαδοπούλου, κείμενα των Κωνσταντίνου Γιαγκουλή, του Ανδρέα Χατζηθωμά, της Ανδρεανής Ηλιοφώτου, του Παναγιώτη Νικολαΐδη και του Κλείτου Ιωαννίδη για τα κυπριακά γράμματα, στη στήλη μελέτη υπάρχουν οι εργασίες της Νάντιας Στυλιανού και της Καίτης Χρίστη. Στο τεύχος περιλαμβάνονται επίσης κείμενα για τη φωτογραφία, την αρχιτεκτονική, ποιητικό αναλόγιο κ.ά. **Διάθεση στα μεγάλα βιβλιοπωλεία, ή στο 99653588 και eteandros@hotmail.com**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Ο Μισέλ μέσα μας

«**Δεν μπορούν** τα φεστιβάλ να είναι μόνο εμπορικά φόρουμ της κινηματογραφικής βιομηχανίας, τελετές κενοδοξίας και υποχρεώσεων μάρκετινγκ. Κινηματογραφικά φεστιβάλ, όπως και αυτό της Θεσσαλονίκης, εκ των πραγμάτων αποτελούν νησίδες αντίστασης απέναντι στην ιστορική και πολιτισμική καταστροφή». Το απόσπασμα, από ένα κείμενο του Μισέλ Δημόπουλου που είχε δημοσιευθεί σε αφιέρωμα των «Επτά Ημερών» της «Κ» (6/11/1994) για τα 35 χρόνια του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης. Είχαν συμπληρωθεί μόλις δύο χρόνια από τη διεθνοποίηση του θεσμού (με κόπο και «αίμα»), η πόλη άρχιζε να αποκτά έναν ζωτικό χώρο κινηματογραφικού πολιτισμού.

Σήμερα βέβαια μοιάζει προφανές. Τι άλλο μπορεί να είναι ένας φεστιβαλικός θεσμός που σέβεται τον εαυτό του εκτός από διεθνής; Τότε, όμως, για ένα μέρος της ελληνικής κινηματογραφικής κοινότητας, ο αναγκαίος μετασχηματισμός, χωρίς τον οποίο το φεστιβάλ θα συρρικνωνόταν και θα πέθαινε, ισοδυναμούσε με προδοσία. Με «αφελλινισμό», όπως έλεγαν ορισμένοι. Στα χρόνια που ακολούθησαν, η πόλη μπήκε στον διεθνή πολιτιστικό χάρτη, εγκατέλειψε την εσωστρέφειά της, τον αδιέξοδο ελληνοκεντρισμό της, άνοιξε το θαλάσσιο μέτωπό της και άρχισε να ταξιδεύει το βλέμμα της σε άλλους κόσμους, να αναμετρείται με το παγκόσμιο, το σύγχρονο, το πρωτόπορο. Περίορισε δραστηριότητα την τάση να αυτοκαταναλώνεται και να ανακυκλώνει τα προβλήματά της.

Ενα νέο, νεανικό, κοινό έκανε την εμφάνισή του, πήρε την κατάσταση στα χέρια του, γέμισε τις αίθουσες του φεστιβάλ, που εν τω μεταξύ απέκτησε στέγη («Ολύμπιον») και «προίκα» στην προβλήτα του λιμανιού. Οι διευθυντές που διαδέχθηκαν τον Μισέλ Δημόπουλο (η Δέσποινα Μουζάκη, ο Δημήτρης Εϊπίδης και, από το 2016, ο Ορέστης Ανδρεαδάκης) εξέλιξαν, εμπλούτισαν, καλλιέργησαν το έδαφος που βρήκαν κατοχυρωμένο. Το «διεθνές» ήταν δεδομένο και μη αναστρέψιμο. Από μενε να έχει κάθε φορά τον σωστό πλοηγό (όχι λίγο φυσικά) που θα το οδηγεί στην πρωτοπορία της εποχής του. Που δεν θα απομακρύνεται από την ιδρυτική συνθή-

Ήταν μια νησίδα ο κόσμος αυτός. Ενα εργαστήριο του κινηματογραφικού μέλλοντος. Ενας τόπος συνάντησης ανθρώπων και βλεμμάτων.

κη του: την ανοικτή πλεύση, το διαρκώς υπό διαμόρφωση νέο, την αναζήτηση, τον πειραματισμό με ρίσκο.

Την περασμένη Δευτέρα, στην πολιτική κηδεία του Μισέλ Δημόπουλου (έφυγε από τη ζωή 74 χρόνων) ήμασταν εκεί πολλοί, με διαφορετικό βαθμό «συγγένειας» μαζί του. Πάνω στο φέρετρο, σκόρπια προγράμματα του φεστιβάλ, τεύχη του «Σύγχρονου Κινηματογράφου», έντυπα που είχαν τη σφραγίδα του Μισέλ, στον οποίο οφείλεται και η εξαιρετική βιβλιοθήκη από μονογραφίες ξένων σκηνοθετών που περιλαμβάνονταν στην «ύλη» του φεστιβάλ. Προφανώς δεν ήταν μόνος του σε αυτήν την προσπάθεια. Περιβαλλόταν από άξιους συνεργάτες. Ήταν άνθρωποι που, όπως και ο Μισέλ, είχαν «μεγάλη κινηματογραφική παιδεία» γνώση του ιστορικού και του κριτικού αποψή και αίσθησης», όπως είχε πει ο συνυπεύθυνος για το διεθνές προφίλ του θεσμού και για το Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ, Δ. Εϊπίδης (πέθανε αρχές του 2021).

Ήταν, εκτός των άλλων, ένας κόσμος και μια εποχή με οργανική σχέση με τα κινηματογραφικά έντυπα, με την ανάγνωση της τέχνης, με συζητήσεις, αναλύσεις, ζυμώσεις, για δημιουργούς, τάσεις, πλάνα, εικόνες. Δεν ήταν τίποτα παλιό ή σκονισμένο. Όπως και οι εκδόσεις πάνω στο φέρετρο ήταν απλώς φθαρμένες από τη χρήση. Ήταν μια νησίδα ο κόσμος αυτός, παρά τις όποιες εμμονές του (θα τις ονομάζαμε και σθεναρές προτιμήσεις). Ενα εργαστήριο του κινηματογραφικού μέλλοντος. Ενας τόπος συνάντησης ανθρώπων και βλεμμάτων. Το διατύπωση ιδανικά ο στενός φίλος του, Τέλης Σαμαντάς, στον τόσο μεστό και συγκινητικό επικήδειό του: «Και εμείς, οι φίλοι σου, δεν θα πάψουμε να σε φέρουμε μέσα μας και μετά την αναχώρησή σου». Κάπως έτσι, ο Μισέλ έγινε «τόπος», ο δικός μας «τόπος συνάντησης».

ΘΕΑΤΡΟ

«Το κράτος του Τόφαλλου»

Το **Σατιρικό** Θέατρο παρουσιάζει την κυπριακή κωμωδία του Μιχάλη Πισαλλίδη, «Το κράτος του Τόφαλλου» («Τόφαλλος ο Κλων-ρίτης»), σε σκηνοθεσία Βασίλη Μιχαήλ. Στο «Κράτος του Τόφαλλου» ο συγγραφέας «χτίζει» ένα γεμάτο χιούμορ έργο, με ζωντανούς χαρακτήρες και χυμώδεις κωμικές σκηνές με σκοπό να αναδείξει πικρές αλήθειες για την πλεονεξία μας, τη μεγαλομανία και την τυφλή υπακοή μας στις ουτοπικές προτάσεις και επιζήμιες πρακτικές της εξουσίας για την επίλυση σημαντικών προβλημάτων. Ο Μιχάλης Πισαλλίδης σφράγισε με το έργο του την

κυπριακή δραματουργία, σκιαγραφώντας μέσα από τα έξυπνα και διασκεδαστικά κείμενα του γεγονότα είτε αυτοβιογραφικά, είτε που αφορούσαν σε στιγμές της καθημερινής ζωής της κυπριακής κοινωνίας. Παίρνουν μέρος οι ηθοποιοί: Σπύρος Γεωργίου, Χάρης Πισί-ας, Βασίλης Μιχαήλ, Λουκία Μουσουλιώτη, Ανδρέας Ρόζου, Ιωάννα Μαραγκού, Νικόλας Κουρουζίδης. Παραστάσεις: Κεντρική Σκηνή Σατιρικού Θεάτρου, Κάθε Σάββατο και Κυριακή στις 8:00μ.μ. (μέχρι 28 Μαΐου). **Κρατήσεις: τηλέφωνο 22312940 - 22421609, satiriko.tameio@cytanet.com.cy**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Οι «Νύχτες» επιστρέφουν

Το έργο «Νύχτες στη Ρώμη - Τενν και Άννα» του Φράνκο Ντ' Αλεσσάντρο επιστρέφει σε ένα νέο κύκλο παραστάσεων στη σκηνή του Πολυχώρου ΕΣΤΙΑ. Το έργο, που παρουσιάζεται για πρώτη φορά στην ελληνική γλώσσα σε μετάφραση Χλόης Βερίτη και αναφέρεται στη θυελλώδη σχέση ανάμεσα σε δύο ανθρώπους που άφησαν ανεξίτηλη τη σφραγίδα τους στη θεατρική και κινηματογραφική τέχνη: τον Αμερικανό θεατρικό συγγραφέα Τενεσί Ουίλιαμς και την Ιταλίδα ηθοποιό Άννα Μανιάνι. Συντελεστές: Μετάφραση: Χλόη Βερίτη. Ερμηνεύουν: Φάνη Πέτσα, Δημήτρης Κωνσταντινίδης. Παραστάσεις Παρασκευή 28 Απριλίου, ώρα 8:00 μ.μ. και Κυριακή 30 Απριλίου, ώρα 7:00 μ.μ. και τον Μάιο τις Παρασκευές 5, 12, 19 και 26, ώρα 8:00 μ.μ. και Κυριακές 7, 14, 21 και 28, ώρα 7:00. Πολυχώρος Εστία, Ολυμπίας 7, Λευκωσία. **Τηλέφωνα επικοινωνίας: 97790 533, 99588 330.**

ΕΚΘΕΣΗ

«Cruel Spring» στον «ΔΙΑΤΟΠΟ»

Το **Κέντρο** Σύγχρονης Τέχνης ΔΙΑΤΟΠΟΣ παρουσιάζει την ομαδική έκθεση με τίτλο «Cruel Spring» σε επιμέλεια της Δάφνης Νικήτα. Η έκθεση επιθυμεί να αγγίξει τις κοινωνικές, πολιτικές και περιβαλλοντολογικές συνθήκες και πραγματικότητες όπως διαμορφώνονται σήμερα με φόντο τον νέο πολιτικοκοινωνικό παραλογισμό που οδηγεί σε εθνικές τραγωδίες και αδιέξοδα. Μια πραγματικότητα που κρούει τον κώδωνα του κινδύνου και μας αφορά απόλυτα είναι και η οικολογική καταστροφή. Οι καλλιτέχνες που λαμβάνουν μέρος στην έκθεση ερευνούν ο καθένας με το δικό του προσωπικό λεξιλόγιο τη Σκληρή αυτή Άνοιξη που περνά στην μνήμη και γίνεται ιστορία ανίκων να τιθασεύσει το παρελθόν. Στην έκθεση λαμβάνουν μέρος οι Λία Λαπίθη, Σαβέλλα Μιχαήλ, Μαρίζα Παρτζίλη, PASHIAS,

Μαρία Τριλλίδου, Στέλλα Χριστοφί. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 12 Μαΐου. Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης ΔΙΑΤΟΠΟΣ, οδός Κρήτης 11. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22766117, www.diatopos.com**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Πολιτισμός και Τουρισμός, λοιπόν;

Η χώρα, όπως όλοι γνωρίζουμε, έχει πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα, και το οποίο πρέπει να αναδειχθεί. Θα είχε ενδιαφέρον, λοιπόν, να βλέπαμε από το υφυπουργείο Πολιτισμού και από το υφυπουργείο Τουρισμού έναν οδικό χάρτη για πολιτιστικές διαδρομές στη χώρα για τους επισκέπτες, που, όπως λένε οι άνθρωποι του τουρισμού, φέτος θα ξεπεράσουν εκείνους του 2019 και αναμένεται να σπάσει ρεκόρ. Φυσικά και ρεκόρ να μη σπάσουμε πάλι θα πρέπει οργανωμένα η Πολιτεία να ξέρει πώς θα αξιοποιήσει προς όφελός της την πολιτιστική κληρονομιά της και νομίζω πως γι' αυτό θα πρέπει να δούμε συγκεκριμένες ενέργειες από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Όλη η χώρα, όση μισή έχουμε τέλος πάντων, μπορεί να γίνει μια πολιτιστική διαδρομή, γεύσης, αρχιτεκτονικής, ιστορίας, φύσης, και πόσα άλλα, και αν είχαμε και όραμα θα συνδέαμε τη μισή Κύπρο με την άλλη μισή, στα Κατεχόμενα, είτε με μία εφαρμογή, είτε με μια ενδιαφέρουσα εικαστική εγκατάσταση, είτε με εκθέσεις στα αεροδρόμιά μας. Ιδées πολλές, για να δείξουμε το πολιτιστικό όλον της χώρας, όποιο κι αν είναι αυτό. Φυσικά, για να γίνει αυτό θα πρέπει να συνεργαστούν πολλοί φορείς, πολλά τμήματα του Δημοσίου...

Όπως και να 'χει και πέραν απόμεγαλοιδεατισμούς όπως οι παραπάνω η

συνεργασία των δύο υφυπουργείων, Τουρισμού και Πολιτισμού, θα πρέπει να είναι μία από τις πρώτες προτεραιότητες και των δύο υφυπουργών –εντάξει, είναι νέοι στις θέσεις τους και ακόμα δοκιμάζουν τα νερά και πρέπει να τους πιστώσουμε με χρόνο, άλλωστε η προεδρική θητεία είναι μέχρι το 2028!– μιας και το ένα χέρι νίβει το άλλο. Η Κύπρος έχει τεράστιο πολιτιστικό απόθεμα που αισθάνομαι πως δεν αναδεικνύεται κατάλληλα από τις αρμόδιες υπηρεσίες της χώρας. Εκτός από χώρα υπηρεσιών, λογιστών και δικηγόρων, είμαστε και χώρα που έχει αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία, εκκλησιαστικά και άλλα μνημεία και φυσικά εγκατεσπαρμένους διάφορους μουσειακούς χώρους σε όλη την αγροτική Κύπρο, τα οποία είναι ανοικτά... σχεδόν ποτέ.

Έτσι, σε αυτή την προσπάθεια της χώρας για να αναβάθμιση του πολιτιστικού προϊόντος της χώρας σημαντικό μερίδιο έχουν και το υπουργείο Εσωτερικών, καθώς και οι δήμοι και οι κοινότητες της χώρας, μιας στα διοικητικά τους όρια στεγάζονται συνήθως κλειστά μικρά τοπικά μουσεία, για τα οποία όμως έχουν δοθεί από την Πολιτεία και από την Ευρώπη αρκετές εκατοντάδες χιλιάδες ευρώ. Φυσικά, στην εξίσωση πρέπει να μπει και η Εκκλησία της Κύπρου, διά των κατά τόπους εκκλησιαστικών επι-

τροπών, αφού ιστορικοί ναοί και μονές μπορούν να γίνουν πόλος έλξης όχι μόνο για πιστούς, αλλά και για άλλου είδους επισκέπτες.

Η προώθηση της κυπριακής αρχαιολογίας, με εκθέσεις όπως η πρόσφατη στο Πανεπιστημιακό Μουσείο Fitzwilliam του Κέμπριτζ, «Islanders: The Making of the Mediterranean» πολύ πιθανόν να φέρει ακόμη περισσότερους επισκέπτες στα μουσεία μας και δη στο Κυπριακό Μουσείο, είναι έτοιμο να υποδεχθεί παραπάνω επισκέπτες απ' όσους έχει συνηθίσει; Βέβαια, σε όλη την Κύπρο υπάρχουν δεκάδες αρχαιολογικοί χώροι και ελπίζω να είναι έτοιμοι κατά πάντα να υποδεχθούν επισκέπτες, ικανοποιώντας κάθε ανάγκη τους. Είναι εξασφαλισμένη η πρόσβαση σε άτομα μειωμένης κινητικότητας ή άλλες αναπηρίες; Υπάρχουν στα μουσεία μας και στους αρχαιολογικούς μας χώρους κατάλληλες εφαρμογές για άτομα με προβλήματα όρασης ή οπτική αναπηρία; Επιτρέπονται τα ζώα συντροφιάς; Όλα αυτά θα είχε ενδιαφέρον να ήταν συγκεντρωμένα σε ένα φυλλάδιο, και αυτό να ήταν διαθέσιμο στα αεροδρόμια της Λάρνακας και της Πάφου, αλλά και διαδικτυακά. Δύσκολο το εγχείρημα, το καταλαβαίνω, ιδίως τώρα που παλεύουμε για την κυβερνοασφάλειά μας, ποιος θα καθίσει να ασχοληθεί με τέτοια θέ-

ματα. Πάντως, θα έπρεπε να το είχαμε στα υπόψη μας ότι και η σελίδα του Τμήματος Αρχαιοτήτων χρειάζεται μια γερή αναβάθμιση, ώστε να γίνει πιο φιλική για τον επισκέπτη και φυσικά πιο ελκυστική και σύγχρονη.

Υγ. 1. Με την υπαγωγή του Τμήματος Αρχαιοτήτων στο υφυπουργείο Πολιτισμού θα είχε ενδιαφέρον να ξέραμε πώς προτίθενται να προχωρήσουν ο κ. Χατζηγιάννης με την κυρία Μαρίνα Σολομίδου-Ιερωνυμίδου. Ποιος είναι ο οδικός χάρτης που θα ακολουθηθεί; Τι πρόκειται να αλλάξει, αν αλλάξει κάτι. Είδαμε από τα κοινωνικά δίκτυα του υφυπουργού, επίσημα και ανεπίσημα, πως συναντήθηκαν, φωτογραφήθηκαν, αλλά τι είπαν δεν μάθαμε ακόμα. Ίσως τίποτε το σημαντικό, ίσως ότι προχωράνε κανονικά τα πράγματα, όπως είναι σχεδιασμένα, ή κάτι άλλο. Δελτία Τύπου πλέον δεν εκδίδονται, τα δελτία Τύπου τα αντικατέστησαν οι φωτογραφίες και τα μουσικά ντερεμέδια.

Υγ. 2. Υποθέτουμε πως τα ωράρια των μουσείων, αρχαιολογικών χώρων και μνημείων πως είναι τα ίδια με το 2022, γι' αυτό δεν τα έχουν αλλάξει ακόμα στην ιστοσελίδα του Τμήματος Αρχαιοτήτων, αν και έχουμε μπει στη θερινή περίοδο από τις 16 Απριλίου (σύμφωνα πάντα με το ημερολόγιο του 2022).

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

«Δεν μ' άρεσε η Μόσχα. Δεν θα ξανάρθω...»

Αναμνήσεις από το ταξίδι με την Αλκη Ζέη στη ρωσική πρωτεύουσα το 2016, για τη Διεθνή Εκθεση Βιβλίου

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΒΟΥ**

Πρέπει να υπήρξε ένα από τα λίγα παιδιά της γενιάς μου –οπωσδήποτε ένα από τα λίγα παιδιά που αργότερα καταπιάστηκαν με τη συγγραφή– που δεν διάβασαν Αλκη Ζέη. Πρωτοδιάβασα βιβλίο της στα 35, αφού τη γνώρισα σ' ένα ταξίδι στη Μόσχα. Ήταν μια από τις πιο ευχάριστες εκπλήξεις της ζωής μου: δεν συναντάς συχνά κάποιον που έχει δυόμισι φορές τα χρόνια σου και νιώθεις λες κι είστε συνομήλικοι.

Το 2016 η Ελλάδα ήταν τιμώμενη χώρα στη Διεθνή Εκθεση Βιβλίου της Μόσχας. Οι συγγραφείς που εκπροσώπησαν τη χώρα ήταν η Αλκη Ζέη, ο Β. Βασιλικός, ο Ε. Τριβιζάς, η Ι. Μπουραζοπούλου, ο Χρ. Χρυσόπουλος, η Κρ. Γλυνιαδάκη κι εγώ. Ταξίδευα προς και από τη Ρωσία με τον Βασιλικό και τη Ζέη· έφθασα στο αεροδρόμιο ένα δίωρο πριν από την αναχώρηση κι οι δυο τους ήταν ήδη εκεί, κάθονταν πλάι πλάι, κουβεντιάζαν σαν συμμαθητές.

Στη Μόσχα, στο βανάκι που μας παρέλαβε, κάθισα δίπλα στη Ζέη. Απ' το παράθυρο παρακολουθούσε εντατικά τα πάντα. Ήξερα ότι είχε ζήσει εδώ πριν από σχεδόν 60 χρόνια. «Πώς σας φαίνεται τώρα η πόλη;», τη ρώτησα. «Δεν ξέρω», σήκωσε τους ώμους. «Θα πάω αύριο να δω το σπίτι μου». Και πρόσθεσε: «Σου είπα ποιος

Η Αλκη Ζέη το 1955 στην Τασκένδη.

έκανε μπέιμπι σίτινγκ στον γιο μου τότε; Ο Ταρκόφσκι. Φαινόταν ότι θα γίνει σπουδαίος».

Εγκατασταθήκαμε στο γιγάντιο, σοβιετικής κατασκευής, ξενοδοχείο μας –το λόμπι γεμάτο κοπέλες που πρόσφεραν υπηρεσίες συνοδού– και την επομένη, αφού πέρασα τη μέρα στην έκθεση, τη συνάντησα στο δειπνο. Ήταν μακιγιαρισμένη, ευδιάθετη, μ' ένα ποτήρι ούισκι στο χέρι. «Επισκεφθήκατε το σπίτι σας;», τη ρώτησα. «Ναι», είπε.

«Σου είπα ποιος έκανε μπέιμπι σίτινγκ στον γιο μου τότε; Ο Ταρκόφσκι. Φαινόταν ότι θα γίνει σπουδαίος», θυμάται και το μυαλό της τρέχει στο σπίτι όπου ζούσε. «Θα το επισκεφθώ αύριο», προσθέτει...

«Δεν το αναγνώρισα. Ξέρεις κάτι; Δεν μ' αρέσει η Μόσχα όπως έγινε. Δεν θα ξανάρθω». Για κοίτα, σκέφθηκα: μια γυναίκα 93 ετών δηλώνει ότι δεν θα ξανάρθει στη Μόσχα, στην άλλη άκρη της Ευρώπης, όκι επειδή είναι 93 ετών, αλλά επειδή δεν της άρεσε. Αργότερα, αφού τη συναναστράφηκα λίγο περισσότερο, κατάλαβα γιατί το είπε: το πνεύμα της ήταν ταγμένο στο εδώ και στο τώρα, οι κεραίες της ήταν στραμμένες προς τα μπρος, χωρίς νοσταλγία, χωρίς την έπαρση που συχνά έχουν οι άνθρωποι της ηλικίας της και της γενιάς της, είτε λόγω της πείρας τους είτε λόγω πικρίας για όσα υπέστησαν. Κατάλαβα ότι είχε τη σοφία να είναι γήινη και προσηνής, αστεία, ένα χαριτωμένο και δεξιώτικο πειραχτήρι, γιατί δεν είχε τίποτα να αποδείξει σε

«**Είχε** τη σοφία να είναι γήινη και προσηνής, αστεία, ένα χαριτωμένο πειραχτήρι, γιατί δεν είχε τίποτα να αποδείξει σε κανέναν: τι να αποδείξει και σε ποιον κάποιος που έζησε τόσα;», γράφει ο Γιάννης Παλαβός για την Αλκη Ζέη.

κανέναν: τι να αποδείξει και σε ποιον κάποιος που έζησε τόσα, που πρόσφερε τόσα;

Το επόμενο διήμερο περάσαμε κάμποσο χρόνο μαζί. Οι αποστάσεις ήταν μεγάλες και, για να μην κουράζεται, χρειάστηκε να κινείται με αμαξίδιο. Ως ο νεότερος της αποστολής, τη μετακινούσα εγώ. Την τελευταία μέρα το πρόγραμμά μας ήταν ελεύθερο και βγήκα να τριγυρίσω στην πόλη. Κάποια στιγμή χάθηκα και άργησα να τη συναντήσω στο ξενοδοχείο. Μου τηλεφώνησε: «Πού είσαι;». «Ερχομαι σε δέκα λεπτά», απάντησα. «Θα μπλέχτηκες με κάνα κουνελάκι», είπε, εννοώντας τις κοπέλες στο λόμπι. «Οχι, όχι», διαμαρτυρήθηκα. «Αν θέλω σε πιστεύω»,

είπε, και το 'νιωθες ότι χαμογελούσε. Πίνοντας καφέ αργότερα στο φουαγιέ, η κουβέντα γύρισε στην πολιτική: «Δεν καταλαβαίνω τις φίλες μου», είπε. «Κολλημένες στα παλιά. Όταν έρχονται σπίτι, αποφεύγω τα πολιτικά. Δεν αντέχω».

Στην Αθήνα, τη συνόδευσα μέχρι τον γιο της και συμφωνήσαμε να ξαναβρεθούμε. Ύστερα από δύο εβδομάδες, αφού διάβασα τον «Μεγάλο περίπατο του Πέτρου», την επισκέφθηκα στο διαμέρισμά της. Περάσαμε τέλεια – μιλήσαμε, έπειτα, λίγες φορές ακόμη στο τηλέφωνο. Εκείνο το απόγευμα της έδωσα να μου υπογράψει τον «Περίπατο». Ντράπηκα να της πω ότι μόλις τον είχα

διαβάσει κι ότι το φθαρμένο αντίτυπο δεν ήταν δικό μου – μου το είχε χαρίσει ένας φίλος, είχε δύο αντίτυπα από παιδί. Είμαι σίγουρος ότι, αν μπορούσε να διαβάσει αυτές τις γραμμές, θα μου το συγχωρούσε.

Ο κ. Πάννης Παλαβός (Κοζάνη, 1980) είναι διηγηματογράφος και μεταφραστής. Η συλλογή διηγημάτων «Αστέιο» (Νεφέλη, 2012) τιμήθηκε με το Κρατικό Βραβείο Διηγήματος και το Βραβείο Διηγήματος του ηλεκτρονικού περιοδικού «Ο Αναγνώστης». Επίσης, σε συνεργασία με τον Τάσο Ζαφειριάδη έγραψε το σενάριο των κόμικς «Το πώμα» (Jemma Press, 2011) και «Γρα-Γρου» (Ικαρος, 2017), τα οποία εικονογράφησε ο Θανάσης Πέτρου.

Οιαίτο

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

προτείνει

2 ΤΡΙ 20:30 (60')

Ο Άσχημος - Μάριους Φον Μάγιενμπουργκ | enacttheatre **(15+)**

Μια εφιαλτική κωμωδία για την ομορφιά, την ταυτότητα, τη σχέση του ατόμου με το σύνολο και τη ματαιοδοξία. Ιδέα: Δημήτρης Χειμώνας. Δημιουργία, εκτέλεση: Άντρια Ζένιου, Έλενα Καλλινίκου, Μαρίνα Μακρή, Δημήτρης Χειμώνας. **€12 / 10**

3 ΤΕΤ 20:30 (70')

Εαρινή Συναυλία | Μουσικό Σχολείο Λεμεσού «Μάριος Τόκας»

Από το Μουσικό Σχολείο Λεμεσού «Μάριος Τόκας», μια ανοιξιάτικη συναυλία με τα μουσικά σύνολα του σχολείου και μαθητές που διακρίθηκαν για την επίδοσή τους στα ατομικά τους όργανα. **€5**

5 ΠΑΡ 20:30 (150')

Οι Τρεις Αδελφές - Άντον Τσέχωφ | Κεντρική Σκηνή ΘΟΚ

Ένα έργο για τις ανθρώπινες αδυναμίες, την περιπλοκότητα των σχέσεων, τη φθορά του χρόνου και τη διάφευση της ελπίδας για μια καλύτερη ζωή. Σε σκηνοθεσία Αθηνάς Κάσιου και με μια εξαιρετική ομάδα διακεκριμένων συντελεστών και ηθοποιών. **€12 / 6**

7 ΚΥΡ 11:00 (90')

Περίπατώ - Μαρία Βαρνακίδου, Κωνσταντίνη Ανδρέου

Ο διαδραστικός περίπατος, αφιερωμένος στους ανθρώπους της Πλατείας Ηρώων συνεχίζεται. Ιστορίες από τα παλιά, μνήμες, κτίρια που αλλάζουν στο πέρασμα του χρόνου και μια ματιά στο μέλλον της πλατείας. **€5**

7 ΚΥΡ 20:30 (130')

Φοίβος Δεληβοριάς Live

Ο Φοίβος Δεληβοριάς παρουσιάζει το νέο του άλμπουμ *ANIME* μαζί με τους φίλους και συνεργάτες του Σωτήρη Ντούβα, Κωστή Χριστοδούλου, Κώστα Παντέλη, Yoel Soto και Χρήστο Λαϊνά. Μια παράσταση βασισμένη σε όλη την τραγουδοποιία του Φοίβου, με ηλεκτρισμό και συγκίνηση, με τον αρχαίο θησαυρό στο σεντούκι και τον καθρέφτη σπασμένο διά παντός. **€25 / 20**

9 ΤΡΙ 20:30 (110')

Σμιλεύοντας ψυχές. Σμιλεύοντας καρδιές.

Ένα αφιέρωμα στους Κύπριους Καθηγητές και Δημιουργούς. Συμμετέχουν: ορχήστρα εγχόρδων του Δήμου Λεμεσού, ορχηστρικό σύνολο εκπαιδευτικών, χορωδία της ΟΕΛΜΕΚ και 11 σολίστ. Μουσική διεύθυνση: Πέτρος Στυλιανού. Διοργάνωση: ΥΠΑΝ / ΟΕΛΜΕΚ **Είσοδος ελεύθερη**

13 ΣΑΒ 19:00 (180')

Οθέλλο - William Shakespeare | NT Live

Μία συναρπαστική νέα παραγωγή της πιο επίκαιρης και διαχρονικής τραγωδίας του Σαίξπηρ, σε σκηνοθεσία Clint Dyer με πρωταγωνιστές τους Giles Terera, Rosy McEwan και Paul Hilton. Βιντεοσκοπημένο ζωντανά από τη σκηνή Lyttleton του National Theatre. Με ελληνικούς και αγγλικούς υπότιτλους. **€12 / 8**

18 - 20 ΠΕΜ, ΠΑΡ, ΣΑΒ 21:00 (100')

Η Δημοκρατία του Μπακλαβά - Ανέστης Αζάς

Η σουρεαλιστική κωμωδία που έτυχε θερμής υποδοχής στο Φεστιβάλ Αθηνών 2021, εμπνέεται από το 1821 αλλά τοποθετείται στο σήμερα, διερευνώντας ζητήματα ταυτότητας. Σκηνοθεσία: Ανέστης Αζάς. Ηθοποιοί: Cem Yigit Uzumoglu, Κατερίνα Μαυρογεώργη, Γιώργος Κατσής, Gary Salomon. Με ελληνικούς και αγγλικούς υπέρτιτλους. **€18 / 12**

22 ΔΕΥ 20:30 (100')

Poetic Docs | Τμήμα Καλών Τεχνών ΤΕΠΑΚ **(18+)**

Προβολές ντοκιμαντέρ μικρού μήκους από φοιτητές του Τμήματος Καλών Τεχνών του ΤΕΠΑΚ. Οι ταινίες παρουσιάζουν μικρά μη-επιχειρήματα, που συνθέτουν μια ποιητική πραγματικότητα, όπως αυτή σχηματίζεται μέσα από τη ματιά των εικαστικών του μέλλοντος. Με αγγλικούς υπότιτλους. **Είσοδος ελεύθερη**

24 & 25 ΤΕΤ, ΠΕΜ 20:30 (85')

Φοίνιξ: Οι άλλοι είσαι εσύ | Σόλο για Τρεις | FlashArt 2023 **15+**

Δύο γυναίκες και δύο άντρες ακολουθούν μια πορεία αναζήτησης του «ποιος είμαι;» μέσα από τους άλλους που ορίζουν την ταυτότητά τους. Σύλληψη, Σκηνοθεσία: Χριστόδουλος Ανδρέου. Επί σκηνής: Βάρσα Αδάμου, Σαββίνα Γεωργίου, Παναγιώτης Τοφί, Γιώργος Χιώτης, Ανδρέας Οικονομίδης. **€15 / 12**

26 ΠΑΡ 20:30 (100')

Premiere 6 | Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου

Η ΣΟΚ παρουσιάζει για πρώτη φορά στην Κύπρο τη Συμφωνία αρ. 19 του Maxim Berezovsky. Ακολουθούν το *Κοντσέρτο για βιολί* του Tchaikovsky και σε παγκύπρια πρεμιέρα το έργο *Musica Serena* του Pēteris Vasks. Το πρόγραμμα κλείνει με την *Τσέχικη Σουίτα* του Dvořák. Βιολί: Wolfgang Schröder, Μασέτρος: Daniel Raiskin. **€18 / 14 & €13 / 10**

23

www.rialto.com.cy

Από την Μπουμαλάνκα στο Παλάτι

Η Νοτιοαφρικανή σοπράνο Πρίτι Γέντε, που θα τραγουδήσει στη στέψη του Καρόλου, μιλάει για την πορεία της ζωής της

Συνέντευξη στην **ΕΛΕΝΑ ΜΑΤΘΑΙΟΠΟΥΛΟΥ**

Το επόμενο Σάββατο, 6 Μαΐου, το τηλεοπτικό κοινό ολόκληρου του πλανήτη θα έχει την ευκαιρία να απολαύσει την εξαιρετική ομορφιά της φωνής της σοπράνο Πρίτι Γέντε. Όπως ανακοινώθηκε από το Παλάτι του Μπάκιγχαμ, η συμπαθέστατη Νοτιοαφρικανή λυρική κολορατούρα θα συμμετάσχει στο μουσικό πρόγραμμα της στέψης του βασιλιά Καρόλου Γ', μαζί με διάσημους σολίστες και διακεκριμένους Βρετανούς συνθέτες, όπως ο Αντριου Λόιντ Βέμπερ. Ο βασιλιάς Κάρολος, λάτρης και γνώστης της μουσικής, ξέρει ότι τα τελευταία χρόνια η Γέντε κατέκτησε κορυφαία θέση στο οπερατικό στερέωμα, με επιτυχέστατα ντεμπούτα στα μεγαλύτερα λυρικά θέατρα του κόσμου: τη Μετροπόλιταν Οπερα, τη Σκάλα του Μιλάνου, το Κόβεντ Γκάρντεν, το Τεάτρο Ρεάλ της Μαδρίτης, το Λισέου της Βαρκελώνης και τις κρατικές όπερες της Βιέννης, του Παρισιού, του Βερολίνου και του Μονάχου.

Την πρωτοσυνάντησα στη Νάπολη το καλοκαίρι του 2021, μία μέρα πριν από το σόλο ρεσιτάλ της στο θρυλικό Τεάτρο Σαν Κάρλο. Η εξωστρεφής, φωτεινή και εγκάρδια προσωπικότητά της με έκανε να τη συμπαθήσω αμέσως και γι' αυτό η χαρμόσυνη είδηση της συμμετοχής της στη στέψη με χαροποίησε ιδιαίτερα. Μην ξεχνάμε ότι η παρόμοια εμφάνιση της Κίρι Τε Κανάουα στους βασιλικούς γάμους το 1981 εκσφενδόνισε στα ύψη την ήδη αξιόλογη καριέρα της.

Πρόσφατα βρεθήκαμε ξανά με τη Γέντε στη Μαδρίτη για την ανακοίνωση νέου φεστιβάλ στο Καπ Ροκάτ της Μαγιόρκας (στο οποίο θα συμμετάσχει τον Αύγουστο) και με πληροφορήσε ότι βρισκόταν στη Βιέννη όταν έμαθε το νέο από τον μάνατζερ της, και φυσικά έμεινε άφωνη. «Αλλά και πολύ χαρούμενη, γιατί θυμήθηκα μια εξαιρετική συνάντησή με τον μεγαλύτερο στον Πύργο του Ουίνδσορ στην 75η επέτειο της Βασιλικής Φιλαρμονικής Ορχήστρας. Ξέρω ότι είχα το προνόμιο να βιώσω καθοριστικές εμπειρίες και στιγμές που άλλαξαν την πορεία της ζωής μου. Όμως αυτή η στιγμή θα είναι, και θα παραμείνει, καταλυτική εμπειρία που θα σημαδέψει την υπόλοιπη ζωή μου – και όχι μόνο τη δική μου, αλλά και μιας ολόκληρης γενιάς συμπατριωτών συναδέλφων μου τώρα και στο μέλλον».

Η ομορφιά της φωνής της Γέντε, λαμπερή και «τρομώδης», συνδυάζεται με φωτεινή σκηνική παρουσία που εκπέμπει χαρά για το «δώρο» (έτσι αναφέρεται στη φωνή της) που της έδωσε ο Θεός. Αυτή η χαρά κάνει τη πάντα να μοιάζουν αβίαστα, χωρίς καμία αίσθηση προσπάθειας ή τρακ.

Σχολείο, ένα χωράφι

Κι όμως, η πορεία της προς την κορυφή ήταν δύσκολη και ασυνήθιστη. Γεννήθηκε σε ένα μικρό, απομακρυσμένο χωριό, το Πιέτ Ρετίφ (Piet Retief), στην ανατολική επαρχία Μπουμαλάνκα της Νότιας Αφρικής, αποκομμένο από αστικά κέντρα και οποιαδήποτε μορφή τέχνης. Υπήρχε όμως πάντα μουσική, κυρίως εκκλησιαστικοί ύμνοι που τραγουδούνταν καθημερινά στο οικογενειακό τραπέζι χάρη στη γιαγιά της. Η Πρίτι ήταν το μεγαλύτερο από τα τέσσερα παιδιά της οικογένειας, με πατέρα οδηγό ταξί και μητέρα δασκάλα. Στο πρώτο της σχολείο, «ένα χωράφι όπου τα παιδιά κάθονταν χάμα, φυσικά δεν υπήρχε μουσική εκπαίδευση και δεν ήξερα καν την ύπαρξη ενός μουσικού οργάνου που ονομάζεται πιάνο. Όμως, στον δρόμο για το σχολείο, η γιαγιά μου μάθαινε να τραγουδώ μουσική γκόσπελ». Ακόμη και τώρα αναπολεί την

Η ομορφιά της φωνής της Πρίτι Γέντε, λαμπερή και «τρομώδης», συνδυάζεται με φωτεινή σκηνική παρουσία που εκπέμπει χαρά για το «δώρο» (έτσι αναφέρεται στη φωνή της) που της έδωσε ο Θεός.

απλότητα της ζωής στην αφρικανική ύπαιθρο και την αίσθηση ότι ανήκε σε μια σφιχτοδεμένη κοινότητα. «Στο χωριό μου, αν είχες δύο μήλα, το δεύτερο προοριζόταν για κάποιον άλλο. Μου λείπει αυτή η ζωή, και όποτε το επιτρέπει η καριέρα μου επιστρέφω στο χωριό μου». (Εκεί πέρασε όλη την περίοδο της πανδημίας – επιβεβλημένης απραξίας.) «Ακόμη και σήμερα, τις μέρες που τραγουδώ, ηρεμώ μαγειρεύοντας με καρυκεύματα, με μυρωδιές της πατρίδας μου».

Η πρώτη επαφή

Ήταν ήδη δεκαέξι ετών όταν πρωτοάκουσε οπερατική μουσική –το «Ντουέτο των λουλουδιών» από τη «Λαμέ» του Ντελίμπ–, σε μια ραδιοφωνική ρεκλάμα των Βρετανικών Αερογραμμών, «και θαμπώθηκα από χαρά αλλά και απορία. Πώς μπορεί η ανθρώπινη φωνή να παράγει τέτοιους υπέροχους ήχους; Αυτό το ντουέτο ήταν τόσο απερίγραπτα όμορφο που είπα στον εαυτό μου ότι θα ήθελα κι εγώ

“
Στο χωριό μου, αν είχες δύο μήλα, το δεύτερο προοριζόταν για κάποιον άλλο. Μου λείπει αυτή η ζωή.

“
Μου φαινόταν απίστευτο πώς ένας κόσμος τόσο όμορφος όσο αυτός της μουσικής ήταν γεμάτος από τόσους τοξικούς ανθρώπους...

να νιώσω αυτή τη χαρά». Η δασκάλα της εξήγησε ότι πρόκειται για μια τέχνη που λέγεται όπερα και η μαθήτριά αμέσως ζήτησε να μάθει να τραγουδάει έτσι – παρότι στο σχολείο δεν υπήρχε πιάνο και το κοντινότερο θέατρο όπερας ήταν χιλιόμετρα μακριά. Όμως, ευτυχώς, από το 2001 η κυβέρνηση συμπεριέλαβε την όπερα μέσα στην ύλη της μουσικής διδασκαλίας στα σχολεία και το πρώτο οπερατικό κομμάτι που έμαθε και τραγούδησε ήταν –τι άλλο;– το αγαπημένο της «Ντουέτο των λουλουδιών». «Επιτέλους, μπορούσα να βιώσω μέσα στο σώμα μου τη χαρά που με είχε πλημμυρίσει στο πρώτο άκουσμα αυτού του ντουέτου και να τη μοιραστώ με τους γύρω μου – απαραίτητη προϋπόθεση για μένα».

Σύντομα άρχισε να εκπροσωπεί την επαρχία της σε εθνικούς φωνητικούς διαγωνισμούς και τη δεύτερη χρονιά κέρδισε σ' έναν από αυτούς το βραβείο για σοπράνο – διαβητήριο για το Εθνικό Μουσικό Κολέγιο στο Κέιπ

Τάουν, όπου σπούδασε μουσική αρχίζοντας «από το μηδέν». Μετά την αποφοίτησή της, με έπαινο, συνειδητοποίησε ότι το μέλλον της ήταν στην Ευρώπη και ότι το μόνο πράγμα που έπρεπε να κάνει ήταν να λάμψουν στον διεθνή στίβο ήταν οι οικονομικές δυσκολίες. Ετσι σκέφθηκε ότι, αν δήλωνε συμμετοχή σε όλους τους μεγάλους διεθνείς διαγωνισμούς με μόνη απαίτηση ένα εισιτήριο με επιστροφή, αυτό θα ισοδυναμούσε με δεκάδες οντισιόν. Συμμετείχε στον «Μπελβεντέρ» στη Βιέννη το 2009, στον «Βιντσέντσο Μπελίνι» το 2010 και στα «Οπεράλια» του Πλάσιντο Ντομίνγκο το 2011. Κέρδισε σε όλους!

Ακολούθησαν δύο χρόνια σπουδών στην Ακαδημία Νέων Τραγουδιστών της Σκάλας του Μιλάνου όπου, χάρη στη διάσημη υψίφωνο Μιρέλα Φρένι, ανακάλυψε την πραγματική φύση της φωνής της και κατευθύνθηκε προς το ρεπερτόριο του μπελκάντο (η καθαρόαιμη ιτα-

λική όπερα). Όμως πέρασε δύσκολες μέρες στην ακαδημία. «Μου φαινόταν απίστευτο πώς ένας κόσμος τόσο όμορφος όσο αυτός της μουσικής ήταν γεμάτος από τόσους τοξικούς ανθρώπους... Ήρθα από τη Νότιο Αφρική με ανοικτή καρδιά, έτοιμη και πρόθυμη να μάθω, να σπουδάσω. Όμως έφθασα στο σημείο να θέλω να τα παρατήσω και να γυρίσω σπίτι μου. Και την ημέρα που πήρα αυτή την απόφαση, καθόμουν στα σκαλιά του θεάτρου κλαίγοντας. Ξαφνικά πέρασε μπροστά μου ο Ηλίας (σ.σ. Τζεμπετονίδης, τότε διευθυντής διανομών της Σκάλας του Μιλάνου, πριν από τη θητεία του ως καλλιτεχνικού διευθυντή της Οπερας του Παρισιού και τώρα του Τεάτρο Σαν Κάρλο της Νάπολης) και με ρώτησε “Τι κάνεις εδώ, Πρίτι, σ’ αυτή την κατάσταση;”. “Θέλω να παρατήσω τα πάντα, να πάω σπίτι μου”, απάντησα. “Έλα στο γραφείο μου”, είπε, παρότι ήταν το τέλος της ημέρας και πήγαινε σπίτι του. Στον τοίχο του γραφείου του μου έδειξε μια σειρά από αφίσες της Μαρίας Κάλλας, για την οποία έχει πάθος, ως Λουτσία, Νόρμα, Άννα Μπολένα, Τόσκα, Ιμογένη, και μου είπε: “Ξέρεις, μια μέρα κι εσύ θα τραγουδήσεις αυτούς τους ρόλους”. Πρέπει να είδε κάτι σε μένα που δεν ήταν ακόμη προφανές σε όλους. Είναι ένας από τους δύο ανθρώπους που με καθοδηγήσαν και με διαμόρφωσαν καλλιτεχνικά, και χάρη στον οποίο είμαι τώρα αυτό που είμαι». (Σύμφωνα με τον Ηλία Τζεμπετονίδη, είδε «ένα διαμάντι που δεν είχε ακόμη κοπεί και γυαλιστεί, αλλά ήδη έλαμπε κάτω από την επιφάνειά».)

Ο Τζεμπετονίδης τη σύστησε στη Μαρκέλα Ντέβια, κορυφαία πρώην ερμηνεύτρια του μπελκάντο, και η Γέντε έμαθε να έχει εμπιστοσύνη στον εαυτό της, αγάπησε ξανά το τραγούδι και ανακάλυψε την πραγματική της φωνή. Όπως της είχε εξηγήσει και ο Αντζέλο Γκομπάτι, δάσκαλός της στη Μουσική Ακαδημία στη Νότιο Αφρική, «κανένας δεν είναι τέλειος. Η ουσία είναι να βρεις την αλήθεια σε κάθε ρόλο και σε κάθε όπερα και να μας την πεις. Αν αυτό το καταλάβεις και μπορείς να το κάνεις, βρίσκεσαι στον σωστό δρόμο και θα πετύχεις. Γιατί αυτό ψάχνει το κοινό, και σ' αυτό το μυστηριώδες μείγμα της αλήθειας του ρόλου με τη δική σου αλήθεια ανταποκρίνεται. Στην καθημερινή ζωή μπορείς να προσποιηθείς οτιδήποτε. Αλλά τη στιγμή που βγαίνεις στη σκηνή δεν μπορείς να κρυφτείς ή να κρύψεις τίποτα. Είσαι γυμνή. Γιατί μέσα από τη φωνή σου εκφράζεται όλο σου το είναι, όλη σου η αλήθεια. Εκείνη τη στιγμή όλοι ξέρουν ακριβώς πια είσαι».

Θαυμασμός για την Κάλλας

Όταν η Γέντε τραγούδησε την Τραβιάτα στο Παλέρμιο, ένας παλαιμάκος δημοσιογράφος, που είχε δει αυτή την όπερα με την Κάλλας, την πλησίασε και της είπε: «Μετά τη Μαρία δεν έχω ξαναδεί κάτι τόσο ειλικρινές, τόσο βαθύ και αληθινό όσο αυτό που φέρατε εσείς στον ρόλο». «Όπως φαντάζεστε, αυτό σήμαινε τα πάντα για μένα, γιατί μόνο από εκείνην αντλώ την έμπνευσή μου. Ποτέ μου δεν είχα είδωλα, γιατί όλοι οι καλλιτέχνες έχουν κάτι ιδιαίτερο να προσφέρουν στην τέχνη μας. Όμως η Μαρία είχε έναν απίστευτο τρόπο να διηγείται μια ιστορία με τη φωνή της – και αυτή είναι η μοναδική μου έμπνευση. Ελπίζω να είμαι μια από τις καλλιτέχνιδες που μεταλαμπαδεύουν τη φλόγα της, την πυρετώδη και ασταμάτητη αναζήτησή της για την αλήθεια. Όχι την τελειότητα –άλλωστε ποιος είναι τέλειος;–, αλλά την αλήθεια».

Ενας θάνατος και τέσσερις χαμένες ζωές

Οι ανθρώπινες σχέσεις καταρρέουν υπό το βάρος της αλήθειας

TESSA HANDLEY
Αργά μέσα στη μέρα
μτφρ.: Αγγελος Αγγελίδης,
Μαρία Αγγελίδου
Εκδ. Gutenberg, 2022, σελ. 356

Της **ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ**

Ενας θάνατος ξαφνικός, απρόσμενος, σοκαριστικός, που ανατρέπει τις ζωές όσων έμειναν να πενθούν. Το νεκρό ή τους ίδιους; Ο Ζάκαρι, ο ένας από τους συζύγους των δύο ζευγαριών, άνδρας της Λίντια και αχώριστος φίλος του Αλεξ και της Κριστίν, πεθαίνει και γεννάει ρωγμές στο ψηφιδωτό της ζωής τους. Ο έμπορος τέχνης, ευκατάστατος κι εξωστρεφής, αλέγρος κι απολαυστικός, γεννημένος να γεύεται και να απολαμβάνει τις χαρές της ζωής, περνάει στο σκοτάδι του θανάτου και αναγκάζει τους τρεις που απομένουν να αναμετρηθούν με το κοινό παρόν τους, που καταρρέει, το παρελθόν τους, που έχει καθορίσει τη σχέση τους, το μέλλον τους, που —φραντάζει και— γίνεται πηγή δεινών.

Οι τέσσερις τους έχουν μια άνετη ζωή, τους ενδιαφέρει η τέχνη, η λογοτεχνία, η μουσική

και ο κινηματογράφος, απολαμβάνουν τα προνόμια της κοινωνικής τους θέσης, έχουν από μία κόρη, αντίγραφο ή κακέκτυπο των ιδιών. Τους ενώνουν οι εμπειρίες που έχουν ζήσει, η σχέση τους ξεκινά από την εφηβεία τους, συνδέονται όχι τυπικά, κοινωνικά, τιμώντας απλά τη φιλία τους, μα ουσιαστικά, αφού επικοινωνούν, συναισθάνονται, φανερώνονται ο ένας στον άλλο ατόφιοι χωρίς φτιασίδια, δεν χρειάζονται καμιά πανοπλία για να συνυπάρχουν. Είναι απλά οι εαυτοί τους. Ή μήπως όχι; Μήπως ο πυρήνας κρύβεται κάτω «από αλλεπάλληλες συγκαλύψεις και μεταμφιέσεις» και «σε τελική ανάλυση, μήπως και οι μεταμφιέσεις δεν ήταν το ίδιο ενδιαφέρουσες».

Αταίριαστοι

Όταν οι τέσσερις τους είναι μαζί, μοιάζουν τόσο ταιριαστοί, συντονισμένοι, ενδιαφέροντες, απολαυστικοί. Όταν δούμε όμως τα δύο ζευγάρια χωριστά, καταλαβαίνουμε πόσο διαφορετικοί είναι οι σύζυγοι μεταξύ τους, τόσο που να καταλήγουν αταίριαστοι, έχοντας διαλέξει ο καθένας τους στην πραγματικότητα την εικόνα

Η τελευταία ανάσα του ήρωα θέτει σε κίνηση μηχανισμούς που αποκαλύπτουν την πραγματική εικόνα.

Ο πίνακας της ζωής των πρώων αποδεικνύεται πλαστός και ξεφλουδίζει, αποκαλύπτοντας επιθυμίες, πικρίες, εξαρτήσεις και ανταγωνισμούς.

που είχε για τον άλλο, αυτή που τον τράβηξε τον καιρό της γνωριμίας και τη συγκράτησε από ατολμία να αποδεχθεί τις αλλαγές που γίνονταν, από ραθυμία να αναγνωρίσει τον καινούργιο «άλλο», από βολή στο γνωστό, πάγιο, ακίνδυνο, δεδομένο.

Μόλις ο κρίκος που τους ενώνει σπάσει με αυτόν τον απρο-

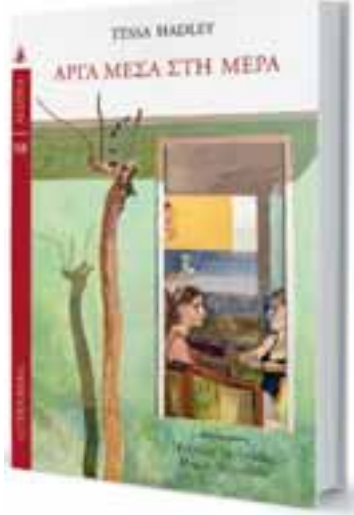
δόκητο θάνατο, θα αποκαλυφθεί ότι χωρίς να υποκρίνονται, δεν είναι αυτοί που φαίνονταν, ο πίνακας της ζωής τους που πίστευαν ότι ήταν αυθεντικός, αποδεικνύεται πλαστός και ξεφλουδίζει, αποκαλύπτοντας απωθημένα κι επιθυμίες, πικρίες και μυστικά, εξαρτήσεις και ανταγωνισμούς. Αποκαλύπτει την άρρητη, πραγματική σχέση τους, που έμοιαζε σταθερή και ακλόνητη, σχεδόν προδιαγεγραμμένη, που την άλλαξε όμως μια ανάσα, η τελευταία ανάσα εκείνου που πέθανε.

Η Κριστίν έχει τον κύριο ρόλο της αφήγησης, εκείνη κυρίως θυμάται, αναπολεί, πληγώνεται, παραιτείται, χαλυβδώνεται για να συνεχίσει να ζει. Αποδεικνύεται πιο δυνατή από ό,τι νόμιζε, πιο αυτόρκης, πιο ανεξάρτητη, πιο

ανελέητη, όταν θα χρειαστεί να συντροφέψει τον εαυτό της μετά την απρόσμενη φριχτή μοναξιά της. Ο άντρας της, Αλεξ, φανερώνοντας καινούργιες ανάγκες, ακάλυπτες κι εκκρεμείς πριν από τον θάνατο του φίλου του, θα θέλσει να τις εκπληρώσει μ' έναν τρόπο οδυνηρό για τους άλλους μα και τον ίδιο. Κι η Λίντια, η κόρη του Ζάκαρι, θα βγάλει το πέπλο της μποέμ, εύθραυστης, όμορφης, ανέμελης γυναίκας, που τη θρέφει το ενδιαφέρον των άλλων και την εξημερώνουν η ύλη, ο πλούτος, η πολυτέλεια, και με μια αργοπορημένη ωριμότητα, θα απλώσει το χέρι της σε αυτόν που ήθελε πάντα, τον σύζυγο της άλλης.

Η μεγάλη διάλυσή

Υποδόρια και μυστικά, χαμηλό-

Ερωτες που πνίγηκαν, γάμοι που έγιναν παράταιρα, επιθυμίες που αφέθηκαν να υποψώσκουν. Η Νέμεση γράφει πάντα τον επίλογο.

φωνα και υπαινικτικά εξελίσσεται για τους ήρωες η αναπόφευκτη σύγκρουση, η μεγάλη διάλυσή. Ερωτες που πνίγηκαν, γάμοι που έγιναν παράταιρα, επιθυμίες που αφέθηκαν να υποψώσκουν και τώρα εκδικούνται. Μελαγχολική και αργή εξέλιξη, φοβερή εσωτερική ένταση, μια συνεχής ισορροπία στο κενό και η Χάντλι μάς δίνει ένα μυθιστόρημα που ανατέμνει την ανθρώπινη ψυχή, διχασμένη ανάμεσα στο θέλω, μπορώ, διεκδικώ, παραιτούμαι, ανάμεσα στη χαρά και στην πληγή, ανάμεσα στο δράμα και στην ανακούφιση της αλήθειας.

Έχει μια θεατρικότητα η γραφή της Χάντλι. Κλειστοί χώροι, πολύτιμα αντικείμενα, προσοχή στους συμβολισμούς των μικρών λεπτομερειών, εσωτερικοί πόλεμοι, φίνα ξεσπάσματα, αυτοκυριαρχία και σωπή. Κι ένας προκλητικός ήχος. Είναι το δέρμα που αλλάζει πολλές φορές μέσα στον γάμο, μέχρι ν' αποφασίσεις αν «έμενες μαζί με τον άλλο περνώντας από τη μία μεταμόρφωση στην επόμενη. Ή δεν έμενες».

ΦΟΙΒΟΣ
ΔΕΛΗΒΟΡΙΑΣ
ΔΕΛΗΒΟΡΙΑΣ
ΦΟΙΒΟΣ

ΜΑΖΙ ΤΟΥΣ:
ΚΩΣΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
ΣΩΤΗΡΗΣ ΝΤΟΥΒΑΣ
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ
ΥΟΕΛ ΣΟΤΟ
& ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΑΪΝΑΣ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΉΧΟΥ:
ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΤΡΟΛΙΑΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 7 ΜΑΪΟΥ 2023, 20:30

Χορηγός:

Χορηγοί Επικοινωνίας:

Εισιτήρια / Tickets
€ 25 / 20
77 77 77 45
rialto.interticket.com

BEAUTY LINE

DEEJAY
93.5
RADIO

Ειρήνη Χριστοφόρου
SMALL TALK

Καθημερινά 13:00-15:00

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΛΟΝΔΙΝΟ

Ανθη φιλοτελισμού

Η νέα σειρά γραμματοσήμων των Βασιλικών Ταχυδρομείων του Ηνωμένου Βασιλείου με ευκρινές το προφίλ του βασιλιά Καρόλου Γ΄ είναι αφιερωμένη σε λουλούδια και δίνει ήδη χαρά σε χιλιάδες συλλέκτες γραμματοσήμων. Τα νέα γραμματόσημα έχουν δέκα αξίες (θέματα) σε λευκό φόντο με εξαιρετικό σχεδιασμό ανθέων, όπως παιώνια, ρόδο, ντάλια, ηλιοτρόπιο, μοσχομπίτζελο, ίρις, τουλίπα, λίλιουμ... Η σειρά πλαισιώνεται από το σχετικό φιλοτελικό υλικό, όπως οι περιήφμες καρτ ποστάλ των Βρετανικών Ταχυδρομείων.

ΠΑΡΙΣΙ

Μαρσέλ Μαρσό

Από τον εκδοτικό οίκο Actes Sud κυκλοφόρησε η αυτοβιογραφία του πολύπλευρου καλλιτέχνη, μίμου και ηθοποιού Μαρσέλ Μαρσό (1923-2007), ο οποίος ήταν ιδιαίτερα δημοφιλής (και στην Ελλάδα). Το κείμενο, γραμμένο από τον ίδιο, είχε παραδοθεί στα παιδιά του και πλέον κυκλοφορεί στα γαλλικά με τίτλο «Η ιστορία της ζωής μου». Γεννημένος στο Στρασβούργο, ο Μαρσέλ Μαρσό ήταν ίσως ο πιο διάσημος μίμος του εικοστού αιώνα. Εμφανίστηκε ενώπιον χιλιάδων θεατών σε πολλές χώρες.

ΦΛΟΡΙΝΤΑ

Νέος Σάρτζεντ

Το Μουσείο Νόρτον στο Γουέστ Παλμ Μπιτς στη Φλόριντα ανακοίνωσε πως θα προσθέσει στις συλλογές του έναν νέο πίνακα του Τζον Σίνγκερ Σάρτζεντ. Είναι το «Πορτρέτο της κυρίας Φρέντερικ Γκεστ (Είμι Φίλιπς)» (1905), που αποτελεί γενναιοδωρη προσφορά στο μουσείο εκ μέρους του εγγονού της εικονιζόμενης, Αλεξάντερ Γκεστ, και της οικογενείας του. Το νέο απόκτημα ισχυροποιεί τη θέση του Μουσείου Νόρτον ως κίβωτού της αμερικανικής τέχνης και κατόχου, επίσης, του πρώτου έργου του Τζον Σίνγκερ Σάρτζεντ.

ΜΑΛΑΓΑ

Πρώμος Πικάσο

Στη Μάλαγα, τη γενέτειρα του Πάμπλο Πικάσο, μπορεί να δει κανείς το σπίτι όπου μεγάλωσε αλλά και τα πρώιμα έργα του, τα έργα πριν ο Πικάσο γίνει «Πικάσο». Στο Μουσείο Πικάσο της Μάλαγας, περισσότεροι από 700.000 επισκέπτες προσέρχονται ετησίως, γεγονός που μας υπενθυμίζει ότι η αγορά του πολιτισμού συμβάλλει στο εθνικό εισόδημα. Εκεί, στο Μουσείο της Μάλαγας, μπορεί να θαυμάσει κανείς επίσης ένα έργο υφαντό της Jacqueline Dürrbach, μεταφορά των «Δεσποινίδων της Αβινιόν» (έργο του 1907).

ΠΑΡΙΣΙ

Αρχαίοι τάφοι

Εντύπωση προκάλεσε ανακάλυψη αρχαιολόγων στο κεντρικό Παρίσι. Βρήκαν 50 τάφους, απείραχτους επί αιώνες, πολύ κοντά στον σταθμό μετρό Port-Royal στην αριστερή όχθη. Η παρισινή νεκρόπολη προσφέρει τώρα μια σπάνια μαρτυρία για το πώς ήταν η ζωή σε αυτό το κομμάτι της γαλλικής πρωτεύουσας 2.000 χρόνια πριν, κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους. Το όνομα των Παρισίων στη διάρκεια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας ήταν Λουτέτια. Πολλά ευρήματα μαρτυρούν την ακμή της πόλης.

Ταμάρα ντε Λέμπικα, «Γυναίκα με γαλάζιο φόρεμα» (1933).

Στην καρδιά του Μεσοπολέμου, το καλειδοσκόπιο του Μοντέρνου

Η νέα έκθεση με θέμα τον Μεσοπόλεμο, με έμφαση στη δεκαετία του 1920, στο Μουσείο Τέχνης της Βόννης (έως τις 30 Ιουλίου) είναι όπως τιτλοφορείται ένα «καλειδοσκόπιο του μοντερνισμού». Η δεκαετία του 1920 θα μπορούσε να συγκριθεί μόνο με τη δεκαετία του 1960 σε ορμή ανανέωσης και ρήξη με το παρελθόν. Και οι δύο δεκαετίες, μετά από παγκόσμιους πολέμους, ενθάρρυναν την αμφισβήτηση, την καινοτομία και τον πειραματισμό. Στη Βόννη, ο Μεσοπόλεμος (τόσο καθοριστικός και για την ίδια τη Γερμανία) εξετάζεται μέσα από κορυφαία έργα τέχνης και θεματικές αφηγήσεις. Όπως αναφέρεται από το Μουσείο της Βόννης, η ριζοσπαστική φύση της εποχής εκείνης της προσδίδει εντυπωσιακή και διαρκή επικαιρότητα ακόμη και στον 21ο αιώνα. Στην έκθεση, σαν σε ένα καλειδοσκόπιο, η ποικιλία των εικόνων και των ήχων γεννάει νέες προσλήψεις για τον Μεσοπόλεμο, διεργασία ισχυρή που συμβάλλει στην παραγωγή νέας σκέψης για τη μοναδικότητα της εποχής αλλά και τις αναλογίες της με τη δική μας. Η δεκαετία του 1920, αλλά και του 1930, χαρακτηριζόταν από κοινωνικό αναβρασμό. Υπήρχε ακλόνητη πίστη στην πρόοδο και μια άνευ προηγουμένου ορμή για καινοτομία σε όλες τις σφαίρες της ζωής.

Εκτεταμένα δίκτυα καλλιτεχνών, κοινωνικές αναταραχές, πολιτικές ακρότητες, μαζική επικοινωνία και αυξημένη πρόσβαση συνέβαλαν στη δημιουργία πολλών και ποικίλων μορφών της αβάν-γκαρντ στα αστικά κέντρα. Ήταν μια εποχή αντιθέσεων και συγκρούσεων. Ο παλιός κόσμος αποκαθλωνόταν. Η έκθεση στη Βόννη δομείται πάνω σε τρεις θεματικές ενότητες: Πρώτον, το φαινόμενο της μεγαλούπολης ως βιότοπου και παραμορφωτικής αντανάκλασης του μοντερνισμού. Δεύτερον, η συζήτηση για τα νέα μοντέλα ρόλων για τις γυναίκες και τους άνδρες. Τρίτον, η σάρωση της παλιάς αρχιτεκτονικής έκφρασης και η προώθηση νέων προτύπων κατοικίας. Είναι, προφανώς, μια έκθεση που παράγει στοχασμό μέσα από την τέχνη, τα τεκμήρια, τα τεκνομήνη. Έμφαση δίνεται και στα φαινόμενα που έφερε ο Μεσοπόλεμος: τη δική του εκδοχή της παγκοσμιοποίησης, την ταχύτητα, την επιθυμία πειραματισμού, την αμφισβήτηση των παραδοσιακών ρόλων των φύλων, την απόσχιση από τις μορφές του ιστορισμού και την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών. Ίσως από τα πιο ενδιαφέροντα στοιχεία της έκθεσης είναι η σύγκριση και ο παραλληλισμός με τη δική μας εποχή, ομοιότητες και διαφορές.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

«Ξέρεις την ορμή του βίου μας· τι θέρμην έχει· τι ηδονή υπερτάτη»

Στη σελίδα 5 του σημερινού ενθέτου, σύγχρονοι Έλληνες ποιητές και ποιήτριες επιλέγουν το αγαπημένο τους ποίημα του Καβάφη. Ο κύριος Γκρι, χωρίς να είναι ποιητής, θέλει να επιλέξει και αυτός ένα δικό του αγαπημένο ποίημα από τον κορυφαίο (και παγκόσμιο) Έλληνα ποιητή: το «Ιασή τάφος».

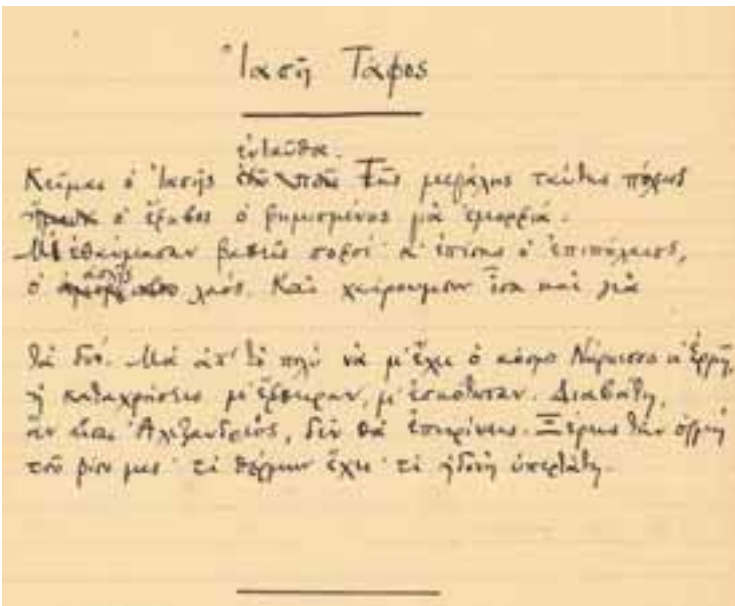
Σύντομο, λακωνικό ποίημα που υπακούει στη λογική του αρχαίου ταφικού επιγράμματος. Ποιητικά σχόλια με μια ιδιαίτερότητα: μιλάει ο ίδιος ο νεκρός μέσα απ' το μνήμα. Δεν έχει πολλά να πει: οι νεκροί δεν φλυαρούν. Έχουν κατακτήσει μια ζηλευτή οικονομία και, επιπροσθέτως, η ματιά τους στα πράγματα μοιάζει να έχει κάτι αφόρητα ρεαλιστικό, έως και κυνικό: η ζωή έληξε, τι άλλο να πούμε;

Ο Ιασής του Καβάφη «της με-

«Μα απ' το πολύ
να μ' έχει ο κόσμος
Νάρκισσο κ' Ερμή,
οι καταχρήσεις μ' έφθειραν,
μ' εσκότωσαν».

γάλης ταύτης πόλεως (σ.σ. της Αλεξάνδρειας) ο έφηβος ο φημισμένος για εμορφιά», που τον θαύμασαν «βαθείς σοφοί» μα και ο «επιπόλαιος, ο απλούς λαός», από τον άλλο κόσμο εκφράζει τον καημό του: «Μα απ' το πολύ να μ' έχει ο κόσμος Νάρκισσο κ' Ερμή, οι καταχρήσεις μ' έφθειραν, μ' εσκότωσαν».

Η κατάληξη του ποιήματος έχει τη σοβαρή μα και τόσο αλόκοτα ανάλαφρη προφορική απεύθυνση που συνηθίζουν οι νεκροί στα αρχαία ταφικά επι-

«Ιασή Τάφος», χειρόγραφο του Καβάφη. Τα αρχαιολογικά τεκμήρια αποτελούν ευγενική παραχώρηση του Αρχείου Καβάφη του Ιδρύματος Ωνάση.

γράμματα προς τον περαστικό πάνω απ' το μνήμα τους: «Διαβάτη, αν είσαι Αλεξανδρεὺς, δεν θα επικρίνεις. Ξέρεις την ορμή του βίου μας· τι θέρμην έχει· τι ηδονή υπερτάτη».

Μάλιστα· ο νεκρός δεν λησμονεί την ευδαιμονία, την ευφορία, τον ηδονισμό του απλώς και μόνον να είναι ζωντανός. Και, επιπλέον, η πόλις σε ακολουθεί και μετά θάνατον, ειδικά όταν είναι ταυτόσημη με τον χείμαρρο του βίου, με την αντίφαση που φωλιάζει στον πυρήνα του.

Ο κύριος Γκρι αγαπά αυτό το καθαφικό ποίημα για έναν ακόμη λόγο: τον θυμίζει τα αρχαία ελληνικά επιτύμβια επιγράμματα που είχε ανακαλύψει στα 25 του μέσα από τις εξάσιες μεταφράσεις του Παντελή Μπουκάλα («Επιτάφιος Λόγος», εκδ. Αγρα, 1995). Παραθέτει:

«Συχνά-πυκνά τ' ετραγούδιστα, τώρα απ' τον τάφο θα βοηθώ: Πείτε. Προτού σας περικλείσει τούτη η σκόνη» (Ιουλιανού Αιγυπτίου).

Ενας ανώνυμος νεκρός παραδέχεται: «Πολλούς θανάτους πέθανα, μα σαν κι αυτόν ποτέ μου».

Ο Συμλωνίδης Κείος μέσα απ' τον τάφο σικτιρίζει: «Λειψά έφαγα, λειψά ήπια, αρρώστησα πολύ. Και πέθανα. Εστω κι αργά. Στα σκακίδια λοιπόν. Όλοι σας».

Ο κύριος Γκρι έχει για τελευταίο σταθμό τον Παύλο Σιλεντάριο: «- Τ' όνομά μου.../ - Ε, και λοιπόν;/ - Πατρίδα μου.../ - Ε, κι ύστερα;/ - Από γένος κρατάω τρανό./ - Κι αν ήσουν από ταπεινότατο;/ - Ως να πεθάνω, ένδοξα έζησα./ - Κι αν άδοξα είχες ζήσει;/ - Και τώρα, ενθάδε κείμαι./ - Ποιος, και σε ποιον τα λες ετούτα;».

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

«Αιτιλο»

Φωτογραφία της Νταϊν Άρμπους σε παλαιότερη έκθεση προς τιμήν της στο Βερολίνο.

Η Νταϊν Άρμπους μας παρέδωσε μια κολεξιόν αλλόκοτων προσώπων χωρίς ίχνος κυνισμού και χωρίς να αρκείται στην πρόκληση.

νο το φορτωμένο χριστουγεννιάτικο δέντρο που βρίσκεται ταβάνι απεικονίζαν ένα ξεχωριστό και θαμμένο κομμάτι μας, με τον μαγικό τρόπο που η αντανάκλαση ενός παραμορφωτικού καθρέφτη ή τα φίλτρα που διαθέτει ένα κινητό τηλέφωνο μας κάνουν να μοιάζουμε περισσότερο όμορφοι ή πλίθιοι, που είναι περίπου το ίδιο. «Όλα περίεργα και υπέροχα σαν φρικιά. Κανείς δεν μπορεί να διακρίνει τον εαυτό του. Όλοι είμαστε θύματα της ιδιαιτερότητάς μας», έγραφε σε ένα από τα πολλά σημειωματάρια που άφησε πίσω της.

Η μέθοδός της θα μπορούσε να συνοψιστεί ως εξής: «Πηγαίνω εκεί που δεν έχω βρεθεί ποτέ». Αλλά και στην αντίστροφη παραλλαγή της: «Πηγαίνω εδώ που ανήκω, γιατί δεν έχω βρεθεί ποτέ». Για την Άρμπους μια εικόνα ήταν ένα μυστικό για ένα μυστικό. Ένα μυστικό μέ-

σα στην ανησυχητική γαλήνη της ακινησίας, θα συμπλήρωνε κανείς. Η δασκάλα της και φωτογράφος Λιζέτ Μοντέλ θυμάται την αγωνία της να βρει ένα σύστημα προκειμένου να απαθανατίζει τους ανθρώπους που συναντούσε στον δρόμο μέσα σε μια αφύσικη ακινησία, les και ήθελε να σταματήσει τον χρόνο. Τους έβαζε να ποζάρουν με το βλέμμα τους καρφωμένο στον φακό, επιδιώκοντας μια πεντακάθαρη ατμόσφαιρα χωρίς αέρα επειδή σικαινόταν τον αυθορμητισμό. Πέτυχε τελικά ακριβώς το αντίθετο. Τα πάντα πάλλονται στα πορτρέτα της και ειδικά οι λεπτομέρειες: το κουμπί στη ζακέτα, τα χοτ ντογκ, το κουτάλι στο χέρι, η ελιά στον λαιμό, το δόντι που λείπει, ο καπνός του τσιγάρου.

Ακόμη και στη σειρά που τράβηξε από το '69 έως το '71 σε κέντρα ψυχικά ασθενών, και εκδόθηκε μεταθανάτια με τίτλο «Αιτιλο», δεν είχε πραγματικά σημασία το θέμα, όσο κι αν πίστευε σε αυτό άνευ όρων, αλλά το φόντο πίσω από τις ομάδες τροφίμων που περιφέρονταν στους εξωτερικούς χώρους του ασύλου. Ένα δειλινό ακίνητο και μαζί υγρό σαν γάλα, μαύρο και λευκό, μακάριο και επικίνδυνο, ένας ιστός αράχνης που παραμόνευε το θήραμά του: εμάς. Για

την Άρμπους το παιχνίδι δεν παιζόταν στην τεχνική, στην ποιότητα του χαρτιού ή στα χημικά εμφάνισης, αλλά από πού ερχόσυν αποφασισμένος να φωτογραφίσεις, από ποιες βαθιές κι απόκρημνες πλευρές του σώματός σου, εφόσον υπάρχουν τέτοιες, ανέσυρες τις εικόνες που αποθήκευες στη μηχανή σου.

Με την αφέλεια του διανοούμενου, με την οποία μόνο οι Αμερικανοί καλλιτέχνες έχουν ευλογηθεί, απομακρύνθηκε από την αστική καταγωγή της κι αφού εργάστηκε σε περιοδικά μόδας μάς παρέδωσε μια κολεξιόν αλλόκοτων προσώπων χωρίς ίχνος κυνισμού και χωρίς να αρκείται στην πρόκληση – άλλωστε περισσότερες πιάσχιζε για την οριοθέτησή της. Μπορεί η Ναν Γκόλντνιν, η πιο ισχυρή επίγονός της, να κατέγραψε από πιο κοντινή απόσταση τη λούμπεν παρέα της, τη φίλια και τον έρωτα σαν πεδίο μάχης όπου ο θάνατος θερίζει, αλλά ακόμη κι αυτή δεν ξεπέρασε την Άρμπους, ούτε σε ηθικό επίπεδο, μα ούτε στον τόπο του σπαραγμού. Ίσως επειδή η μονοθεματική mania της Άρμπους την έκανε, σε αντίθεση με την Γκόλντνιν, να είναι πάντα εκτός θέματος, προσφέροντάς της αυτό που επιθυμούσε: να φωτογραφίζει το παρόν ως μια ξέφρενη τελετή ακινησίας.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ**

Από φυγή σε φυγή

ΕΝΤΟΥΑΡ ΛΟΥΙ
Αλλαγή: μέθοδος
μυθρ. Στέλα Ζουμπουλάκη
εκδ. Αντίποδες, **σελ.** 284

Η **απονομή** στην Ανί Ερνό του βραβείου Νομπέλ 2022 προκάλεσε έντονες συζητήσεις σχετικά με τη λογοτεχνική αξία του έργου της. Δεν είμαι σε θέση να υποστηρίξω πως πρόκειται για έργο κορυφαίο, πρόκειται ωστόσο για μια πεζογραφία μέσα στην οποία συναντά κανείς τον εαυτό του – κοινωνικές εμπειρίες που υπήρξαν σε όλους όσοι γεννηθήκαμε μετά τον Πόλεμο, κοινές. Κι ακόμα πρόκειται για κείμενα τα οποία εισήγαγαν ένα ρεύμα που στις τελευταίες δεκαετίες κερδίζει ολοένα περισσότερους συγγραφείς και αναγνώστες – την αυτοβιογραφική λογοτεχνία. Πρόκειται δηλαδή για επιτεύγματα όχι μικρά. Στο ίδιο ρεύμα ανήκει και ο κατά πενήντα χρόνια νεότερος της Ερνό, πεζογράφος Εντουάρ Λουί (γ. 1992): και όσον αφορά τον αυτοβιογραφικό χαρακτήρα του έργου του και τα εργαλεία της κοινωνιολογικής ανάλυσης στα οποία προσφεύγει, και όσον αφορά τον πολιτικό ακτιβισμό του. Διότι ανήκοντας σε στρώμα-τα πολύ φτωχά, οι δύο συγγραφείς

κατόρθωσαν να διαπεράσουν τα παραδοσιακά στεγανά της γαλλικής κοινωνίας, να σπουδάσουν και να αλλάξουν τη μοίρα τους. Εδώ όμως σταματούν οι μεγάλες ομοιότητες τους καθώς ο Λουί έζησε επιπλέον, από τα πρώτα χρόνια της ζωής του μέσα στο ίδιο περιβάλλον, τον εκφοβισμό λόγω των «μην ανδρικών» κινήσεων και της «λεπιτής» φωνής του. Όπως στο παλαιότερο «Να τελειώ-νουμε με τον Εντύ Μπελγκέλ» (2014) που ο Εντουάρ Λουί έγραψε στα είκοσι δύο χρόνια του και γνώρισε διεθνή επιτυχία, στο «Αλλαγή: μέ-θοδος», ο συγγραφέας αναπλάθει την ακαταμάχητη επιμονή του να ξεφύγει από το οικογενειακό περιβάλλον, το χωριό, τη φτώχεια και το ομοφυλοφιλικό «στιγμα». Πρόκειται ωστόσο για επιμονή που γρήγορα φανερώνει τον τραυματικό της χαρακτήρα καθώς θα αποδειχθεί πως κανένας κάποιος δεν συνιστά καταφύγιο, και καμιά επιτυχία δεν τον απαλλάσ-

σει από τον σταθερό καταναγκασμό της φυγής. Από το απομονωμένο Άλλενκούρ της Πικαρδίας πηγαίνει στην πρωτεύουσα της περιοχής Αμιένη, και από εκεί στην πόλη των Φώτων, στο Παρίσι. Ούτε όμως η μεγάλη Εκόλ Νορμάλ στην οποία πετυχαίνει να φοιτήσει τον καθνισκά-ζει, ούτε το μεγαλοαστικό και αριστοκρατικό περιβάλλον στο οποίο κατορθώνει να μπει. Ένα μέσο διαχειρίσ-τος του τραύματος θα ήταν η ψυχανάλυση προς την οποία ο Εντουάρ Λουί δεν δείχνει καμιά κλίση. Κάνει αντιθέτως χρήση των εργα-λείων του κοινωνιολόγου Πιερ Μπουρντιέ (όπως και ο μέντοράς του Ντιντιέ Εριμπόν στο επίσης αυτοβιογραφικό «Επιστροφή στη Ρενς», 2009). Ο Λουί προσπαθεί να αποκάλυψει τους υπόρρητους κανόνες που επιβάλλει η καθεστηκυία τάξη για το τι είναι νόμιμο, τι είναι επιβεβλημένο και τι περιττό. Και όπως και στα εν-

διάμεσα βιβλία του «Η ιστορία της βίας» (2016) και το «Ποιος σκότώσε τον πατέρα μου» (2018), επιδιώκει να καταδείξει πως οι εντέλεις «αυτονόητες» κοινωνικές επιταγές έχουν ως συνέπεια να θέτουν διά παντός στο περιθώριο ολόκληρες μερίδες πληθυσμού. Προκειμένου λόγου χάριν να αποδείξει την αρρενωπότητά του σύμφωνα με τις κοινωνικές αρχές του περιβάλλοντός του, ο πατέρας του έπρεπε να αμφισβητήσει τους καθηγητές στο σχολείο, με αποτέλεσμα να αποκλειστεί από το εκπαιδευτικό σύστημα και να καταδικαστεί σε ακραία φτώχεια.

Τα βιβλία του Λουί διαβάζονται χωρίς ανάσα. Ο συγγραφέας μιλάει για τα πάντα χωρίς αναστολή. Εχοντας βιώσει τις πιο ακραίες προσβολές δεν φοβάται μην εκτεθεί. Όπως άλλωστε υποστήριξε σε συνέντευξή του, το λογοτεχνικό τέχνασμα της έμμεψης υποβολής και όχι της ευθείας κατάθεσης των όσων θέλει να εκφράσει, αποτελεί αισθητικό τρόπο της συντηρητικής λογοτεχνίας. Αντιθέτως, γι' αυτόν τέχνη είναι να δείχνει όψεις της πραγματικότητας που οι άνθρωποι δεν θέλουν να βλέπουν, και έτσι να την καθιστά σοβαρό εργαλείο άσκησης πολιτικής.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΕΝΗ ΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Η Ελένη Τασοπούλου γεννήθηκε και ζει στο Αγρίνιο. Σπούδασε Νομικά στο ΕΚΠΑ και Contemporary Sociology στο Lancaster University στην Αγγλία. Έχει βραβευθεί τρεις φορές από τη Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφία (2016, 2017, 2018) για τα βιβλία της «Το σκιάκτρο και η τριανταφυλλιά», «Το λουζεράκι» και «Ο σκέιτερ και το φανταστικό υπερόπλο». Το 2019, το παραμύθι της «Η αράχνη και το φεγγαρόφωτο» βραβεύθηκε από την Πανελλήνια Ένωση Λογοτεχνών. Το καινούργιο βιβλίο της είναι το νεανικό μυθιστόρημα «Αυτό που κρύβεται στα δέντρα» (εκδ. Καστανιώτη). Έχει μια κόρη, την Εύα.

Ποια βιβλία έχετε αυτό τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
«Σαν σκόνη στον άνεμο» του Λεονάρδο Παδούρα, «Οδήγησε το αλέτρι σου πάνω από τα οστά των νεκρών» της Ολγκα Τοκάρτσουκ και «Η γυναίκα του επάνω ορόφου» της Κλερ Μεσούντ.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα, χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Η Μάρτα Οριόλς, στο βιβλίο της «Να μάθω να μιλώ με τα φυτά», μου υπενθύμισε πως ακόμη και μέσα από την πιο σκληρή συνθήκη μπορεί να αναδυθεί μια καινούργια συνειδητοποίηση, μια άλλη οπτική του εαυτού και της ζωής μας.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
«Καθώς ψυχορραγώ» του Ουίλιαμ Φόκνερ.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
Να έχω ηρεμία, κυρίως εσωτερική. Τότε τα υπόλοιπα δεν έχουν και πολλή σημασία, αφού η ανάγνωση δημιουργεί μια καινούργια, δική της συνθήκη.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν;
Νιώθω ενοχές όταν για άλλη μια φορά διαπιστώνω ότι τα βιβλία που διάβασα τους τελευταίους, πολλούς μήνες, είναι αποκλειστικά και μόνο αστυνομικής λογοτεχνίας.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Η δεξιοτεχνία στη γραφή, ασφαλώς. Η ακρίβεια στις περιγραφές. Και όταν φωτίζονται οι σκοτεινές πλευρές ανθρώπων και πραγμάτων, αλλά χωρίς να χλευάζονται – εντέλει, η ευσπλαχνία του συγγραφέα για την ανθρωπινή κατάσταση.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;
Προτιμώ να μη γνωρίζω ποιο θα είναι αυτό. Η αναζήτηση ενός καινούργιου βιβλίου στους πάγκους των βιβλιοπωλείων είναι μια συγκίνηση αναντικατάστατη – και παραμένει αναλλοίωτη, όσες φορές κι αν επαναληφθεί.

Τι πραγματεύεται το νεανικό μυθιστόρημα «Αυτό που κρύβεται στα δέντρα»;
Είναι μια ιστορία ενηλικίωσης μέσα από την απέραντη οδύνη μιας απώλειας και τη συγκλονιστική, λυτρωτική δύναμη μιας «αταίριαστης» φιλίας.

Ποιος είναι ο ρόλος του αόρατου ανδρώπου στην πλοκή της ιστορίας;
Αν και έχει φύγει για πάντα, κατορθώνει με κάποιον τρόπο να είναι παρών στις δύσκολες στιγμές, να στηρίζει, να εμπνέει, να δείχνει τον δρόμο. Αν και η ίδια προσωρινά το αγνοεί, είναι ο Σημαντικός Άλλος της ηρωίδας του βιβλίου.

Εμπειρία: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

ΨΗΦΙΑΚΗ

BIBΛΙΟΘΗΚΗ

από τη

Read
LIBRARY

ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ
Απόψεις για την Παιδική Λογοτεχνία
σελ. 87, εκδ. της Ανοικτής Βιβλιοθήκης
(β' εκδ. 2023)

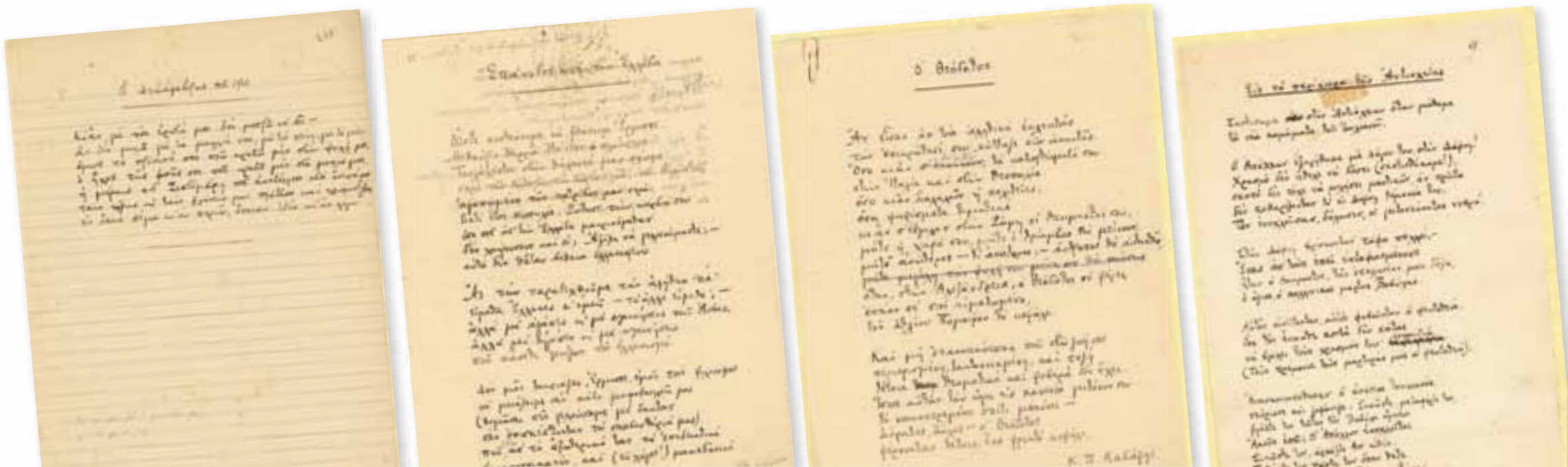

Η σειρά δοκιμίων του Μάνου Κοντολέων «Απόψεις για την Παιδική Λογοτεχνία», που είχε εκδοθεί για πρώτη φορά το 1988 από τις εκδόσεις «Πατάκη», επανεκδόθηκε μόλις πρόσφατα ψηφιακά από την «Ανοικτή Βιβλιοθήκη». Η λογοτεχνία που απευθύνεται σε αναγνώστες μικρής ηλικίας -δηλαδή σε παιδιά και εφήβους- είναι μια ιδιαίτερα ευαίσθητη περιοχή εντός της οποίας το κείμενο που γράφεται, ακροβατεί ανάμεσα στην ελευθερία της καλλιτεχνικής δημιουργίας και στην οριοθέτηση των κανόνων της παιδαγωγικής, αναφέρει στο προλογικό του σημείωμα ο συγγραφέας. Κατά τη δεκαετία του '80 είχε γίνει ένα άλμα στο Παιδικό βιβλίο. Νέοι συγγραφείς μπαίνουν δυναμικά στο χώρο προσπαθώντας να ακουστούν. Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας, σε μια περίοδο όπου ακόμα η παιδική λογοτεχνία δεν αποτελούσε θέμα προς μελέτη στα ελληνικά Πανεπιστήμια, πολλοί συγγραφείς είχαν αναλάβει το ρόλο να καταθέτουν τις εμπειρίες και απόψεις τους με έναν κάποιον θεωρητικό τρόπο. Ο συγγραφέας ανήκει κι αυτός σ' αυτήν τη γενιά των συγγραφέων που χτίσανε τη νέα μορφή της ελληνικής παιδικής λογοτεχνίας. Πάντα πίστευε, όπως λέει, πως μαζί με τα καθαρώς λογοτεχνικά κείμενα, αζίζει ένας συγγραφέας να ασχολείται και με θεωρητικούς προβληματισμούς. Τα άρθρα του που περιλαμβάνονται σε αυτόν τον τόμο γραφίσανε εκείνη την περίοδο, της μεταπολίτευσης, και εκφράζουν τις απόψεις αλλά και τις συνθήκες εκείνων των χρόνων. Τα κείμενα αυτά αποκτούν μια νέα επικαιρότητα καθώς και στον αιώνα που διανύουμε τα έργα για παιδιά τα χαρακτηρίζει μια νέα μορφή συντηρητικότητας. Αυτός ήταν και ο λόγος που ο Μ. Κοντολέων θέλησε να εντάξει το βιβλίο αυτό στην «Ανοικτή βιβλιοθήκη».

Το βιβλίο διανέμεται δωρεάν και από τη Read Library.
Επισκεφθείτε τον ιστότοπο Read-library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Τα αρχειακά τεκμήρια αποτελούν ευγενική παραχώρηση του Αρχείου Καβάφη του Ιδρύματος Ωνάση © 2016-2018 Αρχείο Καβάφη, Ιδρυμα Ωνάση.

Το ταξίδι του Κ. Π. Καβάφη συνεχίζεται

Ποιήτριες και ποιητές του σήμερα γράφουν για το αγαπημένο τους δημιουργημά του με αφορμή τα 90 χρόνια από τον θάνατό του

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ**

Αν επισκεφθεί κάποιος τα βιβλιοπωλεία στη Νέα Υόρκη και στο Παρίσι, στο Βερολίνο και στο Λονδίνο, θα διαπιστώσει ότι ο Καβάφης είναι παρών περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον ελληνόφωνο ποιητή ή ποιήτρια. Σήμερα συμπληρώνονται 90 χρόνια από τον θάνατο του Αλεξανδρινού και ένας καλός τρόπος για να μετρήσουμε πόσο επιδραστική παραμένει η ποίησή του στον σύγχρονο πολιτισμό είναι να δούμε ενδεικτικά ποιοι αλληλεπιδρούν με αυτήν: ο Λέοναρντ Κοέν με το «Alexandra leaving» (τραγουδιστική παράφραση του «Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον»)· ή το ποίημα του πολυβραβευμένου Αμερικανού Τζέιμς Μέριλ «After Cavafy», που δίνει μια νέα εκδοχή του «Περιμένοντας τους Βαρβάρους»· ή το μυθιστόρημα του νομπελίστα Τζ. Μ. Κουτσί με τον ίδιο ακριβώς τίτλο (1980)· τα καθαφικά ποιήματα του Γιόαχιμ Ζαρτόριους· η κριτική παρουσίασή του από τη Μαργκερίτ Γιουρσενάρ· ο Ισραηλινός αστροναύτης που τον Απρίλιο του 2022 απήγγειλε την «Ιθάκη» κατά την απογείωσή.

Αν έπρεπε να προτείνω ένα ποίημα θα διάλεγα το «Πολύ σπανίως». Μια στιγμή της παγκόσμιας ποίησης που συγκεντρώνει μέσα σε λίγους στίχους τη μεθυστική αλληλεξάρτηση του θανάτου, της τέχνης και της ερωτικής επιθυμίας.

Σημαντικό: ο Καβάφης αρχειοθετούσε συστηματικά το έργο του. Το αρχείο Καβάφη πέρασε στη διαχείριση του Ιδρύματος Ωνάση στα τέλη του 2012 εξασφαλιζοντας τη παραμονή του στην Ελλάδα και αποφεύγοντας ενδεχόμενο κατακερματισμό του. Η επιλογή του Ιδρύματος για πλήρη και ανοικτή πρόσβαση για το σύνολο των περιεχομένων του αρχείου οδήγησε στην ψηφιοποίηση και δημοσίευση της ψηφιακής συλλογής του αρχείου, το <https://cavafy.onassis.org/> ή <https://cavafy.onassis.org/>, εξασφαλίζοντας ελεύθερη πρόσβαση τόσο στην επιστημονική κοινότητα όσο και το ευρύ κοινό.

Το Ίδρυμα Ωνάση θα ενεργοποιήσει το φθινόπωρο του 2023 νέους χώρους για το έργο του τόσο στην Αθήνα όσο και στην Αλεξάνδρεια: στην Αθήνα, στην οδό Φρυνίχου 16, θα στεγαστούν το αρχείο και η βιβλιοθήκη του ποιητή, καθώς και η συλλογή με προσωπικά αντικείμενα και έργα τέχνης με αναφορές στον τελευταίο. Στην Αλεξάνδρεια ανακαινίζει την Οικία Καβάφη σε συνεργασία με το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού. Οι δύο χώροι, σε Ελλάδα και Αίγυπτο, θα «συνομιλούν», καθώς θα αλληλοτροφοδοτούνται με περιεχόμενο και δράσεις.

Από χθες έως τις 6 Μαΐου η Νέα Υόρκη πλημμυρίζει με σειρά δράσεων που αποσκοπούν να

Στη Νέα Υόρκη διοργανώνεται έως τις 6 Μαΐου σειρά εκδηλώσεων αφιερωμένη στον σπουδαίο Αλεξανδρινό.

γιορτάσουν τα 160 χρόνια από τη γέννηση και τα 90 από τον θάνατο του ποιητή. Με ονόματα όπως οι Νικ Κέιβ, Μπομπ Φάουστ, Λόρι Αντερσον, Λένα Πλάτωνος, Ρούφους Γουέιναρντ, Τζούλιαν Μουρ, Ντάνιελ Μέντελσον κ.ά., το φεστιβάλ του Ιδρύματος Ωνάση στη Νέα Υόρκη «Archive of Desire» προσθέτει κάτι ακόμη στην παγκόσμια ακτινοβολία του Καβάφη. Σήμερα η «Κ» ζητάει από ποιήτριες και ποιητές της νεότερης γενιάς –έβγαλαν το πρώτο τους βιβλίο τον 21ο αιώνα– να μιλήσουν για το αγαπημένο τους καθαφικό ποίημα.

**Ενο Αγκόλλι
«Μέρες του 1909, '10 και '11»**

Τις «Μέρες του 1909, '10, και '11» (όπως και τις άλλες «Μέρες») δεν τις διδαχθήκαμε και –φευ!– δεν θα τις διδαχτούμε μάλλον ποτέ στο ελληνικό σχολείο, παρά τη συναρπαστική εξομολογητικότητα τους, τη σπάνια αφηγηματική υφή, τον διακριτικό ρυθμό. Με συγκινούν εδώ ιδιαίτερα η αντιπαράθεση της λεπτομερούς εικονοποιίας και του απεριποίητου νέου, ο φιλοσοφικός αναστοχασμός για τη φυσική μας φθορά και η εύρωστη στίξη.

**Βασίλης Αμανατίδης
«Εν τω μνηί Αθύρ»**

Το 1917 στο «Εν τω μνηί Αθύρ» δημιουργεί σχεδόν ένα νέο είδος ποιήματος τεσσάρων διαστάσεων: ένα δισδιάστατο αντικείμενο χρόνου από λέξεις. Ο ίλιγγος του χρόνου και τα δάκρυα για την απώλεια σώματος, μορφοφίας, ζωής, επιθυμίας, πδονής προσποιούνται πως μισοκαλύφθηκαν κάτω από έναν μουσικότατο μισοσπασμένο ίαμβο αρχαίο και μελλοντικό. Εδώ, το ψευδο-ελληνιστικό είναι με τέτοια ακρίβεια καμωμένο, ώστε έχει τη δύναμη να απλώνεται προς τον λερτισμό, την ψηφιακότητα, και το metafiction. Ένα αξιοθαύμαστο έργο τέχνης, που μας υπενθυμίζει πως το πραγματικό ποίημα είναι ένα πλαστό νοητικό γλυπτό τεσσάρων διαστάσεων, με υλικά τις λέξεις, τον χρόνο και τη μνήμη, την κ...α και το πένθος.

**Αννα Γρίβα
«Εισ τα περίχωρα της Αντιοχείας»**

Ποίημα της ωριμότητας του Καβάφη με πρωταγωνιστή τον Ιουλιανό, ρομαντικό μιας «οριακής» εποχής, που επιθυμούσε μια αυτοκρατορία ελληνικού τρόπου, αποτρέποντας την επικράτηση

Αντίγραφο φωτογραφίας του Καβάφη στο διαμέρισμά του. Η πρωτότυπη φωτογραφία τραβήχτηκε από τον φωτογράφο Racine γύρω στο 1930. Φυλάσσεται σε χαρτονένιο φάκελο που φέρει το λογότυπο του φωτογράφου της Αλεξάνδρειας, Akpar Retian.

του χριστιανικού κοσμοειδώλου. Στο ποίημα αυτό, οι χριστιανοί χλευάζουν τον Ιουλιανό που απομακρύνει τα λείψανα του μάρτυρα Βαβύλα από το ιερό του Απόλλωνα. Κι όταν έπειτα ξεσπάει φωτιά στο απολλώνιο τέμενος, για την οποία ο αυτοκράτορας ενοχοποιεί τους χριστιανούς, εκείνοι αποκρίνονται: Δεν αποδείχθηκε· ας πάει να λείει. Ποιον ειρωνεύεται ο Καβάφης; Τον Ιουλιανό, μέσω της φωνής των χριστιανών; Ή μήπως τους χριστιανούς, που υποκρίνονται την αρετή, ενώ χαιρέκακα απολαμβάνουν τη φωτιά – χωρίς να αρνούνται την εμπλοκή τους; Εμείς, πάντως, ατενίζουμε την ήττα των ρομαντικών και την επικράτηση της υποκρισίας.

**Δήμητρα Κατιώνη
«Ο Δεκέμβρης του 1903»**

Ο «Δεκέμβρης του 1903» ψελίζεται με θρησκευτική ευλάβεια και νηπιακή ντροπή. Δεν απαγγέλλεται, σίγουρα δεν τραγουδιέται. Όταν κάποιος, η ανάμνηση κάποιου σου το θυμίζει, σημαίνει έρωτα. Όταν το θυμάσαι μόνος σου, σημαίνει μοναξιά. Το απομνημονεύεις με την πρώτη ανάγνωση και το κρατάς για πάντα. Σύμβολο πίστωσης ατομικό, ακουμπά στο στέρνο σου, ζεσταίνεται από το δέρμα σου. Μπροστά στον «Δεκέμβρη του 1903» είμαι

πάντα παιδί, σε σχολική εορτή, το μικρόφωνο κάνει παράσιτα, το χέρι μου παίζει με το μανίκι και η φωνή μου ίσα που βγαίνει.

**Δήμητρα Κωτούλα
«Τρόμος» ή «τα κρυφά που ξέρουν»**

Η βαρύτητα και η χάρη, το αρσενικό και το θηλυκό, η πδονή (οι πδονές) και η αρετή, η μνήμη και η λήθη, οι φανταστικοί εχθροί και οι τραχιές περιστάσεις, ο βίος και το όνειρο, η αντίραση στις αισθήσεις και το ξαστέρωμα του νου, η εξουσία του λόγου και οι αντιστάσεις της σιωπής, η καθαρεύουσα γραφή και οι αναζητήσεις στη δημοτική, η ζωτική ενέργεια του αρχαίου κόσμου και η στοχαστική γενναιότητα του χριστιανισμού: ο Κωνσταντίνος Φωτιάδης Καβάφης της στενής αλεξανδρινής κάμαρας, ποιητής «κακός» κατά τον Ε. Μ. Φόρστερ, και ο παγκόσμιος Κ. Π. Καβάφης ανικνεύονται αναπόφευκτα στη ραχοκοκαλιά κάθε αληθινού και ανθεκτικού ελληνικού ποιητικού λόγου – υποκλινόμαι στον Κωνσταντίνο Καβάφη ακριβώς γι' αυτό το «αναπόφευκτα».

**Αλέκος Λούντζης
«Από υαλί χρωματιστό»**

Το πιο φορεμένο ή το πιο φυλαγμένο, ανακάλυψη ή επανά-

Το Ίδρυμα Ωνάση θα ενεργοποιήσει το φθινόπωρο του 2023 νέους χώρους για το έργο του σε Αθήνα και Αλεξάνδρεια.

ληψη, ποιο να 'ναι το κριτήριο του «αγαπημένου», ιδίως εκείνου του διασπορικού ολιγογράφου ποιητή, μα και τυπογράφου, και δωρητή και αρνητή διαφόρων πραγμάτων, μα όχι ανθρώπων, του μέγιστου επιμελητή (εαυτού), που έδειξε για πάντα στους επόμενους, τουλάχιστον, πώς να σβήνουμε. Κάθε επιλογή μοιάζει επισφαλής εκεί όπου η τεχνική δεν παράγει αλλά είναι συγκίνηση αυτή καθαυτή, που η ειρωνεία φέρει το αποτύπωμα από χάδι που εαστόκησε, που όσες λέξεις έμειναν αντηχούν εκείνες που ζέσταναν το άδειο κάθισμα σε κάθε δοκιμή.

**Ολγα Παπακώστα
«Όσο μπορείς»**

Αν και δεν είναι το ωραιότερο ποίημα του Καβάφη, το άφουλο, ανέραστο, ανιστόρητο (πλην φιλοσοφικότατο) «Όσο μπορείς» συγκαταλέγεται στα πιο αγαπημένα μου. Το θεωρώ ultra-moderne (όπως θεωρούσε και ο Καβάφης τον εαυτό του), εφιαλτικό και ακαταμάχητο. Απ' τα μαθητικά μου χρόνια είχα τη σιγουριά ότι όποιος δίνει αυτή τη συμβουλή, είτε στον αναγνώστη είτε στον εαυτό του, την έχει ήδη πατήσει και όχι μόνο δεν ζει τη ζωή που θα 'θελε, αλλά επιπλέον θα καταντήσει, αργά ή γρήγορα, να την αισθάνεται σαν ανυπόφορο βάρος.

**Γιώργος Πρεβεδουράκης
«Στα 200 π.Χ.»**

Η άνω τελεία στο «εμείς». Το κάτοπτρο που αναμένεται να συνθλίβει με όλες τις σκιές μέσα. Ο ώριμος Καβάφης ναρκοθετεί περικομψή έναν ωρολογιακό μηχανισμό τρομακτικών παρεξηγήσεων. Λίγο πριν την έναρξη της κατιούσας, πριν η καμπί γίνε καμπύλη, πριν τον, εκ νέου, κατακερματισμό. Λες και στο αμέσως επόμενο ποίημα της συγκεντρωτικής του Σαββίδη («Μέρες του 1908»), δεν είναι μόνο ο καλλιπής 25άρης που βρίσκεται χωρίς δουλειά, να ζει απ' τα χαρτιά, τα δανεικά και το τάβλι, αλλά ολόκληρος ο ελληνισμός που δεν «στοχάστηκε προσαρμοστικά», που σκάλωσε μυωπικά στην ίδια του την άνω τελεία, φρικτό ξενύχτι, με τον πονοκέφαλο ν' αντιχέει σαν αρχαίος θεός πάνω από κάπια πενικιλίνας. Σάμπως να χαράμισητε τη μιλιάρη σχολιάζοντας μια ζωή κάτι ακατάδεκτους Σπαρτιάτες.

**Δανάη Σιώζιου
«Επάνοδος από την Ελλάδα»**
Τα ποιήματα του Καβάφη αρ-

γψα να τα αγαπήσω, αν και οι γονείς μου τα αγαπούσαν πολύ: είναι ο αγαπημένος ποιητής του πατέρα μου, ενώ η μητέρα μου είχε χαράξει δύο ποιήματα, τα οποία κοσμήσανε όλα τα σπίτια που αλλάξαμε και μάλιστα ένα από αυτά με ακολούθησε στο πρώτο φοιτητικό μου σπίτι της Αθήνας. Κατάφερα να συνδεθώ σιγά σιγά με τα ποιήματα όπου ο ποιητής μεταφέρει την ιδιαίτερη ατμόσφαιρα και τα χαρακτηριστικά τοπίων και τόπων και αυτά στα οποία πραγματεύεται θέματα ταυτότητας και μνήμης. Το αγαπημένο μου ποίημα παραμένει το «Επάνοδος από την Ελλάδα». Με κάνει να χαμογελάω κάθε φορά που το διαβάζω, καθώς από στίχο σε στίχο το τοπίο γίνεται ενσάρκωμένο, περιέχειται δηλαδή στο σώμα και στη γλώσσα, αυτό που ο ποιητής αποκαλεί μεταξύ άλλων «αίμα» και το πλοίο ταξιδεύει σε μια θάλασσα που δεν αναγνωρίζει σύνορα.

**Θωμάς Τσαλαπάτης
«Ο Θεόδοτος»**

Αν επιλέγω τον «Θεόδοτο» από άλλα προφανή καθαφικά αριστουργήματα είναι λόγω της εξεχουσας σκληρής εικονοποιίας του. Ο Θεόδοτος φέρνει στον Καίσαρα το κομμένο κεφάλι του αντιπάλου του Πομπήιου. Με την τελευταία στροφή του ποιήματος, ο Καβάφης πολλαπλασιάζει τη φρικτή εικόνα, την κάνει μέρος της καθημερινότητας της πόλης και της ρουτίνας της και τιμνημάτων της. Η βία δεν βρίσκεται εδώ για να εντυπωσιάσει ή να προκαλέσει. Γίνεται η ουσία του θηικού τυχοδιωκτισμού της αειακής χρεοκοπίας πάνω στην οποία μπορεί να στηθεί μια καθ' όλα νόμιμη κανονικότητα.

**Μάριος Χατζηπροκοπίου
«Μύρns, Αλεξάνδρεια του 340 μ.Χ.»**

Για την (αυτο)εθνογραφική πυκνότητα. Τα ρήματα-σφυριές. «Εμαθα.» «Πέθανε.» «Πήγα.» «Στάθηκαν.» «Μ' βλεπαν.» «Είδα.» Τη χωρική και ακουστική ακρίβεια: ποιος μιλά, ψηθυρίζει, ακούει, δέεται ποιος μπάινει, τραβιέται, πετάγεται έξω, πριν να-. Την οπτική γωνία του κατωφλιού, τον θρήνο που εκτοπίζεται, «σε μια άκρη του διαδρόμου.» «Στέκομουν.» «Σκέπτομουν.» «Εχασα.» Την αντιμετώπιση. «Γνωρίζαμε.» «Ήταν.» «Μα ζούσεν.» «Ρίχνο-νταν.» Το αρεστροπαμένο μοίρο-λόι: βαθαίνει την απόσταση από τον νεκρό. «Θυμώμαι τώρα.» Αν όμως, εισβάλλοντας στην κόμη των συγγενών, τον προσφωνούσε: «σε λάρενα», «σε έχασα για πάντα»; «Αισθάνομουν.» «Γένο-μουν.» «Ενοιώθα.» «Ήμου.» Για τη φιλία, τη μοναξιά, το ρήγμα· την φρασιολογία επανάληψη: ξένος, ξένος πολύ· πάντα.

Εκτενέστερη εκδοχή στο kathimerini.gr

Η μεγάλη γοητεία της μικρής φόρμας

Μια πρόταση για τα σημερινά ελληνικά γράμματα, όπου το μικρό λογοτεχνικό μέγεθος δεν έχει βρει τη θέση που του αξίζει

ΤΑΣΟΣ ΓΟΥΔΕΛΗΣ
Η γοητεία των υποσχέσεων
εκδ. Πατάκης, 2022, σελ. 160

Του ΠΕΤΡΟΥ ΣΤΕΦΑΝΕΑ

Η «Γοητεία των υποσχέσεων» του Τάσου Γουδέλη δεν είναι μια απλή συλλογή διηγημάτων. Συνιστά πρόταση λογοτεχνικής φόρμας, προϊόν της ωριμότητας του συγγραφέα. Με τη χαρακτηριστική υποδόρια σαρκαστική γραφή του, ο Γουδέλης καταθέτει ένα βιβλίο-πρόταση προς ανάγνωση αλλά και προς ανάλυση, με επίκεντρο τον προβληματισμό του για τον ρόλο και τα όρια της μικρής φόρμας.

Πιστός οπαδός του τέλους του μυθιστορήματος, αλλά και της όποιας μεγαλύτερης φόρμας, ο συγγραφέας στο έργο αυτό καταθέτει μια σημαντική πρόταση για τα σημερινά ελληνικά γράμματα, όπου το μικρό λογοτεχνικό μέγεθος δεν έχει βρει ακόμη τη θέση που του αξίζει. Σημείο αναφοράς του Γουδέλη είναι τα προσωπικά του βιώματα σε συνδυασμό με μια φιλτραρισμένη μυθολογία, που εγκιβωτίζει την όποια θέση, αντίθεση και σύνθεση στο μικρό και το σαφές. Κράτα το μικρό, απλό και ασφαλές – με την έννοια της πληρότητας – έλεγαν θεωρητικοί της μικρής φόρμας τον προηγούμενο αιώνα. Αυτό συνδυάζει ο Γουδέλης, μαζί με πλείστες αφετηρίες προερχόμενες από στιγμές της δικής του ιστορίας. Το ενδιαφέρον σε αυτή τη σύνθεση είναι η μίξη του φανταστικού με το πραγματικό, του αναλυτικού λόγου με την οργανωμένη μυθοπλασία. Κύριο χα-

ρακτηριστικό της γραφής του η διακριτικότητα μέσα από τη λεπτότητα των περιγραφών, που συχνά είναι και επιχειρήματα και θέσεις του συγγραφέα για την ουσία της ζωής.

Πρόκειται για μια αφήγηση με δικούς του όρους, που συχνά υπονομεύουν και πολλές φορές καταστρέφουν τα αυτοβιογραφικά στοιχεία. Το μικρό σχήμα και οι αναφορές στην παιδική ηλικία, όπως διατυπώνονται στο κείμενο λόγω του προσεκτικά οργανωμένου ύφους του συγγραφέα,

Μέσα από έναν μη χιουμοριστικό αυτοσαρκασμό, ο συγγραφέας κάνει μια δική του πρόταση ματιάς προς τον αναγνώστη.

οδηγούν από το αυτοβιογραφικό στοιχείο προς την κατεύθυνση μιας λογοτεχνικής νοηματικής καθολικότητας. Συχνά ο συγγραφέας συνδυάζει το λογοτεχνικό με το εξωλογοτεχνικό στοιχείο, με δεξιοτέχνη που παραπέμπει σε ένα είδος λογοτεχνικής επεμβατικής μικροδεξιοτεχνικής γραφής.

Τα εξωλογοτεχνικά του στοιχεία προέρχονται συχνά από διαβάσματα από φιλοσοφικά δοκίμια ή ταξιδιωτικά βιώματα, που όμως εντάσσονται με πληρότητα μέσα στη γραφή του. Η πληρότητα αυτή ικανοποιεί τον συγγραφέα, κάτι ιδιαίτερα φανερό στον αναγνώστη. Δεν αφήνει έτσι ερωτήματα αναπάντητα,

Σημείο αναφοράς του Γουδέλη είναι τα προσωπικά του βιώματα, σε συνδυασμό με μια φιλτραρισμένη μυθολογία, που εγκιβωτίζει την όποια θέση, αντίθεση και σύνθεση στο μικρό και το σαφές.

παρά μόνο ως μέρος του παιχνιδιού που σπένει ο ίδιος σε κάποια από τα διηγήματα.

Στο διήγημα «Λήθη» ξεκινάει με μια έκφραση κλειδί – «δεν θυμάμαι εάν ευχήθηκα να ξεχάσω». Οριοθετεί έτσι το αποτέλεσμα της σύνθεσής του, «Έτσι, σκωπώθηκα ένα πρωί, διόρθωσα το μαξιλάρι στο κενό δίπλα μου και είπα “Ναι, αυτό...”», όπως τελειώνει τη φράση του ένας φίλος με άνοια. Η περιγραφή αυτή με αυτοαναφορά στη σκέψη του συγγραφέα είναι χαρακτηριστικό του Γουδέλη. Συχνά είναι και οπτικοποιήσιμη με αμεσότητα, χωρίς καμία προσπάθεια για την προστασία του συγγραφέα. Μέ-

σα από ένα μη χιουμοριστικό αυτοσαρκασμό ο συγγραφέας κάνει μια δική του πρόταση ματιάς προς τον αναγνώστη.

Απουσία στίξης

Μια πιο πειραματική γραφή συναντάμε στο «Χρόνοι 2». Το διήγημα αυτό συνοψίζει τα παιχνίδια του Γουδέλη με τα όρια της μικρής φόρμας. Η απουσία στίξης καταργεί έτσι με τον τρόπο του την προφορικότητα, έστω όσο διαρκεί η ανάγνωση ενός διηγήματος. Ο αναγνώστης μπορεί να επιλέξει πού και εάν θα διακόψει το διάβασμά του – τον καθιστά δηλαδή ένα μικρό σκηνικό σε κάθε ανάγνωση. Η νο-

ηματική ευελιξία και η σύνδεση του αναγνώστη με τον συγγραφέα επιτυγχάνεται έτσι και με έναν προσωπικό αφηγηματικό αυτοσχεδιασμό – με απόφαση του αναγνώστη και μόνο. Η επιλογή μπορεί να είναι αυθαίρετη, αλλά προσωπική: ο συγγραφέας δίνει το υλικό – όχι τον τρόπο ανάγνωσης, αυτό είναι στα χέρια του αναγνώστη.

Τα πειράματα αυτά αποτελούν ένα από τα ισχυρά σημεία του βιβλίου, που αξίζει να διαβαστεί κυρίως από τους μη λάτρεις του διηγήματος – καθότι επαυτοποθετεί έτσι τον προβληματισμό για τη μικρή φόρμα σε σύγχρονο επίπεδο. Η «Γοητεία

«Κράτα το μικρό, απλό και ασφαλές» – με την έννοια της πληρότητας – έλεγαν θεωρητικοί της μικρής φόρμας τον προηγούμενο αιώνα. Ο Γουδέλης καταθέτει ένα βιβλίο - πρόταση προς ανάγνωση.

των υποσχέσεων», εκτός από τον πειραματικό προβληματισμό που τη διατρέχει, έχει πολλά σημεία αναφοράς στο σήμερα, αλλά και στο πρόσφατο παρελθόν μέσα από αισθηματικές ιστορίες – συχνά έμμεσες αυτοβιογραφικές, ως όχημα για τη γνώριμία με τη λογοτεχνική εμπειρία. Χαρακτηριστικό το διήγημα «Αφορμές», που συνοψίζει εμπειρίες από τον Κύριο Ν. (Νίκο Καρούζο). Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το πείραμα του Γουδέλη αξίζει να το δει κανείς δυναμικά μέσα από τη γονιμότητα που ο ίδιος προτείνει ως λύση για την ενεργοποίηση του αναγνώστη.

Ο κ. Πέτρος Στεφανέας είναι αναπληρωτής καθηγητής στο ΕΜΠ και συγγραφέας.

Για τον άνθρωπο
και τον γοργισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Romas Katsionis

LOVE 100.7FM 98.1 & 105.7

Ακούς ό,τι αγαπάς
όλες τις ώρες

ΤΑΣΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

6-10

ΠΡΩΤΗ ΠΡΩΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 11.9%

ΣΟΦΙΑ ΠΡΩΙΜΟΥ

10-13

ΠΡΩΤΗ ΜΕΣΗΜΕΡΙΑΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 12.6%

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ

21-24

ΠΡΩΤΗ ΒΡΑΔΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 13.2%

@lovecmcypus

* ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ SYMMETRON MARKET RESEARCH ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΑΙΟΥ - ΙΟΥΝΙΟΥ 2022 ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΗΛΙΚΙΩΝ 13-80.

Βυθισμένος στην άβυσσο των φόβων του

Ενδιαφέρον δείγμα κινηματογραφικού τρόμου από τον ταλαντούχο Αρι Αστερ

Ο Μπο φοβάται ★★ ★
ΘΡΙΑΕΡ (2023)

Σκηνοθεσία: Αρι Αστερ
Ερμηνείες: Χοακίν Φίνιξ, Εϊμι Ράιαν, Νέιθαν Λέιν

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο **Αρι Αστερ** («Διαδοχή», «Μεσοκαλόκαιρο»), από τους πιο ενδιαφέροντες νέους δημιουργούς του κινηματογραφικού τρόμου, υπογράφει την πιο φιλόδοξη αλλά και άνιση μέχρι τώρα ταινία του, πάντα υπό τη σκέπη του θαυματουργού στούντιο παραγωγής A24. Πρωταγωνστής εδώ είναι ο σπουδαίος Χοακίν Φίνιξ, ο οποίος υποδύεται τον Μπο, έναν μεσήλικα άνδρα κυριευμένο από φόβες που αναλογούν περισσότερο σε παιδί του δημοτικού.

Με τις κρίσεις πανικού και τη γενικότερη παράνοια στην ημερήσια διάταξη, ο Μπο ετοιμάζεται να επισκεφθεί την αγαπημένη αλλά επικριτική μητέρα του, όταν την παραμονή της αναχώρησης μαθαίνει πως αυτή σκοτώθηκε με φρικτό τρόπο. Εντελώς απελπισμένος και στα πρόθυρα της τρέλας πια, ξεκινά για την κηδεία της, σε ένα ταξίδι ωστόσο που θα αποδειχθεί απολύτως χαοτικό, τόσο στον αληθινό δρόμο όσο και μέσα στο ίδιο το μυαλό του.

Εχοντας πιθανότατα εξασφαλίσει απόλυτη εκφραστική ελευθερία από τους παραγωγούς του, ο Αστερ ξεκινά μια εφιαλτική περιπέτεια-σπουδή σε όλες τις διαφορετικές εκφάνσεις του ανθρώπινου φόβου. Ο ήρωάς του, Μπο, μοιάζει με κεραία ικανή να συλλάβει κάθε τρόπο που υπάρχει εκεί έξω, καθώς και να δημιουργήσει από μόνος του άλλους τόσους. Η αγωνία είναι αρχικά ένα συναίσθημα που καταλαμβάνει και τον θεατή, ο οποίος

πάντως σταδιακά βυθίζεται παθητικά στη σουρεαλιστική παράνοια όλων όσοι περνούν από την οθόνη. Και αυτά είναι πολλά: τόσα που ο (σταθερά εξαιρετικός) Χοακίν Φίνιξ αλλάζει στην πορεία τρεις διαφορετικές «ηλικίες» –συν άλλη μία, την παιδική– προκειμένου να καλύψει όλες τις μνήμες και τις εναλλακτικές ιστορίες που γεννάει η φαντασία του Μπο.

Η αγωνία είναι αρχικά ένα συναίσθημα που καταλαμβάνει και τον θεατή, ο οποίος σταδιακά αφήνεται παθητικά στη σουρεαλιστική παράνοια όλων όσοι περνούν από την οθόνη.

Για την ακρίβεια, δεν είναι πάντα ξεκάθαρο πότε μιλάμε για φαντασία και πότε για πραγματικότητα. Αντιθέτως, ο Αστερ δείχνει πρόθυμος να θολώσει τα όρια μεταξύ των δύο, χρησιμοποιώντας και διαφορετικά εκφραστικά μέσα (π.χ. animation) προκειμένου να το πετύχει. Επιπλέον το χιούμορ, προφανώς κατάμαυρο, δεν λείπει από ένα φιλμ μαραθώνιας διάρκειας (τρεις ώρες), το οποίο είναι εντελώς ανοικτόνοτο αφηγηματικά, αλλά ταυτόχρονα γοητευτικό με τον τρόπο του. Η δε διαπίστωση ότι στο βάθος όλων των τρόμων βρίσκονται ο ίδιος ο εαυτός και οι τροφοί μας, είναι μεν μάλλον κοινότοπη, αλλά και απολύτως εύστοχη, τουλάχιστον για τον πρωταγωνιστή μας, ο οποίος άλλωστε περνάει τα πάνδεινα για να φτάσει μέχρι αυτή.

Ο **Χοακίν Φίνιξ** υποδύεται τον Μπο, έναν μεσήλικα άνδρα κυριευμένο από φόβες. Την παραμονή μιας επίσκεψης στη μητέρα του, μαθαίνει πως αυτή σκοτώθηκε με φρικτό τρόπο. Εντελώς απελπισμένος και στα πρόθυρα της τρέλας πια, ξεκινά για την κηδεία της, σε ένα ταξίδι που θα αποδειχθεί απολύτως χαοτικό.

HOME CINEMA

Πολιορκία στο «Κούγκι» ενός Αμερικανού μεσσία

Η σφαγή του Γουέικο
ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ (2023)

Δημιουργός: Τάιλερ Ράσελ
Εμφανίζονται: Ντέιβιντ Τίμποντο, Λι Χάνκοκ

Η **μεγαλύτερη** ένοπλη σύγκρουση που έλαβε χώρα σε αμερικανικό έδαφος μετά τον αμερικανικό εμφύλιο εξιστορείται σε μια καλοφτιαγμένη σειρά τριών επεισοδίων του Netflix. Βρισκόμαστε στο 1993 και στο Γουέικο του Τέξας, εκεί όπου μια ομάδα αιρετικών χριστιανών –άνδρες γυναίκες και παιδιά– με επικεφαλής τον Ντέιβιντ Κορές, ζουν σε ένα συγκρότημα κτιρίων μέσα στους αγρούς. Αρματωμένοι μέχρι τα δόντια, οι «νταβιντιανοί» θα υποδεχθούν με σφαίρες ένα απόσπασμα ντόπιων αστυνομικών σκοτώνοντας τέσσερις και τραυματίζοντας δεκάδες. Αυτό που θα ακολουθήσει είναι μια άνευ προηγουμένου πολιορκία 51 ημερών, με τη συμμετοχή ακόμη και στρατιωτικών αρμάτων, η οποία θα λάβει και τεράστια δημοσιογραφική κάλυψη μέσα και έξω από τη χώρα.

Χρησιμοποιώντας αυτά τα τελευταία ντοκουμέντα, καθώς και πολλά ακόμη μέχρι πρότινος

αδημοσίευτα, το τρίωρο ντοκιμαντέρ μάς βάζει στην καρδιά αυτής της απίστευτης και όμως αληθινής υπόθεσης.

Πεπεισμένοι πως ο ηγέτης τους αποτελεί μετενσάρκωση του Μεσσία στη милитарιστική εκδοχή του, οι ακόλουθοι του Κορές έφτασαν στα άκρα, τραβώντας μαζί τους και τις ομοσπονδιακές αρχές, οι οποίες διαχειρίστηκαν την υπόθεση (το λιγότερο) με αμφιλεγόμενο τρόπο.

Παρουσιάζοντας ενδιαφέρουσες συνεντεύξεις και από τις δύο πλευρές και δίχως να καθοδηγούν τον θεατή, οι δημιουργοί της σειράς καταφέρνουν να αναδείξουν στην πορεία και αρκετά διαχρονικά ζητήματα, από την καταστροφική ισχύ των προλήψεων μέχρι την αυθαιρεσία των ΜΜΕ και την ανεξέλεγκτη οπλοκατοχή.

Αδέλφια
σε σύγκρουση ★★ ★

ΔΡΑΜΕΝΤΙ (2020)
Σκηνοθεσία: Τζέρεμι Σιμς
Ερμηνείες: Σαμ Νιλ, Μίκαελ Κάτον

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε μια αυστραλέζικη

κομεντί με πρωταγωνιστή τον Σαμ Νιλ. Ο τελευταίος υποδύεται τον Κόλιν, έναν εκτροφέα προβάτων, περήφανο για την εκλεκτή ράτσα των ζώων του, που σαρώνουν τα βραβεία σε μια απομακρυσμένη περιοχή της δυτικής Αυστραλίας.

Σπουδαιότερος ανταγωνιστής είναι ο μεγαλύτερος αδελφός του, Λες, με τον οποίο μάλιστα είναι από χρόνια αποξενωμένοι, παρότι ουσιαστικά οι δυο τους εργάζονται πλάι πλάι καθημερινά στις φάρμες τους. Οι ισορροπίες θα ανατραπούν όταν ένα κριάρι του Λες διαγιγνώσκεται με έναν επικίνδυνο ιό και οι αρμόδιες Αρχές διατάζουν τη θανάτωση όλων των κοπαδιών της κοιλιάδας.

Ο Σαμ Νιλ είναι εξαιρετικός στον ρόλο του γκρινιάρη αγρότη, το ίδιο και ο Μίκαελ Κάτον σε εκείνον του Λες, ο οποίος συνηγορεί κυρίως με γρυλίσματα, σε ένα φιλμ που γενικότερα κινείται ανάμεσα στην κωμωδία και στο δράμα, κρατώντας τελικά αρκετά καλά την ισορροπία και δίχως να ξεπέφτει σε ανόητους μελοδραματισμούς ή ελαφρότητες.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Θαυμάσιο ρεσιτάλ τραγουδιού από τον Αλέξανδρο Σταυρακάκη

Ενα **ξεχωριστό** ρεσιτάλ πραγματοποιήθηκε στις 22 Μαρτίου στην αίθουσα «Αρнс Γαρουφαλής» του Ωδείου Αθηνών. Ο χώρος φιλοξένησε τον βαθύφωνο Αλέξανδρο Σταυρακάκη, από φοίτη του συγκεκριμένου ωδείου, ο οποίος σήμερα διαπρέπει σε ορισμένα από τα μεγαλύτερα λυρικά θέατρα του κόσμου. Εχοντας κερδίσει το πρώτο βραβείο στον 16ο Διαγωνισμό Τσαϊκόφσκι (2019), έχει ήδη ερμηνεύσει σημαντικούς ρόλους του ρεπερτορίου σε λυρικές σκηνές όπως η Κρατική Όπερα της Δρέσδης, το Θέατρο Μπολσόι της Μόσχας, η Γερμανική Όπερα του Βερολίνου, η Όπερα του Μπορντό, το Θέατρο Μάσιμο στο Παλέρμο και η Μητροπολιτική Όπερα της Νέας Υόρκης. Σε λίγους μήνες αναμένεται να εμφανιστεί για πρώτη φορά στην Κρατική Όπερα της Βαυαρίας και στο παρισινό Σατλέ.

Στην Αθήνα, ανάμεσα σε πολλούς φίλους αλλά και αρκετούς φιλόμους που πληροφόρηθηκαν σχετικά με την εκδήλωση, παρουσίασε ένα μη οπερατικό πρόγραμμα, αφιερωμένο σε τραγούδια του Σούμπερτ και του Μουσόργκσκι.

Στο πιάνο τον συνόδευσε ο Διμήτρης Βεζύρογλου.

«Μη οπερατικό» ήταν το ρεσιτάλ μόνο στα χαρτιά. Στην πράξη, ο αριστουργηματικός κύκλος «Τραγούδια και χοροί του θανάτου» του Μουσόργκσκι, τον οποίο απέδωσε ο Σταυρακάκης, αποτελείται από τέσσερις μικρές σκηνές. Καθεμία πραγματεύεται τον θάνατο με ποιητικό τρόπο μέσα από απεικονίσεις που αντικατοπτρίζουν εμπειρίες διόλου ασυνήθιστες στη Ρωσία του 19ου αιώνα: τον παιδικό θάνατο, τον θάνατο σε νεαρή ηλικία, τον θάνατο ενός μεθυσμένου και τον θάνατο στον πόλεμο. Ο τραγουδιστής αναλαμβάνει ρό-

Υποδειγματικά ερμηνεύσε τα «Τραγούδια και τους χορούς του θανάτου» του Μότσετ Μουσόργκσκι.

λο αφηγητή, ενώ ταυτόχρονα καλείται να αποδώσει με «ρεαλιστικό» τρόπο τα λόγια του Χάρου και, στην περίπτωση του «Νανουρίσματος», επίσης αυ-

Ο **βαθύφωνος** Αλέξανδρος Σταυρακάκης συνδυάζει την ερμηνεία με φωνή εξαιρετικά ωραίου πχοχρώματος, μεστή και ισχυρή (εδώ, σε παλαιότερη εμφάνιση).

τά της μάνας που παραστέκεται στο άρρωστο παιδί της. Δεδομένο είναι ότι ο Αλέξανδρος Σταυρακάκης έχει μια φωνή εξαιρετικά ωραίου πχοχρώματος,

μεστή, άνετη και ισχυρή σε όλη της την έκταση. Προφανώς στη συγκεκριμένη μικρή αίθουσα πχούσε ακόμη πιο εντυπωσιακή. Το διόλου αυτονόητο είναι

ο έλεγχος επί του συγκεκριμένου οργάνου, όπως και η άνεση με την οποία ο τραγουδιστής έμπαινε κάθε φορά στο πετσί κάθε διαφορετικού χαρακτήρα.

Το πρώτο αφορά το γεγονός ότι ο Σταυρακάκης δεν περιοριζόταν μονάχα σε μια ένταση και ένα χρώμα, αλλά αυξομειώνει τη φωνή και προσάρμοζε το πχόχρωμα στο εκάστοτε ζητούμενο από μουσική και κείμενο. Το δεύτερο αφορούσε την άνεση με την οποία τραγουδούσε στα ρωσικά –δεύτερη «μητρική» γλώσσα στη δική του περίπτωση– και επιπλέον απέδιδε με μεγάλη εκφραστικότητα τον χαρακτήρα όσων τραγουδούσε, τον λυρισμό, τον σαρκασμό, τον κυνισμό ή και το χιούμορ. Ως προς το τελευταίο, έξοχο ήταν το κωμικό «Τραγούδι του ψύλλου», πάντα του Μουσόργκσκι, που δόθηκε εκτός προγράμματος.

Νωρίτερα, από τον κύκλο «Κύκνειο άσμα» του Σούμπερτ, ο Σταυρακάκης είχε ερμηνεύσει τα έξι τραγούδια σε ποίηση Χάινε. Κινούμενος ανάμεσα στη λυρική «Θάλασσα» και στον άκρως δραματικό «Σωσία», απέδειξε ότι το πληθωρικό ταλέντο του μπορεί να δαμαστεί και να αποδώσει με ανάλογη επιτυχία έργα τελείως διαφορετικής αισθητικής. Αναμφίβολα ένας τραγουδιστής που έχει όλα τα προσόντα για μια σημαντική σταδιοδρομία.

Από δεξιά: Η Grande Rue (σημερινή Istiklal) ανηφορίζοντας προς το Ταξίμ από την οδό Κουμπαρατζί μέχρι τη rue de Postes (η σημερινή Postacılar). Στη γωνία τα apt Kayserlian με το ζαχαροπλασείο Lebon, στη συνέχεια το ξενοδοχείο Paulich, το καπελάδικο Balthazard και η είσοδος της ρωσικής πρεσβείας. Δίπλα, το κτίριο με το φωτογραφείο των Sebah και Joiallier και η Santa Maria Draperii των Φραγκισκανών. Στη γωνία τα apt Gazi Osman και Friedmann.

Στον Ισιο Δρόμο των Ρωμιών

Η βιτρίνα της ευρωπαϊκής Κωνσταντινούπολης του 1900 ξαναζωντανεύει στην Αθήνα διά χειρός Ακύλα Μήλλα

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

1934, Πέρα, Κωνσταντινούπολη. Ο Ακύλας Μήλλας, μωρό στην αγκαλιά της μητέρας του, περνάει το κατώφλι της οδού Κουμπαρατζί 115. Η οικογένεια κατοικεί στο appartement του δευτέρου ορόφου, όπως αφηγείται ο ίδιος με τα γαλλικά, τα τουρκικά και τα ελληνικά να εναλλάσσονται στην κουβέντα του αυθόρμητα. Η πολυκατοικία αποτελεί μικρογραφία της πολιτικής ζωής στα χρόνια του '30. Στο διαμέρισμα του έκτου ορόφου μένει ο κύριος Κοέν, στον πέμπτο η οικογένεια Γεωργιάδης, ηλικιωμένοι, που ενοικιάζουν ένα δωμάτιο στην κυρία Σεϊμίρη. Στον τέταρτο όροφο μένει ο Αυστρο-γερμανός Ρούντολφ Σίντλερ με την πιθανότατα Ρωμιά σύζυγό του και ενοικιαστή έναν καθηγητή ξένων γλωσσών που υπήρξε κυνηγός αγρίων ζώων στην Αφρική, στον τρίτο ο αλευροβιομήχανος κύριος Λαμπρινίδης, όσο για τη θυρωρό, στην αρχή ήταν η Σοφία από την Ίμβρο και μετά η Μπερτσουκί από την Αρμενία.

Οι ένοικοι της οδού Κουμπαρατζί 115 θα μπορούσαν να αποτελούν ήρωες μυθιστορήματος, με πρωταγωνιστή τον Ακύλα Μήλλα, που πλησιάζοντας τα 90 του χρόνια διατηρεί τέτοια ενάργεια, δυναμισμό και όρεξη για ζωή. Η

«Αρχιτεκτονικές γνώσεις δεν έχω, είμαι όμως τελειομανής. Ήμουν χειρουργός, δηλαδή καλός τεχνίτης, είχα καλό χέρι όπως λένε».

οικογένειά του καταγόταν από την Ανδρο και τη Νισύρου. Οι παππούδες του συνδέθηκαν με την παλιά γενιά της γιαγιάς του, που καταγόταν από το Φανάρι και ριζωσαν στο Πέρα. Μεγάλωσε στο Σταυροδρόμι, εκεί όπου η Κουμπαρατζί συναντάει τη Μεγάλη Οδό του Πέρα –τη νυν Ιστικλάλ, τη λεωφόρο της Ανεξαρτησίας από το 1923– κι έζησε σ' αυτό το διαμέρισμα επί 30 χρόνια. Σπούδασε και διακρίθηκε στην ιατρική στην Κωνσταντινούπολη και συγκρόνων ασχολήθηκε εντατικά με τον αθλητισμό. Από μικρός ζωγράφιζε κι έφτιαχνε συλλογές (γραμματόσημα, όστρακα, έντομα, καρτ ποστάλ). Το πλούσιο και πανταχού παρόν παρελθόν της Βασιλευσούσας τον έστρεψε στη μελέτη της πολιτικής και μικρασιατικής ρωμιοσύνης με παράλληλες περιπηγές στο εσωτερικό της Μικράς Ασίας. Είναι πολυγραφότατος συγγραφέας, έχει πν στούς φίλους κι αναγνώστες στην Ελλάδα και την Τουρκία, καθώς τα βιβλία του –«καθαρός περιεχομένου ρωμιοσύνης», υπογραμμίζει– μεταφράζονται στα τουρκικά, εξαντλούνται γρήγορα κι επανεκδίδονται. Ταξιδεύει συχνά

Ψηφιακή αναπαραστάση του Φιλολογικού Συλλόγου Κωνσταντινούπολης. Στις 2 Μαΐου, στο Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων «Μελίνα» (πρώην πιλοποιείο Πουλόπουλου), εγκαινιάζεται μεγάλη έκθεση για την Πόλη.

στην Πόλη για διαλέξεις, αλλά μένει κυρίως στην Πρίγκηπο. «Εγώ είμαι Πρίγκηπιανός», διευκρινίζει, «δηλαδή παραθεριστής στην Πρίγκηπο». Για τα Πρίγκηπνόνισα χτυπάει δυνατά η καρδιά του. «Θα ήμουν εκεί αν δεν ήταν η εκδήλωση», εξηγεί κι έτσι αφήνουμε την Προποντίδα για να πάμε στη μεγάλη έκθεση που εγκαινιάζεται στις 2 Μαΐου στο Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων «Μελίνα» (πρώην πιλοποιείο Πουλόπουλου) υπό την αιγίδα του Δήμου Αθηναίων. Ο τίτλος της, «Το Πέρα διά χειρός Ακύλα Μήλλα», βασισμένη σε μια ιδέα του φίλου του, ομότιμου καθηγητή Νευρολογίας στο ΕΚΠΑ Ιωάννη Ευδοκίμиду. Τη συντονίζει ο ίδιος σε επιμέλεια της Κατερίνας Κοσκινά.

Η έκθεση αφορά τα σχέδια του κ. Μήλλα, που αποτυπώνουν τη Μεγάλη Οδό του Πέρα, τον Ισιο Δρόμο ή την Grande Rue, όπως τον έλεγαν οι Ρωμιοί. Ο δρόμος αυτός, ραχοκοκαλιά και βιτρίνα της ευρωπαϊκής Κωνσταντινούπολης –το Πέρα των Ευρωπαίων, η Περαιά των Ρωμιών, των Λεβαντινών, των Αρμενίων και των Εβραίων, το Μπέγιογλου των Τούρκων– απεικονίζεται σε 32 σχέδια που

είχαν στο συρτάρι για 20 χρόνια με την ελπίδα να γίνουν κάποτε βιβλίο. Στην αρχή σχεδίαζε με πενάκι, μετά με ραπτογράφο. Κάθε σπίτι, κάθε πολυκατοικία που ζωγράφιζε τεκμηριώνεται με φωτογραφίες της εποχής, των αρχών του 20ού αιώνα. Σήμερα πολλά από τα κτίρια έχουν κατεδαφιστεί και στη θέση τους χτίστηκαν σύγχρονες πολυκατοικίες.

«Αυτά τα σχέδια φτιάχτηκαν μόνα τους», λέει ο κ. Μήλλας. «Αρχιτεκτονικές γνώσεις δεν έχω, είμαι όμως τελειομανής. Ήμουν χειρουργός, δηλαδή καλός τεχνίτης,

είχα καλό χέρι όπως λένε. Το 1973-74 παραθέριζα στη Χάλκη και είδα ότι κάποια από τα αρχοντικά γκρεμίζονταν. Αρχισα λοιπόν να τα ζωγραφίζω για τον εαυτό μου. Όταν ήρθα στην Ελλάδα το 1980, ομολογώ ότι δυσκολεύτηκα να προσαρμοστώ στην Αθήνα, οπότε το έριξα στη ζωγραφική. Γιατί έφυγα από την Πόλη; Επειδή, όπως έχω πει και σε μια συνέντευξη μου στην εφημερίδα «Μιλιέτ», βαρέθηκα να μετρώ τους Ρωμιούς που φεύγουν και προτίμηση να έρθω στην Ελλάδα για να μετρώ αυτούς που φτάνουν».

Από αριστερά: Το Μέγαρο Χρυστάκη, η Cite de Pera, το ονομαζόμενο Cicek passage (η στοά των λουλουδιών) στη θέση του Θεάτρου Ναούμ, ιδιοκτησίας του μεγάλου ευεργέτη Χρυστάκη Ζωγράφου. Στη συνέχεια, το ξενοδοχείο - εστιατόριο πολυτελείας Tokatlian, όπου εκτολίσονταν κάποιες σκηνές με τον Ηρακλή Πουαρό στο μυθιστόρημα «Εγκλημα στο Οριάν Εξπρές» της Αγκαθα Κρίστι.

«Ο Ακύλας Μήλλας ζωγραφίζει αυτά που είδε, αυτά που θυμόταν και αυτά που οι παλιές φωτογραφίες μαρτυρούσαν», λέει ο κ. Ευδοκίμιδης. «Ουσιαστικά ζωγραφίζει τη φθίνουσα πολυπολιτισμικότητα με προσήνεια και ελαφρά θλίψη, γιατί προσπαθεί να αποτυπώσει έναν κόσμο που όχι μόνο έχει οριστικά χαθεί, αλλά έχει αρχίσει να ξεθωριάζει και στη μνήμη των ανθρώπων. Τα σχέδιά του είναι πάντοτε μαυρόασπρα. Οι γραμμές είναι καθαρές, τα περιγράμματα σαφή, οι λεπτομέρειες συμπλέκονται με τις ευρύτερες συνθέσεις. Το αποτέλεσμα έχει αισθητικό αποτύπωμα στη μνήμη και αυτό το αποτύπωμα ίσως θα μπορούσε να αποτελέσει την πρόκληση για περαιτέρω έρευνα που θα ξεπερνάει τη νοσταλγία».

Ο επισκέπτης της έκθεσης θα περπατήσει, λοιπόν, στη Μεγάλη Οδό του Πέρα, όπως ήταν περίπου στα 1900. Το δεξί μήκος της μακρόστενης αίθουσας του Πολιτιστικού Κέντρου θα γίνει η δεξιά πτέρυγα της Grande Rue de Pera, από το Τουνέλ έως το σταυροδρόμι του Γαλατά Σαράι. Το αριστερό μήκος, η αριστερή πλευρά του δρόμου, που προεκτείνεται

προς την πλατεία Ταξίμ για να συμπεριληφθούν κάποια σημαντικά κτίρια – η εκκλησία της Αγίας Τριάδας, η Σχολή Ζωγραφείου, το Ζάππειο Παρθενοναγωγείο. Όσο για την οδό Κουμπαρατζί, θα τη συναντήσουμε στη δεξιά πλευρά. Ο κ. Μήλλας έχει σχεδιάσει τη θέα αυτού του πολύ ανηφορικού δρόμου, όπως την έβλεπε από το μπαλκόνι του. «Πέρασα τα μικρά μου χρόνια σε αυτά τα παράθυρα», θυμάται. Αλλά «οι αναμνήσεις έχουν συνήθως την ανάγκη της αναπαραστάσης», σχολιάζει ο μαθηματικός και θεωρητικός τέχνης δρ Άρης Μαυρομμάτης. Με τη συμβολή του αξιοποιήθηκε η σύγχρονη ψηφιακή τεχνολογία της τρισδιάστατης μοντελοποίησης (3D Modeling) για να μετατραπούν οι διδιάστατες σχεδιαστικές αναπαραστάσεις σε τρισδιάστατα δυναμικά ψηφιακά μοντέλα και στη συνέχεια, χάρη στην τρισδιάστατη εκτύπωση (3D Printing), να γίνουν αντικείμενα, «ώστε να μπορεί ο επισκέπτης να τα κρατήσει στα χέρια του και να αναπτύξει στη βάση των δικών του εμπειριών το προσωπικό του φανταστικό αφήγημα».

«Μου κάμανε δώρο το σπίτι μου στην Πρίγκηπο», μου λέει ο Ακύλας Μήλλας αναφερόμενος στο μοντέλο που του χάρισαν. Εκείνο που τον ενθουσιάζει

«Εφυγα από την Πόλη γιατί βαρέθηκα να μετρώ τους Ρωμιούς που φεύγουν και προτίμηση να έρθω στην Ελλάδα για να μετρώ αυτούς που φτάνουν».

είναι το ενδιαφέρον των Τούρκων για όλα αυτά. Έχει φιλέλληνες φίλους που αγαπούν τη ρωμιοσύνη, νέα παιδιά που θέλουν να ξέρουν την ιστορία της πόλης τους. Στο πλαίσιο μιας ελληνoturκικής προσέγγισης, το βιβλίο με τα σχέδια που έπεται της έκθεσης είναι γραμμένο κατά ένα μέρος στα ελληνικά και κατά άλλο στα τουρκικά. «Ίσως αυτή η μοναχική και επίμονη ενασχόληση του Μήλλα με ένα πρόσφατο χαμένο παρελθόν να συγκινεί την απέναντι του Αιγαίου πλευρά –τουλάχιστον ένα τμήμα της– και γι' αυτό έχουν τόσο πολύ αγκαλιάσει το έργο του», λέει ο κ. Ευδοκίμιδης. «Οι εκδόσεις των βιβλίων του στην τουρκική γίνονται ανάρπαστες γιατί ανασύρουν μνήμες άγνωστες και εν πολλοίς "απαγορευμένες" για πολύ καιρό. Η γέφυρα της μνήμης θα λειτουργήσει και η έκθεση θα καλοταξιδέψει πέρα από τα νερά του Αιγαίου». Ήδη έχουν παρουσιαστεί εκθέσεις με δικά του έργα στην Πρίγκηπο, αλλά προγραμματίζεται επισήμως μια ευρύτερη για το Πέραν στην Κωνσταντινούπολη το προσεχές διάστημα.

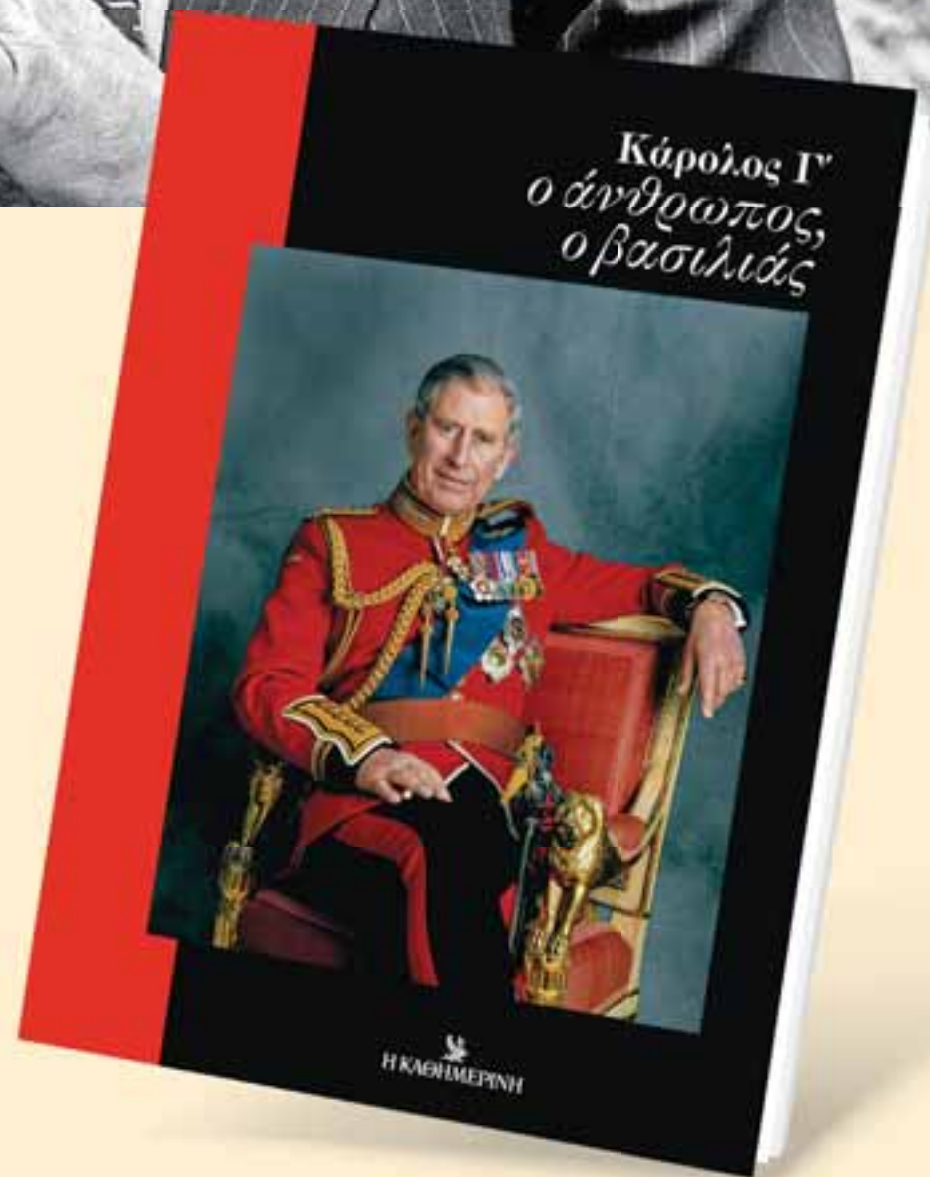

Την Κυριακή 7 Μαΐου
μαζί με την «Καθημερινή»

Κάρολος Γ' ο άνθρωπος, ο βασιλιάς

Christopher Andersen,
Victoria Hislop,
Hillary Rose,
Ελεάννα Βλαστού,
Χρήστος Ζαμπούνης,
Ρωμανός Γεροδήμος,
Θύμιος Τζάλλας,
και άλλες δώδεκα
υπογραφές σε ένα
πρωτότυπο βιβλίο
που φωτίζει την
προσωπικότητα
και τον ρόλο του νέου
Βρετανού μονάρχη
και αναδεικνύει τους
ιδιαίτερους δεσμούς
του με την Ελλάδα.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ